UWAGA!

Z uwagi na duży rozmiar załączników graficznych, przekraczający format A3, niniejszy plik nie stanowi cyfrowego odwzorowania całości treści uchwały nr XLIV/625/18 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego.

Oryginał uchwały jest dostępny w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach, al. IX Wieków Kielc 3, II piętro budynku C2, w pokoju 232 (Kancelaria Sejmiku).

UCHWAŁA NR XLIV/625/18
SEJMIKU WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

z dnia 28 maja 2018 r.

w sprawie przyjęcia „Raportu o stanie zagospodarowania przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego w latach 2014-2017 oraz oceny realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym"

Na podstawie art. 18 pkt 16 i pkt 20 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie województwa (Dz. U. z 2017 r., poz. 2096 ze zm.) oraz art. 45 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2017 r., poz. 1073 ze zm.), Sejmik Województwa Świętokrzyskiego uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się **„Raport o stanie zagospodarowania przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego w latach 2014-2017 oraz ocenę realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym"**, stanowiący załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Sejmiku

Arkadiusz Bąk

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 45 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym: *„Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlega okresowej ocenie. Zarząd województwa, co najmniej raz w czasie kadencji sejmiku, dokonuje przeglądu zmian w zagospodarowaniu przestrzennym, opracowuje raport o jego stanie w zakresie określonym w art. 39 ust. 3 oraz sporządza ocenę realizacji inwestycji, o których mowa w art. 39 ust. 5, podlegającą zaopiniowaniu przez wojewódzką komisję urbanistyczno-architektoniczną. Wyniki tego przeglądu oraz raport jest przedstawiany sejmikowi województwa oraz przekazywany do wiadomości ministrowi właściwemu do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa."*

Zarząd województwa, za pośrednictwem Świętokrzyskiego Biura Rozwoju Regionalnego w Kielcach, dopełnił wymogu ustawowego i przygotował „Raport o stanie zagospodarowania przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego w latach 2014-2017 oraz ocenę realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym", zaopiniowany pozytywnie przez Wojewódzką Komisję Urbanistyczno-Architektoniczną w Kielcach, powołaną Zarządzeniem Nr 35/18 Marszałka Województwa Świętokrzyskiego z dnia 11 kwietnia 2018 roku, na posiedzeniu Komisji w dniu 26 kwietnia 2018 roku.

Kształtowanie i prowadzenie polityki przestrzennej w województwie, w tym uchwalanie planu zagospodarowania przestrzennego województwa, należy do zadań samorządu województwa. Organy samorządu województwa sporządzają plan zagospodarowania przestrzennego województwa, prowadzą analizy i studia oraz opracowują koncepcje i programy, odnoszące się do obszarów i problemów zagospodarowania przestrzennego odpowiednio do potrzeb i celów podejmowanych w tym zakresie prac.Do zadań zarządu województwa, zgodnie z art. 41 ust. 2 pkt 4 ustawy o samorządzie województwa należy w szczególności, *przygotowywanie projektów strategii rozwoju województwa, planu zagospodarowania przestrzennego i regionalnych programów operacyjnych oraz ich wykonywanie.*

Do wyłącznej właściwości sejmiku województwa należy, zgodnie z art. 18 ust. 16 ustawy o samorządzie województwa, *rozpatrywanie sprawozdań z działalności zarządu województwa, w tym w szczególności z działalności finansowej i realizacji programów, związanych z uchwaleniem strategii rozwoju województwa,* a także zgodnie z art. 18 pkt 20 ww. ustawy, *podejmowanie uchwał w innych sprawach zastrzeżonych ustawami i statutem województwa do kompetencji sejmiku województwa.*

Załącznik do uchwały Nr XLIV/625/18
Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego
z dnia 28 czerwca 2018 r.

ZARZĄD WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Załącznik Nr 1

RAPORT O STANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO W LATACH 2014-2017

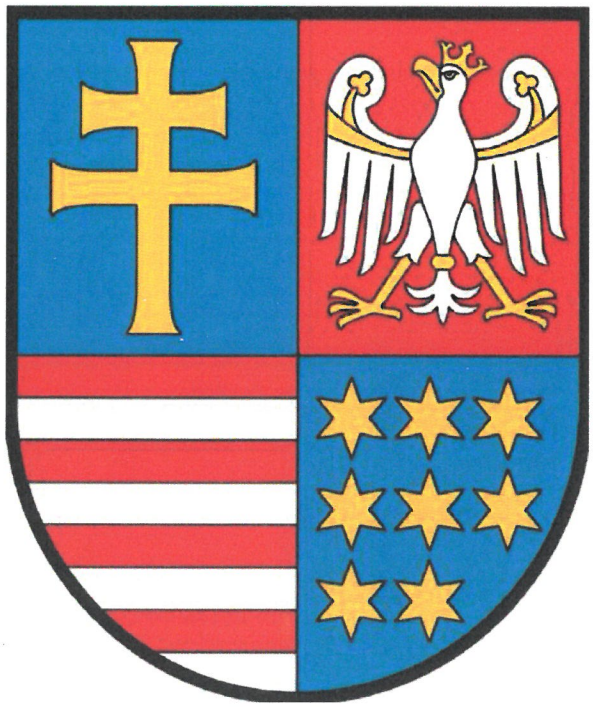

PRZEGLĄD ZMIAN W ZAGOSPODAROWANIU PRZESTRZENNYM

OCENA REALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM

Kielce 2018

Opracowano w Świętokrzyskim Biurze Rozwoju Regionalnego w Kielcach

Dyrektor Biura mgr inż. Krzysztof Domagała
Z-ca Dyrektora Biura mgr inż. arch. Ryszard Nagórny

Zespół projektowy:
mgr inż. arch. Katarzyna Bieniek-Kaszyńska — kierownik zespołu
mgr inż. Anna Buras
mgr inż. Jolanta Florczyk
mgr inż. Katarzyna Jandała
inż. Maciej Kuliński
mgr Magdalena Kwiatkowska
mgr inż. Jolanta Papros
mgr Agnieszka Przygodzka
mgr Andrzej Sikora
mgr Lena Skibińska-Opoka
mgr Ewa Tatarek
mgr Katarzyna Wdowczyk
współpraca — mgr Żaneta Boszczyk

ŚBRR ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

ul. Targowa 18, skr.poczt.25, 25-520 Kielce tel.(041)3627012, fax.(041)3430179,
e-mail: sekretariat@sbrr.pl

Zespół Planowania Przestrzennego Województwa
tel.(041)3438174 wew.3010-3070, e-mail: zppw@sbrr.pl

ZESPÓŁ PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP 5
1.1 Wprowadzenie 5
1.2 Stan prac nad zmianą „*Planu zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego*" w zakresie opracowania „*Planu zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego*" 7
1.3 Cele i zakres opracowania 8

II. OGÓLNA OCENA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO NA TLE KRAJU 9
2.1 Charakterystyka województwa świętokrzyskiego 9
2.2 Procesy demograficzne 10
2.3 Rynek pracy 10
2.4 Dostęp do dóbr 11
2.5 Infrastruktura społeczna 12
2.6 Turystyka 12
2.7 Pomoc społeczna i polityka prorodzinna 13
2.8 Infrastruktura techniczna 13
2.9 Gospodarka przestrzenna i użytkowanie gruntów 13

III. GŁÓWNE TENDENCJE I PROBLEMY ROZWOJU PRZESTRZENNEGO (ocena ważniejszych procesów i zagrożeń gospodarki przestrzennej ze szczególnym uwzględnieniem problematyki ładu przestrzennego) 16
3.1 Planowanie przestrzenne w województwie na tle kraju, w gminach na tle województwa 16
3.2 Analiza studiów gminnych oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego 19
3.3 Tereny pod zabudowę mieszkaniową na podstawie „Analizy i syntezy studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gmin na terenie MOF OW Kielce" 20
3.4 Główne problemy i zagrożenia rozwoju 24

IV. ANALIZA STANU ZAGOSPODAROWANIA W POSZCZEGÓLNYCH OBSZARACH GOSPODARKI PRZESTRZENNEJ 27
4.1 Obszary funkcjonalne 27
4.2 Osadnictwo 38
4.3 Ochrona przyrody 41
4.4 Ochrona powietrza 44
4.5 Gospodarka wodna 46
4.6 Geologia i surowce mineralne 55
4.7 Dziedzictwo kulturowe 59

4.8 Krajobraz....66
4.9 Demografia....67
4.10 Rynek pracy i bezrobocie....79
4.11 Infrastruktura społeczna....90
4.12 Energetyka....98
4.13 Gospodarka odpadami....104
4.14 Transport i komunikacja....110
4.15 Baza ekonomiczna i rozwój przedsiębiorczości....118
4.16 Turystyka....125
4.17 Rolnictwo....133
4.18 Leśnictwo....138
4.19 Mieszkalnictwo....140

V. OCENA REALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM....141
5.1 Realizacja inwestycji celu publicznego zapisanych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego....142
5.2 Gospodarka wodna....149
5.3 Geologia i surowce mineralne....149
5.4 Dziedzictwo kulturowe....150
5.5 Infrastruktura społeczna....151
5.6 Kapitał ludzki i rynek pracy....159
5.7 Transport i komunikacja....165
5.8 Baza ekonomiczna....169

VI. PODSUMOWANIE....171

SPIS RYSUNKÓW, TABEL I WYKRESÓW....174

I. WSTĘP

1.1 WPROWADZENIE

Potrzeba opracowania Raportu o stanie zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego oraz oceny realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym wynika z art. 45 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tj. Dz. U. z 2017 r. poz. 1073, z późn. zm.), który wprowadza wymóg dokonania przeglądu zmian w zagospodarowaniu przestrzennym i wykonania raportu oraz oceny przynajmniej raz w czasie kadencji Sejmiku. Podstawowym zadaniem Raportu, wynikającym z tej ustawy jest identyfikacja głównych zjawisk i problemów rozwoju przestrzennego oraz ocena aktualności Planu zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego, służącego m.in. do koordynacji i weryfikacji projektów opracowań urbanistycznych podejmowanych na obszarze województwa.

Raport ten jest opracowywany i aktualizowany m.in. w oparciu o przeglądy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym województwa świętokrzyskiego oraz okresowe oceny realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym (podlegające zaopiniowaniu przez Wojewódzką Komisję Urbanistyczno-Architektoniczną). Wyniki tych przeglądów oraz „Raport o stanie zagospodarowania przestrzennego..." są przedstawiane Sejmikowi Województwa oraz przekazywane do wiadomości ministrowi właściwemu do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa.

Niniejszy Raport jest trzecią edycją tego dokumentu, obejmującą okres od uchwalenia Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego (Uchwała nr XLVII/833/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 22 września 2014 r.) czyli lata 2014–2017. Należy mieć na uwadze fakt, że niektóre analizy mogą obejmować inne lata niż wskazane powyżej co wiąże się z dostępnością danych w momencie opracowywania danej dziedziny oraz potrzebą przeanalizowania jakiegoś procesu czy tendencji w szerszym przekroju czasowym. W opracowaniu tym uwzględniono też najnowsze, dostępne informacje oraz zmiany (z 2018 r.) w zakresie problematyki objętej Planem.

Ocena realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym dotyczy inwestycji uwzględnionych w obowiązującym Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego. Poza tym zawiera też wykaz wybranych inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, które zostały ustalone w dokumentach przyjętych przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, Radę Ministrów, właściwego ministra lub sejmik województwa od 2014 do 2017 r.

Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne województwa świętokrzyskiego, w tym obowiązujący Plan województwa, bazuje na ustaleniach Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, która obowiązuje od 2011 r. Od 2014 do 2020 r. obowiązuje nowa perspektywa finansowa UE, jest wdrażana nowa generacja programów krajowych i wojewódzkich bazująca na europejskiej polityce spójności. Nowym dokumentem strategicznym, którego ustalenia należy wziąć pod uwagę jest przyjęta Uchwałą nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r. „Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)", która przedstawia cele do realizacji w perspektywie roku 2020 i 2030, wskazuje sposób ich osiągania oraz określa najważniejsze projekty. Strategia ta zawiera trzy główne cele szczegółowe :

- trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną (Reindustrializację, Rozwój innowacyjnych firm, Małe i średnie przedsiębiorstwa, Kapitał dla rozwoju, Ekspansja zagraniczna);
- rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony (Spójność społeczna, Rozwój zrównoważony terytorialnie);
- skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu (Prawo w służbie obywatelom i gospodarce, Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem, E-państwo, Finanse publiczne, Efektywne wykorzystanie środków Unii Europejskiej).

W ramach rozwoju zrównoważonego terytorialnie przewidziano zwiększenie inwestycji prywatnych w branżach kluczowych dla poszczególnych regionów, w szczególności w tych o najniższym poziomie rozwoju i przeżywających trudności (to przede wszystkim Śląsk i Polska Wschodnia), co powinno to doprowadzić do 2030 r. do znaczących zmian w strukturze społeczno-gospodarczej oraz wzrostu udziału inwestycji prywatnych w całości inwestycji, które obecnie zależą w dużym stopniu od nakładów publicznych, w tym finansowanych ze źródeł unijnych. Ponadto, rozwój przedsiębiorczości i tworzenie miejsc pracy — szczególnie na obszarach najbiedniejszych i borykających się z problemami strukturalnymi — mają przyczynić się w dłuższym okresie do tego, że dysproporcje w poziomie rozwoju ekonomicznego podregionów nie pogłębią się, a jednocześnie wzrosną dochody ich mieszkańców i samorządów terytorialnych.

W projekcie „Systemu Zarządzania Rozwojem Polski" z 2017 r. przewiduje się uzyskanie większej skuteczności polityki rozwoju i jej skoordynowania między wszystkimi szczeblami władzy. W dokumencie tym podkreśla się szczególną rolę w zarządzaniu rozwojem integracji planowania przestrzennego ze społeczno-gospodarczym. Na poszczególnych szczeblach mają powstać zintegrowane dokumenty programowe, zawierają w sobie elementy planowania przestrzennego jak i programowania rozwoju. Na szczeblu wojewódzkim ma powstać jeden dokument — Zintegrowana Strategia Rozwoju Województwa i wówczas ona będzie podlegać monitorowaniu i ocenie. W chwili obecnej jest to jednak jeszcze projekt.

Niniejsza edycja Raportu wskazuje zmiany jakie zaszły w poszczególnych dziedzinach zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego od momentu uchwalenia Planu województwa. Obecnie trwają prace nad zmianą Planu zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego dotyczącą opracowania Planu zagospodarowania przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego, co jest wynikiem potrzeby opracowania planu dla obszaru funkcjonalnego Kielc, zgodnie z art. 39 ust. 6 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Niniejszy raport ma za zadanie wykazać czy na przestrzeni lat 2014–2017 nastąpiły istotne zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym, bądź pojawiły się nowe, kluczowe inwestycje (ocena), które znacząco rzutowałyby na zmianę kierunków zagospodarowania poszczególnych obszarów, co wpłynęło by na potrzebę zmiany Planu zagospodarowania przestrzennego województwa.

Wyniki analiz i wnioski z niniejszego Raportu oraz oceny w odniesieniu do obszaru MOF OW powinny znaleźć swoje odzwierciedlenie w Planie zagospodarowania przestrzennego tego obszaru.

1.2 STAN PRAC NAD ZMIANĄ „PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO" DOTYCZĄCĄ OPRACOWANIA „PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO"

Przystąpienie do sporządzenia zmiany Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego związane było z potrzebą wprowadzenia do Planu województwa „Planu Zagospodarowania Przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego" (MOF OW), jako część planu zagospodarowania przestrzennego województwa. Obowiązek ten wynika z art. 39 ust.6 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Celem opracowania Planu zagospodarowania przestrzennego MOF OW jest uściślenie polityki przestrzennej w zakresie zagadnień dotyczących gospodarki przestrzennej ujętych w art. 39 ust. 3 w odniesieniu do tego obszaru, uwzględnionych w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa. Dodatkowo Plan miejskiego obszaru funkcjonalnego ma za zadanie stworzenie kompleksowej wizji kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej tego obszaru zgodnie z zasadami ładu przestrzennego oraz koordynację działań mających na celu usprawnienie i integrację systemów komunikacji, a także rozmieszczenie funkcji metropolitalnych o wyższym standardzie.

Prace nad projektem zmiany Planu województwa obejmującego opracowanie Planu MOF OW zostały zainicjowane Uchwałą Nr V/114/15 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23 lutego 2015 roku. Biorąc pod uwagę art. 39 ust. 7 ww. ustawy (dopuszcza on możliwość objęcia Planem Zagospodarowania Przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego, również obszary leżące poza granicami MOF OW) Planem MOF OW objęto również gminę Łączna. W związku z czym zasięg Planu MOF OW obejmuje obszar w granicach administracyjnych gmin: Miedziana Góra, Zagnańsk, Łączna, Masłów, Górno, Daleszyce, Morawica, Sitkówka-Nowiny, Chęciny, Piekoszów, Strawczyn, Chmielnik i ośrodka rdzeniowego — miasta Kielce.

Zgodnie z art. 41 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, po podjęciu przez sejmik województwa uchwały o przystąpieniu do sporządzania planu zagospodarowania przestrzennego MOF OW marszałek województwa kolejno (w kwietniu 2015 r.): ogłosił w prasie ogólnopolskiej oraz przez obwieszczenie w urzędach gmin, starostwach powiatowych, urzędzie marszałkowskim i urzędzie wojewódzkim o podjęciu uchwały o przystąpieniu do sporządzania planu, określając formę, miejsce i termin składania wniosków dotyczących planu; zawiadomił na piśmie o podjęciu uchwały o przystąpieniu do sporządzania planu instytucje i organy właściwe do uzgadniania i opiniowania planu; dodatkowo, do zawiadomień: prezydenta, burmistrzów i wójtów miast i gmin wchodzących w skład MOF OW, załączył ankiety z pytaniami z zakresu: planowania i zagospodarowania przestrzennego, ochrony przyrody, dziedzictwa kulturowego, krajobrazu, infrastruktury społecznej, transportu i komunikacji, infrastruktury technicznej, gospodarki wodnej, bazy ekonomicznej i rozwoju przedsiębiorczości, turystyki, sportu i rekreacji, funkcji rolniczej, funkcji leśnej, inwestycji, a także danych dotyczących migracji ludności. Następnie na bazie otrzymanych informacji opracowano „Analizę wniosków i ankiet do zmiany Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego, dotyczącej opracowania Planu Zagospodarowania Przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego" przyjętą Uchwałą Nr 1539/16 Zarządu Województwa Świętokrzyskiego z dnia 16 czerwca 2016 r. Jednocześnie zlecono opracowanie mapy tematycznej do planu MOF OW w skali 1:50 000. W kolejnym etapie sporządzono „Opracowanie ekofizjograficzne do planu zagospodarowania przestrzennego MOF OW" oraz „Analizę

i syntezę studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego Kielc" przedłożoną na Komisji Strategii Rozwoju, Promocji i Współpracy z Zagranicą Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego, 23 października 2017 r.

W chwili kończenia prac nad niniejszym Raportem trwały prace nad przygotowaniem zmiany Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego, obejmującej opracowanie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego (MOF OW), do opiniowania i uzgodnień.

1.3 CELE I ZAKRES RAPORTU

Jak już wcześniej wspomniano niniejszy dokument skupia się na identyfikacji zmian w zagospodarowaniu przestrzennym województwa świętokrzyskiego w latach 2014–2017 (2018). Stanowiąca jedną z części Raportu - Ocena ma za zadanie wykazać stopień realizacji uwzględnionych w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym oraz ewentualnie wskazać nowe inwestycje istotne dla rozwoju społeczno-gospodarczego poszczególnych obszarów w województwie.

Celem opracowania Raportu jest więc wykazanie czy zachodzi potrzeba zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz ewentualnie zakresu tej zmiany, tak aby odpowiadał on aktualnym kierunkom zagospodarowania przestrzennego województwa oraz trendom rozwojowym.

Raport posiada następujące części:

1. Wstęp (zawierający ocenę prac nad zmianą Planu województwa).
2. Ogólną ocenę zagospodarowania przestrzennego województwa na tle kraju.
3. Główne tendencje i problemy rozwoju przestrzennego (skupiające się na ocenie ważniejszych procesów i zagrożeń gospodarki przestrzennej ze szczególnym uwzględnieniem zachowania ładu przestrzennego).
4. Analizę stanu zagospodarowania w poszczególnych obszarach gospodarki przestrzennej (z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych).
5. Ocena realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym.
6. Podsumowanie (zawierające wskazania do zmiany planu województwa).

Treści poszczególnych części raportu towarzyszą wykresy oraz mapki poglądowe, pozwalające zobrazować i umiejscowić omawiane w części tekstowej zagadnienia. Do opracowania załączono też mapę w skali 1:50 000 — Ocena realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym.

II. OGÓLNA OCENA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO NA TLE KRAJU

2.1 CHARAKTERYSTYKA WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Województwo świętokrzyskie położone jest w południowo-wschodniej Polsce i posiada powierzchnię 1 171,1 tys. ha (3,8% pow. kraju). Zamieszkuje je 1 252,9 tys. mieszkańców (3,3% ludności kraju). Zalicza się do województw najmniejszych powierzchniowo (XV miejsce w kraju) i posiadających najmniej mieszkańców (XIII pozycja w Polsce). Gęstość zaludnienia jest niższa od średniej krajowej, co lokuje je na X pozycji wśród województw — na 1 km^2 przypada 107 osób (Polska - 123 osoby/km^2). Świętokrzyskie należy do najsłabiej zurbanizowanych regionów w kraju. W 2016 r. odsetek ludności zamieszkującej w miastach wynosił 44,6% (średnio w kraju — 60,2%). Głównym ośrodkiem administracyjnym, gospodarczym i kulturalnym regionu są Kielce (197,7 tys. mieszkańców).

Tabela. Wybrane dane statystyczne dotyczące województwa świętokrzyskiego

Wybrane dane statystyczne	2012 r.	2016 r.	Dynamika 2012=100%
Powierzchnia w ha	1 171 050	1 171 050	100,0
Ludność	1 273 995	1 252 900	98,4
Ludność na 1 km^2	109	107	98,2
Kobiety na 100 mężczyzn	105	105	100
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	58,2	62,3	107,1
Urodzenia żywe	11 510	10 610	92,2
Zgony	13 957	13 948	99,9
Przyrost naturalny	-2 447	-3 338	136,4
Dochody ogółem budżetów gmin na 1 mieszkańca w zł	3 221,4	3 998,6	124,1
Wydatki ogółem budżetów jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca w zł	3 354,4	3 868,8	115,3
Wskaźnik zagrożenia ubóstwem wg granic ubóstwa - % osób w gospodarstwach domowych poniżej granic minimum egzystencji	10,5	11,3*	107,6
Mieszkania oddane do użytkowania	3 097	3 020	97,5
Pracujący[1] w tys.	229,2	235,1	102,6
Pracujący na 1000 ludności	180,0	187,6	104,2
Bezrobotni zarejestrowani ogółem w tys.	86,7	57,1	65,9
Stopa bezrobocia rejestrowanego w %	16,0	10,8	67,5
Produkcja sprzedana przemysłu na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)	18 896	19 431	102,8
Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)	3 485	2 797	80,3

*Źródło: Roczniki statystyczne GUS i US Kielce. * dane za 2015 rok.*

[1] *Dane wstępne. Wg faktycznego miejsca pracy, bez pracujących w jednostkach budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz pracujących w rolnictwie indywidualnym.*

10 RAPORT O STANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO W LATACH 2014-2017

W 2016 roku dochody (ogółem) województwa świętokrzyskiego przekraczały wydatki (ogółem) o 32,4 mln zł. Wśród wydatków dominowały wydatki inwestycyjne (92,6 mln zł) i majątkowe (94,1 mln zł), zaś wśród dochodów dotacje (160,9 mln zł) i dochody własne (140,1 mln zł). Dodać należy, że aż 82% środków pozyskanych z Unii Europejskiej stanowiły środki inwestycyjne.

Dochody budżetów gmin i miast na prawach powiatu w przedmiotowym roku wynosiły 5016 mln zł, z czego 2089 mln zł stanowiły dochody własne (prawie 42% ogółu dochodów). Dochody własne to podstawowe źródło dochodów gmin. Ich udział w ogólnej kwocie dochodów gminy traktowany jest jako wskaźnik określający zamożność samorządów lokalnych oraz ich zdolność do generowania własnych środków, niepochodzących z państwowych subwencji, dotacji czy innego rodzaju wsparcia. Im więcej tego rodzaju środków w budżecie gminy, tym większa jest jej swoboda decyzyjna w działaniach dotyczących wydatkowania środków. Najwyższym udziałem dochodów własnych charakteryzowały się gminy: Sitkówka-Nowiny (68,9%), Połaniec (64,3%), Sandomierz (62,6%), Skarżysko-Kamienna (55,9%) oraz Kielce (53,9%), natomiast najniższym — Klimontów (16,5%) i Radoszyce (16,9%).

Średnia kwota wydatków gmin ogółem wzrosła w porównaniu do 2009 roku z 3807 mln zł do 4853 mln zł, zaś w przeliczeniu na 1 mieszkańca z 2995 zł do około 3868 zł. Wśród gmin o najwyższym poziomie wydatków na 1 mieszkańca od lat dominuje Sitkówka-Nowiny (6131 zł), następnie Kielce (5818 zł), Połaniec (5607 zł), Łagów (4641 zł), Bogoria (4626 zł), zaś najniższym: Stąporków (2796 zł), Opatów i Sadowie (po 2925 zł) oraz Ostrowiec Świętokrzyski (2967 zł).

2.2 PROCESY DEMOGRAFICZNE

Pod względem demograficznym województwo zalicza się do obszarów kraju o najwyższym tempie ubytku ludności, który jest wynikiem ujemnego przyrostu naturalnego jak i wysokiej skali migracji zarobkowej. Na koniec 2016 roku województwo świętokrzyskie zamieszkiwało 1 252 900 osób. Przyrost naturalny na 1000 ludności wynosił (–2,7), podczas gdy średnio w kraju (–0,1). Średnia wieku dla mężczyzn wynosiła 40 lat, zaś dla kobiet 43 lata, i była o 6 lat wyższa niż w 2000 roku. Przewiduje się systematyczny spadek mieszkańców województwa do około 1 116,6 tys. osób w 2035 roku, natomiast na koniec okresu prognozowanego, tj. w 2050 roku do 976,9 tys. osób. Wśród kierunków emigracji międzywojewódzkich na pobyt stały dominują przede wszystkim województwa: mazowieckie, małopolskie i śląskie.

2.3 RYNEK PRACY

Według stanu na koniec 2016 roku liczba pracujących w gospodarce narodowej (uwzględniając pracujących w rolnictwie indywidualnym) wyniosła 473,7 tys. osób. Pracujący w województwie świętokrzyskim stanowili 3,2% ogółu pracujących w kraju. Sektor prywatny skupiał 80,9% pracujących, wśród których około 32% to pracujący w rolnictwie (149,6 tys. osób). Struktura zatrudnienia pod względem płci wskazywała na niewielką dominację mężczyzn, bowiem kobiety stanowiły 48,4% ogółu pracujących.

W ostatnich latach w województwie (we wszystkich powiatach) odnotowywano niższą stopę bezrobocia, a pod koniec 2016 roku spadła ona do poziomu 10,8% (w kraju do 8,3%). Najniższą stopę bezrobocia odnotowano w powiecie buskim (5,6%), pińczowskim i w Kielcach (po 7,7%), natomiast najwyższą w: skarżyskim (19,6%), opatowskim (16,6%), ostrowieckim (14,5%), koneckim (14,2%) oraz kieleckim (13,7%). W powiatowych urzędach pracy zarejestrowanych było 57,1 tys. bezrobotnych

(4,3% bezrobotnych w kraju), czyli o 29,6 tys. mniej niż w 2012 roku. W latach 2012–2015 w strukturze bezrobotnych dominowali mężczyźni, zaś w 2016 roku kobiety (51%). Wskaźnik zatrudnienia w województwie świętokrzyskim wynosił 50,2% i był o 2,6 pkt.% niższy od krajowego. Również wskaźnik aktywności zawodowej w regionie był niższy od krajowego o 1,1 pkt.% i wynosił 55,1%.

Kierunki zmian w sektorze zatrudnienia są zbliżone do ogólnokrajowych. Systematycznie rośnie zatrudnienie w usługach, spada natomiast w rolnictwie, przemyśle i budownictwie oraz w działalności finansowej i ubezpieczeniowej, obsłudze rynku nieruchomości.

W 2015 r. wartość wytworzonego produktu krajowego brutto w województwie świętokrzyskim w cenach bieżących wyniosła 41 304 mln zł i stanowiła 2,4% ogółu PKB dla kraju (XIII lokata wśród województw). Poziom PKB w regionie w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniósł w 2015 r. 33 841 zł (średnio w Polsce — 46 792 zł). Dało to województwu świętokrzyskiemu XII lokatę w kraju.

W 2016 roku liczba podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON w wybranych sekcjach wynosiła:

- przetwórstwo przemysłowe — 10,4 tys. (9,3% ogółu podmiotów w regionie);
- budownictwo — 14,7 tys. (13,2%);
- handel i naprawa pojazdów samochodowych — 33 tys. (29,7%);
- transport i gospodarka magazynowa — 7,3 tys. (6,5%);
- obsługa rynku nieruchomości — 3,4 tys. (3%);
- działalność profesjonalna, naukowa i techniczna — 8,4 tys. (7,6%);
- opieka zdrowotna i pomoc społeczna — 5,7 tys. (5,1%).

Wskaźnik podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym wynosił 1 440 (średnio w kraju – 1 783). W 2016 roku przybyło w regionie 9 147 nowych podmiotów gospodarczych, a 8 288 zostało wyrejestrowanych. Niemal 96% zarejestrowanych podmiotów gospodarczych zatrudniało do 9 osób.

2.4 DOSTĘP DO DÓBR

W 2015 roku przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych wyniósł 1 171,10 zł (w kraju 1 337,87 zł). W strukturze tego dochodu dominowały dochody z pracy najemnej (niewiele ponad 48%) oraz ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych i pomocy społecznej (29,9%). Statystyczny miesięczny dochód do dyspozycji na 1 osobę, tj. dochód przeznaczony na zakup towarów i usług konsumpcyjnych oraz przyrost oszczędności wyniósł 903,17 zł. Budżet przeciętnego gospodarstwa domowego w największym stopniu obciążony był wydatkami na żywność (28,1% ogółu wydatków), drugą istotną grupą wydatków niezbędnych do funkcjonowania rodziny były wydatki związane z użytkowaniem mieszkania i nośnikami energii (20,9%). Dodać należy, że w 2015 r. wzrósł udział wydatków na dobra i usługi związane z rekreacją i kulturą oraz zdrowiem, natomiast zmniejszył się na edukację.

W latach 2012–2016 odnotowano systematyczny wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w podmiotach o liczbie pracujących powyżej 9 osób. Należy podkreślić, że przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w regionie wynosiło 3 669,57 zł i było o 14,3% niższe od średniej krajowej, przez co województwo uplasowało się na XV pozycji w kraju. W sektorze publicznym przeciętne wynagrodzenie wynosiło 4 195,73 zł, a w sektorze prywatnym — 3 295,23 zł. Porównując płace w powiatach naszego województwa w roku 2016 najwyższe wynagrodzenie odnotowano w powiecie jędrzejowskim — 3 994,49 zł, staszowskim — 3 939,91 zł i w mieście Kielce — 3 920,24 zł, zaś najniższe w kazimierskim — 3 240,31 zł i opatowskim — 3 278,64 zł. Przeciętna liczba emerytów i rencistów (świadczeniobiorców ZUS i KRUS) w 2016 roku w województwie

świętokrzyskim wynosiła 301,9 tys. osób. Średnia miesięczna emerytura i renta opiewała na 1 818,86 zł, a emerytura i renta rolników indywidualnych - 1 157,75 zł.

Według danych na koniec 2016 roku stan zasobów mieszkaniowych w województwie świętokrzyskim wynosił 441,6 tys. mieszkań. Statystyczne mieszkanie składało się z 3,78 izb (w miastach 3,54 a na wsi 4,02). Średnio powierzchnia użytkowa mieszkania wynosiła 74,3 m^2. W 2016 roku (w przeliczeniu na 1000 ludności) w województwie średnio oddano 2,4 mieszkania (w kraju 4,3), a najwięcej w Kielcach (3,8) oraz w powiatach: kieleckim (3,7) i włoszczowskim (2,7). Najniższe wskaźniki odnotowano w powiatach: kazimierskim (0,9), ostrowieckim (1,1), skarżyskim (1,2), opatowskim i sandomierskim (po 1,3).

2.5 INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

W województwie funkcjonuje 14 szkół wyższych, w których kształci się 24 796 studentów. Najwięcej, bo aż 40,3% studentów pobiera nauki w szkołach typu uniwersyteckiego, następnie 30,8 % na uczelniach technicznych i 14,3% w wyższych szkołach ekonomicznych, zaś pozostali w wyższych szkołach pedagogicznych, teologicznych i innych. W roku szkolnym 2015/2016 w woj. świętokrzyskim do 312 szkół ponadgimnazjalnych uczęszczało około 47,4 tys. uczniów. Liczba szkół policealnych w ww. roku szkolnym wynosiła 87, a uczyło się w nich 9,4 tys. uczniów.

W 2016 r. w województwie świętokrzyskim działało 270 bibliotek (wraz z filiami), w tym jedna wojewódzka. Przeciętnie na 1 bibliotekę przypadało 4,4 tys. mieszkańców, zaś liczba czytelników na 1000 ludności wynosiła 128.

W skład sieci placówek kultury wchodziły: filharmonia, 3 teatry (1 dramatyczny, 1 lalkowy i 1 muzyczny/rozrywkowy), 10 galerii sztuki i salonów wystawienniczych, 34 muzea (wraz z oddziałami) i 15 kin stałych.

Według stanu na koniec 2016 r. pomoc medyczną można było uzyskać w 22 szpitalach ogólnych. Pod względem liczby porad udzielonych w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej na 1 mieszkańca województwo nie odbiega od średniej krajowej, bowiem wskaźnik w tym zakresie wynosił po 4,3. Również liczba łóżek w szpitalach ogólnych przypadających na 10 tys. ludności była zbliżona do średniej krajowej wynoszącej 48,6 (w województwie 50,2).

Sanatoria i szpitale uzdrowiskowe (w liczbie — 16) dysponowały 3 176 łóżkami. Liczba osób korzystających z tej formy leczenia wynosiła 61 072.

Opiekę nad małymi dziećmi do 3 lat sprawują m.in. żłobki. W 2016 roku funkcjonowało 17 żłobków i 2 oddziały żłobkowe podległe samorządowi terytorialnemu z ogólną liczbą 974 miejsc, w których przebywało w ciągu roku 1496 dzieci.

2.6 TURYSTYKA

Położenie, doskonałe warunki geograficzne, walory przyrodnicze oraz występowanie wód mineralnych stwarzają korzystne warunki do uprawiania turystyki krajobrazowej oraz czynnego wypoczynku w ścisłym kontakcie z przyrodą. Turystom pragnącym aktywnie wypoczywać województwo oferuje 1 500 km szlaków pieszych i ponad 2 000 km rowerowych szlaków turystycznych. Liczne zbiorniki na czystych rzekach umożliwiają uprawianie żeglarstwa, narciarze znajdą tu 9 ośrodków narciarskich wyposażonych w wyciągi orczykowe. Na turystów czeka też wiele zabytków kultury materialnej i duchowej, które posiadają unikatowe walory w skali europejskiej lub krajowej.

2.7 POMOC SPOŁECZNA I POLITYKA PRORODZINNA

Mieszkańcy województwa świętokrzyskiego są w znacznie większym stopniu zagrożeni ubóstwem niż mieszkańcy zamożniejszych regionów. Wskaźnik osób, którym przyznano świadczenia pomocy społecznej na 10 tys. ludności w 2016 r. wynosił 537,2 podczas gdy w kraju osiągnął 417,6. Z pomocy pieniężnej korzystało stale 18,8 %, okresowo 24,5% oraz 56,7% otrzymywało pomoc pieniężną celową.

W 2016 r. województwo świętokrzyskie dysponowało 70 placówkami stacjonarnej pomocy społecznej (wraz z filiami) z 4 525 miejscami (w tym 35 domów pomocy społecznej), w których przebywało 4 214 osób. Ponadto w 19 placówkach socjalizacyjnych i 18 rodzinnych dla dzieci i młodzieży wychowywały się 434 osoby.

2.8 INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Ogólna długość sieci dróg publicznych o twardej nawierzchni w 2016 r. w województwie wyniosła 14 253 km. Struktura ww. dróg przedstawiała się następująco: 46 % drogi gminne (6 617 km), 41 % drogi powiatowe (5 815 km), 8 % drogi wojewódzkie (1 086 km), 5 % drogi krajowe (735 km). Na 100 km^2 powierzchni ogólnej w 2016 r. przypadało 122 km dróg publicznych o twardej nawierzchni (kraj - 94 km). Gęstość dróg o twardej nawierzchni zwiększyła się w skali roku o 4,4 km/100 km^2, to jest o 3.7%. Długość dróg ekspresowych wynosiła 57.1 km.

W 2015 roku wyprodukowano ogółem w Polsce 164944,4 GWh energii elektrycznej, z czego 9898,6 GWh w województwie świętokrzyskim (6%). Liczba odbiorców energii elektrycznej w 2015 r. wynosiła 458,5 tys., a zużycie energii elektrycznej na 1 odbiorcę wynosiło 603,1 kWh. Największym konsumentem energii elektrycznej był sektor przemysłowy — 19,5% (kraj — 30,3%), następnie sektor energetyczny — 9,8% (kraj — 15,8%), gospodarstwa domowe — 7,6% (kraj — 17,1%). Najmniejsze zużycie w tym względzie wykazuje rolnictwo — 0,3% (kraj — 0,8%) oraz sektor transportowy — 1,2% (kraj — 2,6%).

Gęstość sieci gazowej rozdzielczej w 2016 r. w województwie wynosiła 31,5 km/100 km^2 (w Polsce 39,9 km/100 km^2).

W 2015 r. udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem w województwie wyniósł 27,5%, natomiast w Polsce 13,7%.

W 2015 r. do wód powierzchniowych na obszarze województwa świętokrzyskiego odprowadzono łącznie 1 299,1 hm^3 ścieków przemysłowych i komunalnych (więcej ścieków wytworzyły jedynie województwa: mazowieckie, wielkopolskie i zachodniopomorskie). W skali kraju stanowiły one 14%. Oczyszczaniu z podwyższonym usuwaniem biogenów poddano 37% ścieków, w kraju — 51% zaś metodą mechaniczną oczyszczono 24% ścieków (tyle samo co w kraju — 24%). Najmniej ścieków zarówno w kraju, jak i w naszym województwie, oczyszczono chemicznie — 0,25% (w kraju — 4%). W 2015 r. z oczyszczalni ścieków korzystało 61% mieszkańców województwa. Pomimo systematycznego wzrostu tego wskaźnika dało to województwu świętokrzyskiemu przedostatnią lokatę w kraju, przy średniej krajowej 72,7%. Mniej osób korzystało z oczyszczalni tylko w województwie lubelskim — 57,2% ogółu ludności województwa.

2.9 GOSPODARKA PRZESTRZENNA I UŻYTKOWANIE GRUNTÓW

Region świętokrzyski wyróżnia się dużą różnorodnością warunków naturalnych, która jest pochodną współistnienia 2 odmiennych morfologicznie obszarów — świętokrzyskiego (północna i centralna część) i sandomiersko-nidziańskiego (południowa i wschodnia część). Pierwszy z nich, wyżynno-górski, obejmuje najstarszy w kraju masyw górski — Góry Świętokrzyskie z Puszczą Świętokrzyską i największymi w centralnej Polsce wzniesieniami (Łysica 612 m n.p.m.). Obszar ten ma surowszy klimat, słabsze gleby oraz interesujący krajobraz, wyróżniający się na tle płaskich terenów centralnej Polski.

Województwo świętokrzyskie to atrakcyjny region o cennych walorach przyrodniczych. Wg danych GUS-u aż 64,6% jego powierzchni poddane jest prawnej ochronie przyrody, dzięki czemu zajmuje pierwszą lokatę w kraju (Polska — 32,5%). W przeliczeniu na jednego mieszkańca wypada w regionie 6041 m^2 obszarów chronionych (Polska — 2645 m^2) — drugie miejsce w kraju po województwie warmińsko-mazurskim.

Struktura powierzchni geodezyjnej województwa wg kierunków wykorzystania w 2016 r. przedstawiała się następująco:

- użytki rolne — 63,9% (kraj — 59,6%);
- grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione — 29,8% (kraj — 31,07%);
- grunty pod wodami — 0,7% (kraj — 2,1%);
- grunty zabudowane i zurbanizowane — 4,7% (kraj — 5,4%);
- nieużytki — 0,03% (kraj — 1,5%);
- użytki ekologiczne i tereny różne — 0,13% (kraj — 0,4%).

Na koniec 2016 r. powierzchnia użytków rolnych wynosiła 483,4 ha, co stanowiło 41,3% powierzchni województwa. Struktura gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych w 2016 r. kształtowała się następująco: 20,6% stanowiły gospodarstwa o powierzchni 1–2 ha i zajmowały one 5,3% użytków rolnych; następnie 40,6% — (2–5ha), a ich udział w powierzchni użytków rolnych województwa wyniósł 23,9%; 23,0% stanowią gospodarstwa o powierzchni 5–10 ha, a ich udział w powierzchni użytków rolnych wynosił 27,4%, natomiast gospodarstw powyżej 15 ha było 5,7% wszystkich gospodarstw, a ich udział w powierzchni użytków rolnych wynosił 28,7%. W dalszym ciągu jednym z głównych problemów pozostaje rozdrobnienie gospodarstw rolnych. Przeciętna powierzchnia użytków rolnych gospodarstwa rolnego w 2016 roku wyniosła 5,71 ha i w porównaniu z 2015 rokiem zmniejszyła się o 0,06 ha. W 2016 r. w rolnictwie w województwie świętokrzyskim odnotowano przywrócenie spadkowej tendencji pogłowia bydła. Jego spadek wyniósł 0,3% w skali roku. Stado trzody chlewnej po spadku w 2015 roku ponownie zmniejszyło się o 8,7%.

Podsumowując można stwierdzić, że świętokrzyskie, obok województw: warmińsko-mazurskiego, podlaskiego, lubelskiego i podkarpackiego, należy do regionów najsłabszych zarówno pod względem poziomu życia mieszkańców, wskaźników rozwoju gospodarczego, jak i stanu infrastruktury. Lokaty poszczególnych województw pod względem wartości wybranych wskaźników prezentują tabela i wykresy.

WOJEWÓDZTWO ŚWIĘTOKRZYSKIE NA TLE INNYCH WOJEWÓDZTW W 2016 R.

(lokaty poszczególnych województw pod względem wartości wybranych wskaźników)

wyszczególnienie / województwo	Powierzchnia	ludność		przyrost naturalny na 1000 ludności **	zgony na 1000 ludności	dochody ogółem budżetów województw na 1 mieszkańca	wydatki ogółem budżetów województw na 1 mieszkańca	drogi publiczne o nawierzchni twardej na 100 km²	linie kolejowe eksploatowane na 100 km²	samochody osobowe zarejestrowane na 1000 ludności	łóżka w szpitalach ogólnych na 10 tys. mieszk.	lesistość	pracujący	przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto	stopa bezrobocia rejestrowanego*	podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	PKB (ceny bieżące) na 1 mieszkańca ***	wartość dodana brutto (ceny bieżące) na 1 pracującego ***
		ogółem	na 1 km²															
DOLNOŚLĄSKIE	7	5(5)	4(4)	11(13)	13(13)	5(10)	4(10)	7(5)	2(3)	5(6)	4(7)	8(8)	5(5)	2(4)	6(7)	3(4)	2(2)	2(2)
KUJAWSKO-POMORSKIE	10	10(10)	9(8)	7(7)	6(9)	9(13)	8(13)	6(9)	5(5)	8(8)	11(11)	13(13)	10(9)	13(13)	15(13)	11(10)	10(9)	10(9)
LUBELSKIE	3	8(8)	12(12)	12(12)	12(15)	6(14)	5(15)	11(11)	15(15)	10(13)	2(3)	14/15(14)	9(7)	10(9)	10(10)	15(15)	16(15)	16(16)
LUBUSKIE	13	15(16)	14(14)	6(6)	5(7)	3(1)	3(1)	14(13)	7(7)	4(4)	15(13)	1(1)	15(16)	12(14)	8(14)	6(6)	9(8)	8(6)
ŁÓDZKIE	9	6(6)	5(5)	16(16)	16(16)	15(11)	16(8)	4(4)	10(10)	6(7)	3(2)	16(16)	6(6)	8(11)	7(5)	10(11)	6(6)	9(11)
MAŁOPOLSKIE	12	4(4)	2(2)	3(4)	2(3)	12(15)	7(14)	2(2)	4(4)	11(10)	14(12)	9(9)	4(4)	5(5)	2(4)	7(7)	7(10)	11(12)
MAZOWIECKIE	1	1(1)	3(3)	4(8)	10(12)	2(6)	2(4)	5(8)	13(14)	2(2)	7(9)	14/15(15)	1(1)	1(1)	4(1)	1(2)	1(1)	1(1)
OPOLSKIE	16	16(15)	11(10)	14(14)	9(6)	1(3)	1(2)	10(6)	3(2)	3(3)	10(15)	11(11)	16(15)	7(7)	9(8/9)	9(9)	11(11)	7(7)
PODKARPACKIE	11	9(9)	7(7)	5(5)	1(2)	10(12)	13(11)	9(10)	11(11)	14(15)	8(10)	2(2)	8(10)	15(16)	14(12)	16(16)	15(16)	15(15)
PODLASKIE	6	14(14)	16(16)	9(10)	11(10)	7(5)	10(12)	13(15)	16(16)	16(16)	5(4)	7(6/7)	14(14)	11(10)	11(8/9)	14(14)	13(14)	13(13)
POMORSKIE	8	7(7)	6(6)	1(1)	3(1)	13(9)	12(6)	12(12)	6(8)	7(5)	16(16)	3(3)	7(8)	4(3)	5(6)	4(3)	5(5)	4(4)
ŚLĄSKIE	14	2(2)	1(1)	13(11)	14(11)	16(16)	15(16)	1(1)	1(1)	9(9)	1(1)	5(5)	2(2)	3(2)	3(3)	8(8)	4(3)	3(3)
ŚWIĘTOKRZYSKIE	15	13(13)	10(11)	15(15)	15(14)	11(4)	11(5)	3(3)	9(9)	13(11)	6(5)	10(10)	12(12)	14(12)	12(11)	12(12)	12(12)	14(14)
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	4	12(12)	15(15)	8(3)	7(4)	8(8)	9(7)	16(16)	14(13)	15(14)	12(14)	6(6/7)	13(13)	16(15)	16(16)	13(13)	14(13)	12(10)
WIELKOPOLSKIE	2	3(3)	8(9)	2(2)	4(5)	14(7)	14(9)	8(7)	8(6)	1(1)	13(6)	12(12)	3(3)	9(8)	1(2)	5(5)	3(4)	6(8)
ZACHODNIOPOMORSKIE	5	11(11)	13(13)	10(9)	8(8)	4(2)	6(3)	15(14)	12(12)	12(12)	9(8)	4(4)	11(11)	6(6)	13(15)	2(1)	8(7)	5(5)

Uwagi.
W ramce podano lokatę jednostki ze względu na wartość zmiennej.
*W nawiasach podano wartości z roku 2009 (***2007).*
Kolorem zielonym oznaczono awans jednostki w zestawieniu
Kolorem czerwonym oznaczono spadek jednostki w zestawieniu
Kolorem czarnym oznaczono brak zmiany pozycji jednostki w zestawieniu

** Najmniejsza wartość została oznaczona jako lokata 1, natomiast - największa jako ostatnia lokata spośród zestawionych jednostek*
*** Wskaźnik przyrostu naturalnego dla województw od pozycji 6 przyjmuje wartości ujemne*
**** Dane za rok 2015, w nawiasach podano dane za rok 2007*

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wykres. Średnia województwa w kraju wyliczona na podstawie lokat we wszystkich wskaźnikach

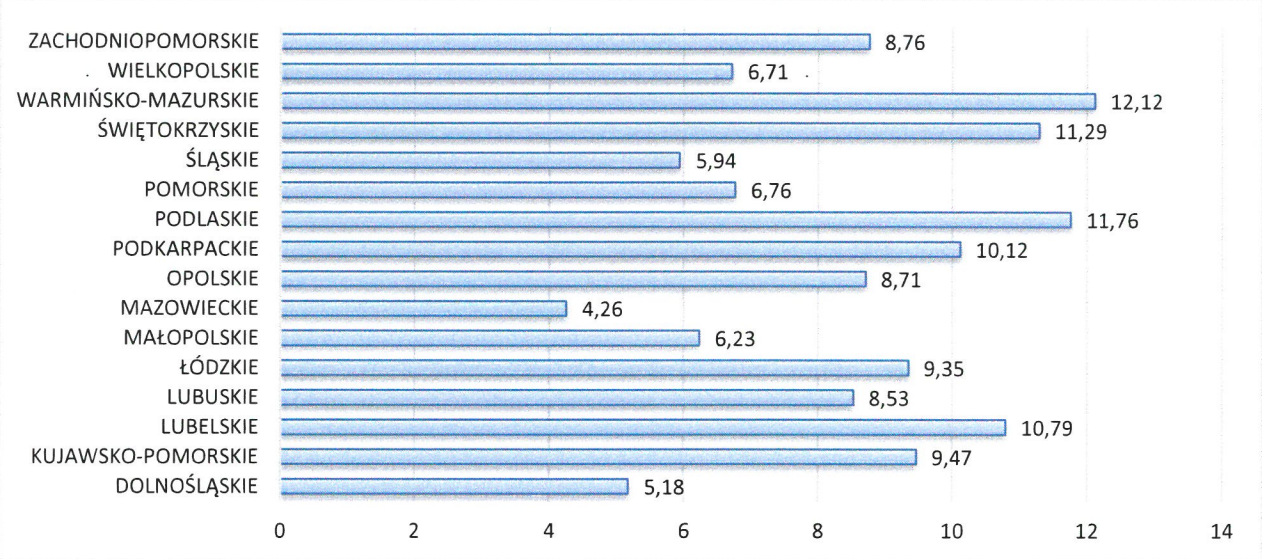

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wykres. Zmiana lokat województw w skali kraju w poszczególnych wskaźnikach — ilościowo

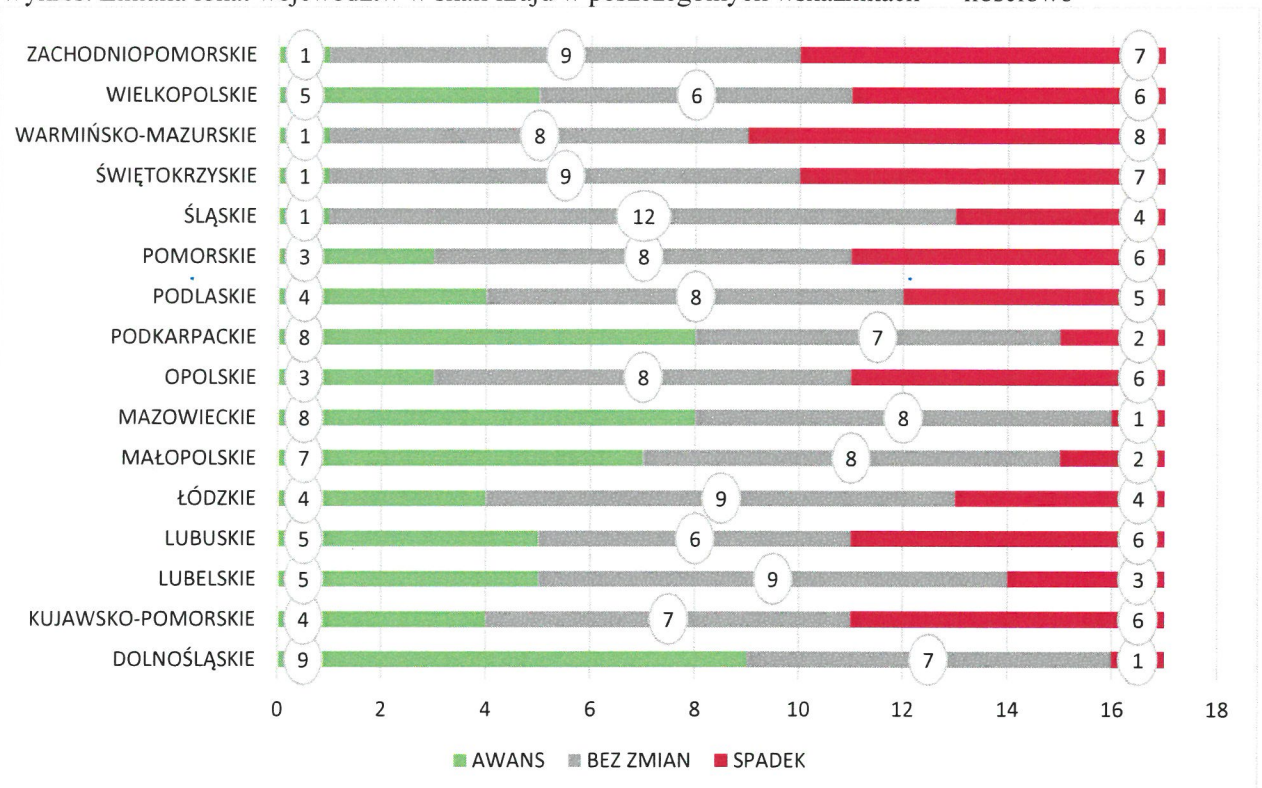

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

III. GŁÓWNE TENDENCJE I PROBLEMY ROZWOJU PRZESTRZENNEGO

(Ocena ważniejszych procesów i zagrożeń gospodarki przestrzennej ze szczególnym uwzględnieniem problematyki ładu przestrzennego)

3.1 PLANOWANIE PRZESTRZENNE W WOJEWÓDZTWIE NA TLE KRAJU, W GMINACH NA TLE WOJEWÓDZTWA

Analizy porównawcze stanu planowania przestrzennego w regionie świętokrzyskim przeprowadzono w oparciu o dostępne dane i materiały informacyjne publikowane przez organy i instytucje zajmujące się gospodarką przestrzenną oraz Główny Urząd Statystyczny (należy tu nadmienić, że nie wszystkie gminy występują w banku danych lokalnych GUS, w przypadku niektórych analiz tabele prezentowane przez GUS dotyczyły 70 gmin, zamiast 102 z woj. św.).

Jeżeli chodzi o planowanie przestrzenne, żeby analizy były bardziej miarodajne, (ponieważ w chwili opracowywania tego tematu nie było jeszcze danych z GUS za 2016 r.) posłużono się danymi do porównania za lata 2013 – 2015.

Podstawowym dokumentem gospodarki przestrzennej na obszarze miasta lub gminy jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego (mpzp), który posiada rangę aktu prawa miejscowego. Określa się w nim obowiązkowo m.in. zasady ochrony i kształtowania ładu przestrzennego. W porównaniu do decyzji administracyjnych (stosowanych w przypadku braku planu miejscowego), plan obejmuje na ogół większy obszar, jego sporządzenie poprzedzone jest szczegółowymi analizami uwarunkowań kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu oraz pełnymi procedurami konsultacyjno-uzgodnieniowymi. Posiada też nieporównanie większą zdolność kreacyjną. W powszechnej opinii stanowi najważniejszy instrument prowadzenia racjonalnej gospodarki przestrzennej. Prawidłowo sporządzone miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego mogą być najpewniejszym gwarantem zachowania i kształtowania ładu przestrzennego.

Z danych GUS za lata 2013–2015 wynika, że województwo świętokrzyskie posiada nadal mniejsze pokrycie obowiązującymi mpzp niż średnio w Polsce. Według stanu w 2015 r. miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obowiązywały na ok. 29,7% ogółu powierzchni Polski, zaś w województwie świętokrzyskim pokrycie tymi planami stanowiło 28,9% ogółu powierzchni województwa. Największe pokrycie obowiązującymi mpzp, wynoszące ponad 60% odnotowały województwa: śląskie, małopolskie, dolnośląskie, oraz województwo lubelskie (ponad 57%), natomiast najmniejsze województwa: kujawsko-pomorskie (5,9%), lubuskie (8,4%), podkarpackie (8,7%). Województwo świętokrzyskie pod względem pokrycia mpzp zajmuje 8 pozycję i utrzymuje się na tej pozycji od kilku lat. W ostatnich latach odnotowuje się w województwie nieco większe zainteresowanie gmin sporządzaniem mpzp, co podyktowane jest znacznym przyśpieszeniem procesów inwestycyjnych (wzrost pokrycia z 27,1% w 2013 r. do 28,9% w 2017 r.).

W województwie świętokrzyskim zanotowano jeden z najwyższych wzrostów udziału pokrycia mpzp w 2015 r. w odniesieniu do 2013 r. w Polsce (województwo pomorskie 2,3 — 1 miejsce, województwo świętokrzyskie 1,8 — 2 miejsce), przewyższający średnią krajową (0,9). Ogólny poziom pokrycia mpzp obszaru województwa należy jednak uznać nadal za niski.

Stopień pokrycia planami miejscowymi w odniesieniu do poszczególnych gmin choć jest zróżnicowany to jednak stale rośnie. Najwyższy wzrost udziału powierzchni pokrytej mpzp w omawianych latach zanotowano w: m. i gm. Daleszyce (39,3), gm. Górno (28,5), gm. Bejsce (25,2), gm. Krasocin (23,1), gm. Łagów (19,8).

W 2013 r. największe pokrycie mpzp (przedział 71 — 100% powierzchni ogólnej) odnotowano w 21 gminach, natomiast w 2015 r. w 23 gminach: Łącznej, Zagnańsku, Miedzianej Górze, Strawczynie, Sitkówce-Nowinach, Morawicy, Daleszycach, Masłowie, Górnie, Kijach, Małogoszczy, Oksie, Nagłowicach, Sędziszowie, Słupi Jędrzejowskiej, Seceminie, Solcu-Zdroju, Rakowie, Bielinach, Bogorii, Kunowie, Wilczycach, Obrazowie (do omawianego przedziału dołączyły w 2015 r. gminy: Daleszyce i Górno), spośród których w 18 (podkreślone), występuje 99,5 — 100% pokrycia. W województwie, w odniesieniu do 2013 r., w 2015 r. zanotowano wzrost pokrycia mpzp w 15 gminach, natomiast w jednej — spadek (Wiślica).

Największą ilość planów miejscowych w 2015 r. zanotowno w mieście Kielce (58 mpzp), gmina Miedziana Góra (43 mpzp), mieście Jędrzejów (37 mpzp), gminie Piekoszów (33 mpzp). Nadal występuje negatywne zjawisko obejmowania mpzp zbyt małych powierzchni (nawet na pojedyncze działki). Liczba gmin nie posiadająca żadnego mpzp była mniej więcej na takim samym poziomie w 2013 r. i w 2015 r. z tym, że w 2015 r. w gminie Wiślica zanotowano spadek pokrycia mpzp do 0% (było to spowodowane unieważnieniem miejscowego planu), natomiast przyrost od 0% do ponad 25% w gminie Bejsce oraz nieznaczny przyrost w gminie Kluczewsko od 0% do 0,1%.

W większości gmin regionu (poza tymi o największym pokryciu mpzp) równolegle wydawano decyzje o warunkach zabudowy oraz decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego (ULICP).

Z analizy danych za lata 2013–2015 wynika, że liczba wydawanych decyzji o warunkach zabudowy (WZ) w województwie świętokrzyskim w porównaniu z innymi województwami jest niewielka (w 2015 r. wydano w regionie 4406 decyzji o WZ — 15 pozycja w kraju, średnio w Polsce — ok. 7782 , w 2013 r. w województwie wydano 4981 decyzji o WZ — 13 pozycja w kraju, średnio w Polsce - 8076 szt. Wskazuje to na tendencje spadkowe ilości wydawanych decyzji ogółem w Polsce (spadek w 2015 r. w odniesieniu do 2013 r. w Polsce o ponad 4700 sztuk). Spadek zanotowano w większości województw, najwyższy w województwie śląskim (o 830 sztuk), powyżej 600 sztuk w województwach: pomorskim, zachodniopomorskim, podkarpackim, dolnośląskim; w województwie świętokrzyskim o 575 sztuk, natomiast przyrost wydawanych decyzji o WZ nastąpił w województwach: wielkopolskim, warmińsko-mazurskim, podlaskim i lubelskim.

W gminach województwa świętokrzyskiego najwyższy spadek wydawanych decyzji zanotowano w Piekoszowie (o 141 sztuk mniej), Daleszycach (o 75 decyzji o WZ mniej), w Kielcach (o 52 sztuki), w Busku-Zdroju i Wodzisławiu (o 41 sztuk). Największy przyrost zaś w Starachowicach (o 30 WZ), o ponad 20 decyzji w: Stąporkowie, Bodzentynie, Miedzianej Górze.

Najwięcej decyzji o WZ wydano w 2015 r. głównie w miastach: Kielcach (413), Jędrzejowie (217), Staszowie (188), Końskich (159), Piekoszowie (155), Ostrowcu Świętokrzyskim (145), ponad 100 w: Bodzentynie, Chęcinach, Stąporkowie, Starachowicach, Busku-Zdroju, Sandomierzu, Włoszczowie.

W 23 gminach nie wydawano decyzji o WZ. Są to głównie gminy o najwyższym pokryciu powierzchni mpzp. O tym, że czasem GUS nie dysponuje prawidłowymi informacjami można się przekonać na przykładzie gminy Baćkowice, gdzie według GUS nie obowiązuje żaden plan miejscowy, nie wydaje się też decyzji o WZ, co świadczyłoby o braku ruchu inwestycyjnego. Tymczasem jak dowiedziano się z Urzędu Gminy na obszarze Baćkowic od 2008 roku obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obejmujący cały obszar gminy.

18 RAPORT O STANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO W LATACH 2014-2017

W Polsce w 2015 r. w odniesieniu do 2013 r. liczba wydanych decyzji o ustaleniu lokalizacji celu publicznego (ULICP) nieznacznie wzrosła (o 389 szt.). Największy wzrost zanotowało województwo wielkopolskie (589 szt.), natomiast największy ubytek województwo pomorskie (minus 254 szt.). W województwie świętokrzyskim w wydawaniu decyzji ULICP zanotowano wzrost jedynie o 3 sztuki. W ponad 38% wszystkich gmin zanotowano spadek ilości wydawanych decyzji ULICP. Największy ubytek ilości wydawanych decyzji zanotowano w Piekoszowie (minus 18 sztuk), Daleszycach (minus 16 sztuk) i w Skarżysku-Kamiennej (minus 15 sztuk). Największy wzrost zaś w: Michałowie (28 szt.), Kielcach (24 szt.), Końskich (14 szt.), Chęcinach (13 szt.).

W 2015 r. najwięcej decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego wydano w: Kielcach (74 szt.), Końskich (39 szt.), Ostrowcu Świętokrzyskim, Busku-Zdroju (po 36 szt.), Michałowie (30 szt.), Chęcinach (26 szt.), Jędrzejowie (25 szt.), Staszowie (23 szt.), Sandomierzu (20 szt.).

W okresie 2013–2015 w Polsce zanotowano spadek ilości łącznej powierzchni gruntów rolnych, dla których zmieniono w planach przeznaczenie na cele nierolnicze o ponad 27 tys. ha. W większości województw (w 12) zanotowano spadki tej powierzchni natomiast tylko w 4 wzrost, w tym największy w województwie łódzkim o ponad 5,5 tys. ha i w województwie świętokrzyskim o ponad 4,6 tys. ha. Świadczy to o rosnącej presji urbanizacyjnej, w niektórych wypadkach mamy też do czynienia z dużą ilością gleb podlegających ochronie i każda inna niż rolnicza działalność wymaga uzyskania zgody na zmianę użytkowania gruntów.

W większości gmin (w 41 na 70, które zaprezentowano na stronie BDL GUS) nie zmieniano w omawianym okresie przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze. Wzrost ilości łącznej powierzchni gruntów rolnych, dla których zmieniono w planach przeznaczenie na cele nierolnicze, zanotowano w 17 gminach, w tym najwyższy w: Krasocinie (ponad 2, 5 tys. ha), w Daleszycach (ponad 2,1 tys. ha), w Rakowie (ponad 600 ha). W 12 gminach zanotowano spadek, w tym największy w Morawicy (minus 430 ha), wysoki w: Wiślicy (minus 193 ha) i w Brodach (minus 182 ha).

W odniesieniu do łącznej powierzchni gruntów leśnych, dla których zmieniono w planach przeznaczenie na cele nieleśne, ogółem w Polsce w latach 2013–2015 nastąpił wzrost ich ilości o ponad 21 tys. ha. Największy wzrost zanotowano w województwie dolnośląskim o ponad 10 tys. ha. Województwo świętokrzyskie należało do województw notujących spadek ilości tej powierzchni (minus 187 ha). Największy spadek odnotowano w województwie warmińsko-mazurskim o ponad 1,8 tys. ha.

Zaledwie w 4 gminach województwa świętokrzyskiego zanotowano spadek ilości łącznej powierzchni gruntów leśnych, dla których zmieniono w planach przeznaczenie na cele nieleśne, w tym największy w Morawicy (ponad 300 ha). W 55 gminach nie zmieniano przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne, natomiast w 11 nastąpił wzrost ilości łącznej powierzchni takich gruntów, z czego największy w Ostrowcu Świętokrzyskim — o 98 ha i w Rakowie — o 38 ha.

Podsumowując, największy ruch inwestycyjny (na podstawie analizowanych danych) koncentruje się w gminach wokół Kielc oraz w miastach, natomiast najmniejszy: w północno-wschodniej, północno-zachodniej i południowej części województwa świętokrzyskiego.

Pozytywną tendencją jest wzrost pokrycia powierzchni miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (choć w województwie świętokrzyskim sporządza się nadal miej planów niż średnio w kraju) oraz spadek ilości wydawanych decyzji o warunkach zabudowy.

W województwie świętokrzyskim inaczej niż w większości województw rośnie powierzchnia gruntów rolnych przeznaczonych w miejscowych planach do zmiany przeznaczenia na cele nierolnicze, natomiast spada powierzchnia gruntów leśnych przeznaczonych na cele nieleśne.

RAPORT O STANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO W LATACH 2014-2017

PLANOWANIE PRZESTRZENNE-POKRYCIE MPZP

2013 ROKU

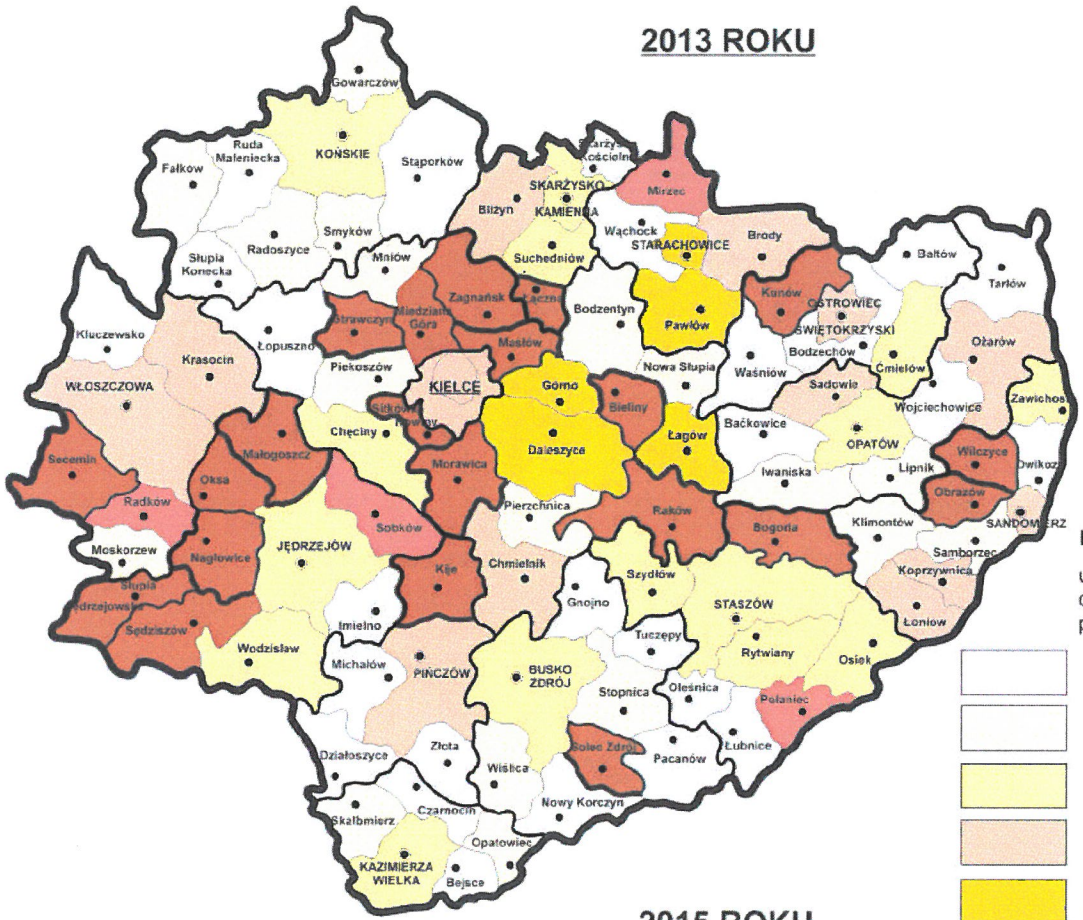

Legenda:

udział powierzchni gminy objętej obowiązującymi planami miejscowymi (w %)

- 0
- 0,1- 0,9
- 1 - 10
- 11 - 30
- 31-50
- 51 - 70
- 71 - 100

99,5 - 100% pokrycia mpzp

2015 ROKU

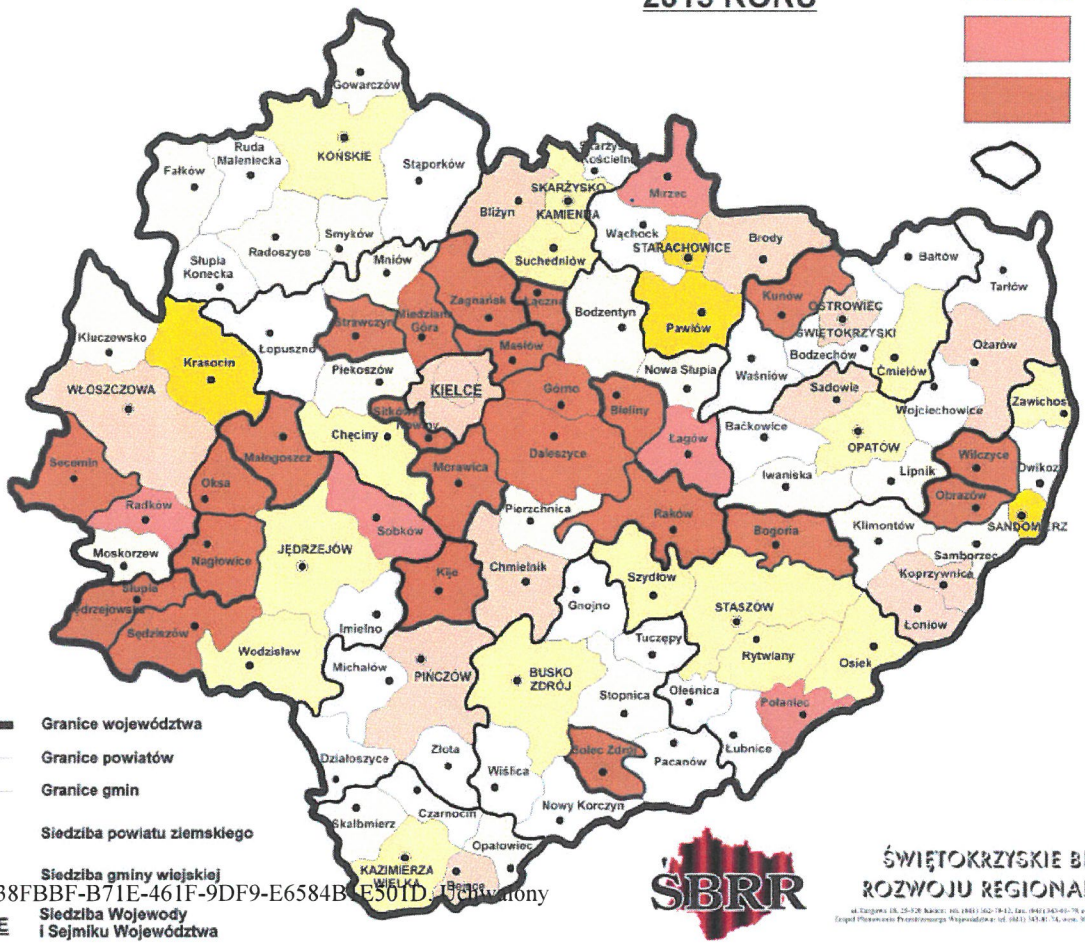

RAPORT O STANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO W LATACH 2014-2017

PLANOWANIE PRZESTRZENNE-WYDANE DECYZJE WZ I ULICP

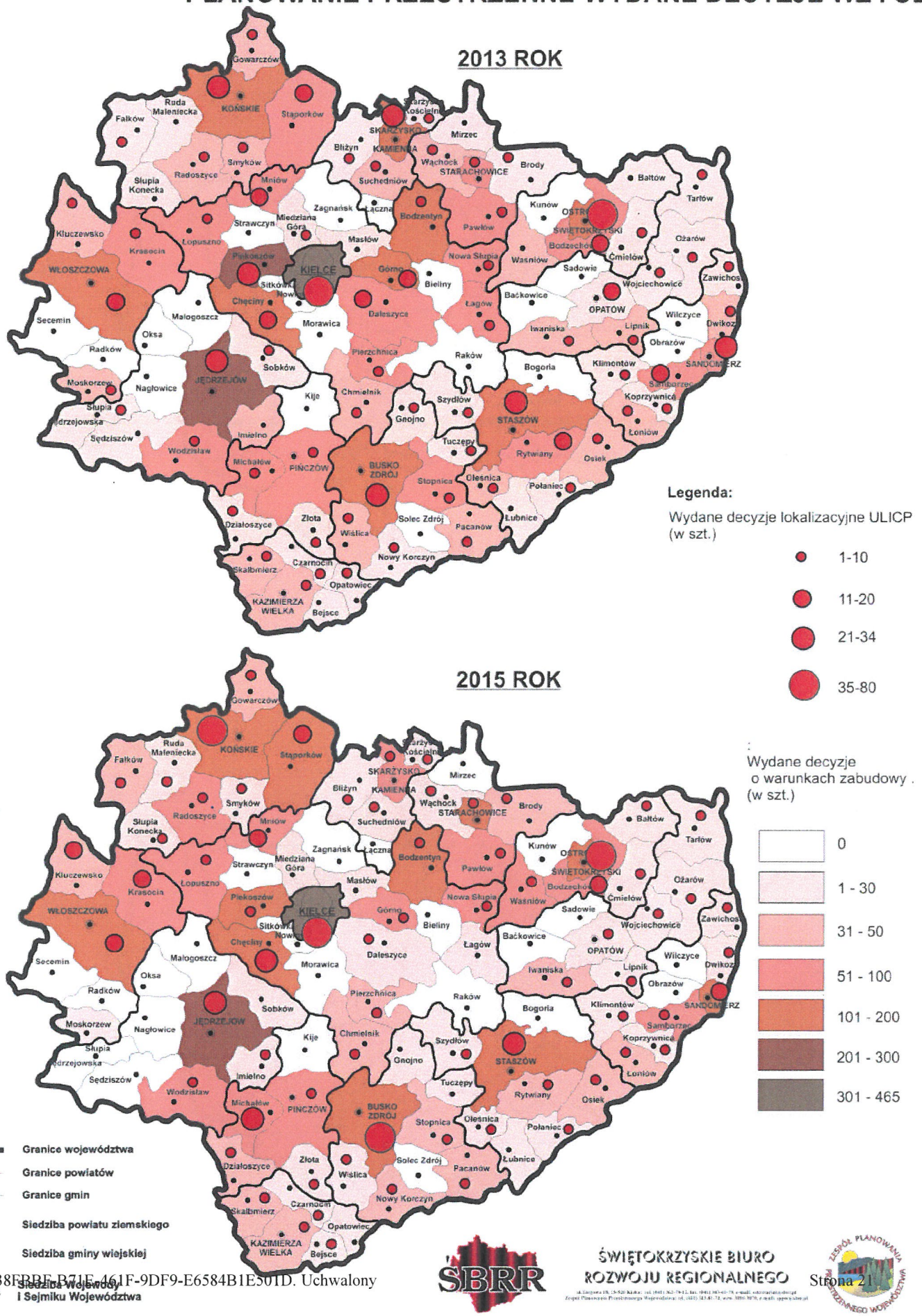

Należy podkreślić, iż jedynie akt prawa miejscowego, jakim jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego może w sposób kompleksowy i twórczy wyważyć wszystkie interesy nakazy, zakazy i ograniczenia w zagospodarowaniu danego terenu. Musi to jednak być plan sporządzony dla większego obszaru (np. sołectwa) i przez zespół fachowców umiejący w racjonalny sposób powiązać potrzeby mieszkańców z zasadą zrównoważonego rozwoju.

3.2 ANALIZA STUDIÓW GMINNYCH ORAZ MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.

Przedmiotowa analiza dotyczy dokumentacji nadesłanych do opiniowania w okresie od stycznia 2014 r. do I połowy 2017 r.

W przekazanych do zaopiniowania dokumentacjach analizowano: w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego – sposób uwzględnienia zadań samorządu województwa pod kątem możliwości ich realizacji; w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin — zgodność z ustaleniami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego (spójność polityki gminnej z wojewódzką), w tym uwzględnienie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym.

Do analizy przedkładano zarówno studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, obejmujące całe gminy jak i zmiany studiów o znacznie mniejszym zasięgu, plany miejscowe obejmujące tereny sołectw oraz plany obejmujące mniejsze fragmenty gmin.

W 2014 r. opracowano 21 opinii, w tym: 17 dotyczących zaopiniowania studiów gminnych, 4 planów miejscowych. 4 dokumentacje otrzymały opinie negatywne z propozycją postanowienia odmowy uzgodnienia przez Zarząd Województwa.

Pozytywnie, lecz z uwagami, uzgodniono 13 dokumentacji, z propozycją wprowadzenia do nich korekt. Pozytywnie, bez uwag, oceniono zaledwie 4 projekty studiów gminnych.

W 2015 roku w ZPPW przeanalizowano 45 opracowań. 20 dokumentacji otrzymało opinie negatywne z propozycją postanowienia odmowy uzgodnienia przez Zarząd Województwa (17 dokumentacji studiów uikzp i 3 projekty mpzp). Z uwagami uzgodniono 20 dokumentacji, z propozycją wprowadzenia do nich korekt (16 suikzp i 4 mpzp). Pozytywnie, bez uwag, oceniono zaledwie 5 projektów studiów gminnych. Do ponownego uzgodnienia trafiło 10 projektów suikzp.

W przypadku dwóch gmin już od momentu przystąpienia do sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego sygnalizowano, że plany w założonej postaci nie będą zgodne z Planem województwa. Gminy mimo to sporządziły te plany, zgodnie z pierwotnymi założeniami, w efekcie czego miały problemy z ich uzgodnieniem. Ostatecznie musiały dokonać korekty tych opracowań.

W 2016 r. przeanalizowano 37 opracowań: 32 dotyczących zaopiniowania studiów gminnych, 5 planów miejscowych. 13 dokumentacji otrzymało opinie negatywne z propozycją postanowienia odmowy uzgodnienia przez Zarząd Województwa (w tym 3 mpzp i 10 studiów uikzp).

Z uwagami uzgodniono 21 dokumentacji, z propozycją wprowadzenia do nich korekt. Pozytywnie, bez uwag, oceniono zaledwie 2 projekty studiów gminnych. W przypadku 1 projektu - nie zajęto stanowiska.

Do I połowy 2017 r. zaopiniowano 10 dokumentacji, w tym 7 dotyczących studiów gminnych i 3 — planów miejscowych. 2 studia uikzp zostały ocenione negatywnie, 1 studium — pozytywnie bez uwag i 7 dokumentacji — pozytywnie z uwagami (w tym 4 studia uikzp gmin i 3 mpzp).

20 RAPORT O STANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO W LATACH 2014-2017

Ogółem w omawianym okresie (od stycznia 2014 r. do I połowy 2017 r.) przeanalizowano 113 dokumentacji, były to w głównej mierze projekty studiów gminnych (ponad 83%). Pozytywnie bez uwag zaopiniowano niewiele — 10 % przekazanych projektów, pozytywnie, ale z uwagami oceniono — ok. 54%, natomiast aż ok. 35 % dokumentacji oceniono negatywnie. W przypadku jednego projektu nie zajęto stanowiska

Warto odnotować fakt, że niektóre dokumentacje przychodziły do ponownego zaopiniowania nawet kilkakrotnie.

Najczęściej powtarzającymi się błędami, spośród których część wpłynęła na negatywną ocenę projektów opracowań planistycznych były:

- nieaktualne uwarunkowania zewnętrzne (Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego, Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego);
- brak ustaleń dotyczących parametrów dla dróg głównych, w tym obwodnic w ciągu tych dróg;
- obudowa dróg wojewódzkich zabudową nie związaną z obsługą ruchu, bez wskazania rozwiązań odbarczających;
- brak uwzględnienia Planu gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego oraz Aktualizacji Programu ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego wraz z planem działań krótkoterminowych, stanowiących akty prawa miejscowego;
- nieuwzględnianie kierunków rozwoju określonych dla obszarów funkcjonalnych wyznaczonych w Planie województwa;
- nadmiar terenów budowlanych nie mających poparcia w tendencjach i w prognozach rozwoju demograficznego, lokalizowanych kosztem terenów otwartych — niezgodność z Planem województwa i KPZK 2030;
- brak uwzględnienia zbiorników z Programu małej retencji dla województwa świętokrzyskiego ;
- lokalizacja zabudowy na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią;
- uwzględnianie niektórych istotnych dla rozwoju obszarów inwestycji w sposób budzący wątpliwości co do możliwości ich realizacji;
- nieaktualne dane dotyczące ochrony przyrody, złóż surowców mineralnych, szlaków turystycznych;
- lokalizacja farm wiatrowych na terenach szczególnie cennych krajobrazowo oraz w pobliżu zabudowy mieszkaniowej;
- brak uwzględniania projektu SOPO oraz zaleceń aby nie lokalizować zabudowy na terenach zagrożonych osuwaniem się mas ziemnych;
- nie uwzględnianie korytarzy ekologicznych — obszarów cennych przyrodniczo;
- brak wyznaczenia ogólnodostępnych terenów sportu i rekreacji wokół zbiorników wodnych;
- w zmianach studiów — nieaktualne dane obowiązującej (nie zmienianej) części studium.

3.3 TERENY POD ZABUDOWĘ MIESZKANIOWĄ NA PODSTAWIE „ANALIZY I SYNTEZY STUDIÓW UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA GMIN NA TERENIE MOF OW KIELCE".

Do równolegle opracowywanej zmiany Planu województwa świętokrzyskiego obejmującej opracowanie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego przeanalizowano studia uikzp gmin zlokalizowanych na obszarze MOF OW. Na tej podstawie powstało ww. opracowanie. Pozyskane drogą wektoryzacji dane ze Studiów pozwoliły na

dokonanie orientacyjnego szacunku chłonności demograficznej gmin z terenu MOF OW. Aby dowiedzieć się ile mieszkańców może zasiedlić przewidziane w studiach pod rozwój zabudowy mieszkaniowej tereny posiłkowano się wskaźnikami z Raportu o ekonomicznych stratach i społecznych kosztach niekontrolowanej urbanizacji w Polsce (IGiPZ PAN oraz Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej, Warszawa 29 października 2013 r.), zakładającymi, że: na 1 ha zabudowy wielorodzinnej przypada 200 mieszkańców (przy czym zabudowa mieszkaniowa netto zajmuje 60% powierzchni, a średnia wielkość mieszkania 30 m^2, pozostałe 40% zajmują tereny usług, zieleni miejskiej i komunikacji), natomiast dla zabudowy jednorodzinnej przyjęto założenie że na 1 ha zabudowy jednorodzinnej przypada 40 mieszkańców. W obliczeniach brano pod uwagę zabudowę istniejącą i projektowaną ze studiów gminnych.

Łącznie w gminach MOF OW (poza miastem Kielce) pod zabudowę wielorodzinną w Studiach gminnych przewidziano około 32 ha, co wskazuje, że obszar ten może „pomieścić" 6 400 mieszkańców. Miasto Kielce pod ten rodzaj zabudowy przeznaczyło około 834 ha, co oznacza, że może ulokować tam 166 800 mieszkańców. Ponadto przyjęto, że wśród zabudowy wielkomiejskiej (tereny zabudowy o głównej funkcji usług ogólnomiejskich metropolitalnych oraz mieszkaniowej, jak również tereny zabudowy o przewadze funkcji usług ogólnomiejskich metropolitalnych — ponadpodstawowych — położonych poza strefą śródmiejską), 20 % stanowi zabudowa wielorodzinna. W związku z powyższym w powierzchni 611 ha na cele mieszkaniowe może być przeznaczone 122 ha, co pozwala ulokować na takim obszarze 24 400 osób.

Gminy MOF OW pod zabudowę jednorodzinną przeznaczyły łącznie 15 911 ha, co oznacza że może na tam zamieszkać 636 440 osób, natomiast Kielce — 1 702 ha, co daje 68 080 osób. Dla gmin, w których wyznaczono tereny zabudowy mieszanej (jednorodzinna/zagrodowa: Kielce — 370 ha oraz zagrodowa/jednorodzinna — gminy MOF OW — 4 122 ha) przyjęto, że zabudowa jednorodzinna stanowi 50% ogólnej powierzchni, w związku z tym obliczeń dokonano dla polowy obszaru wyznaczonego w Studiach pod ten rodzaj zabudowy, czyli dla 2 246 ha. W efekcie miasto Kielce może pomieścić dodatkowo jeszcze 7 400 osób, a gminy MOF OW 82 440 osób.

Z powyższych szacunków wynika, że samo miasto Kielce obecnie jest w stanie pomieścić 266 680 mieszkańców (na koniec 2015 roku posiadało 198 046 mieszkańców), co oznacza że istnieje nadwyżka terenów budowlanych dla 68 634 dodatkowych mieszkańców. Tymczasem z prognoz demograficznych GUS wynika, że stolica regionu odnotowuje spadki w tym zakresie i tak do 2035 r. jej liczba zmniejszy się o ponad 32,7 tys. mieszkańców. Natomiast pozostałe gminy MOF OW (bez Kielc) może zamieszkiwać 725 280 osób, co wskazuje na bardzo duży rozmach w wyznaczaniu terenów budowlanych, bowiem w 2015 r. na tym terenie mieszkało 146 465 osób. Tak więc rezerwa terenowa całego obszaru (wraz z miastem Kielce) przygotowana jest na przyjęcie ponad pół miliona osób.

Prognoza ludności wskazuje, że liczba mieszkańców poszczególnych gmin MOF OW będzie nieznacznie rosła do 2035 roku, ale w kolejnych latach nastąpi już jej spadek. Natomiast stałe spadki odnotuje miasto Kielce oraz gminy: Chmielnik, Chęciny i Łączna.

W powyższych analizach nie uwzględniono zabudowy zagrodowej, której powierzchnia zajmuje 384 ha. Pominięto także tereny przewidziane pod zabudowę pensjonatową o łącznej powierzchni 123 ha (gminy Zagnańsk i Łączna).

W celu uzmysłowienia przeszacowania terenów budowlanych w Studiach gminnych odniesiono się do powierzchni zabudowanej i zurbanizowanej obliczonej przez Główny Urząd Statystyczny (GUS). Definicja *terenów zabudowanych i zurbanizowanych wg GUS obejmuje tereny mieszkaniowe, przemysłowe, inne tereny zabudowane, zurbanizowane tereny niezabudowane, tereny rekreacyjno-wypoczynkowe, tereny komunikacyjne i użytki kopalne.* Co prawda analizowane przez ZPPW rodzaje zabudowy (wielorodzinna, jednorodzinna, zagrodowa, pensjonatowa i wielkomiejska) nie wyczerpują

całego katalogu terenów obliczonych przez GUS w 2014 r., niemniej jednak ich powierzchnia wskazuje na dużą podaż samych terenów mieszkaniowych w poszczególnych gminach (niekoniecznie sąsiadujących z miastem Kielce). Jedynie w gminie Sitkówka-Nowiny grunty zabudowane i zurbanizowane (wg danych GUS) przewyższają swoją powierzchnią tereny zabudowy rozpatrywane przez ZPPW, co wynika z faktu, że nie analizowano powierzchni terenów przemysłowych.

Tabela. Zestawienie powierzchni terenów zabudowanych i zurbanizowanych z przewidzianymi do zabudowy w Studiach gminnych

Gmina	Grunty zabudowane i zurbanizowane (dane BDL GUS za 2014 r.) w [ha]	Zabudowa wg Studiów gminnych: wielorodzinna [MW], wielkomiejska [WI], jednorodzinna [MN], jednorodzinna/zagrodowa [MN/RM], zagrodowa [RM], pensjonatowa [MP] w [ha]
m. Kielce	**4 208 ha**	834 [MW] + 1 702 [MN] + 611 [WI] + 370 [MN/MR] = **3 517 ha**
Daleszyce	**638 ha**	1945 [MN] + 890 [MN/RM] = **2 835 ha**
Morawica	**1 054 ha**	**2 274 ha** [MN]
Strawczyn	**322 ha**	1232[MN] +3 [MW] + 1 031 [MN/RM] = **2 266 ha**
Zagnańsk	**502 ha**	1 689 [MN] + 2 [MW]+ 64 [MR] + 104 [MP] + 215 [MN/RM] = **2 074 ha**
Górno	**320 ha**	**732 [MN] + 1208 [MN/RM] = 1 940 ha**
Masłów	**584 ha**	1700 [MN] +227 [MN/RM] + 1 [MW] = **1 928 ha**
Chmielnik	**680 ha**	1719 [MN]= **1 719ha**
Chęciny	**844 ha**	1346 [MN] +5 [MW] + 118 [MN/RM] = **1 469 ha**
Miedziana Góra	**467 ha**	1021[MN] +320 [RM] = **1 341 ha**
Piekoszów	**905 ha**	**1 192 ha** [MN]
Sitkówka-Nowiny	**1 025 ha**	669 [MN] + 15 [MW] = **684 ha**
Łączna	**381 ha**	392 [MN] + 19 [MP] = **411 ha**

Tabela. Zestawienie ilości potencjalnych mieszkańców mogących zasiedlić tereny zabudowy mieszkaniowej uwzględnione w Studiach gminnych

Gmina	**Liczba mieszkańców zabudowa wielorodzinna (MW)**	**Liczba mieszkańców zabudowa wielkomiejska (WI)**	**Liczba mieszkańców zabudowa jednorodzinna (MN)**	**Liczba mieszkańców jednorodzinna/zagrodowa (MN/RM)**	**Liczba mieszkańców zabudowa zagrodowa ((RM)**	**Liczba mieszkańców zabudowa pensjonatowa(MP)**	**Ogólna liczba mieszkańców potrzebna do zasiedlenia wskazanych w studium terenów budownictwa mieszkaniowego (poza terenami RM)**	**Ogólna liczba ludności 2016r.**	**Różnica pomiędzy ludnością wynikającą ze studiów a ludnością ogólną (2015 r)**	**Udział liczby mieszkańców wg studiów w ogólnej liczbie mieszkańców z 2016 r. (%)**
m. Kielce	166800	24440	68080	7400			266720	197 704	69 016	135
Daleszyce			77800	17800			95600	15 688	79 912	609
Morawica			90960				90960	16 018	74 942	567
Strawczyn	600		49280	20620			70500	10 567	59 933	667

GRUNTY ZABUDOWANE I ZURBANIZOWANE WG GUS W 2014 R.

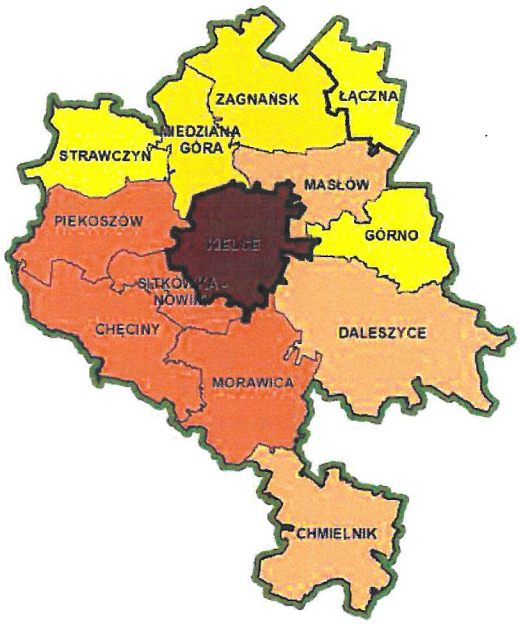

GRUNTY ZABUDOWANE I PRZEWIDZIANE DO ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ WG STUDIÓW GMINNYCH

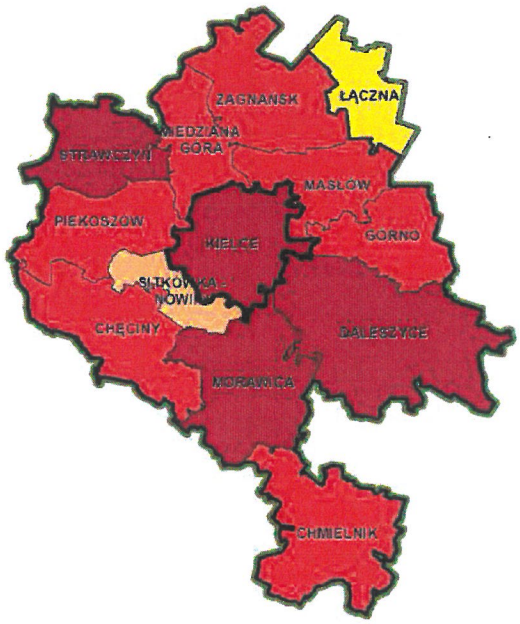

NADMIAR TERENÓW BUDOWNICTWA MIESZKANIOWEGO W STUDIACH GMINNYCH W ODNIESIENIU DO PROGNOZY LUDNOŚCI DO 2030 ROKU WG GUS

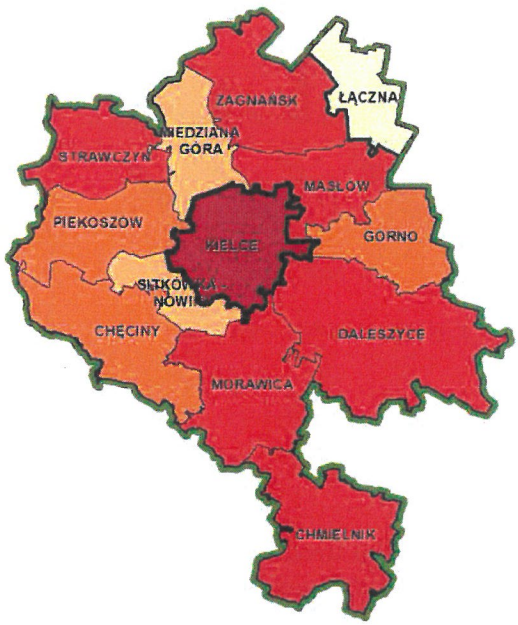

Legenda [ha]

- 267,5 - 320,0
- 320,1 - 411,0
- 411,1 - 502,0
- 502,1 - 711,5
- 711,6 - 1054,0
- 1054,1 - 2187,0
- 2187,1 - 3517,0
- 3517,1 - 4208,0

- rdzeń MOF OW
- Granica opracowania planu MOF OW
- Granica MOF OW przyjęta w PZPWŚ

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

Zagnańsk	400		67560		64h a	104 ha	67960	12 980	54 980	523
Górno			29280	24160			53440	14 126	39 314	378
Masłów	200		68000	4540			72740	10 667	62 073	681
Chmielnik			68760				68760	11 417	57 343	602
Chęciny	1000		53840	2360		361	57200	14 992	42 208	381
Miedziana Góra			40840		320 ha		40840	11 304	29 536	361
Piekoszów			47680				47680	16 338	31 342	291
Sitkówka-Nowiny	3000		26760				29760	7 728	22 032	385
Łączna			15680			19h a	15680	5 150	10 530	304

Wykres. Zestawienie liczby ludności: wg studiów gminnych, wg liczby ludności w 2016 r. i wg prognozy GUS na 2030 r.

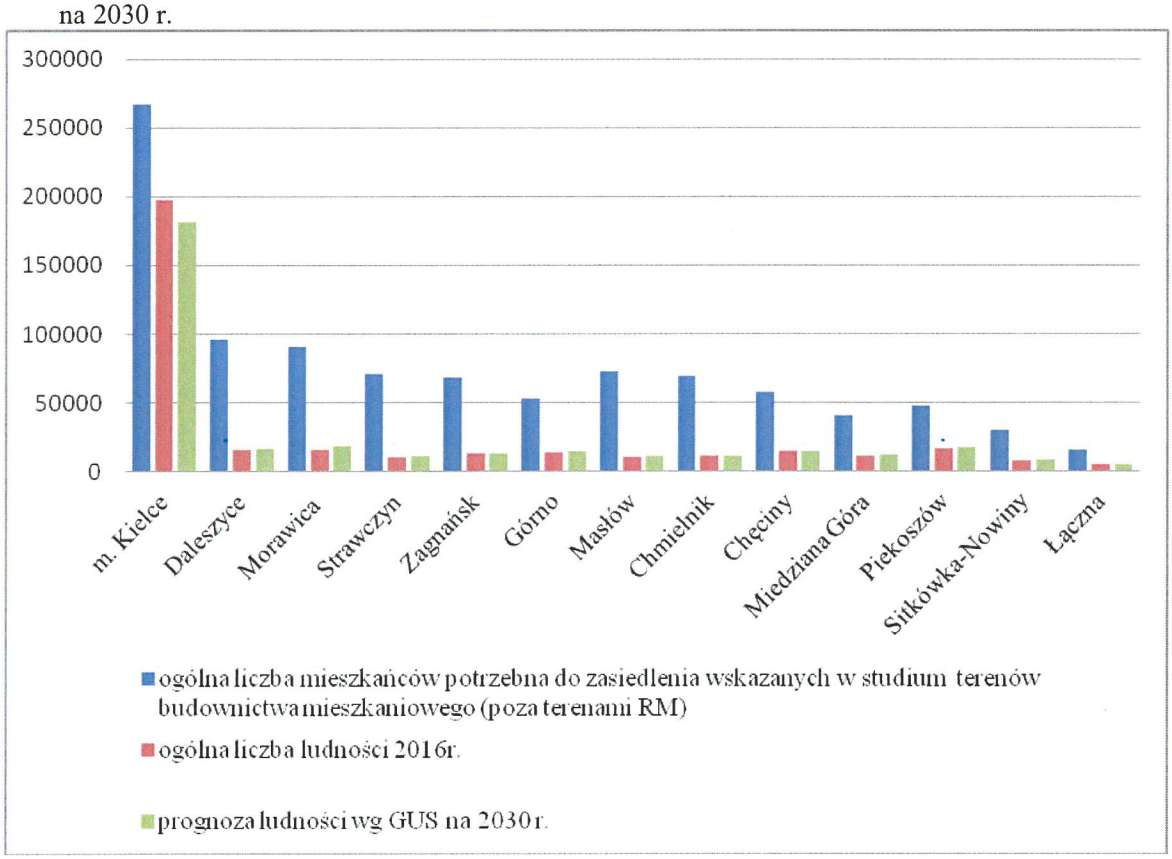

Podsumowując powyższe analizy można stwierdzić, że w Studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin wyznaczone są zbyt duże w odniesieniu do potrzeb, ilości terenów przewidzianych do urbanizacji co sprzyja rozlewaniu się osadnictwa. Ponadto taki stan rzeczy wiąże się z ponoszeniem przez gminy olbrzymich kosztów wykupu gruntów pod drogi oraz budowy infrastruktury technicznej na terenach, które nigdy nie będą w takiej skali zabudowane. Przedmiotowe

koszty mogą nawet przekroczyć możliwości finansowe poszczególnych gmin. W konsekwencji taka polityka prowadzi do chaosu przestrzennego.

Obecnie w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wprowadzono obowiązek sporządzania w studium bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę, przy opracowaniu którego należy m.in. wziąć pod uwagę zarówno prognozy demograficzne jak i możliwości finansowe jednostki samorządowej w zakresie wykupu i uzbrojenia nowych terenów.

3.4 GŁÓWNE PROBLEMY I ZAGROŻENIA ROZWOJU

Nadal utrzymują się negatywne tendencje do nieracjonalnego kształtowania przestrzeni zidentyfikowane już w poprzednim Raporcie: brak spójności aktów prawnych, nieprecyzyjne przepisy (dające nadmierne możliwości interpretacyjne) oraz brak możliwości wyrażenia wiążącej oceny merytorycznej uchwalanych przez gminy dokumentów przez organy wojewódzkie (poza oceną zgodności z planem województwa) i gminne komisje urbanistyczno – architektoniczne (tylko opiniują).

Dalej w opracowaniach, które przychodzą do uzgodnienia, obserwuje się dominację interesów prywatnych nad celami publicznymi oraz niską jakość tych dokumentacji związaną z brakiem wykwalifikowanych kadr i dążeniem do minimalizacji kosztów prac projektowych.

Również obowiązujące przepisy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, nie uściślając minimalnej powierzchni możliwej do objęcia zmianą studium, bądź opracowaniem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, sprzyjają podejmowaniu uchwał na niewielkich obszarach, unikając tym samym sporządzania szerszych analiz. Samorządy lokalne podejmując się tego typu działań, wprowadzając kolejne drobne zmiany studium kolidujące często z ogólnymi celami polityki lokalnej ustanowionymi dla całego obszaru gminy, nie zdają sobie sprawy, że utrudniają sobie w ten sposób korzystanie z tego dokumentu, który całościowo najczęściej bywa niespójny i w dużej mierze nieaktualny. Ponadto takie kształtowanie polityki przestrzennej ma głównie na celu wprowadzanie nowych obszarów zabudowy mieszkaniowej, co w następstwie nie gwarantuje kształtowania ładu przestrzennego.

Analogiczna sytuacja może wystąpić w gminach, w których polityka inwestycyjna jest realizowana za pomocą decyzji administracyjnych, zwłaszcza tam gdzie występuje presja budowlana i tych decyzji wydaje się bardzo dużo.

Niechęć gmin do ograniczania zabudowy na terenach zagrożonych powodzią bądź osuwiskami może skutkować w przyszłości koniecznością wypłaty wysokich odszkodowań.

Do najważniejszych zidentyfikowanych podczas analiz studiów gminnych zagrożeń ładu przestrzennego w województwie świętokrzyskim należy zaliczyć oprócz wymienionych w pkt. 2.1. w „Analizie studiów gminnych oraz miejscowych planów zagospodarowania…" błędów także takie jak:

- dalsza suburbanizacja — nieracjonalna urbanizacja obrzeży miast wywołana rozlewaniem się zabudowy o niskiej intensywności na przyległe tereny często o atrakcyjnym krajobrazie, co prowadzi do utraty przez gminy wiejskie ich rolniczego charakteru i często nieodwracalnych zmian w krajobrazie (zabudowa ta nie idzie w parze z rozwojem komunikacji i usług, przez co powstają „niedosłużone", „dysfunkcyjne" osiedla mieszkaniowe, których mieszkańcy muszą korzystać z usług miejskich generując nadmierne potoki ruchu samochodowego);
- problem z wycofaniem się z raz podjętych zobowiązań, mimo iż wiadomo, że są one nieracjonalne (przesądzenia odnośnie lokalizacji na niekorzystnych terenach nowej zabudowy w obowiązującym mpzp, skutkują potem niejako koniecznością ich „przeniesienia" do sporządzanego studium, aby uniknąć wypłaty ewentualnych odszkodowań);

- brak zachowania rezerwy pasa drogowego uniemożliwiający w przyszłości podniesienie klas dróg (niska atrakcyjność zamieszkiwania w sąsiedztwie ruchliwych dróg, drogi dysfunkcyjne zbyt wąskie do jazdy w obu kierunkach oraz do przeprowadzenia infrastruktury w ich pasach);
- ograniczone do minimum stosowanie wymaganych ustawą i rozporządzeniem dot. zawartości studium, wskaźników zagospodarowania i użytkowania terenów, wskaźników urbanistycznych; stosowanie zaniżonych, nieprzystających do rzeczywistości wskaźników dot. niezbędnego wyposażenia w miejsca postojowe;
- dopasowywanie wymaganych ustawowo bilansów terenów oraz analiz, do wniosków złożonych przez mieszkańców (nagminne wykorzystywanie możliwości zwiększenia zapotrzebowania na nowe tereny budowlane w stosunku do wyników analiz o 30% bez względu na tendencje rozwoju ludnościowego oraz prognozy demograficzne), przez co bilanse te stają się fikcją, zamiast zgodnie z wolą ustawodawcy — obiektywną metodą do wyznaczania racjonalnej ilości nowych terenów budowlanych.

W omawianym okresie dało się też zauważyć pewne symptomy korzystnych zmian w zakresie ładu przestrzennego wynikające m.in. z przyjętych zmian przepisów prawnych jak m.in.

- **ustawa z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu**, w której wprowadzono obowiązek sporządzania przez województwa audytu krajobrazowego, w tym wyodrębnienia, szczególnie cennych dla społeczeństwa ze względu na swoje wartości przyrodnicze, kulturowe, historyczne, architektoniczne, urbanistyczne, ruralistyczne lub estetyczno-widokowe, krajobrazów priorytetowych z możliwością określenia zasad i warunków jego kształtowania, które będą obowiązywały w gminach; w ustawie tej przewidziano również nowe narzędzie dla gmin — Rada gminy może ustalić w formie uchwały zasady i warunki sytuowania obiektów małej architektury, tablic reklamowych i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń, ich gabaryty, standardy jakościowe oraz rodzaje materiałów budowlanych, z jakich mogą być wykonane;
- **zmiany w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym** dotyczące: potrzeby przeprowadzania analiz ekonomicznych, środowiskowych i społecznych; bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę, w przypadku lokalizacji nowej zabudowy — dążenia do: kształtowania struktur przestrzennych przy uwzględnieniu dążenia do minimalizowania transportochłonności układu przestrzennego; lokalizowania nowej zabudowy mieszkaniowej w sposób umożliwiający mieszkańcom maksymalne wykorzystanie publicznego transportu zbiorowego jako podstawowego środka transportu; zapewniania rozwiązań przestrzennych, ułatwiających przemieszczanie się pieszych i rowerzystów; dążenia do planowania i lokalizowania nowej zabudowy: **a**) na obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, w granicach jednostki osadniczej w szczególności poprzez uzupełnianie istniejącej zabudowy: **b**) na terenach położonych na obszarach innych niż wymienione w lit. **a**, wyłącznie w sytuacji braku dostatecznej ilości terenów przeznaczonych pod dany rodzaj zabudowy położonych na obszarach, o których mowa w lit. **a**; przy czym w pierwszej kolejności na obszarach w najwyższym stopniu przygotowanych do zabudowy, charakteryzujących się najlepszym dostępem do sieci komunikacyjnej oraz najlepszym stopniem wyposażenia w sieci wodociągowe, kanalizacyjne, elektroenergetyczne, gazowe, ciepłownicze oraz sieci i urządzenia telekomunikacyjne, adekwatnych dla nowej, planowanej zabudowy;
- **ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji** określającej zasady wyznaczania obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji, sporządzania gminnych programów rewitalizacji, wyznaczania specjalnej strefy rewitalizacji. Na podstawie gminnych programów rewitalizacji

powstałych w oparciu o zapisy tej ustawy wiele gmin mogło sięgnąć po dofinansowanie unijne na rewitalizację istotnych dla nich i dla społeczności lokalnych terenów;

oraz:

- coraz powszechniejsze, aczkolwiek wciąż jeszcze za rzadkie, podejmowanie konsultacji społecznych jeszcze przed etapem projektowym (dotyczy to głównie przestrzeni publicznych), co pozwala na wypracowanie najkorzystniejszego modelu, spełniającego oczekiwania społeczeństwa oraz realizującego program i wizję samorządu.

Wszystkie ww. zmiany mają szanse mieć pozytywne oddziaływanie na przestrzeń jednak pod warunkiem, że samorządy gminne kształtujące tą przestrzeń będą je traktować jako narzędzia wspomagające rozwój gmin zgodnie z zasadami ładu przestrzennego.

Wnioski do zmiany „Planu…"

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego generalnie zachowuje swoją aktualność w odniesieniu do uwarunkowań i kierunków dotyczących ładu przestrzennego. Sugeruje się w opracowywanej obecnie zmianie Planu zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego dotyczącej opracowania Planu zagospodarowania przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego wzmocnienie zapisów w zakresie potrzeby kształtowania architektury i urbanistyki ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych. Większy nacisk należy również położyć na potrzebę kierowania się prognozą demograficzną dla gmin opracowaną przez GUS podczas sporządzania bilansów terenów pod zabudowę (określając maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę) na potrzeby studiów gminnych. Dodatkowo należy przeanalizować możliwość korekty, zmniejszenia terenów zabudowanych wyznaczonych w obowiązujących studiach, w miejscach gdzie brak zainteresowania mieszkańców i ruchu budowlanego oraz o niekorzystnych warunkach ekofizjograficznych i utrudnionego dostępu do mediów.

Należy mieć też na uwadze ewentualne zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym, które mogą być wywołane wejściem w życie nowych specustaw zwłaszcza tzw. specustawy „mieszkaniowej" (rządowy program Mieszkanie Plus).

IV. ANALIZA STANU ZAGOSPODAROWANIA W POSZCZEGÓLNYCH OBSZARACH GOSPODARKI PRZESTRZENNEJ

4.1 OBSZARY FUNKCJONALNE

Kluczowym zadaniem Planu zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego, wynikającym z krajowej polityki przestrzennej było dostosowanie struktury funkcjonalnej regionu do wymagań zintegrowanego podejścia terytorialnego, którego celem jest wykorzystanie endogennych potencjałów obszarów posiadających wspólne cechy geograficzne (społeczno-gospodarcze i przestrzenne) oraz zbliżone problemy rozwoju. Terytoria te zostały określone mianem obszarów funkcjonalnych (OF). Korespondują one z ustalanymi w Strategii rozwoju województwa obszarami strategicznej interwencji (OSI), które w typologii obszarów funkcjonalnych przyjętej w KPZK 2030 stanowią wyodrębniony typ obszarów funkcjonalnych będący przedmiotem koncentracji działań polityki regionalnej.

Obszar funkcjonalny został zdefiniowany w obowiązującej ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym jako „obszar szczególnego zjawiska z zakresu gospodarki przestrzennej lub występowania konfliktów przestrzennych, stanowiący zwarty układ przestrzenny składający się z funkcjonalnie powiązanych terenów, charakteryzujących się wspólnymi uwarunkowaniami i przewidywanymi jednolitymi celami rozwoju. Dodatkowo w ww. ustawie zdefiniowano „miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego" — jako typ obszaru funkcjonalnego obejmującego miasto będące siedzibą władz samorządu województwa lub wojewody oraz jego bezpośrednie otoczenie powiązane z nim funkcjonalnie.

W Planie zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego, uchwalonym w 2014 r. wyodrębniono 8 głównych obszarów funkcjonalnych i 4 podobszary funkcjonalne. Są to:

- Obszary o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwoju.
- Obszar predysponowany do wsparcia krajowego w zakresie odnowy demograficznej.
- Obszar o niekorzystnych warunkach gospodarowania w rolnictwie predysponowany do wielokierunkowej aktywizacji społeczno-gospodarczej.
- Miejski Obszar Funkcjonalny Ośrodka Wojewódzkiego (MOF OW).
- Obszary o największym potencjale rolniczym.
- Obszar turystyczny Gór Świętokrzyskich.
- Obszar turystyczno-uzdrowiskowy.
- Staszowski obszar aktywności gospodarczej.
- Podobszar recesji przestarzałej bazy przemysłowej, predysponowany do wielokierunkowej aktywizacji społeczno-gospodarczej w oparciu o funkcje nierolnicze.
- Podobszary kumulacji działań w zakresie poprawy dostępności do usług.
- Podobszary o największym potencjale rozwoju wydobycia i przetwórstwa surowców mineralnych.
- Podobszar Doliny Wisły.

Poniższa tabela obrazuje sytuację społeczno-gospodarczą w obszarach i podobszarze funkcjonalnym, których zasięgi obejmowały granice całych gmin i została opracowana według danych dostępnych w 2017 r.

Wskaźnik / Terytorium		Obszary wielokierunkowej aktywizacji społeczno-gospodarczej	Podobszar ww. obszaru bazujący na rozwoju funkcji nierolniczych	Miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego (MOF OW)	Obszar o największym potencjale rolniczym	Obszar turystyczny Gór Świętokrzyskich	Obszar turystyczno-uzdrowiskowy	Staszowski obszar aktywności gospodarczej	RAZEM
Liczba gmin	Ogółem	41	16	12	33	5	4	7	102
	miejskich	3	3	1	1	0	0	0	5
	miejsko-wiejskich	10	6	4	8	1	2	3	28
	wiejskich	28	7	7	24	4	2	4	69
Liczba miast		13	9	5	9	1	2	3	33
Liczba ludności	ogółem [tys.]	499 154	310 915	339 529	228 398	53 570	64 355	67 894	1 252 900
	ogółem [%]	40	24,8	27	18,2	4,3	5,1	5,4	100
	w miastach	245 905	209 857	210 556	48 818	2241	27 340	25 288	560 148
	na terenach wiejskich	253 249	101 058	128 973	179 580	51 329	37 015	42 606	692 752
% ludności miejskiej		49,2	67,5	62	21,4	4,2	42,5	37,25	-
Prognoza ludności wg GUS na 2030 rok		455 163	277 147	331 219	208 229	51 941	58 143	63 499	1 168 194
Różnica pomiędzy ludnością prognozowaną na 2030 rok a aktualną liczbą ludności		43 991	33 768	8310	20 169	1629	6212	4395	84 706
Powierzchnia	[tys. km^2]	5145	1768	1341	3159	584	634	848	11 711
	[%]	44	15,1	11,5	26,9	5	5,4	7,2	100
Gęstość zaludnienia		153	309,25	266,16	89,45	94,4	88	77,6	128,1
Podmioty gospodarcz	ogółem	41 909	28 771	40 744	14 756	3178	5628	4913	111 128
	ogółem [%]	37,7	25,9	36,7	13,3	2,8	5,1	4,4	100
	w miastach na 1000 mieszkańców	104,7	105,4	144,4	117,6	108,9	121,8	98,1	695,5

	na terenach wiejskich na 1000 mieszkańców	68,8	65,8	81,1	50,2	57,2	62,1	57,1	376,5
Podmioty gospodarcze wyższego rzędu	ogółem	10 989	8120	13 856	3850	561	1674	1225	32 155
	ogółem [%]	34,2	25,3	43,1	12	1,7	5,2	3,8	100
	w miastach na 1000 mieszkańców	32,1	32,3	53,9	36,8	32,1	43,2	29,2	227,3
	na terenach wiejskich na 1000 mieszkańców	12,2	13,4	19,8	11,4	9,5	13,3	11,4	77,6
Liczba osób podłączonych do sieci kanalizacyjnej		331 611	246 538	282 166	82 769	27 900	42 359	42 251	809 056
% osób korzystających z sieci kanalizacyjnej		66,4	79,3	63,1	36,24	52,1	65,8	62,2	64,57
Liczba osób podłączonych do sieci wodociągowej		470 925	303 330	331 726	213 500	53 510	63 571	67 647	1 200 876
% osób korzystających z sieci wodociągowej		94,3	97,6	97,7	93,5	99,9	98,8	99,6	95,85
Liczba osób korzystająca z sieci gazowej		180 579	179 549	175 432	62 911	2 566	19 504	17 480	458 472
% osób korzystającej z sieci gazowej		36,2	57,7	51,7	27,5	4,8	30,3	25,7	36,6

Analizy prowadzone w ramach monitoringu w planowaniu przestrzennym województwa świętokrzyskiego wskazują na potrzebę korekty granic: Obszaru turystyczno-uzdrowiskowego, Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego (MOF OW), Podobszarów kumulacji działań w zakresie poprawy dostępności do usług oraz Obszaru o niekorzystnych warunkach gospodarowania w rolnictwie predysponowanego do wielokierunkowej aktywizacji społeczno-gospodarczej, Podobszaru recesji przestarzałej bazy przemysłowej, Obszaru o największym potencjale rolniczym.

Na wstępie należy zaznaczyć, że zarówno podczas sporządzania Planu województwa jak i obecnego Raportu, jedynie dostępnymi wskaźnikami, którymi można było się posiłkować były wskaźniki delimitacji Miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego oraz zalecenia zawarte w KSRR 2020 w odniesieniu do delimitacji podobszarów kumulacji działań w zakresie

poprawy dostępności do usług. Pozostałe obszary i podobszary wyodrębnione w planie zostały zdelimitowane na podstawie wskaźników przyjętych przez wykonawców Planu.

W ramach obszarów szczególnego zjawiska w skali regionalnej — obszarów o największym potencjale przyrodniczo-krajobrazowym w Planie województwa wyodrębniono dwa obszary, jednym z nich jest Obszar turystyczno-uzdrowiskowy. O delimitacji tego obszaru decydowały walory przyrodniczo-krajobrazowe, kulturowe oraz uzdrowiskowe. W jego skład weszły 4 gminy: miasto i gmina Busko-Zdrój, miasto i gmina Pińczów, gmina Solec-Zdrój i gmina Wiślica.

W maju 2017 r. do Marszałka Województwa Świętokrzyskiego wpłynął wniosek starosty powiatu kazimierskiego dotyczący uwzględnienia w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego i w Strategii rozwoju województwa św. udokumentowanych złóż wód mineralnych o właściwościach leczniczych oraz terenów przeznaczonych pod budowę obiektów uzdrowiskowych i rekreacyjnych, a także infrastruktury związanej z rozwojem tych funkcji, w gminie Kazimierza Wielka. W miejscowości Cudzynowice w gm. Kazimierza Wielka, wykonano odwiert geotermalny. Energię cieplną pochodzącą z tego odwiertu wykorzystuje się na ogrzanie budynków Zespołu Szkół Rolniczych, planuje się wykorzystać ją również w odkrytym basenie, który ma powstać w ramach rozbudowy istniejącej pływalni w Kazimierzy oraz do ogrzewania obiektów Kazimierskiego Ośrodka Sportowego. Na podstawie wyników analizy fizykochemicznej wody z odwiertu Państwowy Instytut Zdrowia Publicznego — Państwowy Zakład Higieny wydał świadectwo potwierdzające właściwości lecznicze wody (wody lecznicze mineralne chlorkowo – sodowe, siarczkowe, jodkowe, hipotermalne) z odwiertu z możliwością ich wykorzystywania w leczeniu uzdrowiskowym. Ponadto gmina Kazimierza Wielka opracowała i złożyła do Ministerstwa Zdrowia operat uzdrowiskowy, wskazujący m.in. tereny lokalizacji obiektów sanatoryjnych.

W związku z powyższym, biorąc pod uwagę walory uzdrowiskowe gminy Kazimierza Wielka oraz inwestycje mające na celu wykorzystanie zarówno wód mineralnych o właściwościach leczniczych jak i energii geotermalnej do rozwoju turystyki prozdrowotnej i uzdrowiskowej należy uwzględnić w Planie województwa nowy obszar turystyczno – uzdrowiskowy na terenie gminy Kazimierza Wielka.

Biorąc to pod uwagę należy skorygować w Planie województwa również granice Obszarów o największym potencjale rolniczym, do których należała do tej pory gmina Kazimierza Wielka (do tej pory w skład tych obszarów wchodziły 33 gminy teraz będzie ich 32).

Miejski Obszar Funkcjonalny Ośrodka Wojewódzkiego Kielce (MOF Kielce)

W 2015 roku zainicjowano prace nad projektem zmiany Planu zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego obejmującego opracowanie Planu Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego (Uchwała Nr V/114/15 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23 lutego 2015 roku). Biorąc pod uwagę art. 39 ust. 7 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (dopuszcza on możliwość objęcia „Planem Zagospodarowania Przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego", również obszary leżące poza granicami MOF OW) Planem MOF OW objęto oprócz wymienionych w Planie województwa 12 gmin (miast;miast/gmin): Miedziana Góra, Zagnańsk, Masłów, Górno, Daleszyce, Morawica, Sitkówka-Nowiny, Chęciny, Piekoszów, Strawczyn, Chmielnik i miasto Kielce również gminę Łączna. Decyzja taka wynikała z faktu, że już podczas pierwszej delimitacji obszaru MOF OW Łączna spełniała wiele kryteriów przynależności do tego obszaru. W związku z tym w niniejszym Raporcie zawarto ponowną analizę wskaźników służących delimitacji MOF OW na podstawie danych za 2016 r. również w gminach sąsiadujących z tym obszarem. W dalszym ciągu zostały zachowane kryteria delimitacji zgodne z wytycznymi Ministerstwa Rozwoju Regionalnego z 2013 r.

uwzględniającymi zapisy zawarte w KPZK 2030 uwzględnione w obowiązującym Planie województwa.

Do miejskiego obszaru funkcjonalnego (MOF) zalicza się obszar miasta w jego granicach administracyjnych zwany „obszarem rdzeniowym" oraz związaną z nim funkcjonalnie wiejską „strefę zurbanizowaną", na której zaznacza się wyraźny, wielokierunkowy wpływ ośrodka miejskiego, przy uwzględnieniu warunku zwartości i ciągłości przestrzennej.

Jak wynika z postanowień *KPZK 2030 i KSRR 2020* ośrodki wojewódzkie mają obowiązek ustalenia własnego obszaru funkcjonalnego, który stwarzałby warunki do bardziej efektywnego zarządzania rozwojem.

Chcąc zapewnić porównywalność i harmonizację prac delimitacyjnych, na różnych szczeblach zarządzania Ministerstwo Rozwoju Regionalnego przygotowało opracowanie zawierające ramowy model delimitacji tych obszarów, który jest jednocześnie stanowiskiem MRR w zakresie kryteriów, sposobów i warunków delimitacji MOF OW. Mając jednak na uwadze indywidualne uwarunkowania regionalne, które mogły nie zostać uwzględnione w tej delimitacji, MRR zwróciło uwagę na możliwość uwzględnienia niewielkiej modyfikacji w uzasadnionych przypadkach.

Model delimitacji MOF OW Ministerstwa Rozwoju Regionalnego

Omawiany model delimitacji zawarty jest w opracowaniu zat. *Kryteria delimitacji obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich"*, wykonanym przez IGiPZ PAN w październiku 2012 r. Zastosowana w tym opracowaniu metoda wskaźnikowa opiera się na analizie zestawu porównywalnych wskaźników odnoszących się do obszarów całych gmin, przy zachowaniu warunku spójności i rozłączności terytoriów tych jednostek. Wszystkim wskaźnikom przypisano minimalne kryteria liczbowe, których spełnienie warunkowało zaliczenie gminy do MOF *(czcionką pogrubioną oznaczono wartość wskaźnika przyjętą w wariancie 6 uznanym przez ministerstwo za wynikowy — najlepiej spełniający oczekiwania)*:

- wskaźniki funkcjonalne: liczba wyjeżdżających do pracy najemnej do rdzenia MOF na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym, dane za 2006 r. — *(40, **50** lub 60 osób)* oraz liczba zameldowań z rdzenia MOF na 1000 mieszkańców, dane za 2009 r. — *(2, **3**, lub 4 osoby);*
- wskaźniki społeczno–gospodarcze: udział pracujących w zawodach pozarolniczych do średniej wojewódzkiej, dane za 2002 r. — *(60–100%, **75%**),* liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców do średniej wojewódzkiej, dane za 2011 r. — *(**75%**)*; udział podmiotów gospodarczych w usługach wyższego rzędu w odniesieniu do analogicznego wskaźnika obliczonego dla rdzenia MOF, dane za 2011 r. — *(40-60%, **50%**)*;
- wskaźniki morfologiczne: (gęstość zaludnienia bezleśnej powierzchni gminy jako stosunek do analogicznego średniego wskaźnika dla województwa, dane za 2011 r. — (40–60%, 50%) i liczba oddanych mieszkań na 1000 mieszkańców do średniej wojewódzkiej, dane za lata 2002–2011 r. — (90–110%, 75%).

Kolejne symulacje wariantowego zróżnicowania wskaźników (łącznie wykonano 6 takich prób) dowiodły, że optymalnym warunkiem zaliczenia gminy do MOF jest spełnienie przez nią 6 z 7 ustalonych kryteriów minimalnych. Spełnia je 9 gmin podkieleckich (patrz mapa poniżej).

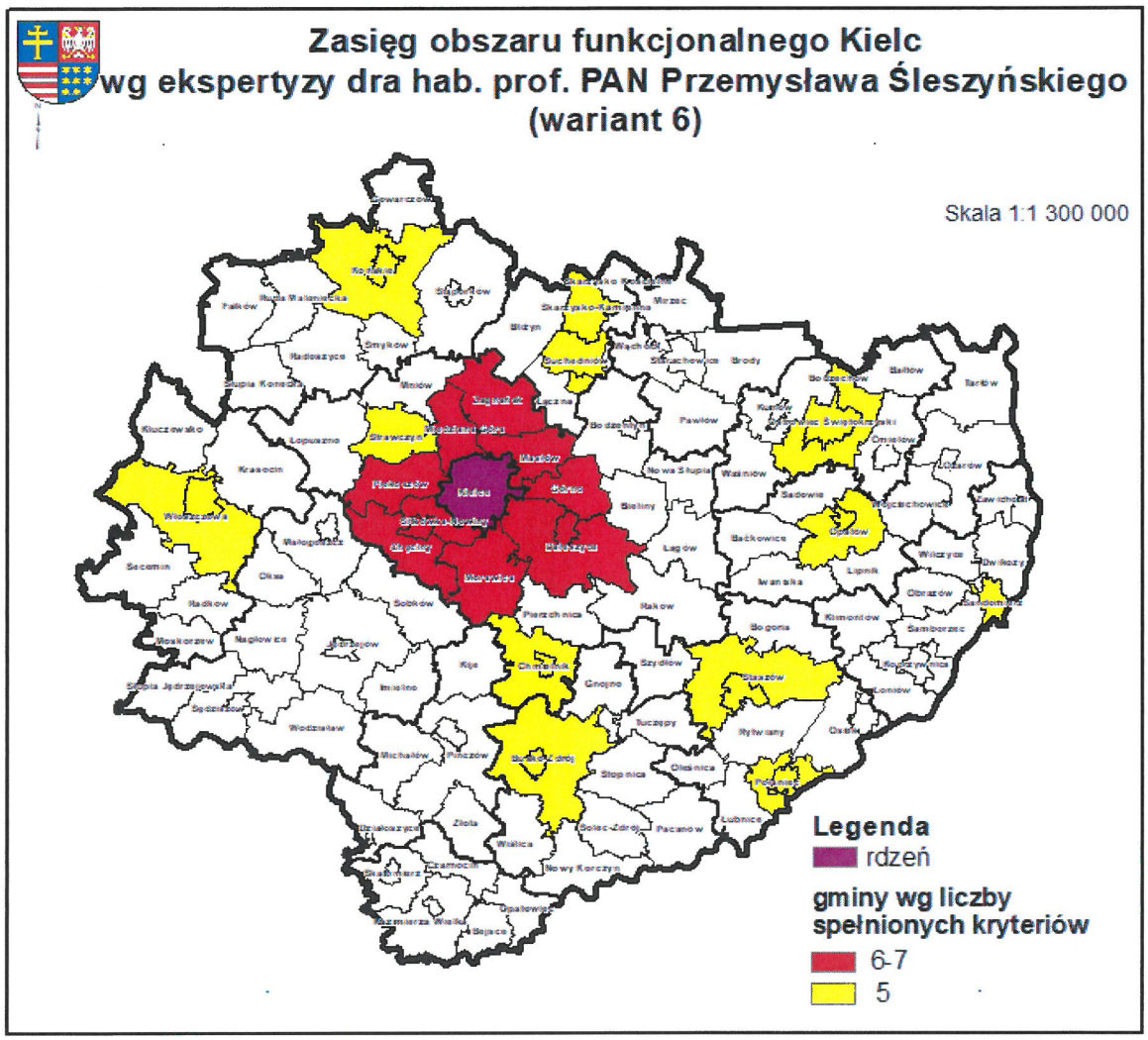

Z uwagi na fakt, że dane statystyczne ulegają ciągłym zmianom podjęto próbę aktualizacji wskaźników zastosowanych do delimitacji obszarów MOF OW:

- wskaźniki funkcjonalne: liczba wyjeżdżających do pracy najemnej do rdzenia MOF na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym, dane za 2006 r. — *(40, **50** lub 60 osób)* oraz liczba zameldowań z rdzenia MOF na 1000 mieszkańców, dane za 2009 r. — *(2, **3**, lub 4 osoby);*
- wskaźniki społeczno-gospodarcze: udział pracujących w zawodach pozarolniczych do średniej wojewódzkiej, dane z NSP za 2002 r. — *(60–100%, **75%**),* liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców do średniej wojewódzkiej, dane za 2016 r. — *(**75%**)*; udział podmiotów gospodarczych w usługach wyższego rzędu w odniesieniu do analogicznego wskaźnika obliczonego dla rdzenia MOF, dane za 2016 r. — *(40–60%, **50%**)*;
- wskaźniki morfologiczne: (gęstość zaludnienia bezleśnej powierzchni gminy jako stosunek do analogicznego średniego wskaźnika dla województwa, dane za 2016 r. — (40-60%, **50%)** i liczba oddanych mieszkań na 1000 mieszkańców do średniej wojewódzkiej, dane za lata 2006–2016 r. — (90–110%, **75%**).

RAPORT O STANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWODZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO W LATACH 2014-2017

DELIMITACJA MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO KIELCE

LICZBA WYJEŻDŻAJĄCYCH DO PRACY NAJEMNEJ DO RDZENIA MOF NA 1000 MIESZKAŃCÓW W WIEKU PRODUKCYJNYM W 2006 ROKU

(wskaźnik funkcjonalny F1)

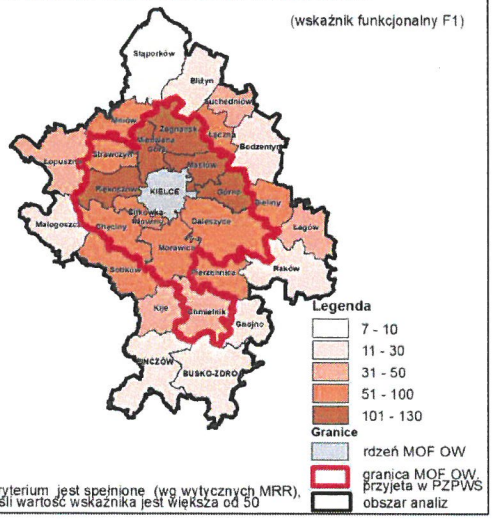

Kryterium jest spełnione (wg wytycznych MRR), jeśli wartość wskaźnika jest większa od 50

LICZBA ZAMELDOWAŃ Z RDZENIA MOF NA 1000 MIESZKAŃCÓW W 2009 ROKU

(wskaźnik funkcjonalny F2)

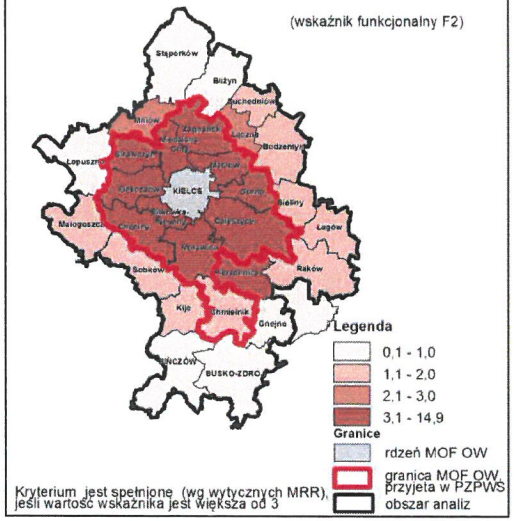

Kryterium jest spełnione (wg wytycznych MRR), jeśli wartość wskaźnika jest większa od 3

UDZIAŁ PRACUJĄCYCH W ZAWODACH POZAROLNICZYCH, WG NSP 2002 ROKU, W STOSUNKU DO ŚREDNIEJ WOJEWÓDZKIEJ

(wskaźnik społeczno-gospodarczy S1)

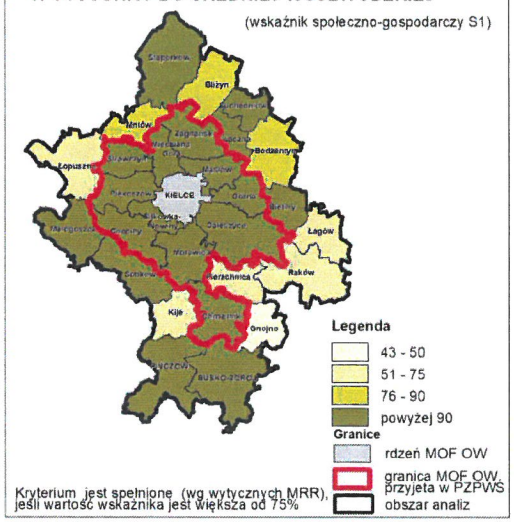

Kryterium jest spełnione (wg wytycznych MRR), jeśli wartość wskaźnika jest większa od 75%

LICZBA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH NA 1000 MIESZKAŃCÓW W2016 ROKU, JAKO STOSUNEK DO ŚREDNIEJ WOJEWÓDZKIEJ

(wskaźnik społeczno-gospodarczy S2)

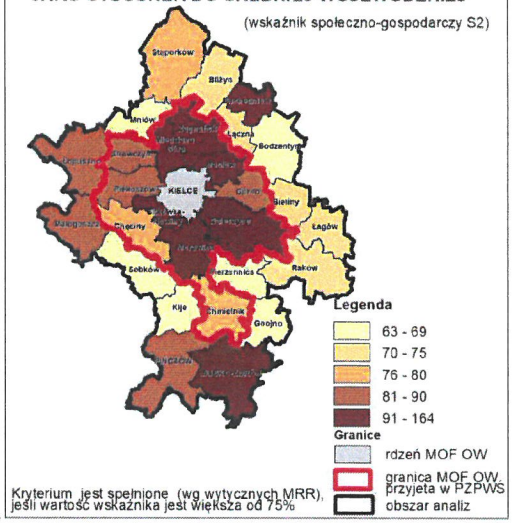

Kryterium jest spełnione (wg wytycznych MRR), jeśli wartość wskaźnika jest większa od 75%

UDZIAŁ PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH W USŁUGACH WYŻSZEGO RZĘDU (SEKCJE J-R), JAKO STOSUNEK DO ANALOGICZNEGO WSKAŹNIKA OBLICZONEGO DLA RDZENIA MOF W 2016 ROKU

(wskaźnik społeczno-gospodarczy S3)

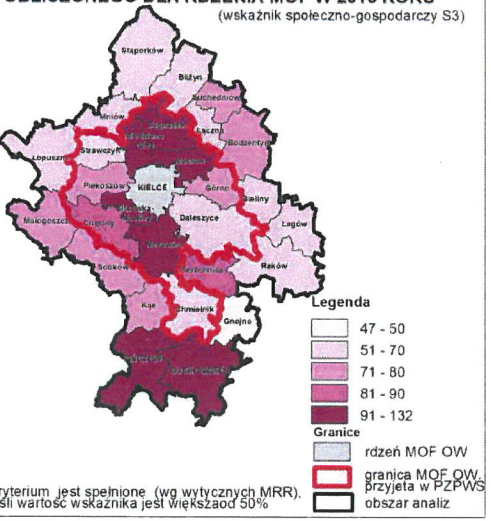

Kryterium jest spełnione (wg wytycznych MRR), jeśli wartość wskaźnika jest większa od 50%

GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA (BEZ LASÓW) W 2016 ROKU JAKO STOSUNEK DO ŚREDNIEJ WOJEWÓDZKIEJ

(wskaźnik morfologiczny M1)

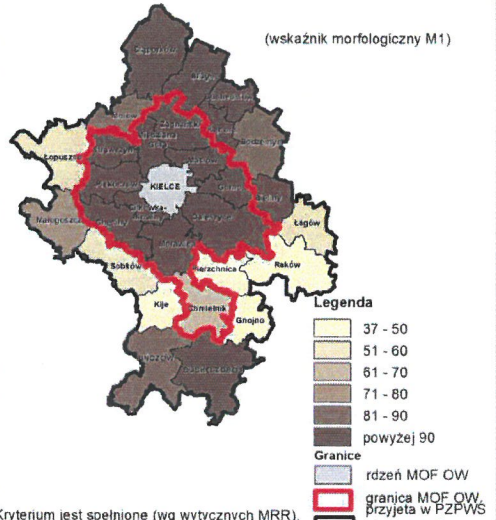

Kryterium jest spełnione (wg wytycznych MRR), jeśli wartość wskaźnika jest większa od 50%

LICZBA MIESZKAŃ ODDANYCH DO UŻYTKU NA 1000 MIESZKAŃCÓW W LATACH 2006 - 2016, JAKO STOSUNEK DO ŚREDNIEJ WOJEWÓDZKIEJ

(wskaźnik morfologiczny M2)

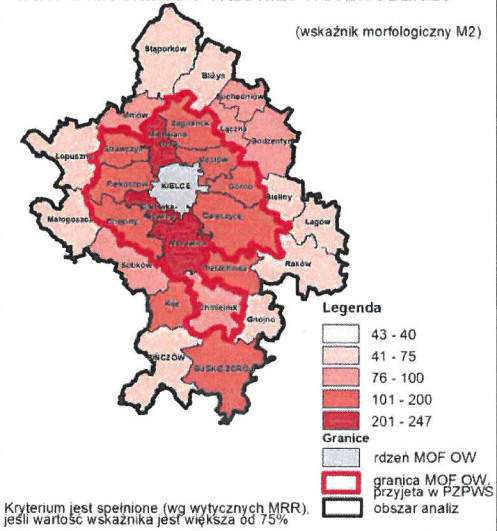

Kryterium jest spełnione (wg wytycznych MRR), jeśli wartość wskaźnika jest większa od 75%

GMINY WG LICZBY UZYSKANYCH PUNKTÓW

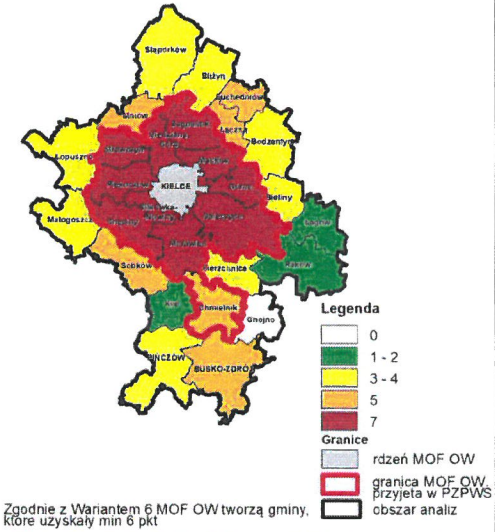

Zgodnie z Wariantem 6 MOF OW tworzą gminy, które uzyskały min 6 pkt

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

ul. Targowa 18, 25-520 Kielce; tel. (041) 362-70-12, fax. (041) 343-01-79, e-mail: sekretariat@sbrr.pl
Zespół Planowania Przestrzennego Województwa, tel. (041) 343-01-74, wew. 3010-3070, e-mail: zppp@sbrr.pl
Pracownia Terenowa, ul. Mickiewicza 34, 27-400 Ostrowiec, tel. (015) 833-36-21,
fax. (015) 833-03-82, e-mail: sbrr_ostrowiec@sbrr.pl

Mając na uwadze zachowanie kryterium zwartości i ciągłości przestrzennej do analiz wybrano 28 gmin (11 z obszaru MOF OW przyjętego w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego) oraz 17 gmin sąsiadujących z tym obszarem. Dla miasta Kielce nie analizowano wskaźników, bowiem stanowi on rdzeń obszaru, a dla wielu wskaźników dokonanie obliczeń byłoby wręcz niemożliwe (np. liczba zameldowań do rdzenia MOF OW).

Po przeanalizowaniu zaktualizowanych wskaźników 7 punktów uzyskały gminy: Miedziana Góra, Zagnańsk, Masłów, Górno, Daleszyce, Morawica, Sitkówka-Nowiny, Chęciny, Piekoszów, Strawczyn. Żadna gmina nie uzyskała 6 punktów, zaś Gnojno nie spełniło żadnego z kryteriów. Spośród wszystkich poddanych analizie jednostek 6 gmin uzyskało po 5 punktów: Łączna, Suchedniów, Chmielnik, Busko-Zdrój, Sobków i Mniów. Z uwagi na fakt, że Busko-Zdrój jest kluczowym ośrodkiem obszaru turystyczno-uzdrowiskowego nie było brane pod uwagę w dalszych analizach. Gmina Łączna nie spełniła 2 kryteriów: liczby zameldowań do rdzenia MOF na 1000 mieszkańców w stosunku do średniej wojewódzkiej (zabrakło jej 0,3) i liczby podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców w stosunku do średniej wojewódzkiej (brak 2). Miasto i gmina Chmielnik nie przekroczyło dopuszczalnego progu w zakresie: liczby wyjeżdżających do pracy do rdzenia MOF (zabrakło jej 15,55) oraz liczby zameldowań do rdzenia MOF na 1000 mieszkańców w odniesieniu do średniej wojewódzkiej (o 1,9 za mało), jednak za sprawą lokalizacji planowanego Portu Lotniczego Kielce przynależność Chmielnika do MOF OW nie podlega dyskusjom.

Dwie gminy (Mniów i Sobków) nie spełniły tych samych kryteriów, mianowicie kryterium dot. liczby zameldowań do rdzenia MOF na 1000 mieszkańców w stosunku do średniej wojewódzkiej (gminie Mniów zabrakło 0,2 punktu, a gminie Sobków 1,8) oraz liczby podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców w stosunku do rdzenia MOF (gminie Mniów zabrakło 7,6, a gminie Sobków 6,5). Gmina Suchedniów nie spełniła kryterium liczby wyjeżdżających do pracy najemnej do rdzenia MOF na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym (zabrakło jej 27,07) i liczby zameldowań do rdzenia MOF na 1000 mieszkańców (zabrakło jej 1,5). Należy dodać, że w przypadku Suchedniowa obydwa kryteria pochodziły z grupy wskaźników funkcjonalnych, co dyskwalifikuje gminę z dalszych analiz.

Poniższa tabela zawiera szczegółowe wyniki osiągnięte przez gminy, które w sumie uzyskały po 5 punktów.

Wskaźnik	Minimalna wartość dla danego kryterium	Gmina				
		Łączna	**Chmielnik**	**Suchedniów**	**Mniów**	**Sobków**
Liczba wyjeżdżających do pracy do rdzenia MOF na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	**50**	**97,93**	34,45 *-15,55*	32,93 *-17,07*	**64,03**	**74,67**
Liczba zameldowań z rdzenia MOF na 1000 mieszkańców	**3**	2,7 *-0,3*	1,1 *-1,9*	1,5 *-1,5*	2,8 *-0,2*	1,2 *-1,8*
Udział pracujących w zawodach pozarolniczych w stosunku do średniej wojewódzkiej	**75**	**111,3**	**90,5**	**108,2**	**83,5**	**93,1**

Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców jako stosunek do średniej wojewódzkiej	**75**	73 *-2*	**75,3**	**106,7**	67,4 *-7,6*	68,5 *-6,5*
Udział podmiotów gospodarczych w usługach wyższego rzędu (sekcje J-R) jako stosunek do analogicznego wskaźnika obliczonego dla rdzenia MOF	**50**	**63,4**	**69,4**	**77,2**	**53,6**	**72,8**
Gęstość zaludnienia (bez lasów jako stosunek do średniej wojewódzkiej	**50**	**126,2**	**66,7**	**275,4**	**89,3**	**51,7**
Liczba mieszkań oddanych do użytku na 1000 mieszkańców jako stosunek do średniej wojewódzkiej	**75**	**89,4**	**98,7**	**84**	**79,8**	**80,8**
Suma spełnionych kryteriów	-	**5**	**5**	**5**	**5**	**5**

**Czcionką pogrubioną wskazano wartości wskaźników, które spełniły dane kryterium. Kursywą wyróżniono liczbę punktów, która zabrakła gminie do osiągnięcia minimalnej wartości kryterium.*

Z powyższej tabeli wynika, że spośród wszystkich gmin, które spełniły 5 kryteriów najmniej brakowało gminie Łączna (w sumie zabrakło jej 2,3 by spełnić wszystkie kryteria), natomiast gminom: Mniów (-7,8) , Sobków (-8,3) i Suchedniów (-18,57), w związku z czym można ją zaproponować do włączenia do obszaru MOF OW Kielce.

W oparciu o powyższe analizy proponuje się uwzględnienie w Planie województwa powiększonego zasięgu Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego Kielce złożonego z gmin: Chęciny, Chmielnik, Daleszyce, Górno, Łączna, Masłów, Miedziana Góra, Morawica, Piekoszów, Sitkówka-Nowiny, Strawczyn, Zagnańsk oraz rdzeń — Kielce. Aby MOF OW Kielce mógł być poszerzony potrzebna jest jeszcze zgoda samorządów i prezydenta miasta Kielce jako Przewodniczącego Komitetu Sterującego ZIT KOF możliwa do uzyskania na etapie uzgodnień Planu Zagospodarowania Przestrzennego MOF OW.

Jeżeli gmina Łączna wejdzie w skład MOF OW wówczas należy skorygować granice podobszaru wielokierunkowej aktywizacji społeczno-gospodarczej, bazującego na rozwoju funkcji nierolniczych, w skład którego wchodziła ta gmina.

Zważywszy jednak na fakt, że w grupie gmin, które uzyskały po 5 punktów znalazły się jeszcze jednostki bezpośrednio sąsiadujące ze zdelimitowanym obszarem MOF OW Kielce rekomenduje się monitorowanie ww. wskaźników i w razie potrzeby skorygowanie granic Obszaru.

OBSZARY O NAJGORSZEJ DOSTĘPNOŚCI DO USŁUG

KPZK 2030 dużą wagę przywiązuje do dostępności do usług publicznych. Wyposażenie w obiekty świadczące usługi na rzecz mieszkańców determinuje rozwój całych obszarów. Na uwagę z poziomu regionalnego zasługują strefy o najgorszej dostępności do tego rodzaju usług. Obejmują one gminy, które kwalifikują się do wsparcia *(jako obszary strategicznej interwencji).* W strukturze przestrzennej województwa zakwalifikowano je jako podobszary (PF), nakładające się na

RAPORT O STANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO W LATACH 2014-2017

DELIMITACJA OBSZARÓW O NAJGORSZEJ DOSTĘPNOŚCI DO USŁUG

STOPIEŃ ZWODOCIĄGOWANIA W 2016 ROKU

Legenda
[%]
- poniżej średniej dla woj.
- 26,7 - 30,0
- 30,1 - 60,0
- 60,1 - 80,0
- 80,1 - 95,9
- 96,0 - 100,0

średnia dla województwa = 95,9%

STOPIEŃ SKANALIZOWANIA W 2016 ROKU

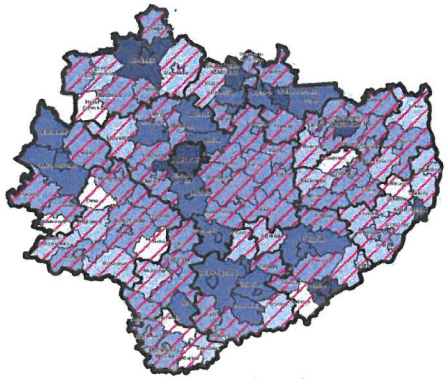

Legenda
[%]
- poniżej średniej dla woj.
- 0,0
- 0,1 - 30,0
- 30,1 - 64,6
- 64,7 - 90,0
- 90,1 - 100,0

średnia dla województwa = 64,6%

LICZBA MIESZKAŃCÓW PRZYPADAJACYCH NA 1 ZOZ

Legenda
- powyżej średniej dla woj.
- 744,3 - 2067,5
- 2067,6 - 4000,0
- 4000,1 - 6000,0
- 6000,1 - 8000,0
- 8000,1 - 9958,0

średnia dla województwa = 2067,5

LICZBA PLACÓWEK OBJĘTYCH PROGRAMEM PROFILAKTYKI W GMINACH ORAZ RATOWNICTWO MEDYCZNE

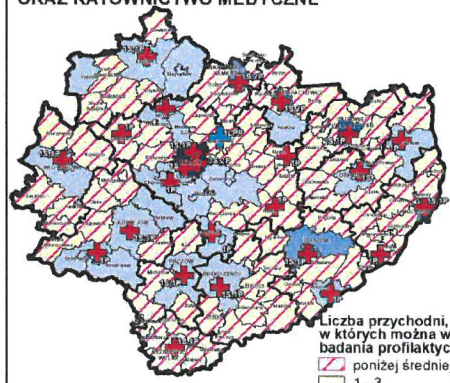

Legenda

Zespoły ratownictwa medycznego
(liczba i rodzaj)
- Lotnicze Pogotowie Ratunkowe
- S - specjalistyczny, P-podstawowy

Liczba przychodni, w których można wykonać badania profilaktyczne
- poniżej średniej dla woj.
- 1 - 3
- 4 - 10
- 11 - 15
- 16 - 20
- 21 - 25
- 26 - 30
- 31 - 88
- 89

średnia dla woj. w 2017r. = 4

Profilaktyka obejmuje choroby: układu krążenia, odtytoniowe, gruźlicę, raka piersi i szyjki macicy oraz badania prenatalne
Źródło: dane NFZ oraz Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego

ZGONY NIEMOWLĄT NA 1000 URODZEŃ ŻYWYCH (ŚREDNIA Z LAT 2011-2016)

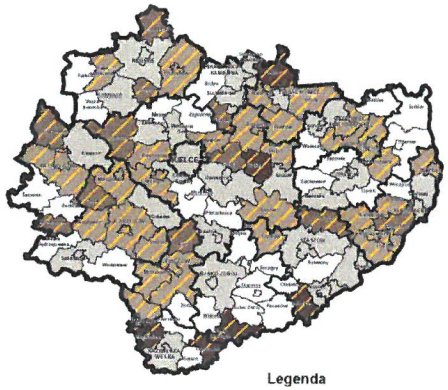

Legenda
- powyżej średniej dla woj.
- 0
- 0,1 - 3,9
- 4,0 - 8,0
- 8,1 - 12,0
- 12,1 - 16,1

średnia dla województwa = 3,9

UCZESTNICY IMPREZ NA 1000 MIESZKAŃCÓW W 2016 ROKU

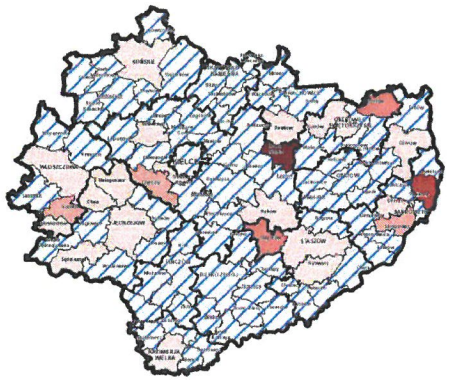

Legenda
- poniżej średniej dla woj.
- 47,4 - 147,8
- 147,9 - 500,0
- 500,1 - 1000,0
- 1000,1 - 2000,0
- 2000,1 - 3000,0
- 3000,1 - 3473,8

średnia dla województwa = 147,8

KSIĘGOZBIÓR NA 1000 MIESZKAŃCÓW W 2016 ROKU

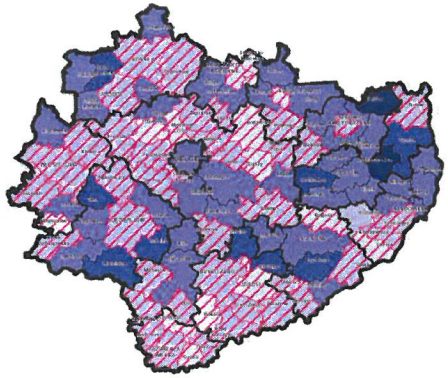

Legenda
- poniżej średniej dla woj.
- 1203,9 - 2000,0
- 2000,1 - 3409,7
- 3409,8 - 6000,0
- 6000,1 - 8000,0
- 8000,1 - 9180,7

średnia dla województwa = 3 409,7

ODSETEK DZIECI W WIEKU 3-5 LAT OBJĘTYCH WYCHOWANIEM PRZEDSZKOLNYM W 2016 ROKU

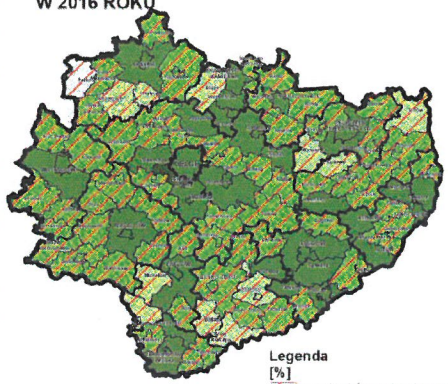

Legenda
[%]
- poniżej średniej dla woj.
- 2,9
- 3,0 - 30,0
- 30,1 - 50,0
- 50,1 - 76,8
- 76,9 - 99,9
- 100

średnia dla województwa = 76,8%

ŚREDNIE WYNIKI EGZAMINU GIMNAZJALNEGO W CZĘŚCI MATEMATYCZNO-PRZYRODNICZEJ W 2016 ROKU

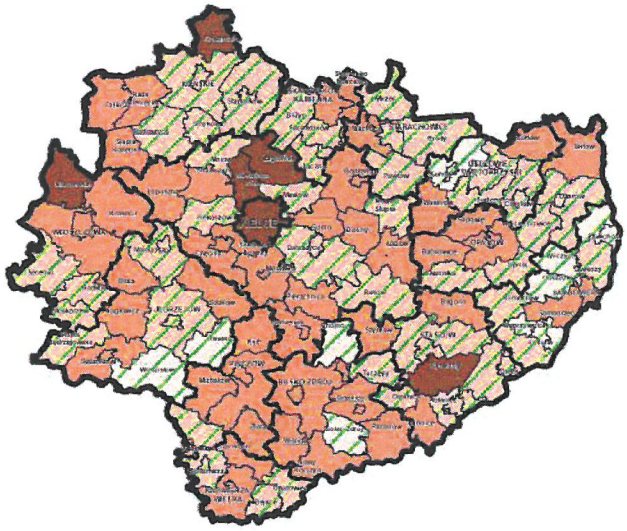

Legenda
[%]
- poniżej średniej dla woj.
- 33,7 - 40,0
- 40,1 - 47,4
- 47,5 - 55,0
- 55,1 - 61,0

średnia dla województwa = 47,4%

KOMPUTERYZACJA SZKÓŁ PODSTAWOWYCH I GIMNAZJALNYCH Z DOSTĘPEM DO INTERNETU W 2012 ROKU

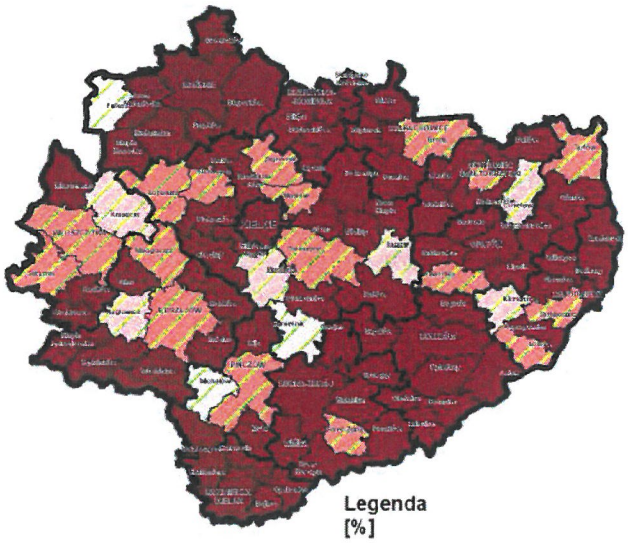

Legenda
[%]
- poniżej średniej dla woj.
- 33,3 - 50,0
- 50,1 - 70,0
- 70,1 - 93,05
- 93,05- 99,9
- 100,1 - 100,0

średnia dla województwa = 93,05%

ŚREDNI CZAS DOJAZDU DO OŚRODKA POWIATOWEGO Z GMINY KOMUNIKACJĄ ZBIOROWĄ

Legenda
[minuty]
- powyżej średniej dla woj.
- 0
- 1 - 24
- 25 - 40
- 41 - 60

średnia dla województwa = 24 min.

wielofunkcyjne obszary główne (OF). Do delimitacji omawianego podobszaru przyjęto kryteria z KSRR 2020 wykluczając przy tym gminy uczestniczące w rozwoju. Analizowano następujące grupy wskaźników, których wyniki zaprezentowano na załączonych mapach:

Słaby dostęp do usług komunalnych:
- stopień zwodociągowania poniżej średniej wojewódzkiej w 2016 r.;
- stopień skanalizowania poniżej średniej wojewódzkiej w 2016 r.

Niska dostępność usług zdrowia:
- liczba mieszkańców przypadająca na jeden ZOZ powyżej średniej wojewódzkiej w 2016 r.;
- brak profilaktyki w zakresie chorób (układu krążenia, odtytoniowych, gruźlicy, raka piersi i szyjki macicy) oraz badań prenatalnych w 2016 r.;
- zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych (średnia z lat 2011–2016) powyżej średniej wojewódzkiej.

Słaby dostęp do oświaty i kultury:
- odsetek dzieci w wieku 3-5 lat w przedszkolach poniżej średniej wojewódzkiej w 2016 r.;
- średnie wyniki egzaminu w części matematyczno-przyrodniczej poniżej średniej wojewódzkiej w 2016 r.;
- wskaźnik komputeryzacji szkół podstawowych i gimnazjalnych poniżej średniej wojewódzkiej w 2012 r. (z uwagi na brak aktualnych danych);
- uczestnicy imprez na 1000 mieszkańców poniżej średniej wojewódzkiej w 2016 r.;
- księgozbiór na 1000 mieszkańców poniżej średniej wojewódzkiej w 2016 r.

Niedogodna dostępność komunikacyjna:
- średni czas dojazdu do ośrodka powiatowego z gminy komunikacją zbiorową powyżej średniej wojewódzkiej.

Strefy te obrazuje poniższa mapa.

Delimitacja obszarów o najgorszej dostępności do usług

Skala 1:1 000 000

Legenda
liczba uzyskanych punktów

- 0
- 1 - 2
- 3 - 4
- 5 - 6
- 7 - 10

KRYTERIA:
- stopień zwodociągowania poniżej średniej wojewódzkiej;
- stopień skanalizowania poniżej średniej wojewódzkiej,
- liczba mieszkańców przypadających na 1 ZOZ powyżej średniej wojeódzkiej;
- brak placówek realizujących program profilaktyki w zakresie:
  chporób (układu krążenia, odtytoniowych, gruźlicy, raka piersi i raka szyjki macicy,) oraz badań prenatalnych;
- zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych (średnia z lat 2011-2016 powyżej średniej wojewódzkiej;
- uczestnicy imprez na 1000 mieszkańców poniżej sredniej dla województwa;
- ksiegozbiór na 1000 mieszkańców poniżej średniej dla województwa;
- odsetek dzieci w wieku 3-5 lat w przedszkolach poniżej średniej wojewódzkiej;
- średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego w części matematyczno-przyrodniczej w 2016 r. poniżej sredniej wojewódzkiej;
- wskaźnik komputeryzacji szkół podstawowych i gimnazjalnych poniżej średniej wojewódzkiej;
- średni czas dojazdu do osrodka powiatowego gminną komunikacją zbiorowąpowyżej średniej wojewódzkiej.

RAPORT O STANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO W LATACH 2014-2017

DELIMITACJA OBSZARÓW WYKAZUJĄCYCH NAJWIĘKSZĄ DYNAMIKĘ ROZWOJU

LICZBA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH NA 1000 MIESZKAŃCÓW W 2016 ROKU

	wartość wskaźnika	wartość punktowa
	38,4 - 50,0	0
	50,1 - 70,0	1
	70,1 - 100,0	2
	100,1 - 146,2	3

średni wskaźnik dla województwa = 88,7

DYNAMIKA WSKAŹNIKA LICZBY PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH NA 1000 MIESZKAŃCÓW W LATACH 2011 - 2016

	wartość wskaźnika	wartość punktowa
	-2 - 0	-1
	0 - 5	1
	>5	2

średni wskaźnik dla województwa = 5,8

UDZIAŁ BEZROBOTNYCH ZAREJESTROWANYCH W LICZBIE LUDNOŚCI W WIEKU PRODUKCYJNYM W 2016 ROKU

	wartość wskaźnika	wartość punktowa
	3,4 - 8,0	1
	8,1 - 10,0	0
	10,1 - 14,0	-1
	14,1 - 15,3	-2

średni wskaźnik dla województwa = 7,4

UDZIAŁ PRACUJĄCYCH W ZAWODACH POZAROLNICZYCH, WG NSP 2002 ROKU, W STOSUNKU DO ŚREDNIEJ WOJEWÓDZKIEJ

	wartość wskaźnika	wartość punktowa
	30,4 - 25,0	-2
	25,1 - 50,0	-1
	50,1 - 75,0	0
	75,1 - 100,0	1
	100,1 - 145,5	2

Kryterium jest spełnione (wg wytycznych MRR) jesli wartość wskaźnika jest większa od 75%

DYNAMIKA UDZIAŁU PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH W USŁUGACH WYŻSZEGO RZĘDU (SEKCJA J-R) W LATACH 2011 - 2016

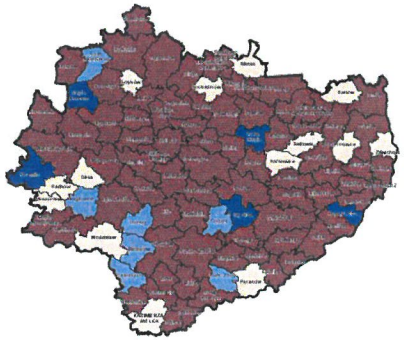

	wartość wskaźnika	wartość punktowa
	<-1	-2
	-1 - 0	-1
	0 -1	1
	> 1	2

średni wskaźnik dla województwa = 2,6

DYNAMIKA DOCHODÓW WŁASNYCH GMIN NA 1 MIESZKAŃCA W LATACH 2011 - 2016

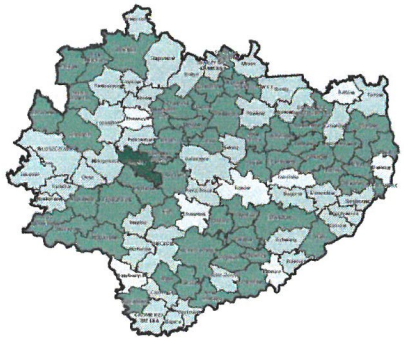

	wartość wskaźnika	wartość punktowa
	-343 - 0	-1
	1 - 300	o
	301 - 1000	1
	1001 - 1247	2

średni wskaźnik dla województwa = 362,78

GMINY WYKAZUJĄCE NAJWIĘKSZĄ DYNAMIKE ROZWOJU POZAROLNICZYCH FUNKCJI GOSPODARCZYCH

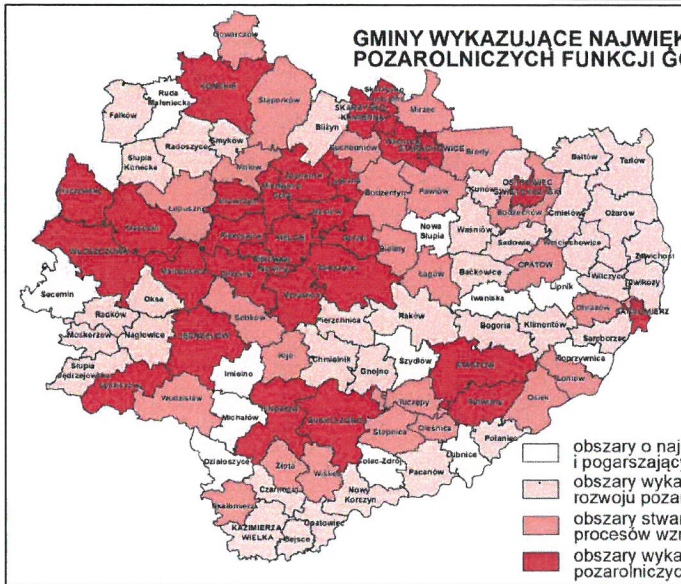

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

al. Targowa 18, 25-520 Kielce; tel. (041) 342-70-12, fax. (041) 343-01-79; e-mail: sekretariat@sbrr.pl
Zespół Planowania Przestrzennego Województwa: tel. (041) 343-31-74, wew. 3010-3070, e-mail: zppw@sbrr.pl
Pracownia Terenowa, ul. Mickiewicza 34, 27-600 Sandomierz; tel. (015) 832-36-21,
fax. (015) 832-03-82, e-mail: slaz_sandomierz@sbrr.pl

Id: 7A38FBBF-B71E-461F-9DF9-E6584B1E501D. Uchwalony

Jak wynika z powyższej analizy strefy te wykazują wysoki stopień rozproszenia i nie tworzą zwartych struktur obszarowych. Przy delimitacji ostatecznych granic **podobszaru kumulacji działań w zakresie poprawy dostępności do usług** posłużono się dodatkowo dynamiką rozwoju pozarolniczych funkcji gospodarczych. Zastosowano więc zasadę zwartości funkcjonalnej zaliczając do każdego podobszaru również te ośrodki, w których liczba problemów przekraczała lub była równa wartości uzyskanej przez daną gminę przy określaniu dynamiki rozwoju pozarolniczych funkcji gospodarczych (patrz mapy). Ostateczny zasięg omawianych podobszarów wskazano na poniższej mapie.

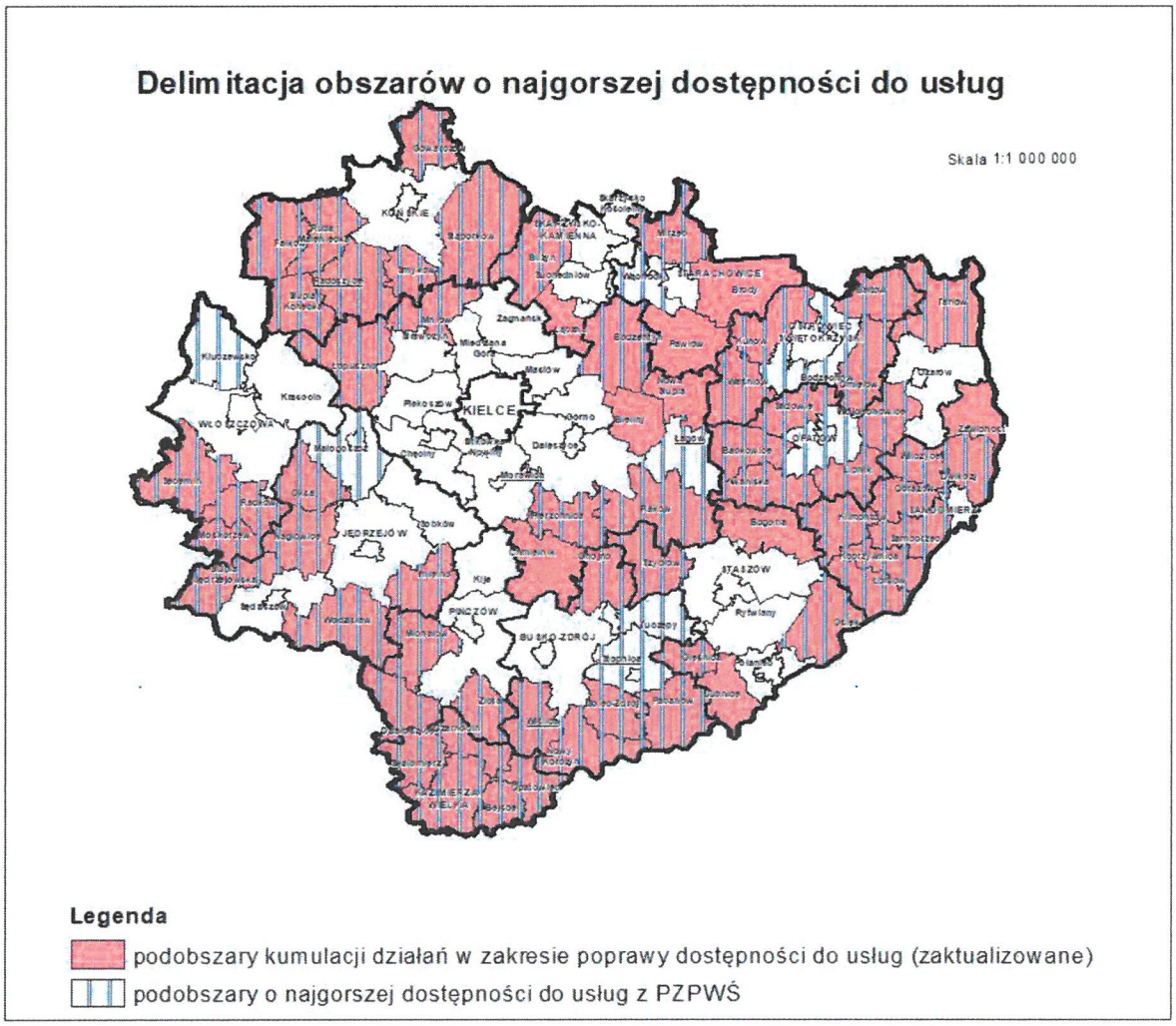

Podsumowując można stwierdzić, że zasięg obszarów o najgorszej dostępności do usług uległ zmianom w stosunku do PF wskazanych w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego. W gminach: Kluczewsko, Małogoszcz, Stopnica, Tuczępy, Łagów, Opatów, Bodzechów i Wąchock sytuacja uległa poprawie. Natomiast do gmin o najgorszym dostępie do usług dołączyły: Brody, Pawłów, Nowa Słupia, Bieliny, Łączna, Bogoria, Zawichost, Łubnice i Chmielnik. Podkreślić należy, że powyższe analizy wykonano w oparciu o dostępne dane statystyczne, które z roku na rok ulegają dynamicznym zmianom. Diametralne zmiany dotyczą usług w zakresie ochrony zdrowia

(to jest przychodni realizujących programy profilaktyki), bowiem wynikają one z umów zawieranych z NFZ na dany rok.

4.2 OSADNICTWO

System osadniczy województwa zaliczany jest do najbardziej stabilnych elementów Planu, które zazwyczaj nie ulegają większym zmianom w krótkim horyzoncie czasu. Niemniej jednak w ostatnim czasie dokonało się kilka bardzo pozytywnych zmian w postaci odzyskania/nadania praw miejskich.

Od 1 stycznia 2015 r. Stopnica ponownie stała się miastem (po 145 latach) a od 2017 r. prawa miejskie nadane zostały po raz pierwszy Morawicy.

Miejscowość, która stara się o prawa miejskie musi spełniać określone kryteria, do których zalicza się posiadanie: odpowiedniej infrastruktury technicznej (kanalizacji, wodociągu), czy też miejskiej zwartej zabudowy (ulice, chodniki). Ważne są również uwarunkowania demograficzne i społeczne. Miejscowość kandydująca do miana miasta powinna posiadać odpowiednią liczbę mieszkańców — powyżej 2 tys., przy czym 2/3 ludności winno być zatrudnione poza rolnictwem. Ponadto na obszarze zabudowy zwartej nie powinna już funkcjonować zabudowa zagrodowa. Kolejnym warunkiem przemawiającym za przyznaniem praw miejskich są uwarunkowania historyczne i administracyjne. Do pierwszych zaliczyć trzeba przede wszystkim posiadanie przez daną miejscowość praw miejskich w przeszłości. Większe szansę mają zatem te, które praw pozbawione zostały np. po powstaniu styczniowym czy w trakcie reformy administracyjnej z 1934 r. Niekiedy pomocne jest również posiadanie przez daną miejscowość herbu. Nie bez znaczenia jest również występowanie siedziby instytucji o ponadlokalnym charakterze.

W 2017 roku wnioski do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji o restytuowanie praw miejskich złożyły również gminy: Radoszyce, Łagów oraz Wiślica i zostały one rozpatrzone pozytywnie. Zatem od 1 stycznia 2018 r. województwo wzbogaciło się o 3 nowe miasta, przy czym Wiślica jest najmniejszym miastem w kraju (500 mieszkańców).

Obecnie układ osadniczy tworzy 102 gminy, w tym: 5 miejskich, 66 wiejskich i 31 miejsko-wiejskich. Miasta regionu skupiają ogółem 5655,5 tys. mieszkańców[2], czyli o ponad 1,6 tys. więcej niż w 2014 r., wykazując przy tym duże zróżnicowanie pod względem zaludnienia. Największym ośrodkiem są Kielce (197,7 tys. mieszkańców o 1,1 tys. mniej niż w 2014 r.), zaś najmniejszym Wiślica (500 mieszkańców). Próg 50 tys. mieszkańców (poza stolicą regionu) przekracza tylko Ostrowiec Świętokrzyski. Do niedawna do tej grupy należały jeszcze Starachowice i Skarżysko-Kamienna. Aż 65% ośrodków miejskich w województwie nie osiąga 10 tysięcy mieszkańców, a te najmniejsze nastawione są głównie na obsługę rolnictwa, co nie sprzyja dywersyfikacji gospodarki i wzrostowi zatrudnienia.

Województwo świętokrzyskie należy do najsłabiej zurbanizowanych regionów w kraju. W 2016 r. odsetek ludności zamieszkującej w miastach wynosił 44,6%, i nie uległ żadnym zmianom w odniesieniu do 2014 r. Był niemal o połowę mniejszy niż przeciętnie w woj. śląskim (najwyższy w kraju współczynnik urbanizacji — 77%), znacznie ustępując także średniej krajowej — 60%. Pod tym względem region uplasował się na przedostatniej pozycji w kraju, wyprzedzając tylko województwo podkarpackie (41,2%).

Układ osadniczy regionu charakteryzuje się rozmieszczeniem ośrodków miejskich na obrzeżach województwa oraz koncentracją większych miast w części północnej, co podyktowane jest przebiegiem

[2] Dla nowych miast liczbę mieszkańców przyjęto na podstawie danych z Urzędów Miasta i Gminy: Morawica (1733), Radoszyce (3217), Łagów (1609), Wiślica (500).

SYSTEM OSADNICZY

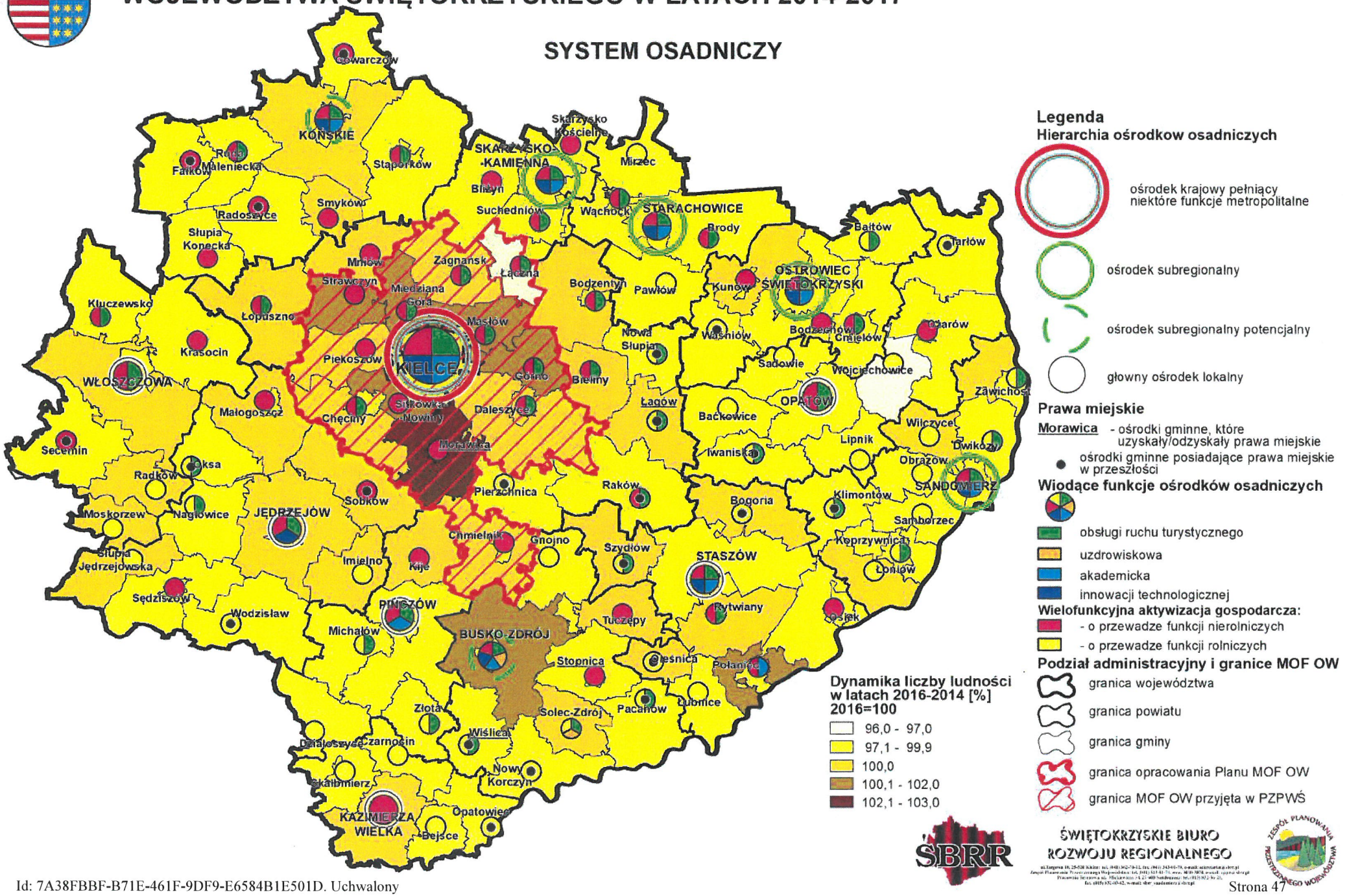
Legenda
Hierarchia ośrodkow osadniczych
ośrodek krajowy pełniący niektóre funkcje metropolitalne
ośrodek subregionalny
ośrodek subregionalny potencjalny
głowny ośrodek lokalny
Prawa miejskie
Morawica - ośrodki gminne, które uzyskały/odzyskały prawa miejskie
ośrodki gminne posiadające prawa miejskie w przeszłości
Wiodące funkcje ośrodków osadniczych
obsługi ruchu turystycznego
uzdrowiskowa
akademicka
innowacji technologicznej
Wielofunkcyjna aktywizacja gospodarcza:
- o przewadze funkcji nierolniczych
- o przewadze funkcji rolniczych
Podział administracyjny i granice MOF OW
granica województwa
granica powiatu
granica gminy
granica opracowania Planu MOF OW
granica MOF OW przyjęta w PZPWŚ
Dynamika liczby ludności w latach 2016-2014 [%] 2016=100
96,0 - 97,0
97,1 - 99,9
100,0
100,1 - 102,0
102,1 - 103,0
KIELCE
WŁOSZCZOWA
JĘDRZEJÓW
KONSKIE
SKARŻYSKO-KAMIENNA
STARACHOWICE
OSTROWIEC ŚWIĘTOKRZYSKI
OPATÓW
SANDOMIERZ
STASZÓW
BUSKO-ZDRÓJ
PIŃCZÓW
KAZIMIERZA WIELKA
Secemin
Radków
Moskorzew
Nagłowice
Słupia Jędrzejowska
Sędziszów
Wodzisław
Sobków
Imielno
Kije
Pierzchnica
Chmielnik
Gnojno
Raków
Szydłów
Bogoria
Klimontów
Samborzec
Koprzywnica
Łoniów
Rytwiany
Osiek
Tuczępy
Michałów
Stopnica
Solec-Zdrój
Pacanów
Łubnice
Połaniec
Ćmielów
Baranów
Tarłów
Baitów
Brody
Wąchock
Suchedniów
Bliżyn
Skarżysko Kościelne
Mirzec
Zagnańsk
Łączna
Bodzentyn
Pawłów
Kunów
Masłów
Miedziana Góra
Strawczyn
Mniów
Łopuszno
Kluczewsko
Krasocin
Piekoszów
Górno
Bieliny
Daleszyce
Chęciny
Małogoszcz
Morawica
Łagów
Nowa Słupia
Wąchock
Sadowie
Wojciechowice
Backowice
Iwaniska
Lipnik
Wilczyce
Dwikozy
Obrazów
Zawichost
Oksa
Sitkówka-Nowiny
Staporków
Smyków
Radoszyce
Maleniecka
Rogoźnica
Fałków
Ożarów
Działoszyce
Czarnocin
Złota
Wiślica
Nowy Korczyn
Skalbmierz
Opatowiec
Bejsce
Oleśnica
Połaniec
Lubnice
Tuczępy
Osiek
Rytwiany
Szydłów
Gnojno
Chmielnik
Pierzchnica
Raków
Bogoria
Klimontów
Samborzec
Koprzywnica
Łoniów
Obrazów
Zawichost
Dwikozy
Wilczyce
Lipnik
Iwaniska
Backowice
Opatów
Sadowie
Wojciechowice
Ćmielów
Baranów
Tarłów
Baitów
Brody
Wąchock
Suchedniów
Bliżyn
Skarżysko Kościelne
Mirzec
Zagnańsk
Łączna
Bodzentyn
Pawłów
Kunów
Masłów
Miedziana Góra
Strawczyn
Mniów
Łopuszno
Kluczewsko
Krasocin
Piekoszów
Górno
Bieliny
Daleszyce
Chęciny
Małogoszcz
Morawica
Łagów
Nowa Słupia
Sitkówka-Nowiny
Staporków
Smyków
Radoszyce
Maleniecka
Rogoźnica
Fałków
Secemin
Radków
Moskorzew
Nagłowice
Słupia Jędrzejowska
Sędziszów
Wodzisław
Sobków
Imielno
Kije
Michałów
Stopnica
Solec-Zdrój
Pacanów
Łubnice
Połaniec
Oleśnica

procesów industrializacji w Aglomeracji Staropolskiej, która ostatecznie przyjęła na terenie woj. świętokrzyskiego kształt litery „T".

Południowa część województwa, pomimo dobrze rozlokowanej sieci miast, jest znacznie mniej zurbanizowana. Dominują tutaj małe miasta o bogatych tradycjach historycznych i niewielkim potencjale demograficznym.

Ośrodek miejski w województwie obsługuje średnio obszar 355 km^2, czyli o 15 km^2 większy niż przeciętnie w kraju, co stanowi pewnego rodzaju utrudnienie w zaspokajaniu potrzeb mieszkańców.

Głównym ośrodkiem regionalnego systemu osadniczego jest miasto Kielce, uznane w Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 za krajowy ośrodek, pełniący niektóre funkcje metropolitalne. Powyżej wspomniany dokument nie wyodrębnia na obszarze województwa świętokrzyskiego żadnego miasta pełniącego funkcję regionalne. Do ośrodków subregionalnych zaliczone w nim zostały 2 miasta: Ostrowiec Świętokrzyski i Starachowice. Decydowały o tym wyłącznie kryteria ludnościowe (minimum 50 tys. mieszkańców). Należy zwrócić uwagę na fakt, że to nie jedynie liczba mieszkańców determinuje pozycję miasta w strukturze sieci osadniczej. W 2016 r. w województwie świętokrzyskim mieliśmy już tylko 1 miasto — Ostrowiec Świętokrzyski (poza Kielcami), które spełniało to kryterium. Czy zatem Starachowice w obecnej sytuacji powinny stać się ośrodkiem lokalnym? Pozostałe siedziby powiatów potraktowano jako lokalne, z czym nie można się zgodzić, bowiem na przykład taki Sandomierz na tle pozostałych miast odznacza się wyspecjalizowanymi funkcjami w zakresie obsługi krajowego ruchu turystycznego, kultury, szkolnictwa wyższego, czy też handlu. Dlatego też w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego (PZPWŚ) dokonano rozróżnienia na ośrodki subregionalne i ośrodki subregionalne potencjalne, aby w ten sposób otworzyć niektórym miastom powiatowym możliwości awansu do tej grupy miast. I tak do ośrodków subregionalnych PZPWŚ zaliczył: Ostrowiec Świętokrzyski, Starachowice, Skarżysko-Kamienną i Sandomierz, zaś do potencjalnych miast subregionalnych: Busko-Zdrój i Końskie. W strukturze systemu osadniczego województwa są to miasta tworzące podstawową sieć ośrodków równoważenia rozwoju. Odznaczają się bogatym wyposażeniem w urządzenia i obiekty z zakresu infrastruktury społecznej i gospodarczej.

Szczególne miejsce w systemie sieci osadniczej województwa zajmują dwa ośrodki o funkcjach unikalnych w skali kraju, to jest Busko-Zdrój i Solec-Zdrój (w ostatnim czasie dołączeniem do nich zainteresowana jest Kazimierza Wielka), które bazując na wodach leczniczych tworzą liczący się w kraju kompleks uzdrowiskowo-sanatoryjny.

Ważną rolę w obsłudze ludności, szczególnie w obszarach peryferyjnych województwa, mają do spełnienia pozostałe miasta powiatowe koncentrujące na swym obszarze różnorodne funkcje, w tym przemysłowe oraz usługowe z zakresu: administracji, edukacji na poziomie ponadgimnazjalnym, czy lecznictwa. Zaliczyć do nich należy: Jędrzejów, Staszów, Opatów, Pińczów, Włoszczowę i Kazimierzę Wielką.

Wiejską sieć osadniczą tworzy 2 271 wsi, zamieszkanych przez 694,5 tys. osób (o 4,8 tys. mniej niż w 2014 r.). Na jedną miejscowość przypada ok. 306 osób (w kraju 355). Najwięcej mieszkańców mają wsie okalające miasta: Kielce, Starachowice i Ostrowiec Świętokrzyski. W regionie na 100 km^2 przypada 19 miejscowości wiejskich (w Polsce 13), co oznacza, że sieć ta jest gęściej rozmieszczona niż w kraju. Obszary wiejskie, zwłaszcza położone na peryferiach województwa, posiadają utrudniony dostęp do podstawowych usług, w związku z tym niektóre mniejsze miasta na tych obszarach powinny przejmować część zadań ośrodków powiatowych obejmując swym zasięgiem okoliczne gminy, by w ten sposób zwiększyć dostępność do usług.

Zgodnie z Uchwałą Nr V/114/15 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23 lutego 2015 r. w spawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Planu Zagospodarowania Przestrzennego

40 RAPORT O STANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO W LATACH 2014-2017

Województwa Świętokrzyskiego dotyczącej opracowania Planu Zagospodarowania Przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego aktualnie trwają prace nad sporządzeniem ww. dokumentu dla obszaru obejmującego gminy: Miedziana Góra, Zagnańsk, Łączna, Masłów, Górno, Daleszyce, Morawica, Sitkówka-Nowiny, Chęciny, Piekoszów, Strawczyn, Chmielnik oraz miasto Kielce. Przeanalizowane zostały studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego przedmiotowych gmin, czego wynikiem jest opracowanie pt.: „Analiza i synteza studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego" wraz z 2 mapami ukazującymi bieżące i przewidywane zainwestowanie oraz konflikty przestrzenne na stykach gmin.

4.2.1. Główne problemy

- depopulacja miast i wiejskich obszarów peryferyjnych, koncentracja ludności w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Ośrodka Wojewódzkiego;
- rozlewanie się obszarów zurbanizowanych przy niskiej intensywności wykorzystania terenu, szczególnie na tereny atrakcyjne pod względem krajobrazowym położonych w gminach otaczających duże ośrodki miejskie;
- utrzymująca się stagnacja małych miast obsługujących obszary wiejskie;
- niski poziom usług publicznych w ochronie zdrowia, kulturze, i opiece społecznej szczególnie na obszarach peryferyjnych województwa;
- niska dostępność oraz narastające problemy komunikacyjne spowodowane położeniem regionu poza paneuropejskimi korytarzami transportowymi oraz niedoborem obwodnic miast i przestarzałą infrastrukturą drogową;
- brak postępów w aktywizacji rynku pracy, szczególnie w małych miastach i na obszarach wiejskich, które nie posiadają własnych potencjałów rozwoju (słabe gleby, regres sektora usługowego);
- pogarszający się stan techniczny zabudowy centrów i osiedli mieszkaniowych (tzw. blokowisk) w dużej części ośrodków miejskich, któremu towarzyszy pogarszająca się jakość przestrzeni publicznej oraz zróżnicowanie standardów zamieszkiwania.

4.2.2. Wnioski do zmiany „Planu ..."

Potrzeba dokonania korekt i uzupełnień z zakresu osadnictwa dotyczy przede wszystkim:

- uszczegółowienia działań mających na celu wzmacnianie funkcji metropolitalnych ośrodka wojewódzkiego,
- aktualizacji danych z zakresu sieci osadniczej województwa, w zakresie funkcji pełnionych przez siedziby gmin i ich zasięgu oddziaływania,
- uwzględniania nowych uwarunkowań wynikających z nadania lub odzyskania status miasta,
- zweryfikowania problemów ośrodków osadniczych, w tym szczególnie procesu suburbanizacji i depopulacji obszarów peryferyjnych województwa;
- podkreślenia potrzeby rewitalizacji centrów i osiedli mieszkaniowych w miastach.

4.3 OCHRONA PRZYRODY

4.3.1. Obszary prawnie chronione

Zgodnie z przyjętą w krajach Unii Europejskiej koncepcją zrównoważonego rozwoju optymalne wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego i ochrona jego najcenniejszych zasobów obok problematyki społeczno-gospodarczej stanowi podstawę rozwoju regionalnego. Człowiek wraz ze swoją działalnością jest bowiem ściśle sprzężony z systemem przyrodniczym. Zachowanie równowagi w tym systemie wymaga spójnego i łącznego zarządzania dostępem i racjonalnym użytkowaniem zasobów przyrodniczych (woda, powietrze, gleby, lasy, surowce mineralne, krajobraz). Konieczna jest także likwidacja i zapobieganie powstawaniu negatywnych dla środowiska skutków działalności gospodarczej.

Bogactwem środowiska przyrodniczego Polski, w porównaniu do innych krajów unijnych jest wielka bioróżnorodność, zarówno na poziomie gatunkowym i siedliskowym, jak i krajobrazowym, a także olbrzymie jego zróżnicowanie w wymiarze regionalnym. Wynika to z występowania przejściowego klimatu, zróżnicowanej rzeźby terenu i budowy geologicznej oraz zmienności podłoża glebowego. Stan zagrożenia gatunków w Polsce oceniany wg klasyfikacji IUCN (*Międzynarodowej Unii Ochrony Przyrody) jest nieduży w porównaniu z innymi państwami. Fakt występowania na terenie kraju wielu rzadkich gatunków flory i fauny nakłada na Polskę szczególną odpowiedzialność za ochronę dziedzictwa przyrodniczego.*

Ochronie bioróżnorodności służy obejmowanie najcenniejszych przyrodniczo obszarów i obiektów różnymi formami ochrony przyrody. Zgodnie z danymi GUS Warszawa i US Kielce powierzchnia obszarów chronionych w Polsce (bez obszarów Natura 2000) wynosiła na koniec 2016 r. — 10 167 023,7 ha, co stanowi ok. 32,5% powierzchni kraju, a w przeliczeniu na jednego mieszkańca — 2 645 m^2. W województwie świętokrzyskim ochroną zostało objęte 756846,8 ha — 64,6% powierzchni regionu (pierwsze miejscu w kraju), w przeliczeniu na jednego mieszkańca — 6 041 m^2 (drugie miejsce w kraju po woj. warmińsko-mazurskim).

W regionie świętokrzyskim utworzono dotychczas: Świętokrzyski Park Narodowy, 72 rezerwaty przyrody, 9 parków krajobrazowych, 24 obszary chronionego krajobrazu, 102 użytki ekologiczne, 13 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, 15 stanowisk dokumentacyjnych oraz 682 pomniki przyrody. Obszary chronione nie są rozmieszczone równomiernie — najwięcej koncentruje się w regionie Gór Świętokrzyskich i Doliny Nidy. Najuboższe pod tym względem są powiaty wschodnie i południowo-wschodnie, m.in. ze względu na intensywne użytkowanie rolnicze.

Oprócz istniejących dotychczas form ochrony przyrody, równolegle od 2004 r. powstaje w Polsce sieć europejskich obszarów chronionych Natura 2000. Tworzenie tej sieci ma na celu zachowanie europejskiego dziedzictwa przyrodniczego (ochronę najcenniejszych siedlisk oraz gatunków flory i fauny). W chwili obecnej w Polsce rozporządzeniem Ministra Środowiska utworzono 145 obszarów OSO. Ponadto akceptację Komisji Europejskiej uzyskały 849 obszary SOO. Zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2009 r. nr 151, poz. 1220, z późn. zm.) Minister Środowiska utworzy je ostatecznie w przeciągi 6 lat od daty zatwierdzenia ich przez KE. W województwie świętokrzyskim utworzono dotychczas 2 obszary OSO zajmujące ok. 1,9% powierzchni regionu, zaś akceptację Komisji Europejskiej uzyskało 38 obszarów SOO zajmujących 15,4% powierzchni.

Tabela. Obszary prawnie chronione w województwie świętokrzyskim

Lp.	Obszary chronione	Powierzchnia [ha]
1.	**Świętokrzyski Park Narodowy**	7 626,45
2.	**Rezerwaty przyrody**	3 795,09
3.	**Zespół Świętokrzyskich i Nadnidziańskich Parków Krajobrazowych** (Suchedniowsko-Oblęgorski PK, Sieradowicki PK, Cisowsko-Orłowiński PK, Jeleniowski PK, Chęcińsko-Kielecki PK, Nadnidziański PK, Kozubowski PK, Szaniecki PK) **Zespół Nadpilicznych Parków Krajobrazowych** Przedborski PK	117 187,60 9 165,10
4.	**Obszary chronionego krajobrazu** (Konecko-Łopuszniański OChK, OChK Doliny Kamiennej, Podkielecki OChK, Włoszczowsko-Jędrzejowski OChK, Chmielnicko-Szydłowski OChK, Solecko-Pacanowski OChK, Miechowsko-Działoszycki OChK, Koszycko-Opatowiecki OChK, Jeleniowsko-Staszowki OChK, Suchedniowsko-Oblęgorski OChK, Sieradowicki OChK, Cisowsko-Orłowiński OChK, Jeleniowski OChK, Chęcińsko-Kielecki OChK, Nadnidziański OChK, Kozubowski OChK, Szaniecki OChK, Przedborski OChK, OChK Lasy przysusko-szydłowieckie, Kielecki OChK, 4 Świętokrzyskie OChK (utworzone w granicach gmin: Bodzentyn, Górno, Bieliny i Nowa Słupia)	626 519,05
5.	**Obszary Natura 2000** Obszary ptasie: Małopolski Przełom Wisły, Dolina Nidy Obszary siedliskowe: Dolina Krasnej, Łysogóry, Ostoja Nidziańska, Ostoja Przedborska, Ostoja Przedborska, Przełom Wisły w Małopolsce, Lasy Suchedniowskie, Lasy Skarżyskie, Uroczysko Pięty, Dolina Białej Nidy, Dolina Bobrzy, Dolina Czarnej, Dolina Czarnej Nidy, Dolina Górnej Mierzawy, Dolina Górnej Pilicy, Dolina Kamiennej, Dolina Mierzawy, Dolina Warkocza, Góry Pieprzowe, Kras Staszowski, Krzemionki Opatowskie, Ostoja Barcza, Ostoja Brzeźnicka, Ostoja Gaj, Ostoja Jeleniowska, Ostoja Kozubowska, Ostoja Pomorzany, Ostoja Sieradowicka, Ostoja Sobkowsko-Korytnicka, Ostoja Stawiany, Ostoja Szaniecko-Solecka, Ostoja Wierzejska, Ostoja Żyznów, Przełom Lubrzanki, Uroczyska Lasów Starachowickich, Wzgórza Kunowskie, Lasy Cisowsko-Orłowińskie, Wzgórza Chęcińsko-Kieleckie, Tarnobrzeska Dolina Wisły	21 982,40 156 083,32

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych RDOŚ Kielce.

4.3.2. System przyrodniczy

Jednym z wymogów skutecznej ochrony zasobów przyrodniczych jest zapewnienie ciągłości przestrzennej ekosystemów. Przeciwdziała to izolacji przestrzennej obszarów cennych przyrodniczo i umożliwia wymianę genową w obrębie metapopulacji roślin i zwierząt. Zgodnie z projektem KPZK 2030 obszary przyrodniczo cenne są zorganizowane w postaci spójnej, hierarchicznej sieci węzłów i korytarzy ekologicznych stanowiącej część sieci kontynentalnej. Zespolenie funkcjonalne obiektów formalnie należących do: Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 i Krajowej Sieci Obszarów

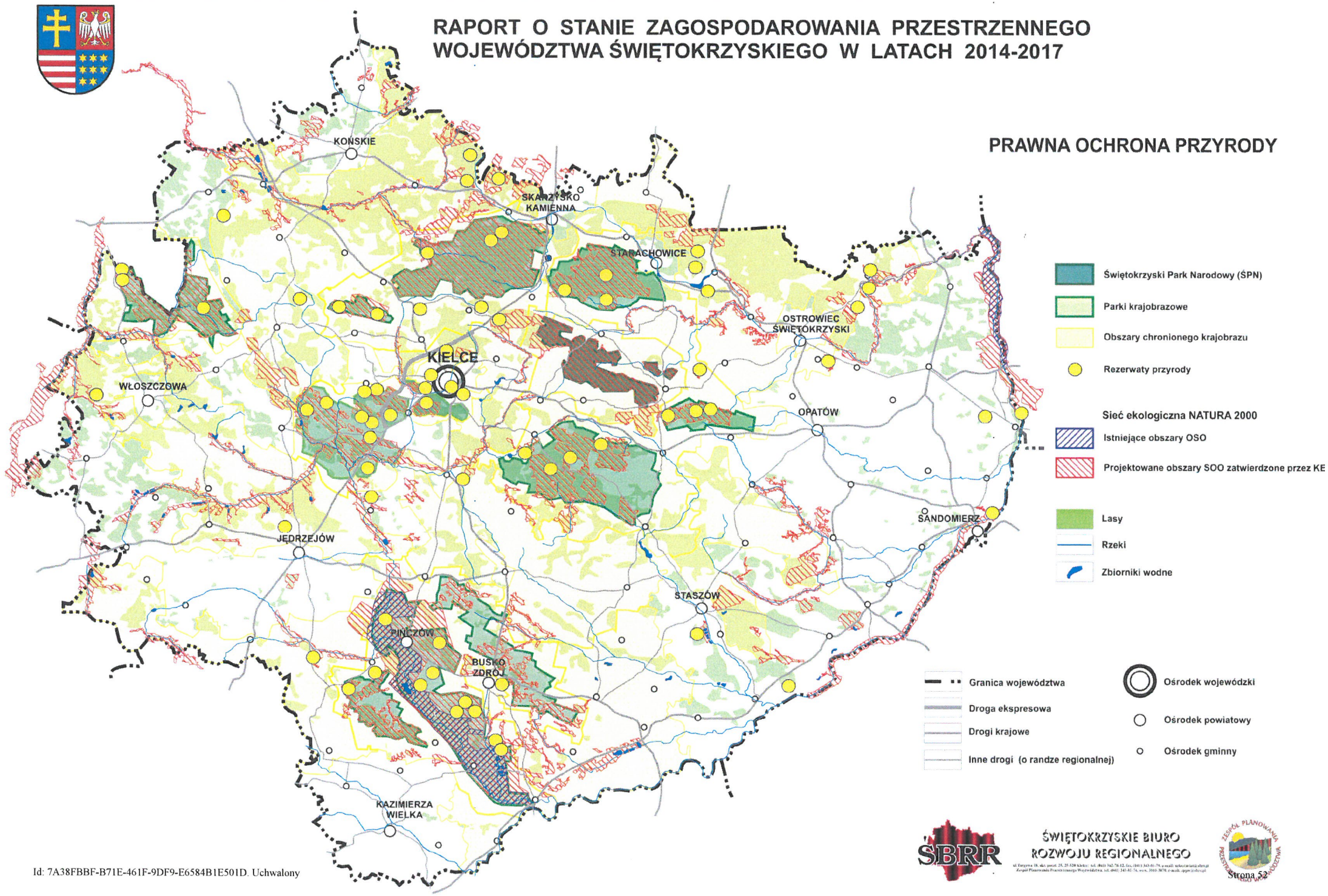

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

SYSTEM PRZYRODNICZY WOJEWÓDZTWA

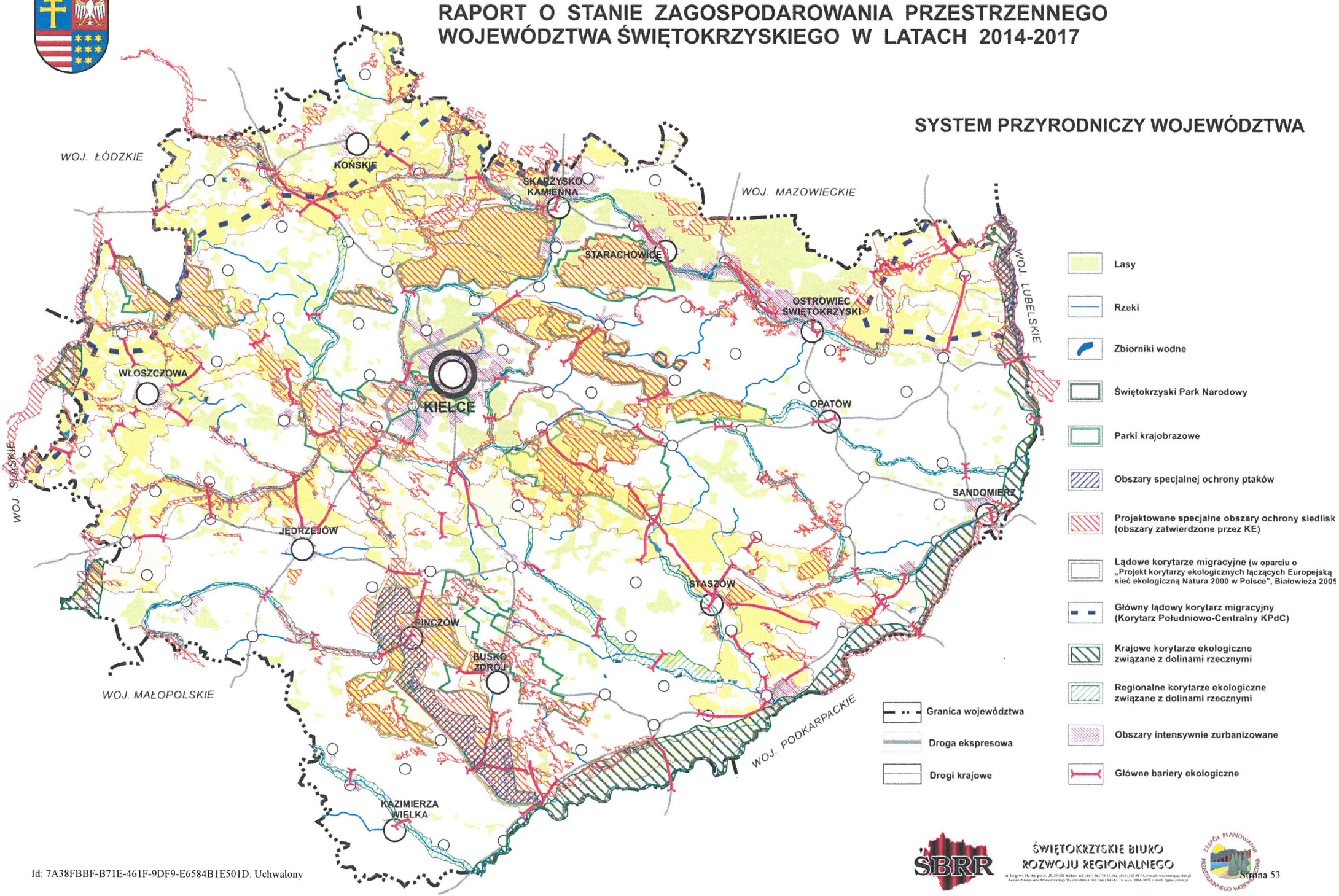

Chronionych, sprzyja rozwojowi połączeń ekologicznych i przyczynia się do stabilizacji całego systemu przyrodniczego.

Krajowy system przyrodniczy uwzględnia główne korytarze lądowe połączone przez system dolin dużych rzek Polski. System ten jest uzupełniony o korytarze mające znaczenie ponadregionalne i uszczegółowiany później na poziomie regionalnym i lokalnym. Węzłami sieci (biocentrami) są obszary charakteryzujące się trwałym nagromadzeniem najcenniejszych walorów przyrodniczych, o różnym formalnym statusie ochronnym: parki narodowe, części parków krajobrazowych, obszary Natura 2000, duże kompleksy leśne i transgraniczne obszary chronione. Zadaniem systemu korytarzy ekologicznych jest zapewnienie spójności przestrzeni przyrodniczej, w tym zachowanie łączności miedzy biocentrami oraz miedzy biocentrami i izolowanymi w procesie fragmentacji przestrzeni pozostałymi obszarami mniejszej rangi, szczególnie tymi, które stanowią rezerwę na potrzeby niezbędnych kompensacji przyrodniczych. W system mogą zostać również włączone tereny zurbanizowane poprzez własne sieci przyrodnicze, tworzone przez nasycenie zielenią krajobrazu miast i organizację ich obszarów funkcjonalnych.

Przez północną część województwa świętokrzyskiego przebiega główny korytarz ekologiczny o znaczeniu krajowym. Jest to Korytarz Południowo-Centralny (KPdC), który przebiega od Roztocza i Lasów Janowskich, poprzez Puszczę Sandomierską, Puszczę Świętokrzyską, Przedborski PK, Lasy Lublinieckie, Bory Stobrawskie, Lasy Milickie, aż do Doliny Baryczy i Borów Dolnośląskich. Korytarz ten na obszarze województwa posiada szereg odnóg — korytarzy uzupełniających, w obrębie których znajdują się m.in.: Lasy Włoszczowskie, dolina Białej Nidy, Chęcińsko-Kielecki PK, dolina Nidy, Kozubowski PK, Suchedniowsko-Oblęgorski PK, Świętokrzyski PN, Cisowsko-Orłowiński PK, Lasy Jeleniowsko-Staszowskiego OCh-K oraz kompleksy leśne w dolnym biegu rzeki Kamiennej.

Głównymi krajowymi korytarzami ekologicznymi związanymi z dolinami rzecznymi, które przebiegają przez obszar województwa są Dolina Wisły i Pilicy. Rangę regionalnych korytarzy ekologicznych pełnią doliny: Czarnej Staszowskiej, Wschodniej, Koprzywianki, Opatówki, Kamiennej (odcinkowo), Czarnej Koneckiej, Bobrzy, Lubrzanki, Łososiny, Białej i Czarnej Nidy, Mierzawy i Nidzicy.

Część elementów systemu przyrodniczego województwa znajduje się lokalnie pod wpływem silnej antropopresji. Największym zagrożeniem dla ich prawidłowego funkcjonowania są bariery antropogeniczne, które przegradzają korytarze i ciągi ekologiczne. Zwiększają one stopień izolacji poszczególnych elementów systemu i utrudniają lub wręcz uniemożliwiają przemieszczanie się gatunków w jego obrębie. Są to najczęściej: zwarta zabudowa oraz liniowe elementy infrastruktury technicznej, zwłaszcza drogowej i kolejowej. Utrudnienia stwarzają również niewłaściwie zaprojektowane przeprawy mostowe i przepusty oraz brak przejść dla zwierząt. Antropopresji poddane są również cenne pod względem przyrodniczo-krajobrazowym obszary, na których występują intensywne procesy zabudowy, zwłaszcza mieszkaniowej (niektóre fragmenty parków krajobrazowych, otoczenie zbiorników wodnych, panoramy i osie widokowe cennego krajobrazu kulturowego).

4.3.3. Główne problemy i obszary problemowe

Do najważniejszych problemów związanych z ochroną zasobów przyrodniczych w województwie świętokrzyskim należą:

- brak planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarowych form ochrony przyrody (park narodowy, część rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i obszarów Natura 2000);
- nieuregulowany stan prawny części indywidualnych form ochrony przyrody (część z nich funkcjonuje w dalszym ciągu w oparciu o uchwały WRN i rozporządzenia wojewody);

- coraz większa presja budownictwa na tereny cenne przyrodniczo (problemy te koncentrują się zwłaszcza w strefach podmiejskich miast sąsiadujących z obszarami chronionymi, w otoczeniu zbiorników wodnych oraz na terenach cennych krajobrazowo);
- zagospodarowanie przestrzenne realizowane często bez uwzględnienia zasad ochrony bioróżnorodności, prowadzące m.in. do degradacji naturalnych ekosystemów i zaburzenia ich funkcjonowania oraz dysharmonii krajobrazu;
- kolizje inwestycji infrastrukturalnych, których realizacja jest konieczna dla pobudzenia rozwoju regionu, z przedmiotami ochrony obszarów europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000;
- fragmentacja systemu przyrodniczego i istnienie barier ekologicznych izolujących przestrzennie elementy systemu i utrudniających prawidłowe jego funkcjonowanie;
- brak efektywnej ochrony krajobrazowej;
- penetracja turystyczna cennych przyrodniczo obiektów, nie przygotowanych do przyjęcia ruchu turystycznego, prowadząca do obniżenia ich walorów oraz lokalne przeciążenie ruchem turystycznym (np. obszar ŚPN, obrzeża zbiorników wodnych).

4.3.4. Wnioski do zmiany „Planu…"

Niezbędne korekty projektu „Zmiany Planu …", które powinny zostać wniesione do przedmiotowego dokumentu wynikają ze zmian w stanie zagospodarowania w dziedzinie ochrony przyrody. Należy uaktualnić wykaz obszarów chronionych prawnie oraz nanieść stosowne korekty na mapy Planu.

4.4 OCHRONA POWIETRZA

4.4.1. Emisja zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego

Województwo świętokrzyskie posiada niski poziom zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego. W regionie, wg danych GUS, znajduje się jednak 85 zakładów emitujących zanieczyszczenia pyłowe i gazowe zaliczonych do zakładów szczególnie uciążliwych dla środowiska naturalnego. Największy udział w emisji zanieczyszczeń do powietrza ma energetyka zawodowa i ciepłownictwo komunalne. Kolejne miejsca zajmują: przemysł cementowo-wapienniczy, materiałów budowlanych, maszynowy i metalurgiczny. Duży wpływ na jakość powietrza ma także niska emisja pochodząca z lokalnych kotłowni, palenisk indywidualnych oraz środków transportu, a także ponadregionalne zanieczyszczenia gazowe i pyłowe pochodzące z dużych ośrodków przemysłowych — Bełchatowa, Śląska i Krakowa.

Na podstawie wielkości emisji zanieczyszczeń do powietrza w ciągu ostatnich pięciu lat zarówno w województwie świętokrzyskim jak i w kraju widoczny jest trend spadkowy w przypadku zanieczyszczeń pyłowych, tlenku węgla oraz CO_2. Duże wahania występowały w tym okresie w emisji dwutlenku siarki oraz tlenków azotu.

Wg danych GUS za 2016 r. pod względem wielkości emisji zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych region zajmuje 9 miejsce w kraju (1,9 tys. ton), zaś pod względem emisji zanieczyszczeń gazowych 5 miejsce (14 027,6 tys. ton).

Rozkład emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego w regionie jest przestrzennie zróżnicowany i związany z lokalizacją dużych zakładów i dzielnic przemysłowych w miastach. Największa jej koncentracja występuje w powiecie staszowskim, gdzie zlokalizowana jest Elektrownia Połaniec S.A. W latach 2015–2016 pochodziło stamtąd 70–72% emisji tlenków azotu, 52–78% emisji SO_2 oraz 25–33% emisji pyłów. Kolejne miejsca, pod względem emisji tlenku węgla zajmują powiaty

kielecki oraz włoszczowski (emisja na poziomie ok. 50% oraz ok. 30%). Wysokie miejsce, z emisją pyłową na poziomie ponad 12% w 2016 r. w skali województwa, zajmuje również miasto Kielce.

Około 99,9% zanieczyszczeń pyłowych wytworzonych w województwie w zakładach szczególnie uciążliwych jest zatrzymywanych i neutralizowanych w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń (średnia krajowa — 99,8%). W przypadku zanieczyszczeń gazowych wielkość ta wynosi dla SO_2 — 83,2% (średnia krajowa -87,6%), dla NO_X — 10,2% (średnia krajowa 28,5%), dla CO — 0,0% (średnia krajowa — 25,7%), dla węglowodorów — 4,3% (średnia krajowa — 72,5%).

4.4.2. Ocena jakości powietrza atmosferycznego

Oceny jakości powietrza dokonuje się w strefach, którymi są aglomeracje o liczbie mieszkańców pow. 250 tys., miasta o liczbie mieszkańców większej niż 100 tys. oraz pozostały obszar województwa. W regionie świętokrzyskim oceny jakości powietrza dokonuje się w 2 strefach, którymi są: miasto Kielce oraz strefa świętokrzyska (pozostały obszar województwa). W obu strefach wykonuje się ocenę pod kątem ochrony zdrowia ludzi. Natomiast ze względu na ochronę roślin klasyfikuje się teren całego województwa, z wyłączeniem miasta Kielce.

Zgodnie z art. 89 ustawy POŚ Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska dokonuje oceny poziomów substancji w powietrzu w danej strefie za rok poprzedni, a następnie dokonuje klasyfikacji stref, dla każdej substancji odrębnie. Wynikiem oceny jest zaliczenie każdej ze stref do jednej z poniższych klas (dla wszystkich substancji podlegających ocenie):

- klasa A (D1) — stężenia zanieczyszczeń nie przekraczają poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych, poziomów celów długoterminowych (D1);
- klasa C (D2) — stężenia zanieczyszczeń przekraczają poziomy dopuszczalne zwiększone o margines tolerancji, gdy nie ma marginesu tolerancji, poziomy dopuszczalne, docelowe i poziomy celów długoterminowych (D2).

W klasyfikacji stref dokonanej w 2016 r. pod względem ochrony zdrowia:

- obu strefom przypisano klasę A ze względu na dotrzymanie dopuszczalnych norm stężenia: benzenu, dwutlenku azotu, dwutlenku siarki, tlenku węgla, ołowiu, arsenu, kadmu, niklu, zaś Kielcom przyznano klasę A ze względu na dotrzymanie poziomu docelowego ozonu;
- obu strefom nadano klasę C ze względu na przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 dla stężeń 24-godzinnych oraz średnioroczne przekroczenia poziomu docelowego dla benzo(a)pirenu, ponadto strefie świętokrzyskiej przyznano klasę C ze względu na przekroczenie poziomu docelowego ozonu;
- obu strefom nadano klasę C1 pod względem dotrzymywania poziomu dopuszczalnego pyłu PM2,5 dla fazy II;
- obu strefom nadano klasę D2 ze względu na przekroczenia poziomu celu długoterminowego ozonu.

W klasyfikacji pod względem ochrony roślin strefie świętokrzyskiej przypisano:

- klasę A ze względu na dotrzymanie dopuszczalnych poziomów tlenków azotu oraz dwutlenku siarki;
- klasę C ze względu na przekroczenie poziomu docelowego ozonu;
- klasę D2 ze względu na przekroczenia poziomu celu długoterminowego ozonu.

Jako obszar przekroczeń wartości dobowego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 wskazano: miasto Kielce, większe miasta w województwie oraz gminy graniczące ze strefą miasta Kielce od strony południowo-zachodniej, zachodniej i północnej. Jako obszary potencjalnych

przekroczeń poziomu docelowego B(a)P wskazano teren prawie całego województwa, za wyjątkiem części terenów niektórych gmin wysuniętych maksymalnie na północ, zachód i na wschód oraz kilku gmin w pozostałych obszarach strefy świętokrzyskiej. Przekroczenia poziomu docelowego ozonu, dla kryterium ochrony zdrowia, miały miejsce głównie w północno-zachodniej części województwa na obszarach powiatów koneckiego i skarżyskiego oraz w mniejszym stopniu włoszczowskiego, kieleckiego i starachowickiego. Większy obszar wykazano dla przekroczeń poziomu docelowego ozonu dla kryterium ochrony roślin. Obszar występowania potencjalnych przekroczeń wskaźnika ozonu — AOT40 w strefie świętokrzyskiej obejmował głównie zachodnią i północną część strefy, czyli teren powiatu włoszczowskiego i koneckiego. Częściowo pod wpływem przekroczeń znalazły się również powiaty: kielecki, jędrzejowski, skarżyski, starachowicki, pińczowski i kazimierski. W znacznie mniejszym stopniu obszary przekroczeń dotyczyły pozostałych powiatów.

Porównując uzyskane wyniki do badań przeprowadzonych w roku wcześniejszym (2015 r.) można stwierdzić, że klasyfikacja stref za 2016 r. sporządzona według kryterium ochrony zdrowia zmieniła się w zakresie pyłu zawieszonego PM2,5 oraz ozonu. W 2016 roku, podobnie jak w ocenie wcześniejszej, do klasy C zaliczono miasto Kielce oraz strefę świętokrzyską z powodu przekroczeń poziomów dopuszczalnych określonych dla pyłu zawieszonego PM10 oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu. Dla pyłu PM2,5 wynikiem klasyfikacji za 2016 rok jest klasa A w obu strefach, czyli poprawa dotyczy strefy miasta Kielce, która w ocenie za 2015 rok otrzymała klasę C. Dla zanieczyszczeń: C6H6, NO2, SO2, CO oraz Pb, As, Cd, Ni w pyle zawieszonym PM10, klasy stref utrzymały się na poziomie A. Tak jak w roku ubiegłym miasto Kielce zaliczono do klas A i D2 pod względem dotrzymania poziomu docelowego i za przekroczenie poziomu celu długoterminowego ozonu. Pogorszeniu uległa natomiast klasa strefy świętokrzyskiej w tym zakresie uzyskując w 2016 roku klasy C i D2.

Ocena za 2016 rok wykonana dla kryterium ochrony roślin również zmieniła się w porównaniu do oceny za 2015 rok w klasyfikacji ozonu. Przekroczenie poziomu docelowego ozonu skutkowało nadaniem klasy C, a przekroczenie poziomu celu długoterminowego utrzymało klasę D2. Dla zanieczyszczeń: SO2 i NOx, klasa strefy utrzymała się jako A.

4.4.3. Główne problemy i obszary problemowe

Do najważniejszych problemów związanych z ochroną powietrza atmosferycznego w województwie świętokrzyskim należą:

- stosowanie paliw o wysokiej zawartości popiołu i siarki wraz ze spalaniem śmieci;
- wysoki udział indywidualnego ogrzewania na paliwa stałe w ogólnym bilansie energetycznym;
- napływ zanieczyszczeń powietrza z sąsiednich regionów;
- niska emisja, której źródłem są lokalne kotłownie, gospodarstwa domowe i komunikacja;
- występowanie w województwie stref zakwalifikowanych do klasy C, C1 i D2 ze względu na kryterium ochrony zdrowia oraz stref zakwalifikowanych do klasy C i D2 ze względu na kryterium ochrony roślin — ww. strefy stanowią jednocześnie obszary problemowe w przedmiotowej dziedzinie.

4.5 GOSPODARKA WODNA

4.5.1. Zasoby i jakość wód powierzchniowych

Województwo świętokrzyskie położone jest w lewostronnym dorzeczu rzeki Wisły, na pograniczu górnego i środkowego jej biegu. Całkowita długość rzek w regionie wynosi 2 739,4 km. Na omawianym terenie znajduje się 8 głównych zlewni II rzędu. Najwyższe średnie objętości odpływu w wieloleciu, czyli najwyższą zasobność spośród świętokrzyskich zlewni II rzędu posiada zlewnia Nidy (w profilu Wiślica ponad 600 mln m^3/rok) i Kamienna po Czekarzewice (261,9 mln m^3/rok). Ubogie w wodę są zlewnie: Opatówki, Iłżanki, Koprzywianki, Mierzawy, Opatówki i Nidzicy. Głównym obszarem źródliskowym w regionie jest Wyżyna Kielecka, skąd wypływają m.in.: Kamienna z dopływami, Opatówka, Koprzywianka, Czarna Nida, Czarna Konecka i Czarna Włoszczowska. Administracyjnie obszar położony jest w zasięgu działania RZGW Kraków — rejon Górnej Wisły i RZGW Warszawa — rejon środkowej Wisły. Podział ten jest rezultatem naturalnych uwarunkowań dorzecza.

Przeciętne zasoby wód powierzchniowych w Europie kształtują się na poziomie 4,6 dm^3/rok na jednego mieszkańca. Polska należy do krajów o małych zasobach wodnych. Średni roczny odpływ wód powierzchniowych wynosi około 59,1 km^3, co w przeliczeniu na jednego mieszkańca daje roczny zasób wód ok. 1,3 dm^3 (3-krotnie mniej niż w Europie). W regionie zasoby wód powierzchniowych wyrażone odpływem rocznym wynoszą ok. 1 890 mln m^3, co w przeliczeniu na jednego mieszkańca daje wartość około 1,4 dm^3. W stosunku do średniej w krajach europejskich zasoby wód powierzchniowych województwa, jak również Polski, są średnio 3-krotnie niższe. Ważną rolę w gospodarowaniu wodą pełnią obiekty retencyjne.

W 2015 roku klasyfikację i ocenę jakości wód powierzchniowych woj. świętokrzyskiego wykonano dla 54 jednolitych części wód powierzchniowych (52 JCWP rzecznych i 2 JCWP na zbiornikach zaporowych). Stan ekologiczny oceniono w 54 JCWP, stan chemiczny w 32 JCWP, a ogólnej oceny stanu wód dokonano w 44 JCWP. Na 54 oceniane JCWP:

- dobry stan ekologiczny wód osiągnięto w 20JCWP;
- umiarkowany stan ekologiczny W 21 JCWP;
- słaby stan ekologiczny w 13 JCWP.

W stosunku do roku 2011 stan/potencjał ekologiczny oraz stan chemiczny w JCWP nie uległ pogorszeniu.

W związku z realizacją tzw. dyrektywy azotanowej — 91/676/EWG z dnia 12 grudnia 1991 r. dotyczącej ochrony wód przed zanieczyszczeniem powodowanym przez azotany pochodzące ze źródeł rolniczych dyrektor RZGW co 4 lata określa i weryfikuje wody wrażliwe na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych i obszary szczególnie narażone (OSN), z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć oraz ustanawia programy działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych dla obszarów szczególnie narażonych (podstawa prawna: art. 47 ust. 3 i 7 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. — Prawo wodne). Określenie wód wrażliwych oraz obszarów szczególnie narażonych następuje w drodze rozporządzenia, mającego charakter aktu prawa miejscowego.

Na obszarze Woj. Świętokrzyskiego — RZGW Warszawa (Rozporządzenie Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie z dnia 29.03.2017, Dz. Urz. Województwa Świętokrzyskiego dnia 3 kwietnia 2017 roku poz. 1197) znalazły się trzy z jednolitych części wód powierzchniowych wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych:

- PLRW20000925429 (Czarna Włoszczowska od Czarnej z Olszówki do ujścia);
- PLRW20005234312 (Kamienna od Bernatki);

- PLRW2000823479 (Kamienna o zb. Brody Iłżeckie do Świśliny);
- PLRW2000823439 (Kamienna od Żarnówki do zb. Brody Iłżeckie);
- PLRW20006234849 (Pokrzywianka);
- PLRW20006234929 (Szczewnianka);
- PLRW20006234839 (Świślina do Pokrzywianki bez Pokrzywianki);
- PLRW2000823459 (zb. Brody Iłżeckie).

4.5.2. Zasoby i jakość wód podziemnych

Obszar województwa jest bardzo zróżnicowany pod względem budowy geologicznej, co ma wpływ na możliwości gromadzenia się i ruchu wód podziemnych. Obok obszarów zasobnych w wodę pitną, występują obszary o skromnych zasobach oraz o stałym lub okresowym ich deficycie. W granicach województwa znajduje się w całości lub w części 16 głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP) wymagających szczególnej ochrony, o łącznej powierzchni 4 510,0 km^2 (ok. 38,0% powierzchni regionu). Użytkowe poziomy wodonośne zajmują powierzchnię ok. 5 222 km^2, a obszary bezwodne 3 940 km^2.

Zasoby eksploatacyjne wód podziemnych na dzień 31.12.2015 r wynosiły 60856,1 m^3/h (2008 r. — 60 431,06 m^3/h ,w 2006 r. — 59 920,90 m^3/h). Zasoby eksploatacyjne stanowią część naturalnych zasobów odnawialnych, możliwą do eksploatacji w określonych warunkach środowiska oraz warunkach hydrogeologicznych i technicznych.

Badania monitoringowe wód podziemnych w województwie świętokrzyskim w 2015 roku prowadzono w sieci krajowej w ramach monitoringu operacyjnego w 13 punktach pomiarowych. Wody podziemne w województwie świętokrzyskim charakteryzują się dobrym stanem chemicznym w 61,5% ppk (klasa II i III), w pozostałych 38,5% ppk wody zakwalifikowano do słabego stanu chemicznego (klasa IV i V).

O jakości wód podziemnych w województwie w ramach monitoringu zadecydowały między innymi podwyższone zawartości: żelaza, manganu, niklu, potasu, wapnia, siarczanów i amoniaku.

Na obszarze Woj. Świętokrzyskiego — RZGW Warszawa (Rozporządzenie Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie z dnia 29.03.2017, Dz. Urz. Województwa Świętokrzyskiego dnia 3 kwietnia 2017 roku poz. 1197) znalazły się trzy jednolitych części wód podziemnych wrażliwe na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych:

- PLGW200084 (Czarnca);
- PLGW2000102 (Smyków);
- PLGW2000102 (Mroczków).

Określenie wód wrażliwych oraz obszarów szczególnie narażonych następuje w drodze rozporządzenia, mającego charakter aktu prawa miejscowego

4.5.3. Zagrożenie powodziowe

Zgodnie z art. 16, ust. 43 ustawy z dnia 20.07.2017 r. Prawo Wodne (Dz.U. z dnia 23 sierpnia 2017 poz. 1566 przez powódź rozumie się czasowe pokrycie przez wodę terenu, który w normalnych warunkach nie jest pokryty wodą, w szczególności wywołane przez wezbrane wody w ciekach naturalnych, zbiornikach wodnych, kanałach oraz od strony morza, z wyłączeniem pokrycia przez wodę terenu, wywołanego przez wezbranie wody w systemach kanalizacyjnych.

Podstawą wszelkich działań z zakresu ochrony przeciwpowodziowej na wszystkich szczeblach decyzyjnych, jest znajomość obszarów, które w wyniku powodzi mogą zostać zalane.

Oprócz zjawisk naturalnych również działalność człowieka ma wpływ na zjawiska powodziowe. Nadmierny spływ wód do odbiorników nieprzystosowanych do ich odbioru, wywołany uszczelnieniem dużych obszarów zurbanizowanych (duże powierzchnie betonowe, asfaltowe itp.),awarie i katastrofy urządzeń hydrotechnicznych, regulacja rzek oraz zabudowywanie obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi to następstwa działalności człowieka, które prowadzą do powodzi.

Zgodnie z art. 169 ww. ustawy dla obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi wskazanych we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego sporządza się mapy zagrożenia powodziowego. Na mapach tych przedstawia się między innymi obszary szczególnego zagrożenia powodzią.

Obszary szczególnego zagrożenia powodzią uwzględnia się w: koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, planie zagospodarowania przestrzennego województwa, strategii rozwoju województwa, ramowego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego związku metropolitalnego, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, gminnym programie rewitalizacji, decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz w decyzji o warunkach zabudowy.

Poziom zagrożenia powodziowego wynikający z wyznaczonych obszarów szczególnego zagrożenia powodzią uwzględnia się w decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz decyzjach o warunkach zabudowy, dotyczących nieruchomości w całości lub w części położonych na tych obszarach. Projekty w/w decyzji wymagają uzgodnienia z Wodami Polskimi w zakresie dotyczącym zabudowy i zagospodarowania terenu położonego na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią.

Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi wyznaczone we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego.

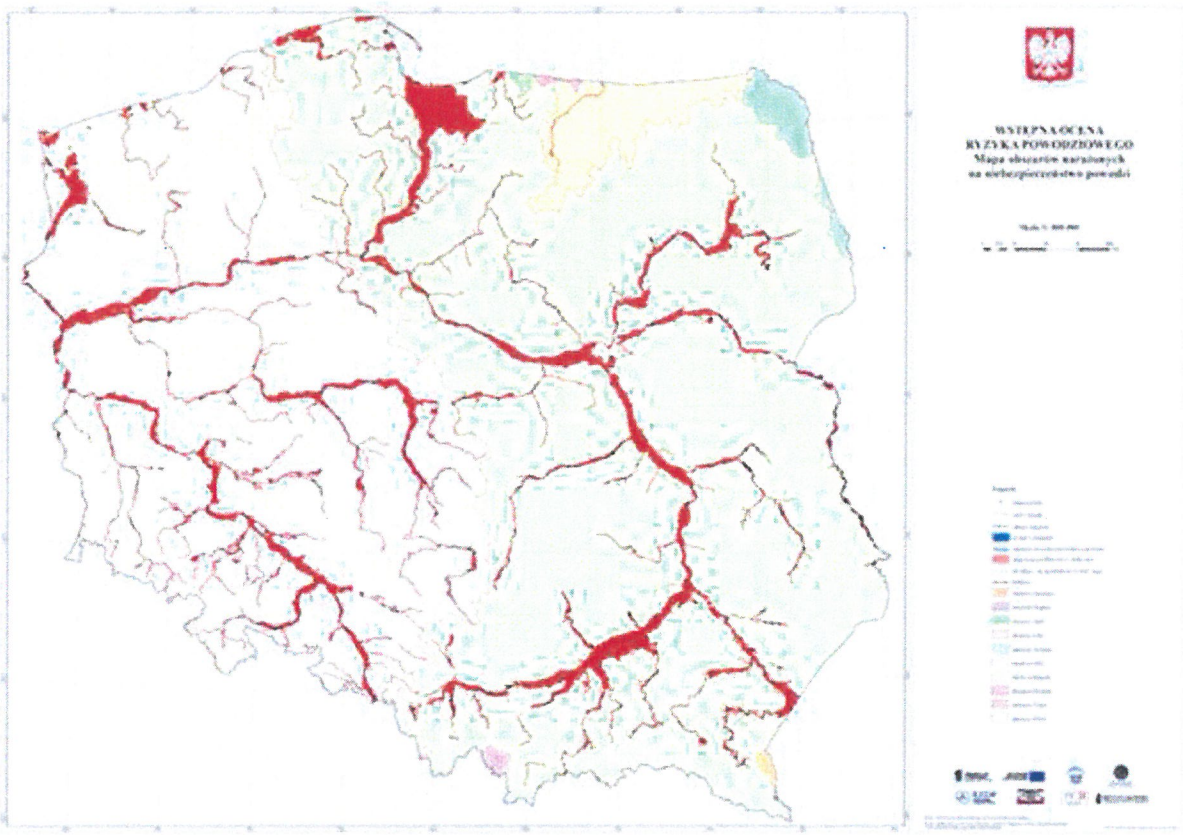

Źródło. Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej.

Należy jednak pamiętać, że „Studia ochrony przeciwpowodziowej.." (wykonane przez RZGW) dla odcinków rzek, dla których Prezes KZGW nie wykonał map w I cyklu planistycznym, zachowują ważność do czasu sporządzenia i przekazania właściwym organom map zagrożenia powodziowego, opracowanych w kolejnych cyklach planistycznych (art. 14 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. o zmianie ustawy Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw Dz.U. z dnia 15 lutego 2011r. nr 32 poz. 159).

Oprócz wyznaczonych obszarów występuje wiele miejsc, narażonych na niebezpieczeństwo podtapiania w czasie wystąpienia zjawisk ekstremalnym, na których należałoby ograniczyć również zabudowę.

Głównym zabezpieczeniem przed powodzią są wały przeciwpowodziowe, które w regionie mają łączną długość 344,216 km i chronią obszar o powierzchni 49877 tys. ha. Zabezpieczenia obwałowaniami posiadają: cały odcinek rzeki Wisły w granicach województwa, najbardziej zagrożone tereny wzdłuż rzeki Kamiennej oraz tereny dolnych odcinków rzek: Nidy, Nidzicy, Koprzywianki i Opatówki.

Tabela. Zestawienie wałów przeciwpowodziowych

Lp.	Rzeka	Długość obwałowań [km]	Powierzchnia chroniona [ha]
1	Wisła	107,016	24361
2	Wisła Trześniówka	4,950 3,710	760
3	Wisła Koprzywianka	19,500 29,000	9627
4	Wisła Opatówka	12,077 6,900	3800
5	Nida	61,601	4928
6	Nidzica	5,300	400
7	Kan. Strumień	24,115	2650
8	Mierzawa	4,000	460
9	Branka	2,720	237
10	Ciek od Bełku	0,970	29
11	Czarna Stasz.	9,670	350
12	Kamienna	28,885	1009
13	Szewnianka	2,720	30
14	Modła	3,100	38
15	Czarna Konecka	8,100	408
17	Bobrza	2,100	70
18	Czarna Nida (wał zb. Borków)	0,682	20
Razem		344,216	49877

Źródło: http://szmiuw.kielce.com.pl/

Dużą rolę w walce z powodzią spełniają magazyny przeciwpowodziowe. Na obszarze woj. znajduj się ich 9. Wyposażone są w najbardziej dostępny i najprostszy w wykorzystaniu, a jednocześnie najbardziej skuteczny w walce z żywiołem sprzęt przeciwpowodziowy, w ilościach pozwalających na podjęcie efektywnych działań.

Tabela. Zestawienie magazynów przeciwpowodziowych na terenie woj. świętokrzyskiego

Lp.	Miejscowość	Gmina	Nazwa magazynu
1	Grotniki Duże	Nowy Korczyn	Magazyn wojewódzki nr 1
2	Kółko Żabieckie	Pacanów	Magazyn lokalny

3	Sandomierz	Sandomierz	Rejonowy magazyn przeciwpowodziowy w Sandomierzu (przy budynku biurowym RO)
4	Maruszów	Ożarów	Lokalny magazyn przeciwpowodziowy
5	Grabina	Łoniów	Lokalny magazyn przeciwpowodziowy (Magazyn przywałowy)
6	Kępa Chwałowska	Dwikozy	Wojewódzki magazyn przeciwpowodziowy nr 2 (magazyn przywałowy)
7	Starachowice	Starachowice	Magazyn przy budynku biurowym
8	Jędrzejów	Jędrzejów	Magazyn przy budynku biurowym RO
9	Kielce	Kielce	Magazyn przy budynku biurowym, ul. Witosa 86

Źródło: http://szmiuw.kielce.com.pl/

Znaczącą rolę w zapobieganiu powodziom odgrywają również zbiorniki retencyjne. Ich lokalizacja i pojemność muszą zostać dokładnie zaplanowane, z uwzględnieniem warunków hydrologiczno-meteorologicznych w całej zlewni, a szczególnie możliwości wystąpienia zjawisk ekstremalnych. W województwie świętokrzyskim, do chwili rozpoczęcia realizacji inwestycji z „Programu małej retencji dla woj. świętokrzyskiego znajdywały się 84 zbiorniki małej retencji o łącznej powierzchni 798 ha i pojemności 27,192 mln m^3, z czego około 80% obiektów zlokalizowanych było w obrębie zlewni Pilicy oraz Białej i Czarnej Nidy. Od czasu przyjęcia do realizacji przedmiotowego „Programu …" w grudniu 2007 roku dokonano budowy, odbudowy bądź remontu 15 zbiorników o sumarycznej pojemności 2,785 mln m^3 i łącznej powierzchni zalewu 129,79 ha. W chwili obecnej w/w program został uchylony (Uchwała Nr XL/592/18 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 stycznia 2018 r.).

W zlewni Kamiennej i Czarnej Staszowskiej zlokalizowane są 3 duże zbiorniki retencyjne o pojemności łącznej 66,563 mln m^3 (przy max poziomie piętrzenia). Są to: Chańcza (24,220 mln m^3), Brody (7,343 mln m^3) i Wióry (35,00 mln m^3).

Całkowita długość rzek regionu wynosi 2 739,4 km, z tego 1 332 km zostało uregulowanych. Przyspieszony, w wyniku regulacji rzek, odpływ wód z górnych odcinków, może być przyczyną wzrostu zagrożeń powodziowych w ich dolnym biegu. W województwie znajdują się 553 budowle piętrzące na rzekach, które umożliwiają retencję korytową w ilości 4,178 mln m^3.

W celu zapobiegania małym lokalnym podtopieniom należy zadbać o stan rowów odwadniających wykonanych na terenach rolnych oraz wzdłuż dróg, tak, aby spływająca nimi woda nie natrafiała na przeszkody umożliwiające jej rozlanie się. Aby zapewnić właściwy odpływ wody w rowach należy zadbać także o ich częstą konserwację i wykaszanie.

Zabrania się grodzenia (art. 232 ustawy Prawa Wodnego) nieruchomości przyległych do powierzchniowych wód publicznych w odległości mniejszej niż 1,5 m od linii brzegu, a także zakazywania lub uniemożliwiania przechodzenia przez ten obszar.

4.5.4. Zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków

Ogólny pobór wody na potrzeby komunalne i gospodarki narodowej w 2015 roku w woj. świętokrzyskim wyniósł 1354,1hm^3 (1 254,8 — 2009, 1 205,9 hm^3 — 2006 r.), co stanowi aż 13% pobranej wody w Polsce. W stosunku do roku poprzedniego pobór ten wzrósł o około 2%.

Z ujęć powierzchniowych na cele produkcyjne pobiera się ok. 91% wody, natomiast z sieci wodociągowej 4%. Największy pobór tych wód na cele produkcyjne miał miejsce w powiecie

staszowskim, na obszarze którego zlokalizowana jest Elektrownia Połaniec zużywająca wodę do celów chłodniczych.

Wody podziemne stanowią główne źródło zaopatrzenia w wodę ludności i gospodarki w województwie świętokrzyskim. Ich pobór w celu eksploatacji sieci wodociągowej w 2015 r. wynosił 56,3 hm^3 (54,9 hm^3 — 2009 r.) w stosunku do roku 2009 wzrósł o 2,4%.

Ostatnie lata przyniosły dynamiczny rozwój sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, szczególnie na obszarach wiejskich. W 2015 r. średnia długość sieci wodociągowej wynosiła 18 616,9 km (2009 r. — 16 708,2 km), w woj. świętokrzyskim długość sieci wynosiła 13 428,0 km (2009 r. — 12 143,1 km) i była niższa od średniej krajowej o 27%. Roczne zużycie wody na jednego mieszkańca w woj. świętokrzyskim wynosiło 33,7 m^3/rok i jest zbliżone do średniej krajowej, która wynosi 34,3m^3/rok. Przeciętna gęstość sieci wodociągowej w Polsce wynosiła 95 km/100 km^2 (w 2006 r. — 85 km/100 km^2), w woj. świętokrzyskim była wyższa i wynosiła 115 km/100 km^2 (w 2006 r. — 103 km/100 km^2). Z rozbudową wodociągów równocześnie powinna rozwijać się sieć kanalizacyjna, która ma duże zaległości z lat ubiegłych. W Polsce nasycenie siecią kanalizacyjną wynosiło 47 km/100 km^2 (w 2006 r. — 32 km/100 km^2)w woj. świętokrzyskim 52 km/100 km^2 (w 2006 r. — 25 km/100 km^2). W woj. świętokrzyskim na obszarach miejskich i wiejskich łącznie z oczyszczalni ścieków korzystało 61,7% ludności (w tym z oczyszczalni z podwyższonym usuwaniem biogenów — 47,3%) mniej o 11% niż średnia krajowa. Metoda ta jest najbardziej efektywna w usuwaniu substancji przyczyniających się do eutrofizacji wód. W roku 2016 w stosunku do roku 2010 z oczyszczalni ścieków korzystało o 12,2% ludności więcej. W miastach z oczyszczalni korzysta więcej o 0,7% ludności niż średnia krajowa (95,3%). W Europie Zachodniej oczyszczalnie obsługują ponad 90% ludności.

Istotną rolę w gospodarce wodnej, obok wielkości zasobów odgrywa problem jakości, i związana z nimi gospodarka ściekowa. Podstawowym źródłem zanieczyszczeń wód w Polsce, jak i w województwie świętokrzyskim, są ścieki pochodzące z miast i przemysłu oraz spływy powierzchniowe z terenów rolniczych, zwłaszcza nieposiadających kanalizacji. W roku 2015 r. z obszaru województwa odprowadzono do wód powierzchniowych lub do ziemi 1 299,1 hm^3 ścieków (2009 r. — 1 159,0 hm^3, 2006 r. — 1 094,1 hm^3), w tym ścieków wymagających oczyszczenia 77,5 hm^3 (2009 r. — 60,5 hm^3 2006 r. —52,4 hm^3).

Zgodnie z dyrektywą UE nr 91/271/EWG wszystkie aglomeracje o równoważnej liczbie mieszkańców powyżej 2000 powinny być wyposażone w sieci kanalizacyjne dla ścieków komunalnych, zakończone oczyszczalniami ścieków.

Sejmik Województwa W latach 2014-2017w drodze uchwały wyznacza aglomeracje po uzgodnieniu z właściwym dyrektorem regionalnego zarządu gospodarki wodnej i właściwym regionalnym dyrektorem ochrony środowiska (dla obszarów objętych przynajmniej jedną formą ochrony przyrody) oraz po zasięgnięciu przez marszałka województwa opinii zainteresowanych gmin. Z dniem 20 lipca 2017r. weszła w życie nowa ustawa Prawo wodne (Dz. U. z 2017 r. poz. 1566 z późn. zm.), zgodnie z którą od dnia 1 stycznia 2018r. aglomeracje, wyznacza rada gminy.

Na obszarze woj. zostały wyznaczone 74 aglomeracje, w tym powyżej 15000 RLM — 10. Wyznaczone aglomeracje stanowią prawo miejscowe i wyznaczają kierunki działań obszarowych w zakresie gromadzenia i oczyszczania ścieków komunalnych.

Tabela. Podział aglomeracji na grupy wg RLM (stan na lipiec 2017 roku)

Lp.	Nazwa aglomeracji	RLM
Powyżej 100 000RLM		
1	Kielce	255 658

WSKAŹNIK SKANALIZOWANIA OBSZARU WOJEWÓDZTWA

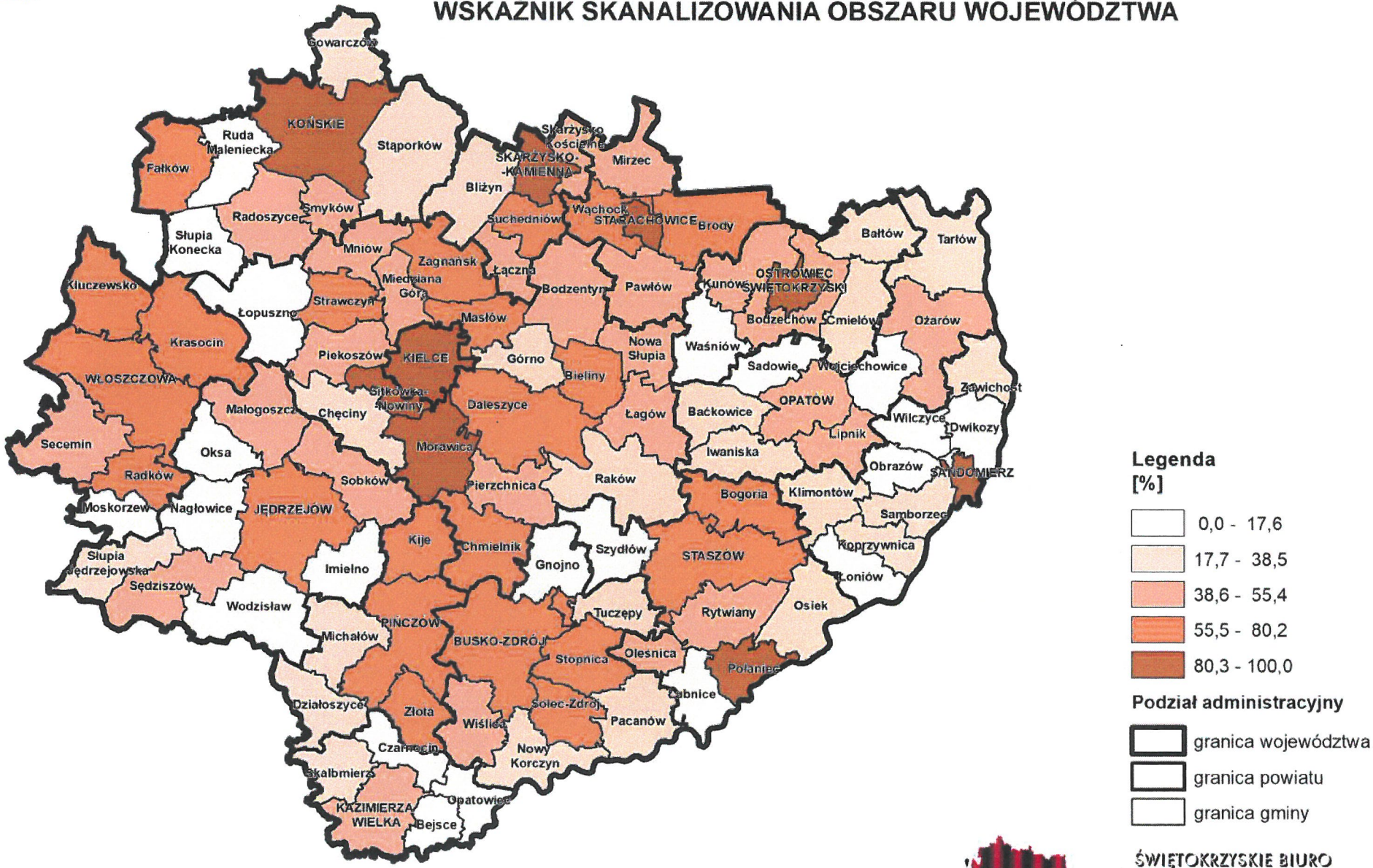

Legenda
[%]

- 0,0 - 17,6
- 17,7 - 38,5
- 38,6 - 55,4
- 55,5 - 80,2
- 80,3 - 100,0

Podział administracyjny

- granica województwa
- granica powiatu
- granica gminy

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

Źródło: Dane z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego

WSKAŹNIK ZWODOCIĄGOWANIA GMIN

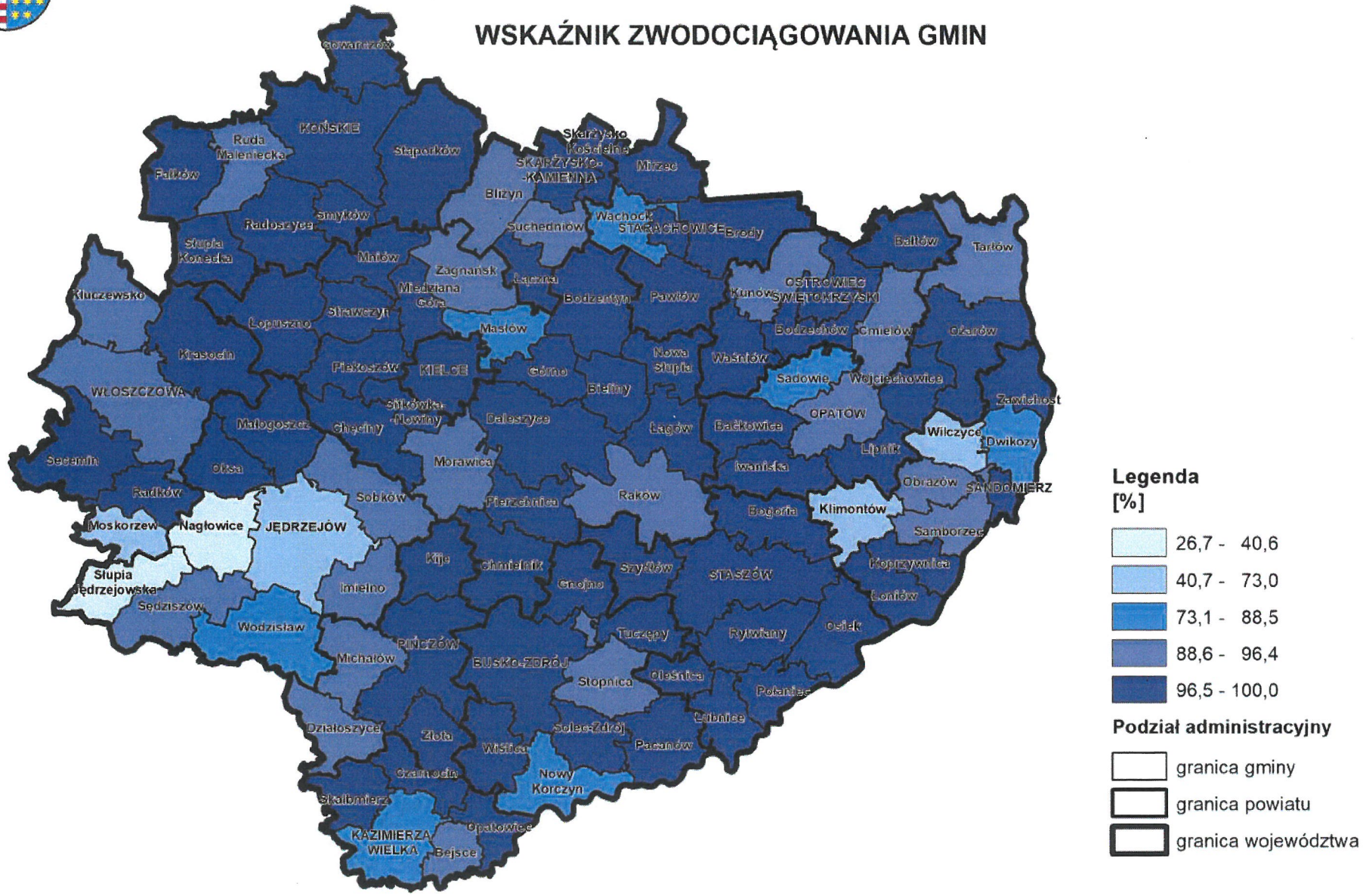

Legenda
[%]

- 26,7 - 40,6
- 40,7 - 73,0
- 73,1 - 88,5
- 88,6 - 96,4
- 96,5 - 100,0

Podział administracyjny

- granica gminy
- granica powiatu
- granica województwa

Źródło: Dane z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

ZESPÓŁ PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA

2	Ostrowiec Świętokrzyski	100 742
od 15000 do 100 000 RLM		
1	Starachowice	85 031
2	Skarżysko Kamienna	59 146
3	Końskie	35 883
4	Jędrzejów	33 999
5	Staszów	29 219
6	Sandomierz	28 856
7	Busko Zdrój	27 700
8	Kazimierza Wielka	12 549
9	Pińczów	18 802
10	Morawica	15 500
od 5000 do 15 000 RLM		
1	Piekoszów	14 863
2	Włoszczowa	12 274
3	Połaniec	12 109
4	Bodzentyn	10 709
5	Pawłów	10 143
6	Miedziana Góra	9 960
7	Zagnańsk	9 013
8	Stąporków	9 085
9	Suchedniów	8 616
10	Strawczyn	6 924
11	Opatów	7 997
12	Sędziszów	7 262
13	Chmielnik	7 239
14	Sobków	5 471
15	Marzysz gm. Daleszyce	7 665
16	Bieliny	6 715
17	Ożarów	6 423
18	Chęciny	5 380
19	Małogoszcz	5 713
20	Stopnica	5 700
21	Rudki gm. Nowa Słupia	5 694
22	Nowa Słupia	5 650
23	Radoszyce	5 600
24	Cedzyna gm. Górno	5 818
25	Koprzywnica	5 480
26	Brody	5 413
27	Bogoria	5 175
28	Kunów	5 689
29	Łopuszno	4 341
do 5000 RLM		
1	Daleszyce	4 940

2	Mniów	5 704
3	Kije	2 671
4	Styków gm. Brody	4 500
5	Solec Zdrój	3 991
6	Wodzisław	3 045
7	Fałków	3 558
8	Bukowa gm. Krasocin	3 358
9	Łagów	3 243
10	Lipnik	3 199
11	Oleśnica	3 081
12	Klimontów	2 795
13	Krasocin	2 702
14	Święta Katarzyna	2 605
15	Świniary gm. Solec Zdrój	2 553
16	Łączna	2 477
17	Nowy Korczyn	2 051
18	Baćkowice	2 397
19	Barcza gm. Zagnańsk	2 333
20	Secemin	2 330
21	Działoszyce	2 330
22	Łoniów	2 293
23	Samborzec	2 253
24	Pacanów	2 231
25	Wiślica	2 175
26	Gowarczów	2 096
27	Bliżyn	2 020
28	Oksa	2 900
29	Napęków gm. Bieliny	4 130
30	Skorzeszyce gm. Górno	3 898
31	Zbelutka gm. Łagów	2 241
32	Korczyn gm. Strawczyn	2 100
33	Gnieździska gm. Łopuszno	2 899

Źródło: Urząd Marszałkowski woj. świętokrzyskiego.

4.5.5. Główne problemy i bariery rozwoju

Wymienić tu należy:

- zagrożenie powodziowe (w ostatnich latach zwiększa się z roku na rok powierzchnia obszarów zalewanych z powodu deszczy lub roztopów, w związku z tym ważne jest przestrzeganie studiów powodziowych i nie zabudowywanie terenów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi oraz obszarów, które były w świadomości lokalnej społeczności obszarami zalewanymi);
- niedostatek suchych polderów przejmujących nadmiar wody;
- zabudowywanie dolin rzecznych i obudowywanie zbiorników wodnych;
- zły stan wyposażenia w infrastrukturę kanalizacyjną obszarów wiejskich, w tym nieuporządkowana gospodarka ściekowa na terenach nieobjętych systemem kanalizacji sanitarnej (egzekwowanie

odprowadzania ścieków do szczelnych szamb, do chwili podłączenia do systemu kanalizacyjnego lub budowa przydomowych oczyszczalni ścieków);
- zbyt słaby rozwój kanalizacji deszczowej (istnieje tylko na niektórych obszarach miejskich);
- nierównomierne rozmieszczenie zasobów wód podziemnych;
- podatność wód podziemnych na zanieczyszczenia (zbiorniki wód podziemnych są na ogół słabo chronione przez warstwy nieprzepuszczalne przed przenikaniem zanieczyszczeń z powierzchni terenu);
- brak zbiorników na wodę deszczową w celu zatrzymana wody na posesji.

4.5.6. Wnioski do zmiany „Planu…"

Przy zmianie Planu należy wziąć pod uwagę następujące zagadnienia:
- w dalszym ciągu podkreślać ochronę zasobów wód podziemnych i powierzchniowych;
- zwrócić uwagę na brak stref ochronnych od ujęć wód;
- zwrócić szczególną uwagę na problem ochrony powodziowej ;
- należy przeprowadzić aktualizację danych statystycznych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej;
- uwzględnić obszary szczególnego zagrożenia powodzią;
- stworzyć zapisy dotyczące zatrzymana wód deszczowych w ramach posesji;
- należy dokonać aktualizacji stanu czystości wód podziemnych i powierzchniowych;
- uwzględnić ustawę Prawo Wodne z dnia 20 lipca 2017 r. (Dziennik Ustaw poz.1566 z dnia 23 sierpnia 2017 r.)
- zaktualizować zadania wojewódzkie dotyczące gospodarki wodnej wynikające z „ Programu małej retencji dla woj. świętokrzyskiego"- program został uchylony (Uchwała Nr XL/592/18 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 stycznia 2018 r.).

4.6 GEOLOGIA I SUROWCE MINERALNE

4.6.1. Województwo na tle kraju

Województwo świętokrzyskie zarówno pod względem budowy geologicznej, jak i wykorzystywania kopalin zdecydowanie wyróżnia się na tle kraju. Wyjątkowo interesująca budowa geologiczna, gdzie na powierzchni odsłaniają się utwory wszystkich okresów geologicznych od prekambru po czwartorzęd w obrębie pięciu różnowiekowych jednostek strukturalno-tektonicznych, jakie w całości lub w części wydzielono w granicach województwa (trzon paleozoiczny Gór Świętokrzyskich, obrzeżenie permsko-mezozoiczne, niecka Nidy, zapadlisko przykarpackie, niecka Lubelska), odróżnia województwo od innych regionów kraju a nawet Europy. Nagromadzone tu obiekty o niepowtarzalnych walorach dają możliwość wykorzystania ich w rozwoju turystyki, rekreacji jak i dla celów edukacyjnych oraz naukowo-dydaktycznych.

Konsekwencją urozmaiconej budowy geologicznej jest różnorodność występujących tu kopalin. Region od najdawniejszych czasów był terenem pozyskiwania surowców mineralnych. Najstarsze ślady górniczej działalności dotyczą krzemienia (materiał do wyrobu prymitywnych narzędzi), surowców ilastych (materiał garncarski) i naturalnych barwników. W wielu miejscach w regionie odnaleziono ślady starożytnego i średniowiecznego wydobycia rud żelaza (dymarki). Rudy te były przedmiotem wydobycia jeszcze po drugiej wojnie światowej. W północnej części województwa istniało szereg kopalni, obecnie już nieużytkowanych. Do lat siedemdziesiątych XX w. w kopalni „Staszic" w Rudkach wydobywano rudy żelaza, a przez pewien okres pozyskiwano tam również uran. Od XV do XVIII w.

istniał na terenie województwa ważny ośrodek wydobycia rud miedzi, cynku, ołowiu i srebra. Dzisiaj nie eksploatuje się już rud żelaza ani metali kolorowych. Zaniechano także wydobycia innych dość rzadkich surowców jak np. fosforyty, baryt, bentonity, ziemia krzemionkowa, ochry, choć nadal istnieją udokumentowane złoża tych kopalin.

Obecnie najpopularniejszymi kopalinami, a zarazem surowcami o największym znaczeniu gospodarczym na terenie woj. świętokrzyskiego są surowce skalne, głównie węglanowe. Wydobycie pozostałych surowców, choć mniejsze pod względem wielkości, ma również duże znaczenie dla gospodarki kraju i województwa. Eksploatowane są także: siarka rodzima, gipsy, piaskowce, piaskowce kwarcytowe, piaski, surowce ilaste i w niewielkiej ilości ropa naftowa oraz wyjątkowe bogactwo województwa — wody mineralne.

Wydobycie i przetwórstwo surowców mineralnych uwarunkowane jest zapotrzebowaniem rynku. Obserwowany w ostatnich latach trend rozwojowy w budownictwie, zwłaszcza drogowym wiąże się ze zwiększonym zapotrzebowaniem na kruszywa, cement i wapno, co znajduje odbicie w coraz większej produkcji tych materiałów. W wydobyciu: siarki, gipsu, wapieni do produkcji cementu i do produkcji wapna oraz surowców ilastych ceramiki budowlanej województwo świętokrzyskie zajmuje obecnie pierwsze miejsce w Polsce, a drugie w eksploatacji kamieni łamanych (kruszyw) i bocznych. Należy też zwrócić uwagę na dynamiczny wzrost wydobycia wód mineralnych.

4.6.2. Stan aktualny

W ostatnich latach wydobycie i przetwórstwo kopalin stanowiące jedną z podstawowych gałęzi gospodarki województwa, utrzymuje się na stałym, wysokim poziomie. Dotyczy to większości eksploatowanych kopalin.

Aktualnie na terenie województwa świętokrzyskiego udokumentowano 496 złóż surowców mineralnych, z czego 134 są to złoża eksploatowane (stan na czerwiec 2017 r.). Stan zagospodarowania dużych, od dawna eksploatowanych złóż, nie uległ istotnym zmianom. Z nich pozyskuje się surowiec dla kluczowych gałęzi przemysłu: cementowego, wapienniczego do produkcji gipsów, siarki oraz kamieni drogowych i budowlanych. Natomiast eksploatacja kruszywa naturalnego (piasków) oraz surowców ilastych ceramiki budowlanej ulega ciągłym zmianom. Są to złoża w większości wypadków o niewielkich zasobach, krótko eksploatowane, rekultywowane a w ich miejsce powstają nowe, dotyczy to głównie kruszywa naturalnego.

Surowce węglanowe (wapienie, dolomity, margle)

Surowce węglanowe, których udokumentowane zasoby stanowią ponad 80% wszystkich zasobów w regionie, eksploatowane są dla potrzeb przemysłu wapienniczego, cementowego, na kruszywo drogowe i budowlane a także dla przemysłu hutniczego i cukrowniczego. Odpady produkcyjne i niektóre odmiany wapieni stosuje się do produkcji mączek do wapnowania gleb. Złoża surowców węglanowych występują głównie w centralnej części regionu. Aktualnie udokumentowano 149 złóż, z czego 40 są eksploatowane. Złoża z których wydobywa się surowiec do produkcji cementu to: Gliniany-Duranów, Leśnica-Małogoszcz i Kowala. Największymi złożami z których surowiec częściowo wykorzystywany jest dla przemysłu wapienniczego są Trzuskawica i Bukowa. Pozostałe złoża, z których największe wydobycie osiąga Ostrówka i Ołowianka eksploatują surowiec

z przeznaczeniem głównie na kruszywo drogowe i budowlane. Oprócz kruszywa, z kilku złóż jak np. Wola-Morawicka i Bolechowice pozyskuje się boczny materiał budowlany.

Piaskowce (piaskowce, piaskowce kwarcytowe, kwarcyty).

Skały krzemionkowe występujące w Górach Świętokrzyskich to piaskowce kwarcytowe, kwarcyty i kwarcyty ogniotrwale kambru i dewonu z obrębu trzonu paleozoicznego oraz piaskowce z mezozoicznego obrzeżenia. Dewońskie piaskowce kwarcytowe udokumentowane są jako surowiec do produkcji materiałów ogniotrwałych w złożu Bukowa Góra, a kambryjskie, jako wysokiej jakości kruszywo kolejowe, w złożu Wiśniówka. Ponadto kwarcyty ogniotrwałe udokumentowano w 4 złożach. Młodsze wiekowo piaskowce są wykorzystywane jako kruszywa i bloczny materiał budowlany (płyty, okładziny, kształtki). Aktualnie udokumentowano 33 złoża piaskowców z czego wydobycie prowadzone jest w 7, m.in. eksploatowany jest charakterystyczny wiśniowy piaskowiec ze złoża Tumlin Gród.

Gipsy

Kopaliną, mającą szerokie zastosowanie w przemyśle chemicznym, cementowym, papierniczym, w rolnictwie, medycynie i architekturze są gipsy. Ich występowanie związane jest zasięgiem osadów miocenu Niecki Nidziańskiej. Pokłady gipsów odsłaniają się w okolicy Buska-Zdroju, Działoszyc, Skalbmierza i Wiślicy. Udokumentowano 8 złóż tego surowca. Dwa są eksploatowane: Leszcze i Borków-Chwałowice.

Siarka

W skałach gipsowych miocenu, w wyniku procesów metasomatycznych, powstały złoża siarki rodzimej. Występują one w południowo-wschodniej części województwa, w rejonie Grzybowa, Osieka, Piaseczna, Rudnik. Udokumentowano 7 złóż siarki. Obecnie zagospodarowane jest jedno złoże — Osiek, wydobywające siarkę metodą otworową.

Piaski

Powszechnie wykorzystywanym surowcem, mającym szerokie zastosowanie są piaski. Ich występowanie związane jest najmłodszymi utworami czwartorzędowymi, pokrywającymi starsze osady na znacznej powierzchni województwa. Udokumentowano 203 złoża surowca, który może być wykorzystywany w budownictwie i drogownictwie, z czego aktualnie 52 są eksploatowane. Piaskownie te zaspokajają w pełni potrzeby regionu. Ponadto w regionie udokumentowano także złoża piasku do produkcji betonów komórkowych. Z 4 złóż eksploatowane jest jedno — Żelisławice I. Udokumentowano również 6 złóż do produkcji cegły wapienno-piaskowej (w złożu Czostków prowadzone jest eksploatacja) oraz 3 złoża piasków formierskich i 2 złoża piasków szklarskich.

Surowce ilaste

Występowanie tych surowców wiąże się z północną i południową częścią województwa. Surowcem są głównie gliny i iły jurajskie i trzeciorzędowe, udokumentowano również kilka złóż glin ilastych czwartorzędowych. Na terenie województwa udokumentowano 63 złoża surowców ilastych dla celów wytwarzania elementów ceramiki budowlanej, z czego w 12 prowadzone jest wydobycie. Pozostałe złoża to: gliny ceramiczne (7 złóż), eksploatowane jedno — Baranów, bentonity (2 złoża) oraz ilasty surowiec do produkcji cementu (2 złoża).

Wody mineralne

W rejonie Niecki Nidziańskiej występują wody mineralne o właściwościach leczniczych. Wśród występujących tu wód wyróżniamy dwa zasadnicze typy: wody siarczkowe i siarczanowe, czasem z dodatkiem jodu lub bromu oraz wody chlorkowe z dodatkiem wapnia, sodu, jodu lub bromu. Aktualnie udokumentowano 8 złóż z czego 7, oprócz złoża Dar Natury, posiada koncesję na wydobycie. W oparciu o wody mineralne obok istniejących od dawna na obszarze województwa świętokrzyskiego dwóch uzdrowisk Busko-Zdrój i Solec-Zdrój, wody mineralne pozyskiwane są ze złóż: Wełnin, Las Winiarski, Dobrowoda, Busko-Północ oraz z niedawno udostępnionego złoża Cudzynowice, gdzie wykorzystywane są obecnie wody termalne.

Ropa naftowa

Na południu województwa, w rejonie Zapadliska Przedkarpackiego, w okolicy Kazimierzy Wielkiej występuje w niewielkiej ilości ropa naftowa, eksploatowana ze złoża Pławowice.

Pozostałe kopaliny

Oprócz wymienionych wyżej kopalin, na terenie woj. świętokrzyskiego udokumentowano również szereg złóż innych surowców jak: baryt (1 złoże), ochra (1 złoże), ziemia krzemionkowa (3 złoża), kalcyt (3 złoża), krzemienie (2 złoża), surowce dla prac inżynierskich (4 złoża z czego jedno Suchowola- Kamienna Góra 1 jest eksploatowana) oraz 2 złoża torfu.

4.6.3. Problemy przestrzenne

Eksploatacja kopalin narusza naturalne warunki przyrodnicze i wywołuje szereg zmian w środowisku naturalnym:

- na terenie województwa powstały obszary o znacznej skali przekształceń powierzchni terenu i kumulacji negatywnych zjawisk związanych z eksploatacją kopalin (koncentracja wyrobisk, zakładów przeróbczych, hałd odpadów przeróbczych i złożowych, osuszanie gruntów i zanieczyszczenie wód, zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego i hałas);
- działalności górniczej zawsze towarzyszy wzmożony ruch transportowy (biorąc pod uwagę skalę produkcji materiałów budowlanych w województwie nie bez znaczenia jest wzmożone natężenie ruchu ciężkich samochodów transportowych i co za tym idzie zanieczyszczenie powietrza i znaczny stopień zużycia nawierzchni drogowych);
- z odkrywkowym wydobyciem kopalin, jaki dominuje na terenie województwa, wiąże się problem rekultywacji terenów poeksploatacyjnych. W ostatnim czasie pełna rekultywacja przeprowadzana jest w obrębie małych złóż, głównie kruszywa naturalnego, natomiast duże złoża, aktualnie pozyskujące surowce, w miarę możliwości stosują sukcesywną rekultywację. Należy zaznaczyć, że wiele wcześniej eksploatowanych złóż surowców, głównie węglanowych, ze względu na odsłonięte w wyniku działalności górniczej, osobliwości geologiczne, zostało zachowane w postaci odkrywek dla celów naukowo-dydaktycznych, np. Ślichowice, Zachełmie i in. Szkoda, że to wyjątkowe bogactwo jakim może się poszczycić województwo, jest w tak niewielkim stopniu rozpropagowane i wykorzystane turystycznie;
- odrębnym zagadnieniem jest eksploatacja siarki. Aktualnie wydobycie prowadzone jest metodą otworową ze złoża Osiek (jedyne eksploatowane złoże siarki rodzimej na świecie). Ta metoda wydobycia wymaga jednak trudnych i kosztownych zabiegów rekultywacyjnych co pokazała zakończona rekultywacja złoża Grzybów-Gacki. Od wielu lat i nadal, prowadzona jest rekultywacja byłej odkrywkowej kopalni siarki Piaseczno;

- w wielu przypadkach udokumentowane lub eksploatowane złoża znajdują się na terenie lub w bliskim sąsiedztwie obszarów objętych prawną ochroną przyrody, co wiąże się z koniecznością wyjątkowo skrupulatnego minimalizowania skutków eksploatacji.

4.6.4. Wnioski do zmiany „Planu…"

- w Planie należy w dalszym ciągu podkreślać znaczenie przemysłu wydobywczego dla przyszłego rozwoju województwa mając jednak na uwadze wymogi ochrony środowiska przyrodniczego i minimalizowanie ubocznych skutków eksploatacji;
- w trosce o zachowanie walorów przyrodniczych regionu należy przyjąć zasadę nie tworzenia nowych terenów koncentracji wydobycia i przeróbki surowców poza już istniejącymi (nie wyklucza to podjęcia eksploatacji złóż położonych na innych obszarach pod warunkiem, że nie skumuluje ona zagrożeń środowiskowych i jest w pełni uzasadniona względami gospodarczymi);
- wykorzystanie dla rozwoju regionu cennego bogactwa jakim są wody mineralne;
- konsekwentne egzekwowanie zasady prowadzenia prac rekultywacyjnych równolegle lub zaraz po zakończeniu wydobycia;
- ochrona obszarów perspektywicznych występowania surowców mineralnych oraz kontynuacja i rozszerzenie prac poszukiwawczych;
- należy położyć nacisk na turystyczne wykorzystanie potencjału jakim jest wyjątkowa budowa geologiczna regionu.

4.7 DZIEDZICTWO KULTUROWE

4.7.1. Specyfika kulturowa regionu

Województwo świętokrzyskie posiada specyficzne zasoby dziedzictwa kulturowego, ściśle związanego z historią Polski i polskiej państwowości, począwszy od czasów najdawniejszych. Znajdują się tu powszechnie znane i unikatowe zabytki, które są niezwykle cenne z punktu widzenia dorobku kulturowego kraju, niejednokrotnie rzadkie, a nawet niespotykane w Europie. Znaczna część tych zasobów pozostaje jednak poza szerszym dostępem, jest zaniedbana pod względem ochrony i promocji, często nie w pełni zachowana i wymagająca gruntownej restauracji.

Nie wszystkie zabytki są dostatecznie rozpoznane i udokumentowane. Stan ten jest wynikiem wieloletnich zaniedbań finansowych oraz braku rozwiązań systemowych, umożliwiających pełne włączenie się w proces ochrony władz samorządowych i partnerów prywatnych. Zbyt niskie jest również zaangażowanie społeczeństwa w odnowę i wykorzystanie przestrzeni kulturowej do celów rozwoju lokalnego.

W dokumentach programowych UE kwestia zachowania i ochrony dziedzictwa kulturowego, zwłaszcza o znaczeniu europejskim, została uznana za jeden z priorytetów polityki spójności, co znalazło wyraz w kolejnych programach opieki nad zabytkami województwa świętokrzyskiego oraz w planach zagospodarowania przestrzennego województwa.

Specyfika przestrzeni kulturowej zawarta w wymienionych dokumentach, a w szczególności w obowiązującym obecnie Planie zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego wyraża się poprzez:

- unikatową w kraju ciągłość wielkoobszarowych tradycji przemysłowych (górnictwa i obróbki minerałów, ceramiki oraz zapoczątkowanego w starożytności przemysłowego hutnictwa),

koncentrującą się w północnej części województwa i kultywowaną podczas dorocznych imprez regionalnych (np. „Dymarki Świętokrzyskie", „Chałupkowe Garcynki", „Wytopki Ołowiu"); ciągłość tradycji osadniczych, wcześnie zapoczątkowanych na tradycyjnie rolniczych, południowych i wschodnich terenach lessowych, a kontynuowanych na wylesianych obszarach puszczańskich, północnej części regionu;

- ciągłość wielkoobszarowych wpływów kulturowych i politycznych Krakowa na południową część regionu oraz Sandomierza na wschodnią, trwającą do czasów konsolidacji regionalnej, zapoczątkowanej w czasie zaborów i umacnianej w okresie międzywojennym i powojennym, której skutkiem jest wytworzenie się kulturowej więzi subregionalnej w historycznych i współczesnych powiatach;
- lokalne elementy wielokulturowości ze zróżnicowanymi śladami materialnymi i niematerialnymi, w tym toponimiami; związki z materialną kulturą europejską w stylach oraz niektórych wzorcach architektonicznych;
- dominację obszarową ciągłej tradycji kultury katolickiej — mimo bardzo dużego zasięgu kulturowego epizodu reformacyjnego (husytyzm, kalwinizm i arianizm) oraz nasilającego się okresowo wpływu kulturowego judaizmu w ośrodkach miejskich, jak również lokalnego oddziaływania prawosławia i protestantyzmu;
- wybitną rolę Sanktuarium na Świętym Krzyżu w utrwalaniu tożsamości regionalnej;
- ciągłość bogatych tradycji patriotycznych, z wieloma miejscami historycznymi oraz cmentarzami wojennymi z okresów różnych powstań i wojen, rozsianymi po całym obszarze województwa (patriotyzm regionalny silnie powiązany z narodowym), kontynuowanych przez bractwa rycerskie i towarzystwa kombatanckie podczas wielu dorocznych imprez, jak np.: marsz szlakiem Józefa Piłsudskiego, spotkania w sanktuarium partyzanckim na „Wykusie";
- *genius loci* dla kronikarzy i historyków polskich oraz poetów i pisarzy (kolebka twórczości w języku polskim) oraz innych wybitnych postaci historycznych, w tym twórców regionalizmu — z rozlicznymi pamiątkami ich pobytu i działalności;
- żywotność tradycyjnej kultury ludowej (regionalny strój ludowy oraz folklor uzewnętrzniany zwłaszcza podczas świąt religijnych i różnych imprez, tradycyjne rzemiosło i sztuka ludowa, lokalne zwyczaje, żywe legendy i podania).

Tożsamość kulturowa regionu świętokrzyskiego może istotnie wzbogacić kulturę kraju i Europy, stworzyć szanse ograniczenia negatywnych aspektów unifikacji i przeciwdziałać marginalizacji cywilizacyjnej wywołanej zjawiskami recesji gospodarczej.

4.7.2. Ochrona dziedzictwa kulturowego

Zachowanie cennych zasobów kulturowych wymaga podejmowania działań organizacyjnych na znaczną skalę i wykorzystania odpowiednich narzędzi formalno-prawnych. Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tj. Dz.U. 2017 poz. 2187 z późn.zm.) przewiduje następujące formy ochrony zabytków:

- wpis do rejestru zabytków;
- wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa;
- uznanie za pomnik historii;
- utworzenie parku kulturowego;
- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji

LICZBA ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH WPISANYCH DO REJESTRU W POSZCZEGÓLNYCH WOJEWÓDZTWACH (STAN NA 28.09.2016r.)

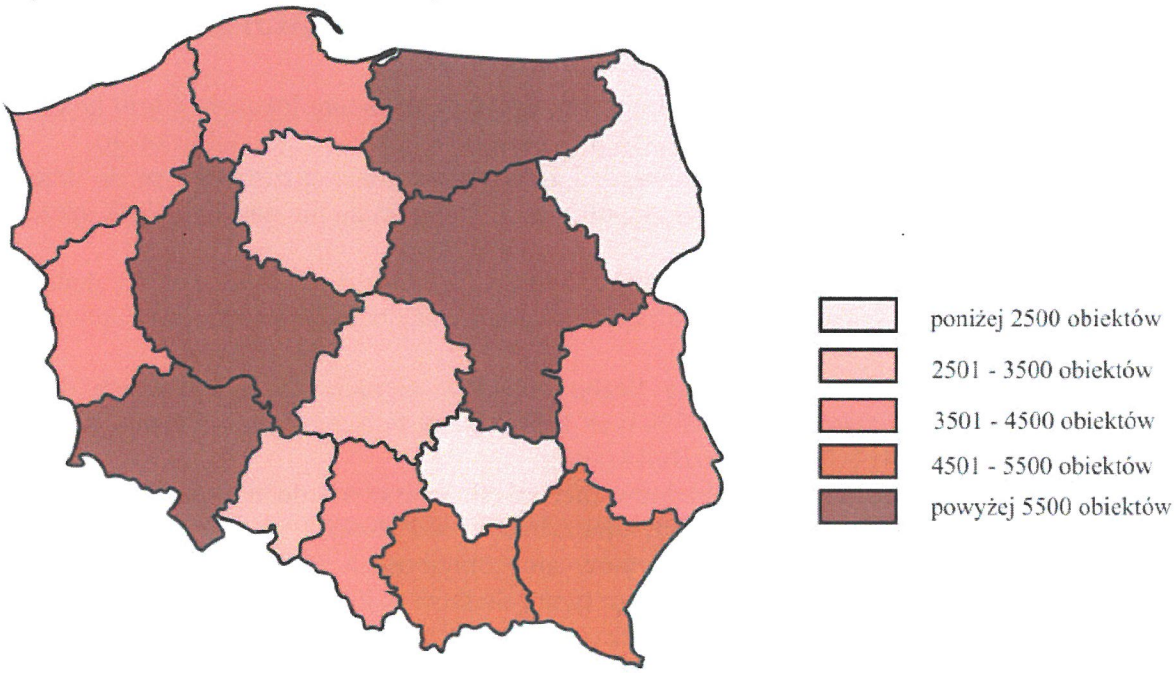

LICZBA ZABYTKÓW RUCHOMYCH WPISANYCH DO REJESTRU W POSZCZEGÓLNYCH WOJEWÓDZTWACH (STAN NA 30.12.2017r.)

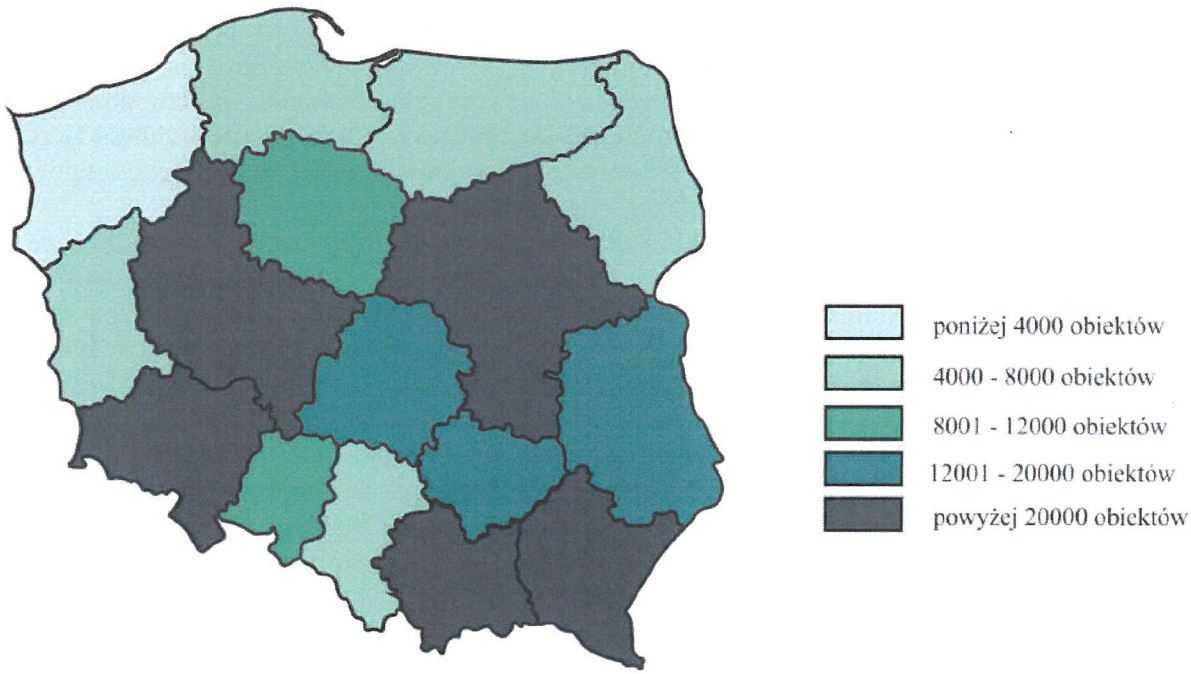

o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Ponadto zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym do dziedzictwa kulturowego należą również dobra kultury współczesnej. Ich ochrona nie została jednak szczegółowo określona.

Najbardziej powszechną formą ochrony zabytków jest wpis do rejestru. Pod względem liczby zabytków województwo świętokrzyskie należy do regionów najuboższych w kraju i zajmuje (stan na wrzesień 2016 r.):

- 16 miejsce w kraju ze względu na liczbę obiektów nieruchomych wpisanych do rejestru (w województwie znajdowało się 2,3% tych zabytków w Polsce, dla porównania powierzchnia województwa stanowi 3,7% powierzchni kraju);
- 8 miejsce ze względu na liczbę obiektów ruchomych wpisanych do rejestru (w województwie znajdowało się 5,3% ogólnej liczby tego typu zabytków w Polsce);
- 13 miejsce pod względem liczby zabytków archeologicznych ogółem wpisanych do rejestru (w województwie znajdowało się 2,7% tego typu zabytków w Polsce).

Województwo świętokrzyskie zajmuje ostatnie miejsce pod względem liczby zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru. Szczególną uwagę zwraca znaczący dystans, jaki dzieli je w tej mierze od każdego z pozostałych województw kraju.

Należy też zwrócić uwagę na niewielką liczbę zabytków dawnego przemysłu wpisanych do rejestru, co zważywszy na tradycje industrialne regionu wymaga pilnego uzupełnienia. Wiele z tych obiektów objęte jest jedynie ewidencją konserwatorską, co nie zapewnia wystarczającego statusu ochronnego.

Szczególną formą nobilitacji jest uznanie zabytku za pomnik historii. W województwie świętokrzyskim znajduje się 6 obiektów tej rangi. Jeden z nich „Krzemionki — kopalnie krzemienia z okresu neolitu" utworzony w został w 1994 roku, jako jeden z pierwszych w kraju. W 2017 roku utworzono 4 kolejne a w okresie do końca 2018 roku jeszcze jeden. Są to: pobenedyktyński zespół klasztorny na Świętym Krzyżu oraz przedchrześcijańskie obwałowania kamienne na Łysej Górze; Wąchock — zespół opactwa cystersów; Kielce — dawny pałac biskupów krakowskich i katedra; Sandomierz — historyczny zespół architektoniczno-krajobrazowy; Ujazd — ruiny zamku Krzyżtopór. Z roku na rok w całym kraju systematycznie przybywa obiektów, którym nadaję się tę rangę. Do dziś to najwyższe wyróżnienie nadano 91 obiektom z całego kraju.

Kolejną formą ochrony są parki kulturowe, które w myśl ustawy mają być tworzone w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi, charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej. Mają też pełnić funkcję wspierania rozwoju obszaru i jego aktywizacji gospodarczej, w tym rozwoju turystyki. W województwie znajduje się jeden obiekt tego rodzaju — Park Kulturowy Miasta Końskie — utworzony w 2005 roku. W dalszym ciągu aktualna jest obszerna lista propozycji z tego zakresu prezentowana w dawnym „Programie opieki nad zabytkami w województwie świętokrzyskim na lata 2007–2011". Obecnie w kraju istnieje 35 parków kulturowych w 13 województwach. Podobnie, jak w naszym województwie, tak i w całym kraju ta forma ochrony nie jest zbyt popularna.

Zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami jednym z obowiązków gminy jest uwzględnienie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Temu zadaniu powinna służyć gminna ewidencja zabytków, która ma być podstawą do sporządzania gminnych programów opieki nad zabytkami. Tego rodzaju program posiada tylko 30% gmin województwa świętokrzyskiego.

Najnowszą formą ochrony jest wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa. Wprowadzono ją w 2016 roku. Jest to forma przewidziana do ochrony najcenniejszych zabytków ruchomych.

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 2003 r. wprowadziła wymóg uwzględnienia dóbr kultury współczesnej w planach miejscowych i planach zagospodarowania przestrzennego województw. Podstawowym problemem jest identyfikacja tych dóbr na poziomie lokalnym i wojewódzkim.

W projekcie „Koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju 2030" wskazuje się na konieczność prowadzenia gospodarowania krajobrazem zgodnie z Europejską Konwencją Krajobrazową, ratyfikowaną przez Polskę w 2004 roku. W myśl tej konwencji szczególnej dbałości wymaga przestrzeń o cechach symbolicznych, świadczących o tożsamości i rozpoznawalności miejsca w skali kontynentu, kraju i regionu. Za niezbędne uważa się rozpoznanie i zachowanie charakterystycznych krajobrazów przyrodniczych i historycznych, i związanych z nimi elementów symbolicznych o charakterze dóbr materialnych lub stanowiących część niematerialną dziedzictwa kultury oraz rozwój współczesnych krajobrazów kulturowych. Wskazuje się również na potrzebę wykonywania studiów krajobrazowych i ocen oddziaływania na krajobraz w procesie przygotowywania inwestycji planowanych na terenach objętych ochroną.

4.7.3. Zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym

W latach 2014–2017 roku realizowano w województwie świętokrzyskim wiele inwestycji. Polegały one głównie na remoncie, rewitalizacji i konserwacji pojedynczych obiektów zabytkowych. Większość z nich uzyskała dofinansowanie z funduszy unijnych.

Inwestycje celu publicznego z zakresu dziedzictwa kulturowego, o znaczeniu ponadlokalnym, zawarte w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa zostały zrealizowane. Jednocześnie pojawiły się nowe przedsięwzięcia, w tym inwestycje o znaczeniu ponadlokalnym. Jest wśród nich 7 inwestycji o szczególnym znaczeniu dla regionu. Wszystkie są w trakcie realizacji.

4.7.4. Zmiany w przepisach prawnych oraz w działalności instytucji

We wrześniu 2015 roku weszła w życie ustawa o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu (Dz. U. 2015 r., poz. 774 z późn. zm.). Ustawa ta wprowadziła zmiany do dziesięciu innych ustaw, w tym do ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz do ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Zmiany wprowadzone nową ustawą odnoszą się m.in. do zagadnień z zakresu dziedzictwa kulturowego. Zgodnie z nowymi przepisami rada gminy ma możliwość podjęcia uchwały określającej zasady i warunki sytuowania obiektów małej architektury, tablic i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń. W uchwale powinna zostać uwzględniona m.in. ochrona zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków oraz ich otoczenie a także ochrona zabytków nieruchomych znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków. Projekt uchwały podlega uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Zmiany wprowadzono również do zapisów dotyczących parków kulturowych. Wśród zakazów i ograniczeń możliwych do ustanowienia na terenie parku kulturowego znalazły się zasady i warunki sytuowania obiektów małej architektury.

Więcej o zmianach wprowadzonych nową ustawą znajduje się w części poświęconej krajobrazowi.

W listopadzie 2015 roku weszła w życie ustawa o rewitalizacji (tj. Dz. U. 2017 r., poz.1023 z późn. zm.). Określono w niej warunki, w których gmina może udzielić dotacji koniecznych na

wykonanie prac konserwatorskich i restauratorskich w rozumieniu ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, w odniesieniu do nieruchomości niewpisanych do rejestru zabytków.

W 2014 r. wznowił działalność oddział Narodowego Instytutu Dziedzictwa w województwie świętokrzyskim.

4.7.5. Główne uwarunkowania i problemy zagospodarowania przestrzeni kulturowej

Zasoby kulturowe regionu stanowiąc źródło lokalnej dumy, motyw do twórczej kontynuacji tradycji w kształtowaniu przestrzeni oraz materiał długofalowych badań naukowych powinny jednocześnie zostać szerzej wykorzystane dla promocji województwa i aktywizacji turystyki. Szczególnie dużą rolę mogą tu odegrać najcenniejsze obszary i zespoły zabytkowe oraz obiekty unikatowe w skali europejskiej lub światowej, jak np.:

- rozległy obszar Staropolskiego Okręgu Przemysłowego nasycony zabytkami przemysłu z XVII–XIX w., a w nim obszar Doliny Rzeki Kamiennej z neolitycznymi kopalniami krzemienia w Krzemionkach (obiekt nominowany na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO — pierwszy zabytek archeologii z terenu Polski), z zespołem Wielkiego Pieca w Starachowicach (XIX w. — zgłoszony do wpisania na Listę Dziedzictwa Przemysłowego TICCIH) oraz z Muzeum Starożytnego Okręgu Hutnictwa i Górnictwa Świętokrzyskiego (największego okręgu w „barbarzyńskiej" części Europy czasów rzymskich), a także z paleolitycznymi kopalniami hematytu „Rydno";
- zespół urbanistyczno-architektoniczno-krajobrazowy Sandomierza (X–XIX w.);
- zespół opactwa cysterskiego z XII w. w Wąchocku;
- zespół Wzgórza Zamkowego w Kielcach (XI–XIX w.) z manierystycznym Pałacem Biskupów Krakowskich;
- zespół klasztoru na Świętym Krzyżu;
- zespół obronnej rezydencji magnackiej „Krzyżtopór" w Ujeździe (XVII w.).

Do obiektów unikatowych w skali europejskiej i światowej (w zakresie zabytków ruchomych) należy zaliczyć zbiory Muzeum Narodowego w Kielcach (skarb monet rzymskich, ceramika pradziejowa, itd.), Muzeum im. Przypkowskich w Jędrzejowie (dawne zegary) oraz zbiory Muzeów w Sandomierzu (szachy z X w.) i zabytki Wiślicy (romańska „płyta orantów"), gromadzą je również skarbce diecezjalne i niektóre klasztory, kościoły, biblioteki i archiwa.

Istotną rolę w krajobrazie kulturowym województwa mają miejsca pamięci narodowej. Szczególną wymową odznacza się Mauzoleum Martyrologii Wsi Polskiej w Michniowie.

Oprócz wymienionych obiektów, w regionie świętokrzyskim znajduje się kilkadziesiąt miejscowości oraz kilkaset zespołów i pojedynczych zabytków o wysokiej (w skali krajowej i europejskiej) wartości historycznej, urbanistycznej, architektonicznej, archeologicznej, etnograficznej i krajobrazowej.

Do szczególnie interesujących należą:

- małe i średnie **miasta** posiadające najstarszą metrykę osiedleńczą, w których zachowały się wartościowe układy i zespoły urbanistyczno-architektoniczne, niestety w znacznej części wymagające rewitalizacji (Bodzentyn, Busko-Zdrój, Chęciny, Chmielnik, Daleszyce, Działoszyce, Opatów, Nowy Korczyn, Pińczów, Secemin, Skalbmierz, Stopnica, Szydłów i Wiślica);
- **zabytki architektury sakralnej**, które znajdują się na ogół w dobrym stanie (ponad 40 obiektów ze szczególnym uwzględnieniem zespołu kultowo-kulturowego na Świętym Krzyżu oraz zespołów cysterskich w Jędrzejowie i Koprzywnicy);

- **zabytki dawnej techniki przemysłowej** stanowiące wyróżnik kulturowy regionu (relatywnie najgorszy stan zachowania), a przede wszystkim: zespół wielkiego pieca w Samsonowie, zakłady w Białogonie, Maleńcu, Nietulisku, Sielpi Wielkiej i Starej Kuźnicy, pozostałości dawnej techniki staszicowskiej w Bobrzy, zespół zabytkowych kamieniołomów w Kielcach (Kadzielnia, Wietrznia, Ślichowice i Dalnia), w okolicach Chęcin (Zygmuntówka, Zelejowa, Miedzianka, Góra Zamkowa) oraz kamieniołom na Górze Grodowej w Tumlinie oraz Wiśniówka k/Kielc;
- wyróżniające się obiekty architektury rezydencjonalnej i rezydencjonalno-obronnej, o różnym stanie zachowania jak: **zamki** (lub ruiny zamków) w Chęcinach, Bolminie, Sobkowie, Bodzentynie, Mokrsku Górnym, Szydłowie, Kurozwękach i **gródki stożkowate** w Dębnie, Miłkowie, Mokrsku Dolnym, Stanowicach i Włoszczowie, **pałace** w Bejscach, Chrobrzu, Czyżowie Szlacheckim, Grabkach Dużych, Podzamczu Piekoszowskim, Sancygniowie, Śladkowie Dużym, Zborowie, Nieznanowicach oraz nie ujęte w programie obiekty w Lubczy i Bałtowie, **dwory** w Gnojnie, Ludyni, Modliszewicach, Nikisiołce, Podzamczu Chęcińskim, Skotnikach, Słupi Starej, Szańcu, Widuchowej oraz **parki i ogrody,** w tym ogród włoski przy pałacu biskupim w Kielcach oraz park miejski w Kielcach;
- najcenniejsze **zabytki architektury drewnianej**, do których należą kościoły (łącznie 10 obiektów w tym jeden z najstarszych w Polsce — w Zborówku oraz unikalny kościół barokowy w Mnichowie), kaplice (9 obiektów), a także Skansen w Tokarni;
- **zabytki ruchome w zbiorach muzealnych,** znajdujące się w ponad 20 muzeach, w tym w Muzeum Narodowym w Kielcach i jego oddziałach tj. Muzeum Lat Szkolnych Stefana Żeromskiego i Muzeum Henryka Sienkiewicza w Oblęgorku, a ponadto w Muzeum im. Przypkowskich w Jędrzejowie czy w muzeach diecezjalnych w Kielcach i Sandomierzu;
- **stanowiska archeologiczne,** wśród ponad 200 zabytków archeologicznych wpisanych do rejestru znajdują się obiekty unikatowe, w tym ww. neolityczne kopalnie krzemienia w Krzemionkach Opatowskich, rezerwat Rydno, a także Jaskinia Raj k/Kielc, grodziska w Stradowie i Szczaworyżu, wały kultowe na Górze Dobrzeszowskiej, Górze Grodowej w Tumlinie, Górze Zamkowej w Widełkach, Łysej Górze w Nowej Słupi, wielki kurhan w Żernikach Dolnych, czy średniowieczny zespół miasto-grodzisko w Wiślicy.

Należy wyraźnie zaznaczyć, że poza wymienioną wyżej listą zabytków (posiadającą niewątpliwie charakter subiektywny) również inne, mniej znane obiekty zabytkowe, posiadają niejednokrotnie wysoką wartość kulturową, materialną i użytkową.

Przy racjonalnym i konsekwentnym postępowaniu wspartym dofinansowaniem ze środków pomocowych można obecnie większość z nich utrzymać w dobrym stanie, uzupełnić zasoby o elementy ujawnione drogą pogłębionego rozpoznania, stworzyć warunki do bardziej skutecznej ich ochrony oraz zagospodarowania turystycznego.

Przestrzeń kulturową tworzą również **dobra kultury współczesnej,** których przykładem mogą być: amfiteatr na Kadzielni w Kielcach, pomniki artystów na Skwerze Szarych Szeregów w Kielcach, założenie urbanistyczno-krajobrazowe o charakterze sportowo-rekreacyjnym w Kielcach (obejmujące pasmo z lokalizacją od nowoczesnego stadionu piłkarskiego „Arena Kielce" do zespołu parkowo-leśnego „Stadion"), Muzeum „Orła Białego" w Skarżysku-Kamiennej, miejsca pamięci narodowej „Brzask" i „Bór" (okolice Skarżyska-Kamiennej); Mauzoleum Martyrologii Wsi Polskiej w Michniowie, Sanktuarium Bolesnej Królowej Polski w Kałkowie-Godowie, historyczny układ pól tzw. „pasiaki świętokrzyskie" (Sieradowice, Śniadka, Klonów, Dolina Wilkowska). Wiedza o dobrach kultury współczesnej jest mało rozpowszechniona. Wskazane jest podjęcie działań mających na celu promocję tych obiektów i zwiększenie społecznej świadomości ich znaczenia.

Wśród współczesnych **zagrożeń zasobów dziedzictwa kulturowego** należy w szczególności wymienić:

- rozwój osadnictwa i infrastruktury technicznej, w tym: postępujące rozproszenie zabudowy wiejskiej i podmiejskiej, sąsiedztwo obcych i agresywnych form nowych budowli, „drutowanie" krajobrazu, potencjalne niszczenie stanowisk archeologicznych w trakcie prac ziemnych i pełna destrukcja na obszarach zbiorników wodnych;
- odkładanie w czasie rewaloryzacji zachowanych ośrodków staromiejskich (zabytkowych układów urbanistycznych) oraz remontów poszczególnych obiektów, które może powodować utratę walorów zabytkowych oraz wzrost kosztów prac remontowych, które niewspółmiernie rosną wraz z pogarszaniem się stanu zabytku;
- zły stan techniczny wielu obiektów i zespołów zabytkowych będących w dyspozycji ANR i samorządów lokalnych;
- opuszczone obiekty sakralne byłych gmin żydowskich, niszczejące zbory i obiekty ariańskie, kalwińskie i prawosławne, zarastające cmentarze obcych wojsk, powodują wymazywanie materialnych śladów wielokulturowej historii regionu, będącej elementem jego tożsamości;
- ograniczona możliwość adaptacji drewnianych obiektów zabytkowych wiejskiej i miejskiej zabudowy mieszkalnej lub gospodarczej na współczesne cele użytkowe, wysokie koszty remontów — niewspółmierne do możliwości właścicieli, prowadzą te obiekty do ruiny i rozbiórki;
- źle zaprojektowane i zrealizowane rewitalizacje urbanistyczne (brak wysokiej zieleni, zła nawierzchnia) nie zachęcają mieszkańców i turystów do pobytu w takim miejscu.

Zagrożenie przestrzeni kulturowej stwarza również fakt, że obszar województwa nie został dotychczas w pełni przebadany zwłaszcza pod kątem zachowanych walorów tradycyjnej zabudowy wiejskiej i małej architektury sakralnej, wartościowych układów ruralistycznych, komponowanego krajobrazu zabytkowego i harmonijnego krajobrazu kulturowego, pozostałości zabytków techniki, stanowisk archeologicznych, historycznych pól bitewnych, miejsc pamiątkowych związanych z życiem i działalnością postaci historycznych, itp. Rozpoznanie to znacznie poszerzyłoby dotychczasowy zasób zabytków, a ponadto mogłoby przynieść odkrycia zwiększające atrakcyjność kulturową i turystyczną całego regionu.

Ochrona dziedzictwa kulturowego stwarza również konflikty. Wynikają one głównie z ograniczeń dla inwestowania, których powodem są ustanowione prawnie strefy ścisłej (pełnej) ochrony konserwatorskiej i archeologicznej, jak też pozostałe strefy konserwatorskie oraz projektowane obszary chronionego krajobrazu kulturowego.

4.7.6. Główne obszary problemowe

- obszar policentrycznej Aglomeracji Staropolskiej koncentruje liczne i szczególnie wartościowe zasoby zabytkowe województwa, świadczące o jego specyfice kulturowej, a jednocześnie jest obszarem intensyfikacji procesów osadniczych, potencjalnie lub realnie konfliktowych względem chronionych walorów dziedzictwa kulturowego, w tym archeologicznego, wymaga zatem specjalnej polityki przeciwdziałającej żywiołowym skutkom urbanizacji, zagrażającej krajobrazowi kulturowemu;
- obszar płyty lessowej nasycony stanowiskami archeologicznymi, a jednocześnie intensywnie użytkowany rolniczo, jest szczególnie podatny na destrukcję zasobów archeologicznych;
- obszar koncentracji złóż kopalin mineralnych o istniejącej i potencjalnej eksploatacji powierzchniowej oraz przemysłowym zagospodarowaniu przetwórczym jest zagrożony degradacją

walorów krajobrazu kulturowego i zniszczeniem potencjalnych stanowisk archeologicznych jeszcze przed ich przebadaniem;

- obszary miast historycznych o dość wysokim nasyceniu zabytkami, nierzadko najwyższej wartości, zagrożone są dysharmonijnymi lokalizacjami komercyjnymi;
- mało rozpoznane obszary o szczególnie cennym krajobrazie historycznym zagrożone substandardową zabudową mieszkaniową i gospodarczą np. niektóre partie stokowe Gór Świętokrzyskich z charakterystycznym, rozdrobnionym układem pól (tzw. „pasiaki świętokrzyskie"), rozległe panoramy widokowe pasma Oblęgorskiego, Klonowskiego, Masłowskiego, Sieradowickiego, Doliny Bodzentyńskiej wraz z przylegającą do niej północno-zachodnią częścią Wyżyny Opatowskiej, dolina rzeki Opatówki, malownicze obszary skarpy lessowej w dolinie Wisły.

4.7.7. Wnioski do zmiany „Planu..."

W planie zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego, jako główne zadanie w zakresie dziedzictwa kulturowego, powinno się przyjąć skuteczną ochronę i rewaloryzację jego zasobów oraz ich racjonalne zagospodarowanie m.in. z myślą o wykorzystaniu ich jako elementu promocji i czynnika rozwoju gospodarczego, a także o zapewnieniu trwałych źródeł dofinansowywania prac rewaloryzacyjnych z dochodów budżetowych i pozabudżetowych. Głównymi celami powinno być objęcie ochroną cennych obiektów i zespołów zabytkowych, oraz obszarów o wartościowym krajobrazie kulturowym jak również przeprowadzenie prac rewaloryzacyjnych najcenniejszych zabytków, przede wszystkim układów urbanistycznych oraz obiektów i zespołów o szczególnych walorach.

Warto również uzupełnić wykaz pomników historii o dodanie 4 nowych, utworzonych w 2017 r.

4.8 KRAJOBRAZ

Polska jest sygnatariuszem Europejskiej Konwencji Krajobrazowej, stanowiącej umowę międzynarodową przyjętą w ramach Rady Europy, której celem jest promocja działań dotyczących krajobrazu, zwłaszcza jego ochrony, zarządzania oraz planowania przy współudziale społeczności i władz lokalnych. Europejska Konwencja Krajobrazowa przewiduje m.in. przeprowadzanie analiz i ocen krajobrazowych, oraz określanie standardów ich jakości, co powinno znaleźć odzwierciedlenie m.in. w dokumentach z zakresu planowania przestrzennego.

Problematyce ochrony krajobrazu wiele miejsca poświęcono w Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030. Zwrócono m.in. uwagę na ekonomiczny aspekt krajobrazów, które nie tylko świadczą o tożsamości danego regionu, ale stanowią też zasób gospodarczy.

Pod względem legislacyjnym ochrona krajobrazu jest komponentem różnych polityk sektorowych, a zwłaszcza planowania przestrzennego, ochrony środowiska przyrodniczego oraz ochrony dziedzictwa kulturowego. Utrudnia to integrację zadań ochronnych i opóźnia podejmowanie działań służących utrzymaniu i restytucji najcenniejszych walorów krajobrazowych.

W 2015 roku nastąpiły istotne zmiany w „polityce krajobrazowej" państwa. Weszła wówczas w życie ustawa o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu (Dz.U. 2015, poz.774 z późn. zm.). Ustawa wprowadziła zmiany do dziesięciu innych ustaw, w tym do ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Nowe zadania otrzymał samorząd województwa, który został zobligowany do sporządzenia audytu krajobrazowego w okresie trzech lat od wejścia w życie ustawy. Audyt ma określić krajobrazy występujące na terenie województwa, wskazać krajobrazy priorytetowe, ma też wskazać rekomendacje i wnioski dotyczące ich kształtowania. Ma być uchwalany przez sejmik województwa. W ustawie przewidziano, że szczegółowy zakres i metodologię audytu krajobrazowego określi Rada Ministrów w drodze rozporządzenia. W przyszłości rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym powinny zostać uwzględnione w planie zagospodarowania przestrzennego województwa, w gminnych opracowaniach planistycznych, tj. studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planach, a także w uchwale określającej zasady sytuowania obiektów małej architektury, tablic i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń a ponadto w planach ochrony parków narodowych, rezerwatów i parków krajobrazowych. Zgodnie z nową ustawą wyniki audytu mają być również uwzględniane w planach ochrony parków narodowych, rezerwatów i parków krajobrazowych.

Jak dotąd nie wydano jednak stosownego rozporządzenia. W konsekwencji samorząd województwa, podobnie jak inne samorządy w kraju, nie sporządził jeszcze audytu krajobrazowego dla województwa.

Znaczne kompetencje w przedmiocie ochrony krajobrazu uzyskały rady gmin, którym ustawodawca przyznał możliwość podjęcia uchwały reklamowej stanowiącej lokalny kodeks w tym zakresie oraz wprowadzenia opłat za umieszczenie tablic i urządzeń reklamowych. Władze samorządowe będą mogły określać zasady, warunki, gabaryty, a nawet rodzaje materiałów budowlanych przeznaczonych do budowy reklam na terenie gminy.

Dodatkowe informacje o zmianach wprowadzonych nową ustawą znajdują się w części poświęconej dziedzictwu kulturowemu.

4.9 DEMOGRAFIA

4.9.1. Zmiany w stanie ludności i gęstości zaludnienia

Województwo świętokrzyskie od wielu lat doświadcza procesu depopulacji, charakteryzuje się stałym spadkiem liczby ludności w wyniku ujemnego przyrostu naturalnego oraz ujemnego salda migracji. Prognoza demograficzna sporządzona przez GUS przewiduje w kolejnych latach utrzymanie się tego niekorzystnego trendu i największego w skali kraju ubytku ludności. W województwie na koniec 2016 roku liczba ludności faktycznie zamieszkałej wynosiła 1 252 900 osób (w tym 641 956 kobiet i 610 944 mężczyzn) stanowiąc 3,3% ludności Polski, co dało niezmiennie 13 miejsce przed województwami: podlaskim, lubuskim i opolskim.

Wykres. Ludność województwa świętokrzyskiego w 2016 roku na tle kraju

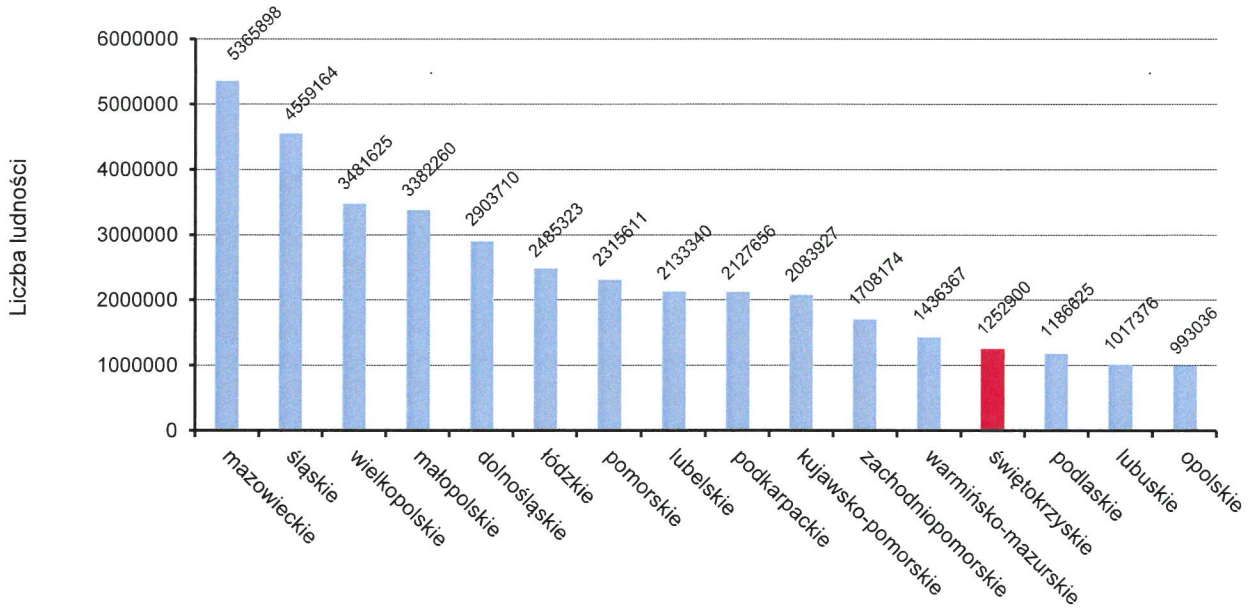

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS(stan na dzień 31.XII)

Wykres. Dynamika zmian liczby ludności w latach 2012–2016 w województwie świętokrzyskim

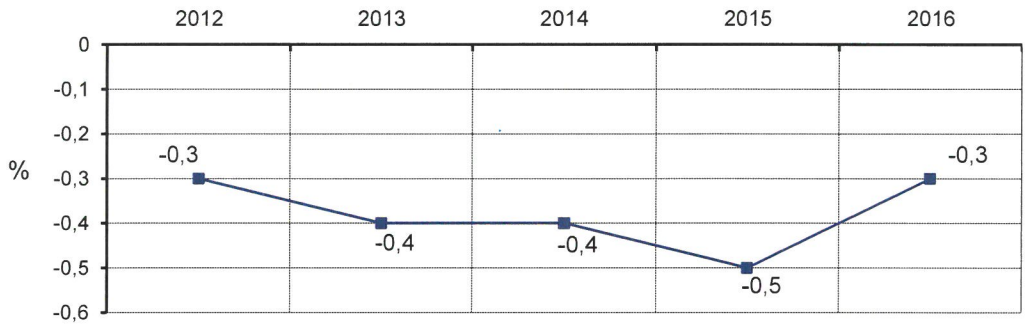

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (stan na dzień 31.XII.).

W latach 2012–2016 w województwie ubyło 21 095 osób (1,7%), w tym w miastach 13 714 osób (2,4%) a na obszarach wiejskich 7 381 osób (1,1%). W stosunku do roku poprzedniego liczba ludności zmniejszyła się o 4 279 osób, a tempo ubytku wynosiło minus 0,3%.

W miastach mieszkały 558 422 osoby, które stanowiły 44,6% ogółu ludności województwa (15 miejsce w kraju). W Polsce wskaźnik urbanizacji spadł do 60,2%. W ostatnich dwóch dekadach odnotowywano wzrost udziału ludności osiedlającej się na terenach wiejskich. W kolejnych latach przewiduje się dalszy jego wzrost. Zmniejszanie się wskaźnika urbanizacji wynika m.in. z nasilania się zjawiska suburbanizacji, tj. migracji z miast na obszary wiejskie. Najintensywniej zjawisko to dotyka miasta Kielce oraz w mniejszym stopniu miast, tj.: Ostrowiec Świętokrzyski, Starachowice i Skarżysko-Kamienna. Gminy wokół tych miast w większości mają dodatnie saldo migracji, stając się obszarami

ZMIANY W STANIE LUDNOŚCI W LATACH 2012-2016

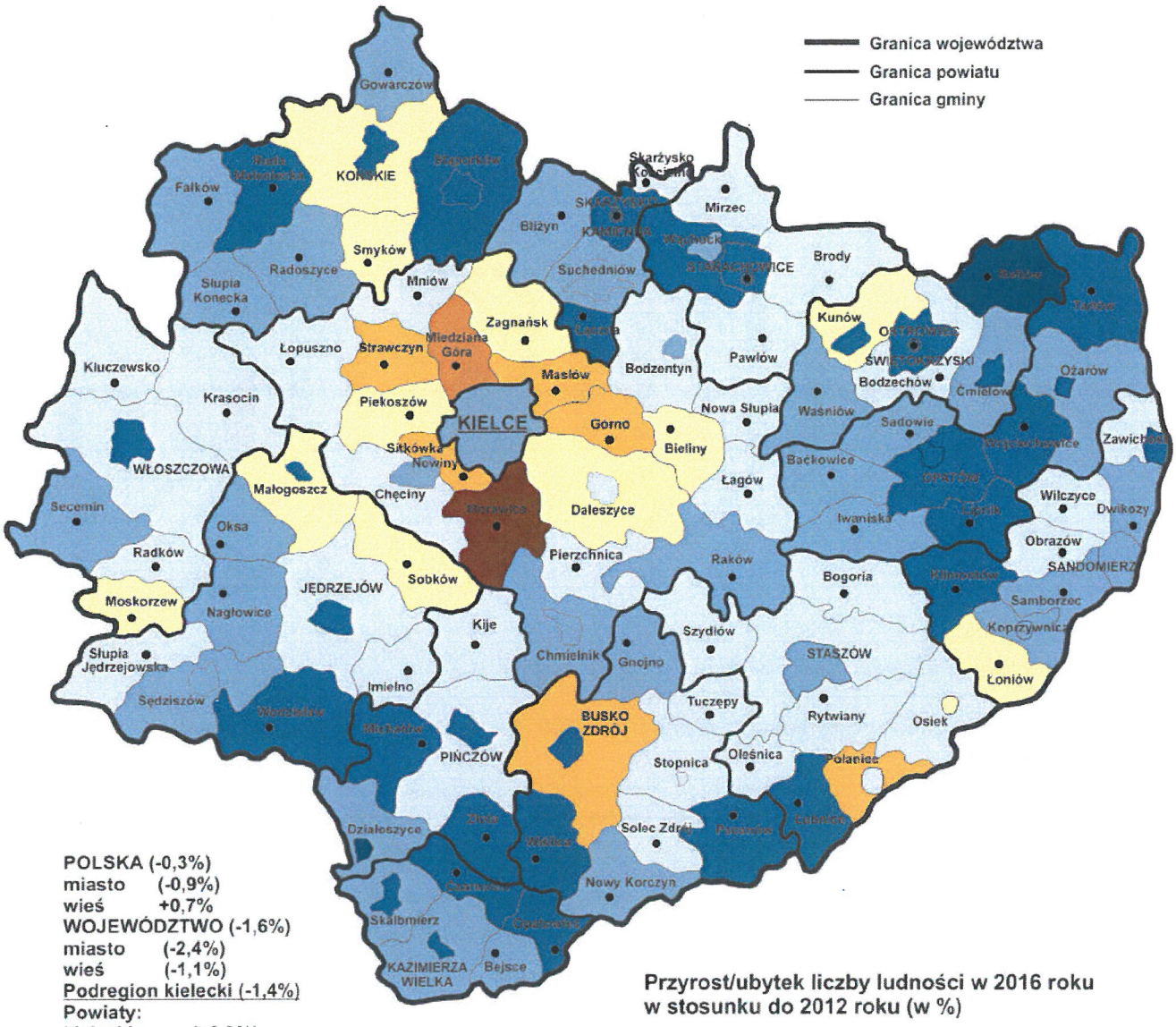

POLSKA (-0,3%)
miasto (-0,9%)
wieś +0,7%
WOJEWÓDZTWO (-1,6%)
miasto (-2,4%)
wieś (-1,1%)
Podregion kielecki (-1,4%)
Powiaty:
kielecki (+0,9%)
konecki (-2,4%)
ostrowiecki (-2,7%)
skarżyski (-2,9%)
starachowicki (-2,5%)
KIELCE (-1,6%)
Podregion sandomiersko-jędrzejowski (-2,1%)
Powiaty:
buski (-1,6%)
jędrzejowsk i (-1,6%)
kazimierski (-2,8%)
opatowski (-3,1%)
pińczowski (-2,7%)
sandomierski (-2,1%)
staszowski (-1,4%)
włoszczowski (-1,7%)

Przyrost/ubytek liczby ludności w 2016 roku w stosunku do 2012 roku (w %)

przyrost		ubytek	
	4,6% - 5,9%		(-0,1%) - (-1,5%)
	3,1% - 4,5%		(-1,6%) - (-3,0%)
	1,6% - 3,0%		(-3,1%) - (-5,0%)
	0,0% - 1,5%		(-5,1%) - (-8,2%)

GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA W GMINACH MIEJSKICH, MIEJSKO-WIEJSKICH I WIEJSKICH WOJEWÓDZTWA (stan na 31.XII.2016 rok)

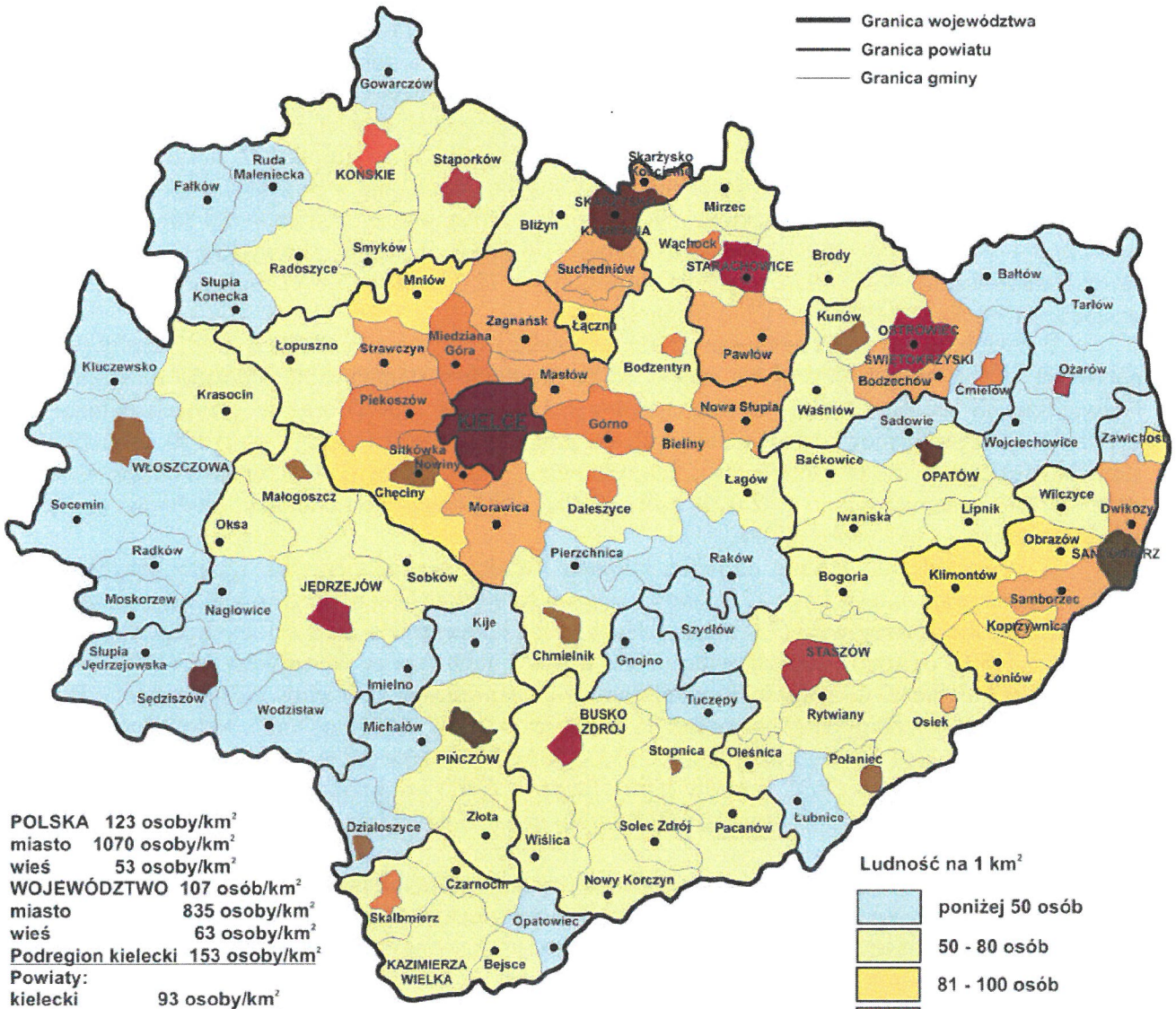

POLSKA 123 osoby/km²
miasto 1070 osoby/km²
wieś 53 osoby/km²
WOJEWÓDZTWO 107 osób/km²
miasto 835 osoby/km²
wieś 63 osoby/km²
Podregion kielecki 153 osoby/km²
Powiaty:
kielecki 93 osoby/km²
konecki 72 osoby/km²
ostrowiecki 182 osoby/km²
skarżyski 193 osoby/km²
starachowicki 175 osób/km²
KIELCE 1803 osoby/km²
Podregion sandomiersko-jędrzejowski 73 osoby/km²
Powiaty:
buski 75 osób/km²
jędrzejowski 69 osób/km²
kazimierski 81 osoby/km²
opatowski 59 osób/km²
pińczowski 65 osób/km²
sandomierski 117 osób/km²
staszowski 79 osób/km²
włoszczowski 50 osób/km²

Ludność na 1 km²
poniżej 50 osób
50 - 80 osób
81 - 100 osób
101 - 150 osób
151 - 300 osób
301 - 500 osób
501 - 700 osób
701 - 1000 osób
powyżej 1000 osób
1001 - 1300 osób
1301 - 1600 osób
1601 - 1803 osób

napływu migracyjnego. W województwie w kolejnych latach przewiduje się dalszy spadek poziomu wskaźnika urbanizacji do 40,9% w 2035 roku i do 37,7% w 2050 roku (w kraju do 55,5%). Od 2017 roku do grupy miast dołączyła Morawica, a od stycznia 2018 r. miastami stały się siedziby gmin: Łagów, Radoszyce i Wiślica, co wpłynęło na wzrost wskaźnika urbanizacji do 45,2%.

Najwięcej mieszkańców (z tendencją wzrostu) gromadzi powiat kielecki — 208 977 osób (16,7% ogółu ludności województwa). Powiat grodzki miasto Kielce skupia 197 704 osoby (15,8%). Znaczny stopień koncentracji ludności (z tendencją spadku) występuje w powiatach: ostrowieckim — 111 984 osoby (8,9%), starachowickim — 91 449 osób (7,3%), jędrzejowskim — 86 886 osób (6,9%), koneckim — 81 902 osoby (6,5%), sandomierskim — 78 858 osób (6,3%), skarżyskim — 76 384 osoby (6,1%), staszowskim — 72 797 osób (5,8%) i buskim — 72 779 osób (5,8%). Najmniej mieszkańców posiada powiat kazimierski — 34 273 osoby (2,7%).

W latach 2012–2016 liczba mieszkańców powiatu kieleckiego wzrosła o 1 892 osoby (0,9%), natomiast w pozostałych powiatach oraz w stolicy regionu systematycznie ubywało mieszkańców. Największy ubytek odnotowano w Kielcach — 3 234 osoby (1,6%) oraz w gminach położonych w północnej części województwa należących do powiatów: ostrowieckiego — 3 170 osób (2,7%), starachowickiego — 2 356 osób (2,5%), skarżyskiego — 2 252 osoby (2,9%), opatowskiego — 1 721 osób (3,1%) i koneckiego — 2 025 osób (2,4%). Najmniej mieszkańców ubyło w powiecie włoszczowskim — 812 osób (1,7%).

W województwie średnio na jeden kilometr kwadratowy powierzchni ogólnej przypada 107 osób z tendencją spadku (w kraju 123 osoby). Gęściej zaludniony jest podregion kielecki (153 os/km^2) niż sandomiersko-jędrzejowski (73 os/km^2). Największa koncentracja ludności występuje w miastach, tj.: Kielce (1803 os/km^2), Starachowice (1569 os/km^2) i Ostrowiec Świętokrzyski (1520 os/km^2). W następnej kolejności do najgęściej zaludnionych należą miasta: Jędrzejów (1362 os/km^2), Busko-Zdrój (1329 os/km^2), Końskie (1114 os/km^2) i Kazimierza Wielka (1059 os/km^2). Natomiast od 500 do 900 os/km^2 przypada w 8 miastach, tj.: Sandomierz (836), Sędziszów (829), Pińczów (769), Skarżysko-Kamienna (721), Opatów (703), Ożarów (590), Staszów (561) i Stąporków (532). W pozostałych 17 miastach (stan na 2016r.), które stanowią 53% ogółu miast województwa, gęstość zaludnienia wynosi poniżej 500 os/km^2.

W układzie powiatów (oprócz m. Kielce) najwyższy wskaźnik gęstości zaludnienia (z tendencją spadku) odnotowano w: skarżyskim (193 os/km^2), ostrowieckim (182 os/km^2), starachowickim (175 os/km^2) i sandomierskim (117 os/km^2), a najniższy we włoszczowskim (50 os/km^2) i opatowskim (59 os/km^2).

Gminy wiejskie, w których gęstość zaludnienia wynosi mniej niż 40 os/km^2, to: Radków, Ruda Maleniecka, Raków, Secemin, Słupia Konecka, Tarłów, Bałtów, Fałków, Kluczewsko, Moskorzew. W pozostałych gminach wskaźnik ten oscyluje w przedziale od 40 do 170 os/km^2, przy czym najgęściej zaludnione są gminy wiejskie powiatu kieleckiego. Stanowią one obszar koncentracji ludności, a tym samym rozwoju i wzrostu gospodarczego oraz dają podstawę do kształtowania się miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego miasta Kielce, jako obszaru konkurencyjności regionu.

4.9.2. Struktura wiekowa ludności i obciążenie demograficzne

Konsekwencją utrwalania się niekorzystnych procesów demograficznych, m.in. ujemnego przyrostu naturalnego i ujemnego salda migracji jest gwałtowne starzenie się społeczeństwa.

W województwie (podobnie jak w kraju) następuje systematyczny spadek udziału osób w wieku przedprodukcyjnym, a w ostatnich latach również w wieku produkcyjnym, natomiast gwałtownie

wzrasta udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnym zaludnieniu. Prognoza zakłada utrzymanie i nasilanie procesu starzenia się ludności w całym okresie prognozowanym.

Tabela. Struktura wieku ludności województwa świętokrzyskiego na tle kraju w latach 2012–2050*

Wyszczególnienie		Ludność w wieku:					Wskaźnik obciążenia demograficznego	
		Przedprodukcyjnym (0-17 lat)	Produkcyjnym (18-59/64 lata)	Poprodukcyjnym (60/65 lat i więcej)	Produkcyjnym:		Osoby w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Osoby w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym
					Mobilnym (18-44 lata)	Niemobilnym (45-59/64 lata)		
		%					osób	osób
Województwo	2012	17,6	63,2	19,2	38,8	24,4	58	109
	2016	**16,7**	**61,6**	**21,7**	**38,3**	**23,3**	**62**	**130**
	*2025**	*15,6*	*57,5*	*26,9*	*33,5*	*24,0*	*74*	*172*
	*2035**	*13,8*	*55,8*	*30,4*	*28,3*	*27,6*	*79*	*221*
	*2050**	*12,7*	*47,4*	*39,9*	*25,2*	*22,2*	*111*	*315*
Polska	2012	18,3	63,9	17,8	40,0	23,9	57	97
	2016	**18,0**	**61,8**	**20,2**	**39,1**	**22,7**	**62**	**113**
	*2025**	*17,2*	*58,0*	*24,8*	*34,3*	*23,7*	*72*	*144*
	*2035**	*15,3*	*56,8*	*27,9*	*29,4*	*27,4*	*76*	*183*
	*2050**	*14,6*	*48,9*	*36,5*	*27,5*	*21,4*	*105*	*250*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (stan na dzień 31.XII.)
** według „Prognozy ludności na lata 2014-2050", GUS, Warszawa 2014 rok.*

W 2016 roku największy udział (z tendencją spadku) dzieci i młodzieży w ogólnym zaludnieniu posiadały powiaty: kielecki — 19,1%, jędrzejowski — 17,9%, staszowski i włoszczowski — po 17,6%, a najmniejszy powiat skarżyski — 14,8%.

W analizowanym okresie we wszystkich powiatach odnotowano systematyczne zmniejszanie się udziału osób w wieku produkcyjnym w ogólnym zaludnieniu. Znaczący ich udział (powyżej średniej dla województwa) posiadały powiaty: kielecki — 64,2%, staszowski — 62,5%, kazimierski — 62,2% i opatowski — 61,8%, a najmniejszy powiat grodzki m. Kielce — 60,2%. W województwie wśród mieszkańców w wieku produkcyjnym 62,1% stanowiła zbiorowość w wieku mobilnym (z tendencją wzrostu) z tym, że na przestrzeni ostatnich kilku lat spadała zarówno liczba osób w wieku produkcyjnym mobilnym jak i niemobilnym.

Zjawisko starzenia się populacji najsilniej uwidacznia się na obszarach gmin, w których osoby w wieku poprodukcyjnym stanowią ponad 22% ogółu ludności. Do nich należą gminy powiatów: skarżyskiego (24,2%), ostrowieckiego (23,4%), starachowickiego (23,2%), pińczowskiego (23,0%), kazimierskiego (22,7%), buskiego (22,6%), koneckiego (22,5%), sandomierskiego (22,1%) oraz miasto Kielce (24,1%). Najmłodszym demograficznie powiatem jest powiat kielecki — współczynnik starości wyniósł 16,7% (z tendencją wzrostu).

LUDNOŚĆ WEDŁUG EKONOMICZNYCH GRUP WIEKU W 2016 ROKU

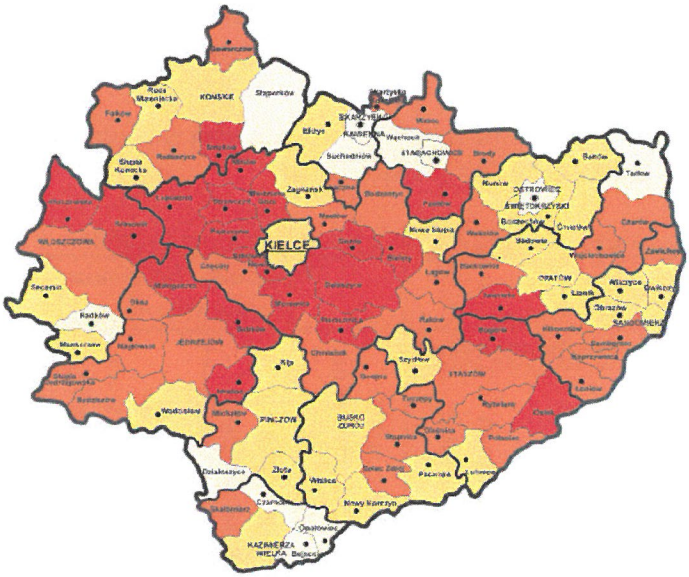

Ludność w wieku przedprodukcyjnym (w %)

- 18,7 - 21,4
- 16,7 - 18,6
- 15,1 - 16,6
- 13,0 - 15,0

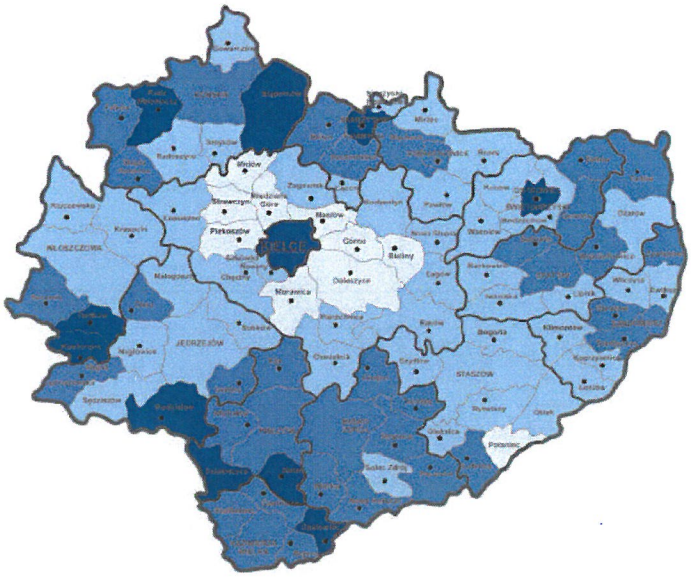

Ludność w wieku poprodukcyjnym (w %)

- 24,1 - 27,0
- 21,7 - 24,0
- 17,1 - 21,6
- 14,0 - 17,0

POLSKA
Ludność w wieku:
- przedprodukcyjnym 17,9%
- produkcyjnym 61,8%
- poprodukcyjnym 20,2%
- wskaźnik obciążenia demograficznego 61,7

WOJEWÓDZTWO
Ludność w wieku:
- przedprodukcyjnym 16,7%
- produkcyjnym 61,6%
- poprodukcyjnym 21,7%
- wskaźnik obciążenia demograficznego 62,3

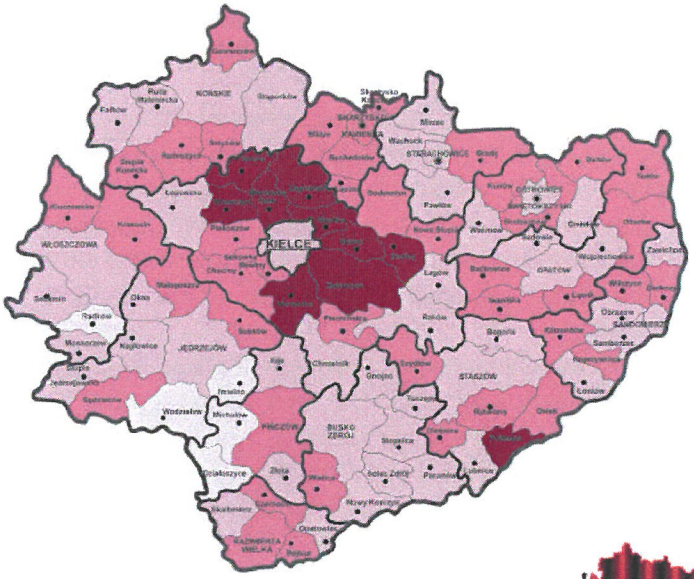

Ludność w wieku produkcyjnym (w %)

- 64,1 - 66,3
- 61,7 - 64,0
- 59,4 - 61,6
- 57,0 - 59,3

WSKAŹNIK OBCIĄŻENIA DEMOGRAFICZNEGO
(stan na 31.XII. 2016 rok)

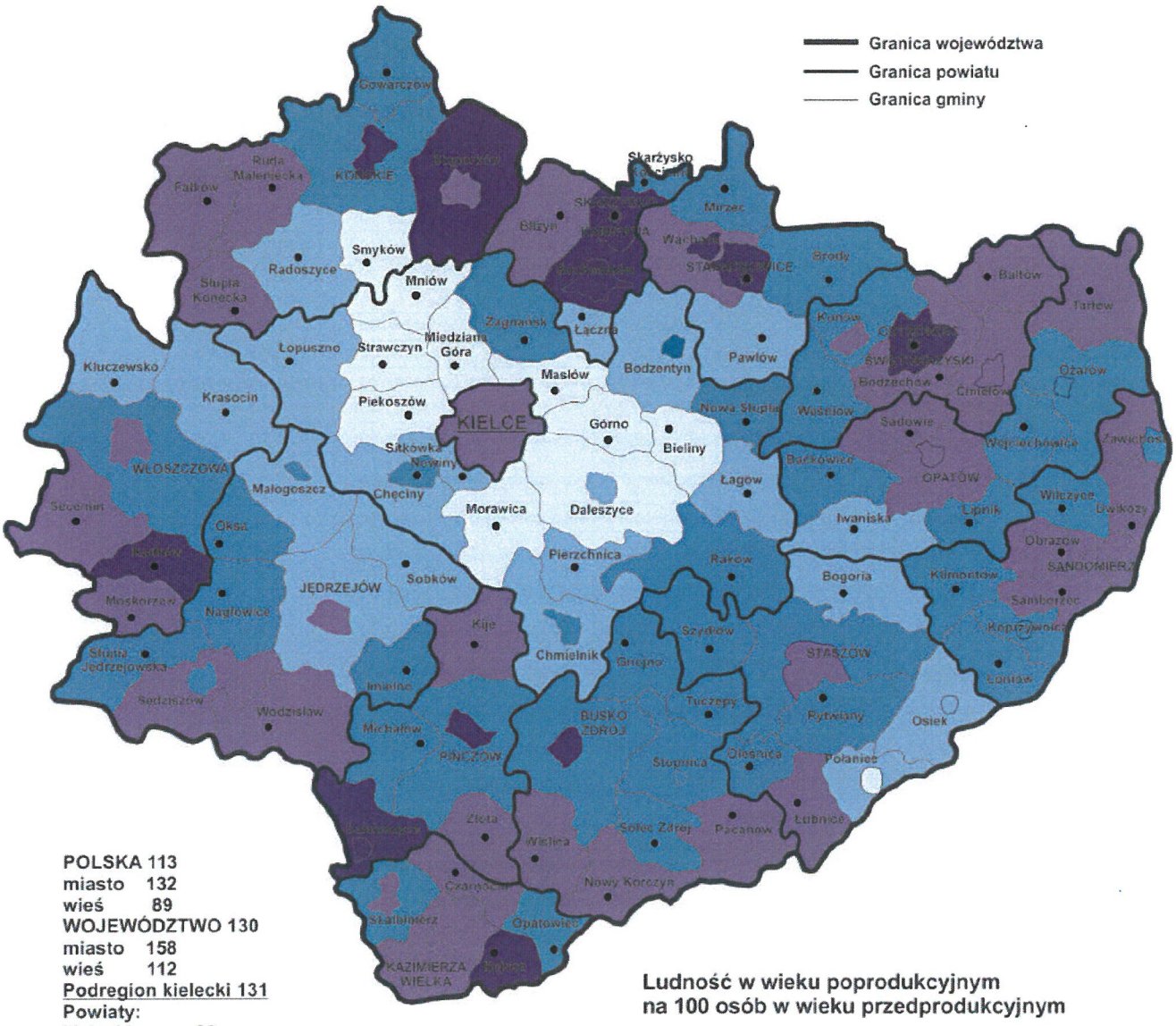

POLSKA 113
miasto 132
wieś 89
WOJEWÓDZTWO 130
miasto 158
wieś 112
Podregion kielecki 131
Powiaty:
kielecki 88
konecki 139
ostrowiecki 153
skarżyski 164
starachowicki 144
KIELCE 154
Podregion sandomiersko-jędrzejowski 128
Powiaty:
buski 137
jędrzejowski 119
kazimierski 150
opatowski 128
pińczowski 146
sandomierski 134
staszowski 113
włoszczowski 120

Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym

- 65 - 85
- 86 - 106
- 107 - 130
- 131 - 165
- 166 - 200

We wszystkich województwach wzrastał wskaźnik obciążenia demograficznego w wyniku zmniejszania się grupy osób w wieku produkcyjnym oraz zwiększania grupy osób w wieku poprodukcyjnym. W świętokrzyskim na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadały 62 osoby w wieku nieprodukcyjnym (podobnie w kraju). W skali województwa najwyższe obciążenie demograficzne wystąpiło w mieście Kielce (66) oraz w powiatach: starachowickim (65), jędrzejowskim, buskim i skarżyskim (po 64), pińczowskim, koneckim, włoszczowskim, ostrowieckim i sandomierskim (po 63), a najniższe w kieleckim (56).

Wykres. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku na tle kraju

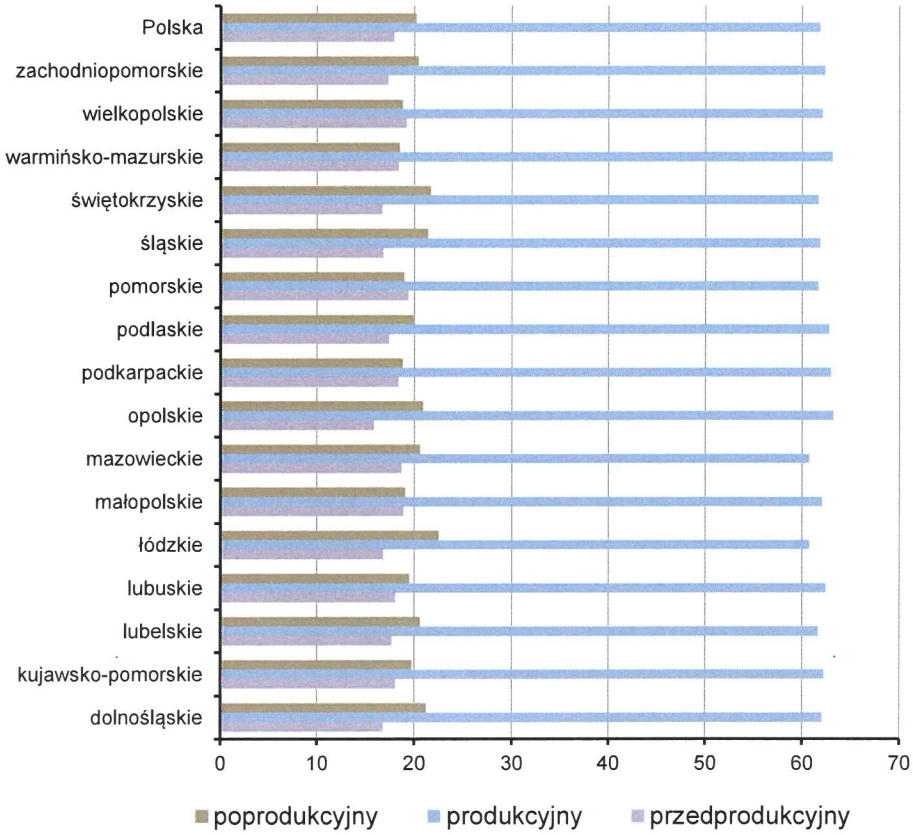

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (stan na dzień 31.XII.2016 rok).

W skali kraju ludność województwa świętokrzyskiego starzeje się najszybciej. Średnia wieku była wyższa w stosunku do 2000 roku o 6 lat i wynosiła 42 lata, w tym 43 lata dla kobiet i 40 lat dla mężczyzn (w kraju odpowiednio: 40; 41 i 38 lat). Wiek środkowy mieszkańców wsi to 40 lat (kobiet 41 lat, a mężczyzn 39 lat), natomiast mieszkańców miast — 43 lata (kobiet 46 lat, a mężczyzn 41 lat). Ludność zamieszkała na obszarach wiejskich jest młodsza o 3 lata od mieszkańców miast.

4.9.3. Ruch naturalny ludności i współczynnik feminizacji

W województwie świętokrzyskim od 1999 roku odnotowywano ujemny przyrost naturalny ludności, zarówno w miastach jak i na obszarze wiejskim. Coroczny ujemny przyrost naturalny nie

gwarantuje stabilnego rozwoju demograficznego, a przewidywane utrzymywanie się w całym okresie prognozowanym przewagi zgonów nad urodzeniami wskazuje na postępujący proces starzenia się społeczeństwa.

Ujemne wartości przyrostu naturalnego są konsekwencją niskiego współczynnika dzietności wynoszącego 1,20 (w kraju 1,36), z niewielką tendencją wzrostu w stosunku do roku 2014, niemniej jednak w dalszym ciągu nie zapewniającego prostej zastępowalności pokoleń.

Wykres. Ruch naturalny ludności w latach 2012–2050*

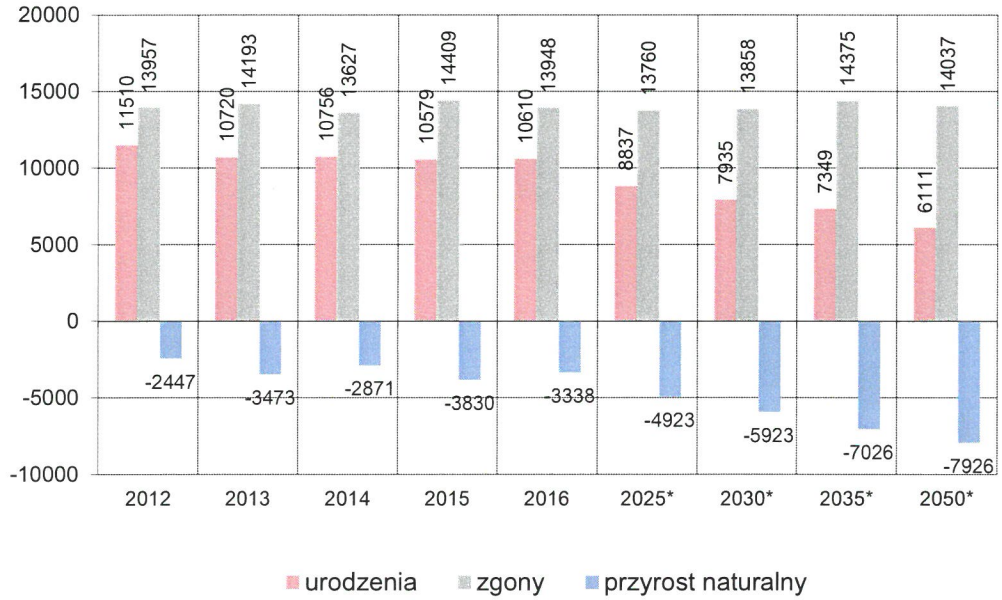

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (stan na dzień 31.XII.).
** według „Prognozy ludności na lata 2014-2050", Warszawa 2014 rok.*

W latach 2012-2016 różnica między liczbą urodzeń i liczbą zgonów (na 1000 ludności) zwiększyła się z (–1,9‰) do (–2,7‰), co dało XV miejsce w kraju przed województwem łódzkim (–2,9‰). W tym czasie współczynnik urodzeń zmniejszył się z 9,0‰ do 8,5‰, natomiast współczynnik zgonów wzrósł z 10,9‰ do 11,1‰. Przewagę zgonów nad urodzeniami odnotowywano zarówno w miastach jak i na obszarze wiejskim województwa. Ujemna wartość przyrostu naturalnego dla miast wynosiła (–2,9‰), a dla wsi (–2,5‰).

Ujemne wskaźniki przyrostu naturalnego wystąpiły w 13 powiatach, a najwyższe w: skarżyskim (–5,6‰), ostrowieckim (–5,5‰), kazimierskim (–5,2‰) i opatowskim (–4,9‰), natomiast najniższe w powiecie grodzkim m. Kielce (–1,4‰). Dodatni przyrost naturalny z tendencją spadku z 1,1‰ do 1,0‰ notowano jedynie w powiecie kieleckim.

Najwyższy współczynnik urodzeń (z tendencją spadku) wystąpił w powiatach: kieleckim (10,2‰), jędrzejowskim (9,4‰), staszowskim (9,0‰) i w Kielcach (8,9‰), a najniższy w powiecie ostrowieckim (6,5‰). Najwięcej zgonów na 1000 ludności odnotowano w: skarżyskim i kazimierskim (po 12,7‰), opatowskim (12,6‰), włoszczowskim (12,3‰), ostrowieckim (12,1‰), koneckim i pińczowskim (po 12,0‰), a najmniej w powiecie kieleckim (9,2‰).

Na koniec 2016 roku w 86 gminach, które stanowiły 84,3% ogółu gmin województwa odnotowano ujemny przyrost naturalny ludności. Najbardziej korzystna sytuacja wystąpiła

PRZYROST NATURALNY I WSPÓŁCZYNNIK FEMINIZACJI
(stan na 31.XII.2016 rok)

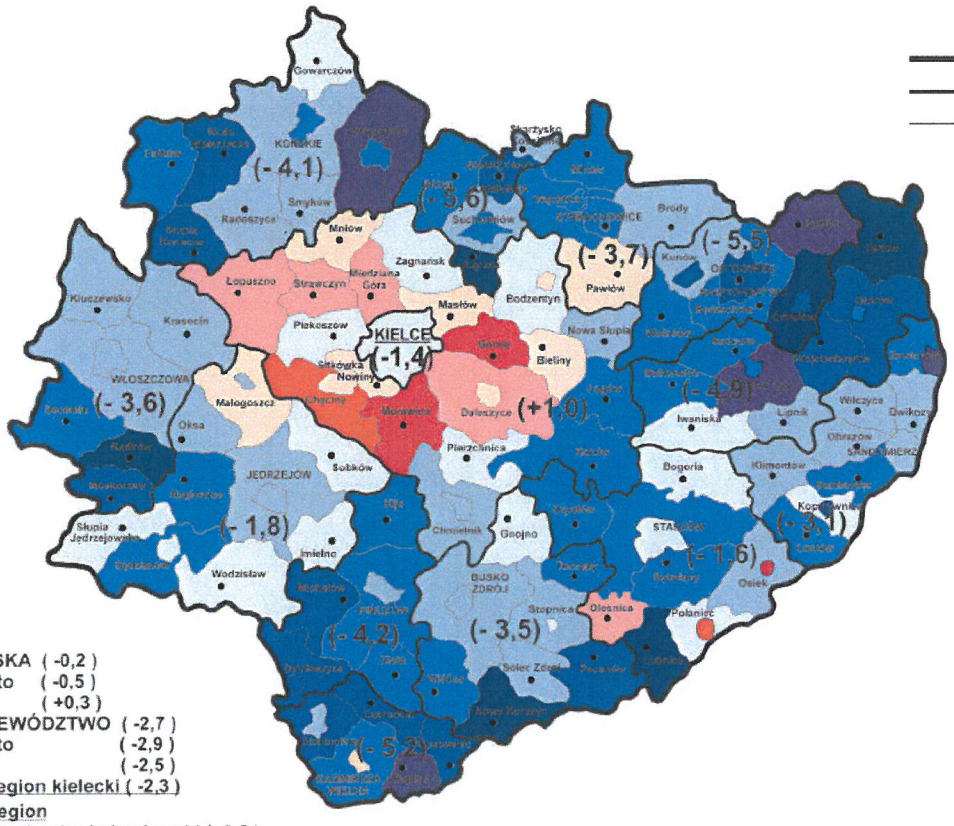

Przyrost naturalny
(na 1000 ludności)

- (+ 4,7) - (+ 5,8)
- (+ 3,1) - (+ 4,6)
- (+ 1,6) - (+ 3,0)
- (+ 0,1) - (+ 1,5)
- (0,0) - (- 1,5)
- (- 1,6) - (- 3,5)
- (- 3,6) - (- 5,5)
- (- 5,6) - (- 7,5)
- (- 7,6) - (- 8,5)
- (- 8,6) - (- 10,8)

(- 8,6) przyrost naturalny w powiatach

POLSKA (-0,2)
miasto (-0,5)
wieś (+0,3)
WOJEWÓDZTWO (-2,7)
miasto (-2,9)
wieś (-2,5)
Podregion kielecki (-2,3)
Podregion sandomiersko-jędrzejowski (-3,2)

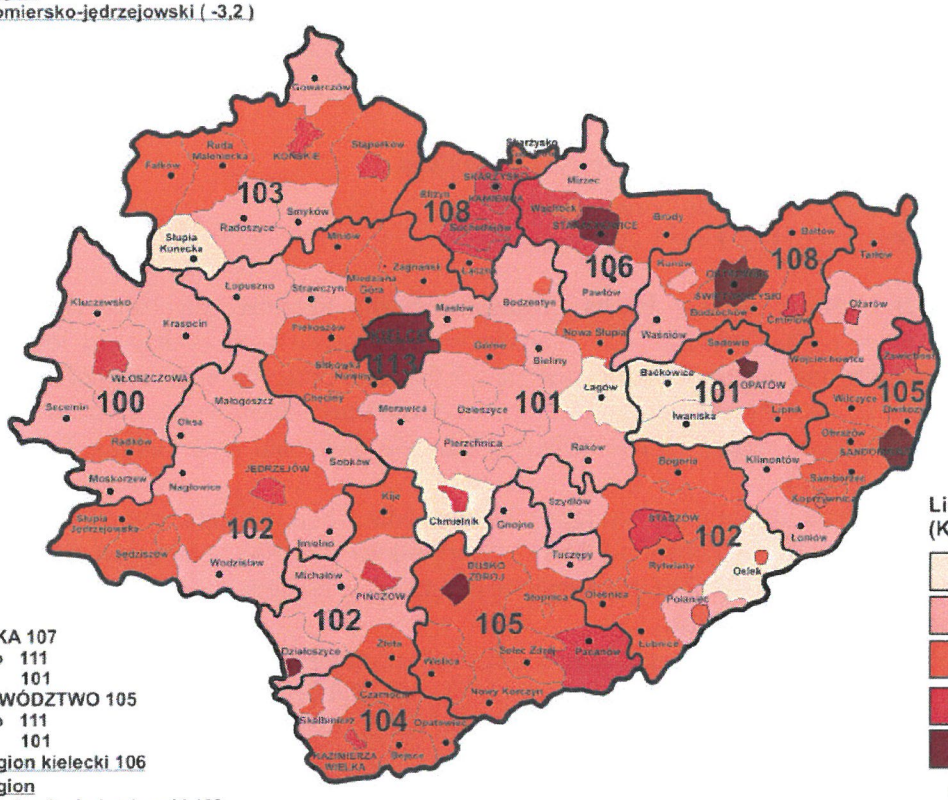

Liczba kobiet na 100 mężczyzn
(K/100M)

- 92 - 96
- 97 - 100
- 101 - 105
- 106 - 110
- 111 - 116

101 K/100M w powiatach

POLSKA 107
miasto 111
wieś 101
WOJEWÓDZTWO 105
miasto 111
wieś 101
Podregion kielecki 106
Podregion sandomiersko-jędrzejowski 103

w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich powiatu kieleckiego, na obszarze których notowano znaczącą przewagę urodzeń nad zgonami, co dawało dodatnie wartości przyrostu naturalnego. Jedną z przyczyn utrzymującego się ujemnego przyrostu naturalnego jest m.in. spadek współczynnika zawieranych małżeństw z 5,3‰ do 4,8‰ (w kraju z 5,3‰ do 5,0‰). Najmniej małżeństw na 1000 ludności odnotowano w powiatach: ostrowieckim (4,1‰), skarżyskim i starachowickim (po 4,4‰), a najwięcej we włoszczowskim (5,7‰), kieleckim (5,4‰) i staszowskim (5,2‰).

W województwie na 100 mężczyzn niezmiennie przypada 105 kobiet (w kraju 107), przy czym bardziej sfeminizowane są miasta, niż wsie. Najwyższy wskaźnik feminizacji osiągnął powiat grodzki m. Kielce (113) oraz powiaty: ostrowiecki i skarżyski (po 108), starachowicki (106), buski i sandomierski (po 105). Równowaga płci występuje w powiatach: włoszczowskim (100), kieleckim i opatowskim (po 101). Kobiety stanowią 51,2% ogółu ludności województwa (w kraju 51,6%) i dominują w wieku poprodukcyjnym, natomiast mężczyźni w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym.

4.9.4. Migracje ludności na pobyt stały

Według danych GUS masowa migracja wewnętrzna i zagraniczna na pobyt stały mieszkańców województwa, w tym mieszkańców miasta Kielce trwa od 1995 roku, a saldo migracji, podobnie jak przyrost naturalny, nieprzerwanie utrzymuje się na ujemnym poziomie. Oznacza to, że corocznie z województwa wymeldowuje się więcej osób niż się osiedla, choć w ostatnich latach następuje zmniejszenie natężenia ruchów migracyjnych, na skutek prognozowanego wyczerpywania potencjału migracyjnego. Większość przemieszczeń ludności dotyczyło migracji wewnętrznych (wewnątrz województwa i w ruchu wewnętrznym krajowym), natomiast migracje zagraniczne stanowiły niewielki odsetek ogółu migracji w gminach. Mieszkańcy województwa w dalszym ciągu najczęściej osiedlali się w województwach ościennych: mazowieckim (32,5%), małopolskim (23,5%), śląskim (10,6%), podkarpackim (6,5%) i łódzkim (6,2%), a poza obszar kraju najchętniej wyjeżdżali do Wielkiej Brytanii, Niemiec, Stanów Zjednoczonych oraz pozostałych krajów UE. Wśród wymeldowanych przeważały osoby w wieku produkcyjnym mobilnym (z przewagą kobiet) i przedprodukcyjnym.

W województwie w latach 2012-2016 ujemne saldo migracji spadło z minus 2 128 osób (–1,7‰) do minus 1 750 osób (–1,4‰). W 2016 roku zameldowało się na stałe 9 914 osób, w tym 383 osoby z zagranicy. Wśród ludności napływowej większość stanowiły kobiety oraz osoby zamieszkałe na wsi. Natomiast w tym samym roku z województwa wymeldowały się 11 664 osoby, w tym za granicę 162 osoby. Wymeldowani to w większości mieszkańcy miast oraz kobiety. Pod względem wielkości ujemnego salda migracji (na 1000 ludności), świętokrzyskie zajęło III miejsce na równi z województwem opolskim (–1,4‰), za warmińsko-mazurskim (–2,1‰) i lubelskim (–1,9‰). Dla porównania w kraju saldo migracji kształtowało się od (–0,2‰) do (0,0‰).

W analizowanym okresie jedynie w powiecie kieleckim notowano dodatnie saldo migracji (+1,7‰), a w pozostałych 13 powiatach było ono ujemne. Najwyższe ujemne wartości sald migracji wystąpiły w powiatach: skarżyskim (–3,7‰), opatowskim (–3,2‰), starachowickim (–2,8‰), staszowskim (–2,7‰), koneckim i jędrzejowskim po (–2,4‰), natomiast najniższe w buskim (–0,3‰). W mieście Kielce wystąpił spadek ujemnego salda migracji z (–3,4‰) do (–1,1‰). Większość osób migrujących z miasta osiedlała się w sąsiednich gminach wiejskich i na obszarach wiejskich gmin miejsko-wiejskich należących do powiatu kieleckiego, w których notowano dodatnią dynamikę liczby ludności. W ostatnich latach następował wzrost napływu osób migrujących na tereny gmin podmiejskich, głównie dotyczyło to gmin położonych w sąsiedztwie Kielc oraz pozostałych większych miast województwa. W wyniku ruchów migracyjnych (miasto — wieś) zachodzi intensywny proces

urbanizacji terenów podmiejskich i to w większości kosztem kapitału ludzkiego miasta Kielce, a także pozostałych większych miast województwa.

Wykres. Tempo przyrostu/ubytku składników rozwoju liczebnego ludności województwa świętokrzyskiego w latach 2012–2050*

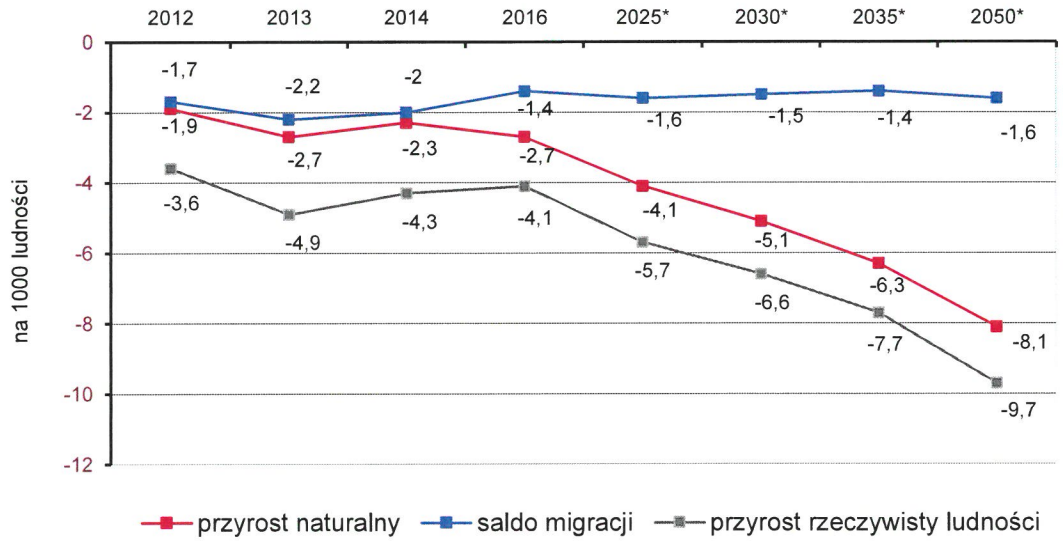

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (stan na dzień 31.XII.)
** według „Prognozy ludności na lata 2014-2050", Warszawa 2014 rok.*

W 2016 roku ujemne saldo migracji odnotowano w 70 gminach, które stanowiły 68,6% ogółu gmin województwa. Skala zjawiska migracji w poszczególnych gminach jest zróżnicowana przestrzennie, ponieważ na jej wielkość wpływa m.in. zróżnicowanie w poziomie rozwoju gospodarczego, ekonomicznej sytuacji regionu, urbanizacji, a także zróżnicowana mobilność zawodowa mieszkańców na rynku pracy. Z danych GUS wynika, że w grupie emigrantów czasowych jak i stałych większość stanowiły osoby pochodzące z północnej części województwa, gdzie notowane jest najwyższe bezrobocie. Osoby emigrujące, swój wyjazd w większości łączyły z podjęciem pracy lub jej poszukiwaniem.

4.9.5. Przyrost rzeczywisty ludności województwa świętokrzyskiego

Długotrwale utrzymujący się ujemny przyrost naturalny oraz ujemne saldo migracji skutkuje ujemnym przyrostem rzeczywistym ludności, tj. trwałym i nieodwracalnym spadkiem liczby ludności oraz postępującym procesem starzenia się jej struktury wiekowej.

W większości gmin województwa od lat występuje przewaga ujemnego salda migracji oraz ujemnego przyrostu naturalnego w wyniku utrwalania się niekorzystnych procesów demograficznych, m.in.: spadku współczynników reprodukcji ludności, wzrostu współczynnika zgonów, deformacji struktury płci i wieku, starzenia się społeczeństwa, długofalowego odpływu osób w wieku produkcyjnym mobilnym, a także w wyniku koncentracji negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych (m.in. wysokiego bezrobocia), głównie w gminach wiejskich położonych z dala od głównych ośrodków miejskich, a także w miastach.

PRZYROST RZECZYWISTY LUDNOŚCI
(stan na 31.XII.2016 rok)

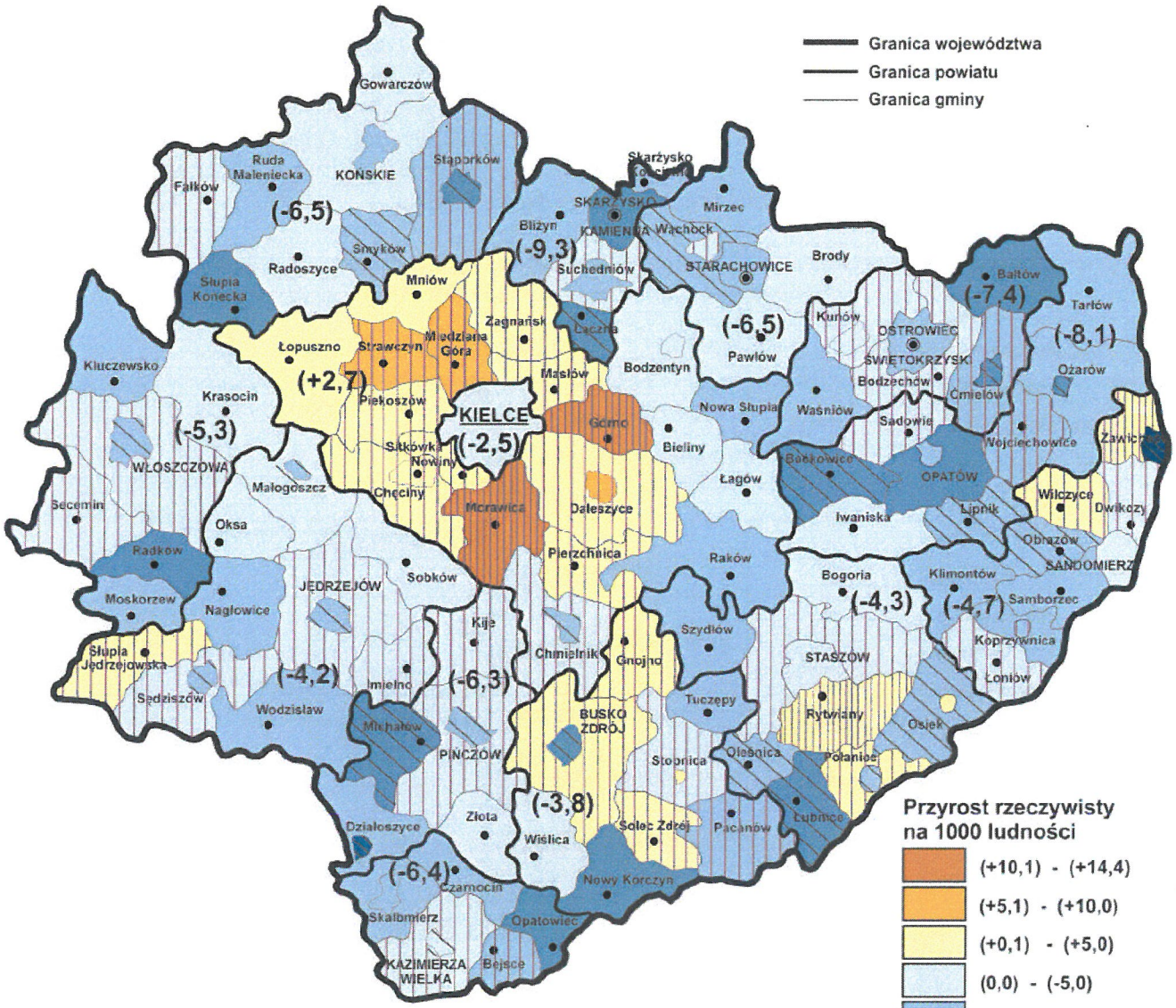

W województwie na koniec 2016 roku wskaźnik ujemnego przyrostu rzeczywistego ludności wyniósł (–4,1‰) i był wyższy niż w 2012 roku (–3,6‰). Ujemne wartości tego wskaźnika utrzymują się w 84 gminach, które stanowią 82,4% ogółu gmin województwa. Dodatkowo od lat ujemny przyrost rzeczywisty ludności jest wyższy w miastach, niż na obszarach wiejskich. Daje to podstawę do określenia województwa jako obszaru zagrożonego wyludnieniem (głównie gmin położonych peryferyjnie, a także miast), co ma zasadniczy wpływ na założenia polityki społeczno-gospodarczej oraz kształtowanie zagospodarowania przestrzennego województwa.

Wykres. Przyrost rzeczywisty (na 1000 ludności) województwa świętokrzyskiego na tle kraju

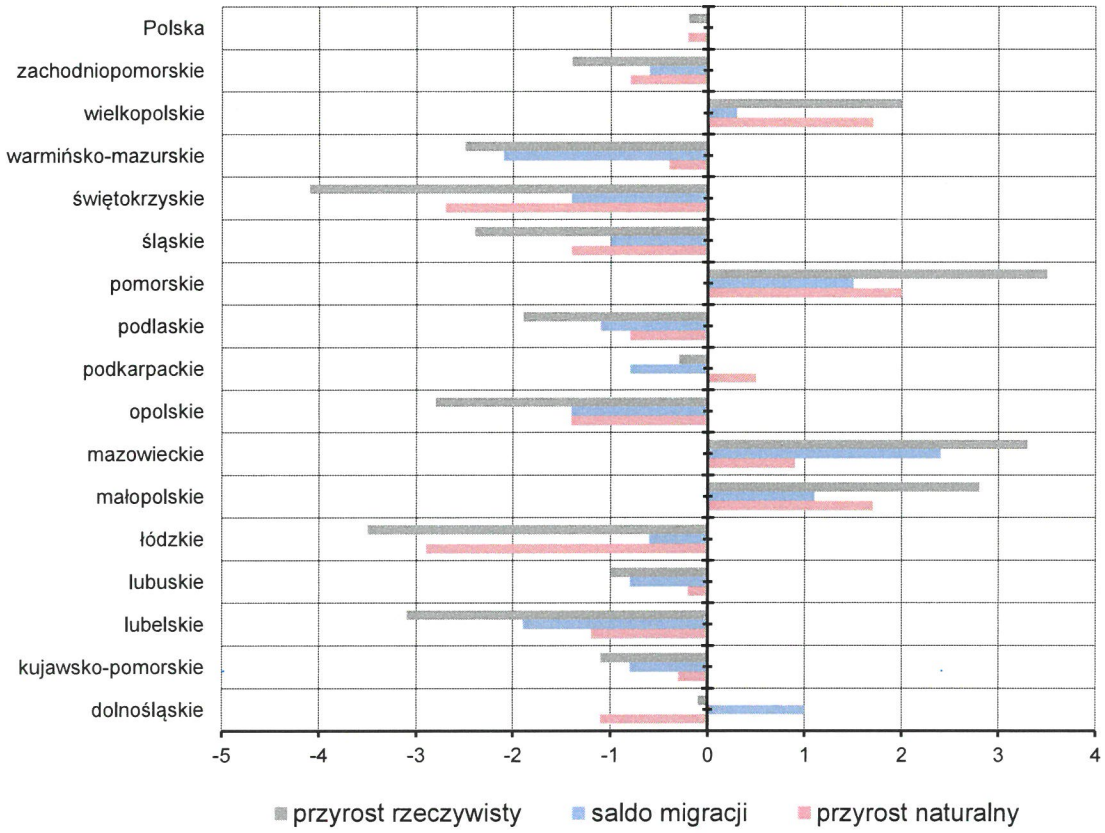

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (stan na dzień 31.XII.2016 rok).

W układzie powiatów najwyższy ujemny przyrost rzeczywisty ludności wystąpił w: skarżyskim (–9,3‰), opatowskim (–8,1‰), ostrowieckim (–7,4‰), koneckim i starachowickim po (–6,5‰), kazimierskim (–6,4‰) i pińczowskim (–6,3‰), a najniższy w powiecie grodzkim mieście Kielce (–2,5‰). Pozytywnym zjawiskiem jest utrzymywanie się w analizowanym okresie dodatniego przyrostu rzeczywistego ludności w gminach powiatu kieleckiego, tj. od (+3,7‰) do (+2,7‰).

Zróżnicowania w wysokości wskaźników ruchu naturalnego i salda migracji w poszczególnych gminach prowadzą do pogłębiania różnic w rozmieszczeniu ludności. Obszar rozwoju demograficznego stanowią w większości gminy powiatu kieleckiego.

4.9.6. Prognoza demograficzna dla województwa świętokrzyskiego do 2050 roku

Prognoza ludności na lata 2014–2050, sporządzona przez GUS przewiduje w kolejnych latach dalszy znaczny ubytek mieszkańców województwa, zarówno miast jak i obszarów wiejskich, przy czym

tempo tego ubytku będzie coraz wyższe wraz z upływem czasu, oraz wyższe będzie w miastach niż na wsi. W stosunku do 2016 roku liczba ludności zmniejszy się w 2020 roku o 26,9 tys. osób (2,1%), w 2035 roku o 136,3 tys. osób (10,8%), a w 2050 roku aż o 276,0 tys. osób (22%), w wyniku utrzymywania się niekorzystnych wskaźników demograficznych, m.in. ujemnego przyrostu naturalnego oraz ujemnego salda migracji.

Tabela. Dynamika stanów ludności województwa świętokrzyskiego w latach 2016–2050*

Województwo	Rok							
	2016	2020*	2025*	2030*	2035*	2040*	2045*	2050*
Ludność (w tys.)	1 252,9	1 226,0	1 193,5	1 157,4	1 116,6	1 071,6	1 024,4	976,9
Dynamika liczby ludności								
(w tys.)	–4,3	–26,9	–32,5	–36,1	–40,8	–45,0	–47,2	–47,5
%	–0,3	–2,1	–2,6	–3,0	–3,5	–4,0	–4,4	–4,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (stan na dzień 31.XII.).
**Według „Prognozy ludności na lata 2014-2050", Warszawa 2014 rok.*

Ubytek liczby ludności spowoduje zmniejszenie wskaźnika gęstości zaludnienia ze 107 do 95 os/km^2 w 2035 roku i do 83 os/km^2 w 2050 roku.

Wykres. Zmiany liczby ludności miast i wsi województwa w latach 2016–2050*

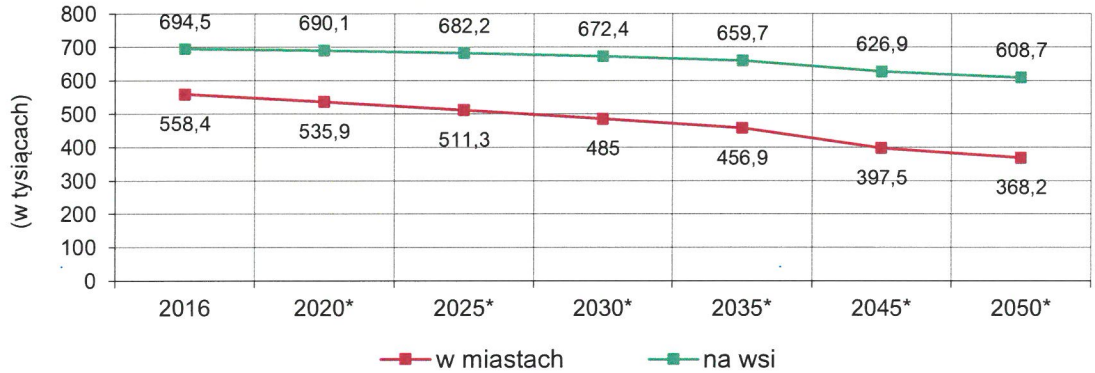

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (stan na dzień 31.XII.).
**Według „Prognozy ludności na lata 2014-2050", Warszawa 2014 rok.*

Na koniec okresu prognozowanego w stosunku do roku 2016 z obszarów wiejskich ubędzie ok. 85,8 tys. osób (12,3%), natomiast z miast ok. 190,2 tys. osób (34%). Ubytek liczby ludności zamieszkałej w miastach wynika m.in. ze większego odpływu migracyjnego z miast na obszary wiejskie, co spowoduje spadek wskaźnika urbanizacji z 44,6% do 37,7% (dla porównania w kraju z 60,3% do 55,5%).

Przewiduje się, że w całym okresie prognozowanym nastąpi nadmierny wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym oraz spadek udziału osób w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym w ogólnym zaludnieniu. W stosunku do roku 2016 gwałtownie zmniejszy się liczba dzieci i młodzieży:

- w wieku przedszkolnym (3–6 lat) z 45,9 tys. osób do 31,4 tys. osób w 2035 roku (tj. o 31,6%) i do 26,5 tys. osób na koniec 2050 roku (o 42,2%);
- w wieku szkoły podstawowej (7–12 lat) z 71,9 tys. osób do 51,9 tys. osób (o 27,8%) w 2035 roku i do 41,9 tys. osób (tj. o 41,7% na koniec okresu prognozowanego);

PRZEWIDYWANE ZMIANY W STANIE LUDNOŚCI DO ROKU 2030 NA PODSTAWIE „PROGNOZY LUDNOŚCI DLA GMIN NA LATA 2017-2030"

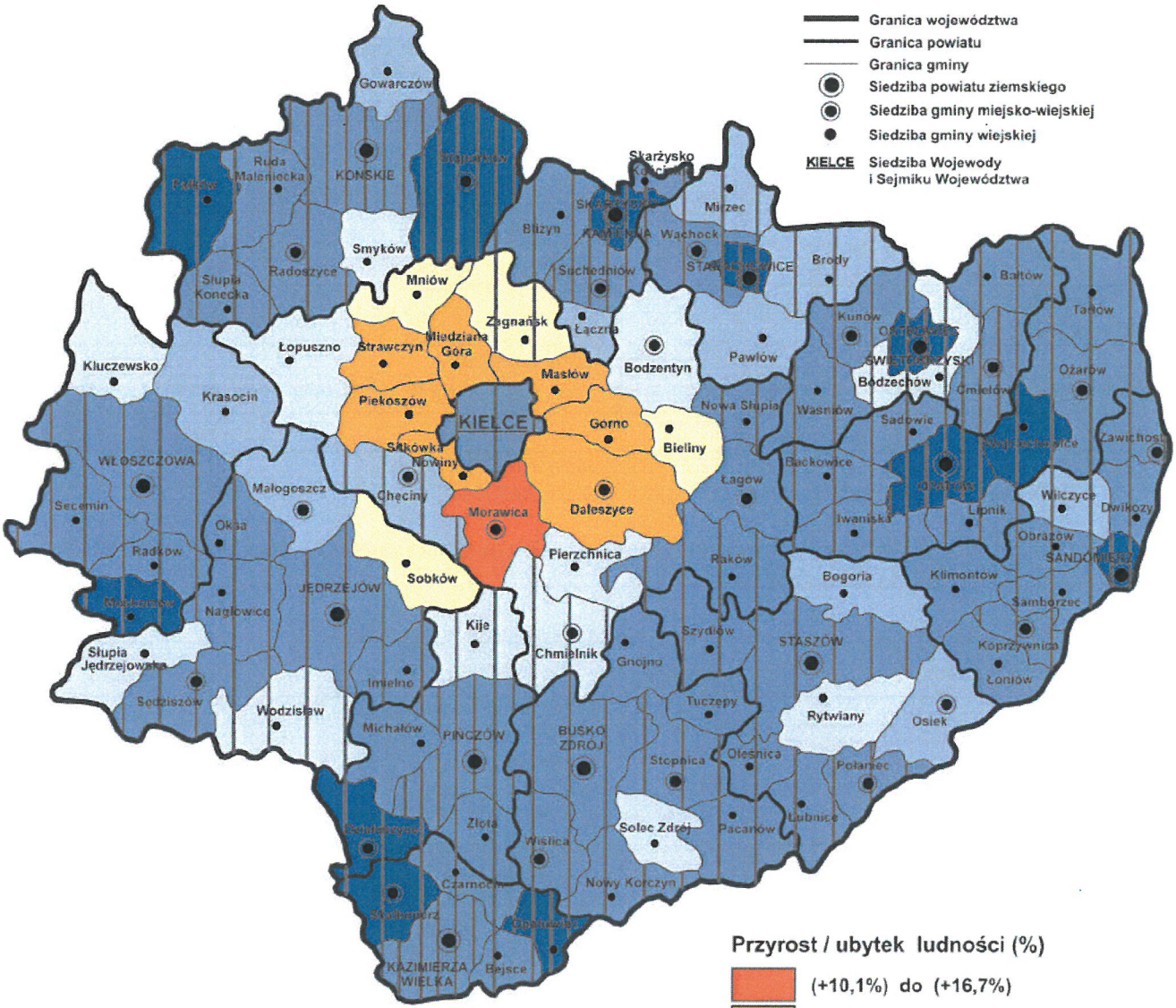

WOJEWÓDZTWO -6,6% (minus 82,9 tys. osób)
Podregion kielecki -6,1% (minus 46,5 tys. osób)
Powiaty:
kielecki +3,2% (+ 6,5 tys. osób)
konecki -8,6% (minus 7,0 tys. osób)
ostrowiecki -10,2% (minus 11,5 tys. osób)
skarżyski -11,9% (minus 9,1 tys. osób)
starachowicki -9,7% (minus 8,9 tys. osób)
KIELCE -8,3% (minus 16,4 tys. osób)
Podregion sandomiersko-jędrzejowski -7,5% (36,4 tys. osób)
Powiaty:
buski -6,5% (minus 4,7 tys. osób)
jędrzejowski -6,2% (minus 5,4 tys. osób)
kazimierski -10,2% (minus 3,5 tys. osób)
opatowski -9,4% (minus 5,0 tys. osób)
pińczowski -7,8% (minus 3,1 tys. osób)
sandomierski -8,6% (minus 6,8 tys. osób)
staszowski -6,5% (minus 4,7 tys. osób)
włoszczowski -6,5% (minus 3,0 tys. osób)

- w wieku gimnazjalnym (13–15 lat) z 34,8 tys. osób odpowiednio: do 28,3 tys. osób (o 18,6%) i do 21,7 tys. osób (o 37,6%);
- w wieku licealnym (16–18 lat) z 37,9 tys. osób do 29,3 tys. osób (o 22,7%) i do 22,4 tys. osób (o 40,9%);
- w wieku studiów wyższych (19–24 lata) z 92,2 tys. osób do 63,0 tys. osób (o 31,6%) w 2035 roku i do 48,1 tys. osób (o 47,8%) na koniec okresu prognozowanego.

Wykres. Zmiany struktury wieku ludności województwa w latach 2016–2050*

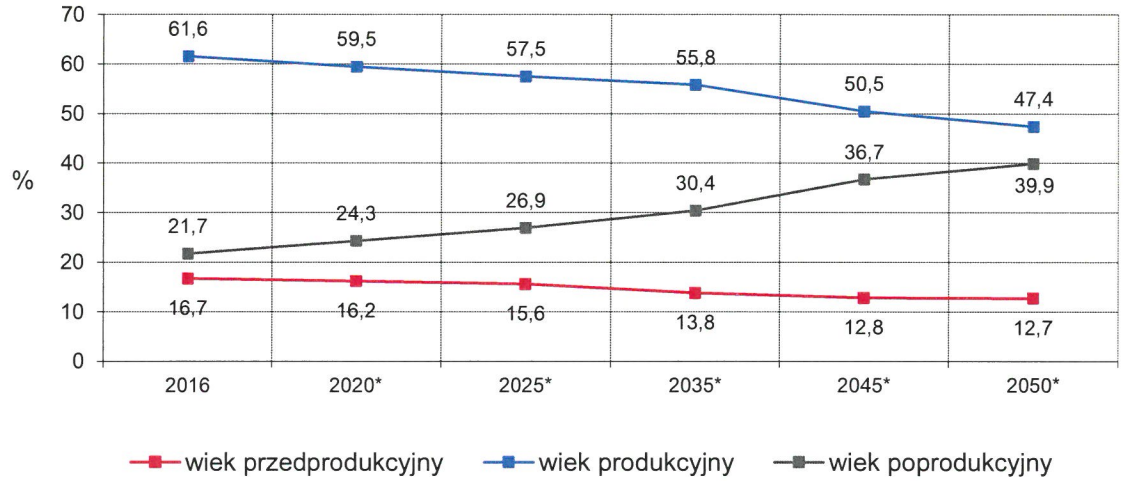

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (stan na dzień 31.XII.).
**Według „Prognozy ludności na lata 2014-2050", Warszawa 2014 rok.*

W wyniku deformacji struktury wieku, tj. znacznego wzrostu liczby osób w wieku poprodukcyjnym i spadku osób w wieku produkcyjnym nastąpi wzrost wskaźnika obciążenia demograficznego z 62 do 68 osób w 2020 roku, do 79 w 2035 roku i do 111 osób w 2050 roku. W miastach wskaźnik ten wzrośnie odpowiednio do: 73; 87 i 128, a na wsi do: 64; 74 i 102 osób. Zwiększy się także mediana wieku populacji odpowiednio: do 49,9 lat i do 55,4 lat, w tym w miastach do: 52,4 i 58,4 lat, a na wsi do: 47,9 i 53,7 lat. Mieszkańcy wsi pozostaną młodsi od mieszkańców miast o ok. 4,5 lat.

Miarą starzenia się ludności jest tzw. indeks starości, obliczany jako liczba osób w wieku 65 lat i więcej przypadająca na 1000 osób w wieku 0–14 lat. W skali kraju, w świętokrzyskim i opolskim wystąpią najbardziej niekorzystne relacje międzygeneracyjne. Przewiduje się, że w 2035 roku na 1000 wnuków przypadać będzie około 2 408 dziadków, a w 2050 roku aż 3 464 dziadków, przy czym wielkość indeksu starości będzie wyższa w miastach niż na obszarach wiejskich.

Utrudnieniem w rozwoju demograficznym województwa świętokrzyskiego (podobnie jak kraju), jest niska dzietność polskich kobiet, najniższa wśród krajów europejskich, głęboki niż demograficzny z lat 90-tych oraz utrzymująca się emigracja (do województw sąsiednich lub za granicę) ludzi młodych, w celu podjęcia zatrudnienia. Obszary problemowe stanowią gminy wiejskie, w których spada gęstość zaludnienia poniżej 50 osób/km^2, i są to obszary zagrożone wyludnieniem.

4.9.7. Założenia rozwoju demograficznego gmin województwa świętokrzyskiego

W kraju, obecnie jest realizowana polityka prorodzinna ukierunkowana m.in. na wzrost dzietności, co może w przyszłości pomóc w zagwarantowaniu dodatniego przyrostu naturalnego ludności, a tym samym odwróceniu negatywnej tendencji, jaką jest notowany od wielu lat w większości gmin województwa ujemny przyrost rzeczywisty ludności.

Podstawą przyszłego rozwoju demograficznego województwa świętokrzyskiego jest przeciwdziałanie depopulacji i starzeniu się społeczeństwa. Kierunki działań do osiągnięcia tego celu to m.in. promocja rodziny, wzrost wskaźnika zawieranych małżeństw oraz zmiany w sferze dzietności, poprzez osiągnięcie korzystnych współczynników reprodukcji ludności, tj.: współczynnika dzietności (najkorzystniejszy wówczas, gdy na jedną kobietę w wieku 15–49 lat przypada średnio 2,10–2,15 dzieci), współczynnika reprodukcji brutto (to liczba córek urodzonych przeciętnie przez kobietę w wieku rozrodczym), współczynnika dynamiki demograficznej (to stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów) oraz płodności kobiet (przywrócenie najwyższej płodności kobiet do grupy w wieku 20–24 lata).

W dalszym ciągu niezbędnym zadaniem w prowadzeniu polityki prorodzinnej jest tworzenie i wdrażanie systemu opieki instytucjonalnej nad małymi dziećmi (w wieku do 3 lat), aby pomóc w łączeniu aktywności zawodowej z życiem rodzinnym, również wydłużanie urlopu wychowawczego oraz zwiększanie zakresu wsparcia dla rodzin wielodzietnych, a także z osobami zależnymi. Dodatkowo należy dążyć do zapewnienia i podnoszenia jakości oraz dostępności do usług użyteczności publicznej, m.in.: usług ochrony zdrowia, oświaty, kultury i opieki społecznej - głównie w gminach wiejskich oddalonych od ośrodków miejskich.

4.9.8. Wnioski do zmiany „Planu…"

Analiza danych dotyczących struktury wieku, przyrostu naturalnego i migracji ludności województwa świętokrzyskiego pozwala stwierdzić, że w perspektywie najbliższych kilkunastu lat rozwój zasobów ludzkich będzie charakteryzować ubytek przyrostu ludności i ich starzenie się. Świętokrzyskie należy do demograficznie najstarszych województw, wraz z łódzkim i śląskim. Przyczyn systematycznego zmniejszania się liczby ludności i jej starzenia, należy upatrywać w utrwalaniu się (w ostatnich dwóch dekadach i okresie prognozowanym) niekorzystnych procesów demograficznych, tj. zwiększanie się współczynnika zgonów oraz utrzymywanie się ujemnego salda migracji, a także niekorzystnych zjawisk społeczno-gospodarczych, m.in. niskiego poziomu rozwoju gospodarczego i wysokiego bezrobocia. Należy zaznaczyć, że w ostatnich latach następuje powolne odwrócenie tych niekorzystnych tendencji, ponieważ odnotowuje się niewielki wzrost urodzeń, wzrost rozwoju gospodarczego oraz spadek stopy bezrobocia.

Rozwój planowania zagospodarowania przestrzennego województwa, tj. funkcji oraz hierarchii jednostek osadniczych (sieci osadniczej — mieszkalnictwa), a także rozwój usług (oświaty, ochrony zdrowia, opieki społecznej, kultury), transportu i infrastruktury technicznej uzależniony jest od zmian procesów demograficznych, w tym głównie od zaawansowanego procesu starzenia się ludności i wynikającego z tego faktu problemu prowadzenia właściwej polityki społecznej. Należy dostosować m.in.: usługi publiczne (np. lecznictwo i opiekę) do potrzeb osób starszych, niemogących samodzielnie funkcjonować, zabezpieczenie społeczne oraz produkcję i usługi na rzecz osób starszych. Natomiast zmiany w liczbie i strukturze ludności w wieku produkcyjnym wpłyną na przyszłą sytuację na rynku pracy oraz określą wielkość potencjalnych zasobów pracy i rozmiary zatrudnienia. Zasadniczym zadaniem jest więc umożliwienie wejścia na rynek pracy jak największej liczbie osób młodych, które

emigrują poza obszar województwa i kraju, aby zahamować spadek liczby osób w wieku produkcyjnym. Z kolei gwałtowny ubytek ludności w wieku przedprodukcyjnym obecnie wymusza konieczność weryfikacji bazy edukacyjnej.

Z przeprowadzonej analizy sytuacji demograficznej województwa świętokrzyskiego (na tle kraju) w latach 2012–2016 i w okresie prognozowanym wynika, że:

- liczba ludności województwa (zarówno miast jak i wsi) systematycznie zmniejsza się w wyniku ujemnego przyrost naturalnego (przewagi zgonów nad urodzeniami) oraz ujemnego salda migracji (przewagi odpływu ludności), i prognozuje się utrzymanie tego niekorzystnego trendu, co spowoduje znaczne zmniejszenie wskaźnika gęstości zaludnienia;
- w wyniku znacznego ubytku mieszkańców miast (głównie miasta Kielce oraz pozostałych większych miast województwa) nastąpi spadek wskaźnika urbanizacji, pozytywnym faktem jest nadawanie praw miejskich siedzibom gmin: Morawica, Łagów, Radoszyce i Wiślica;
- większość gmin województwa od wielu lat doświadcza ujemnego przyrostu rzeczywistego ludności, a najwięcej gminy powiatów: skarżyskiego, opatowskiego, ostrowieckiego, koneckiego, starachowickiego, kazimierskiego i pińczowskiego. Dodatni przyrost rzeczywisty ludności występuje tylko w powiecie kieleckim;
- wzrost liczby ludności notowano głównie w gminach powiatu kieleckiego, dzięki napływowi migracyjnemu ludności miejskiej (w większości z Kielc) na obszary wiejskie gmin wiejskich i miejsko-wiejskich położonych w bliskim sąsiedztwie stolicy regionu. Proces osiedlania się ludności miejskiej w gminach wiejskich (poza miastem) określa się jako zjawisko suburbanizacji (rozlewania się miast), które w ostatnich latach występowało w większości miast w kraju, a powodowane było chęcią bardziej komfortowych warunków życia, z dala od miast. Proces ten zwiększa ruch komunikacyjny związany z codziennymi dojazdami do zakładów pracy, szkół oraz innych instytucji zlokalizowanych na terenie miast;
- obszarem rozwoju demograficznego województwa (z większym udziałem dzieci i młodzieży, osób w wieku produkcyjnym oraz mniejszym udziałem osób starszych, a także z niższym obciążeniem demograficznym) stają się gminy wiejskie i miejsko-wiejskie powiatu kieleckiego — w wyniku procesu suburbanizacji;
- napływ migracyjny ludności (w większości osób młodych) zasadniczo wpływa na wzrost liczby mieszkańców, w tym wzrost zasobów siły roboczej, poprawę wskaźników ruchu naturalnego, a także równoważy skutki starzenia się ludności, obserwuje się go głównie w gminach powiatu kieleckiego położonych wokół stolicy regionu — miasta Kielce, natomiast odpływ znacznej grupy osób w wieku produkcyjnym mobilnym powoduje zmniejszanie się liczby mieszkańców, pogłębia ujemny przyrost rzeczywisty ludności, w tym ujemny przyrost naturalny, starzenie się struktury wiekowej populacji, występuje on głównie w miastach oraz gminach wiejskich i miejsko-wiejskich położonych peryferyjnie, na obrzeżach województwa;
- we wszystkich gminach województwa przyspieszeniu ulegnie proces starzenia się społeczeństwa, powodowany ciągłym zwiększaniem się udziału osób w wieku poprodukcyjnym i zmniejszaniem udziału osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym;
- skutkiem spadku udziału osób w wieku produkcyjnym oraz wzrostu osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnym zaludnieniu, będzie wzrost obciążenia demograficznego z tym, że będzie on większy w miastach, niż na wsi;
- pomimo niewielkiego wzrostu liczby urodzeń, utrzyma się w kolejnych latach okres depresji urodzeniowej, ponieważ w dalszym ciągu poziom reprodukcji ludności obecnej i prognozowanej nie zagwarantuje prostej zastępowalności pokoleń. Według prognozy wzrost współczynnika

dzietności do poziomu (2,15) nie wpłynie na zatrzymanie zmniejszania się liczby ludności oraz postępującego procesu starzenia się jej struktury wiekowej;

- w okresie prognozowanym nastąpi znaczny ubytek populacji kobiet w wieku prokreacyjnym (z powodu m.in. emigracji), w tym zaawansowany proces starzenia się potencjalnych matek oraz gwałtowny spadek udziału dzieci i młodzieży (w wieku do 24 lat), a także zmniejszenie udziału osób w wieku najwyższej aktywności zawodowej w ogólnym zaludnieniu.

Podsumowując należy stwierdzić, że w wyniku spadku liczebności i wzrostu tempa starzenia się ludności oraz jego przyspieszenia w okresie prognozowanym, a także zmian strukturalnych w gospodarce i rynku pracy w województwie (tak jak i w kraju), zaistniała potrzeba prowadzenia dalszej, aktywnej polityki ludnościowej, która ma wyrażać się w celowym i długofalowym oddziaływaniu *„państwa i podmiotów publicznych na przebieg procesów ruchu naturalnego i wędrówkowego ludności w celu ukształtowania pożądanego stanu i struktury ludności, przez tworzenie warunków społecznych, ekonomicznych i politycznych korzystnych dla przebiegu procesów demograficznych, zapewniających biologiczne przetrwanie narodu oraz zrównoważony rozwój społeczno-ekonomiczny i ekologiczny"*. Ma wpływać na kształtowanie korzystnych procesów demograficznych poprzez zastosowanie właściwych instrumentów polityki społecznej, które zawierają się w obszarze polityk: rodzinnej, mieszkaniowej, edukacyjnej, ochrony zdrowia, zabezpieczenia społecznego, zatrudnienia, a także polityki gospodarczej — w celu zapewnienia pozytywnego przebiegu tych procesów, dla przyszłego znaczącego rozwoju społeczno-ekonomicznego województwa. Szczególny nacisk należy położyć na kształtowanie odpowiedniej polityki w mieście Kielce, mającej na celu zwiększenie dostępności do tanich mieszkań, udostępnienie i przygotowanie terenów pod rozwój budownictwa jednorodzinnego na obszarze miasta, przygotowanie oferty terenów pod rozwój nieuciążliwego przemysłu i usług zapewniających nowe miejsca pracy, współpracę uczelni z przedsiębiorstwami, aktywizację kształcenia zawodowego.

4.10 RYNEK PRACY I BEZROBOCIE

4.10.1. Pracujący

W województwie świętokrzyskim w latach 2011–2016 liczba pracujących według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności (z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, bez pracujących w jednostkach budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego) wzrosła do 473,7 tys. osób, tj. o 11,0 tys. osób (2,4%), stanowiąc 3,2% ogółu pracujących w kraju, co dało 12 lokatę przed województwami: warmińsko-mazurskim, podlaskim, lubuskim i opolskim. W sektorze prywatnym znalazło zatrudnienie 383,0 tys. osób (80,9% — z tendencją wzrostu), natomiast w sektorze publicznym 90,7 tys. osób.

Wśród pracujących dominowali mężczyźni, a na 1000 ludności przypadało 378 pracujących (w kraju 389) — z tendencją wzrostu. Najliczniejszą grupę stanowili pracujący w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie — 31,6% (z tendencją spadku) oraz w przemyśle — 17,4% (z tendencją niewielkiego wzrostu), w tym w przetwórstwie przemysłowym — 15,1%. Na trzecim miejscu znaleźli się pracujący w handlu; naprawie pojazdów samochodowych — 12,8%, a w następnej kolejności pracujący w sekcjach, tj.: edukacja — 6,8%, opieka zdrowotna i pomoc społeczna — 6,5% oraz budownictwo — 5,2%.

PRACUJĄCY W GOSPODARCE NARODOWEJ WEDŁUG POWIATÓW

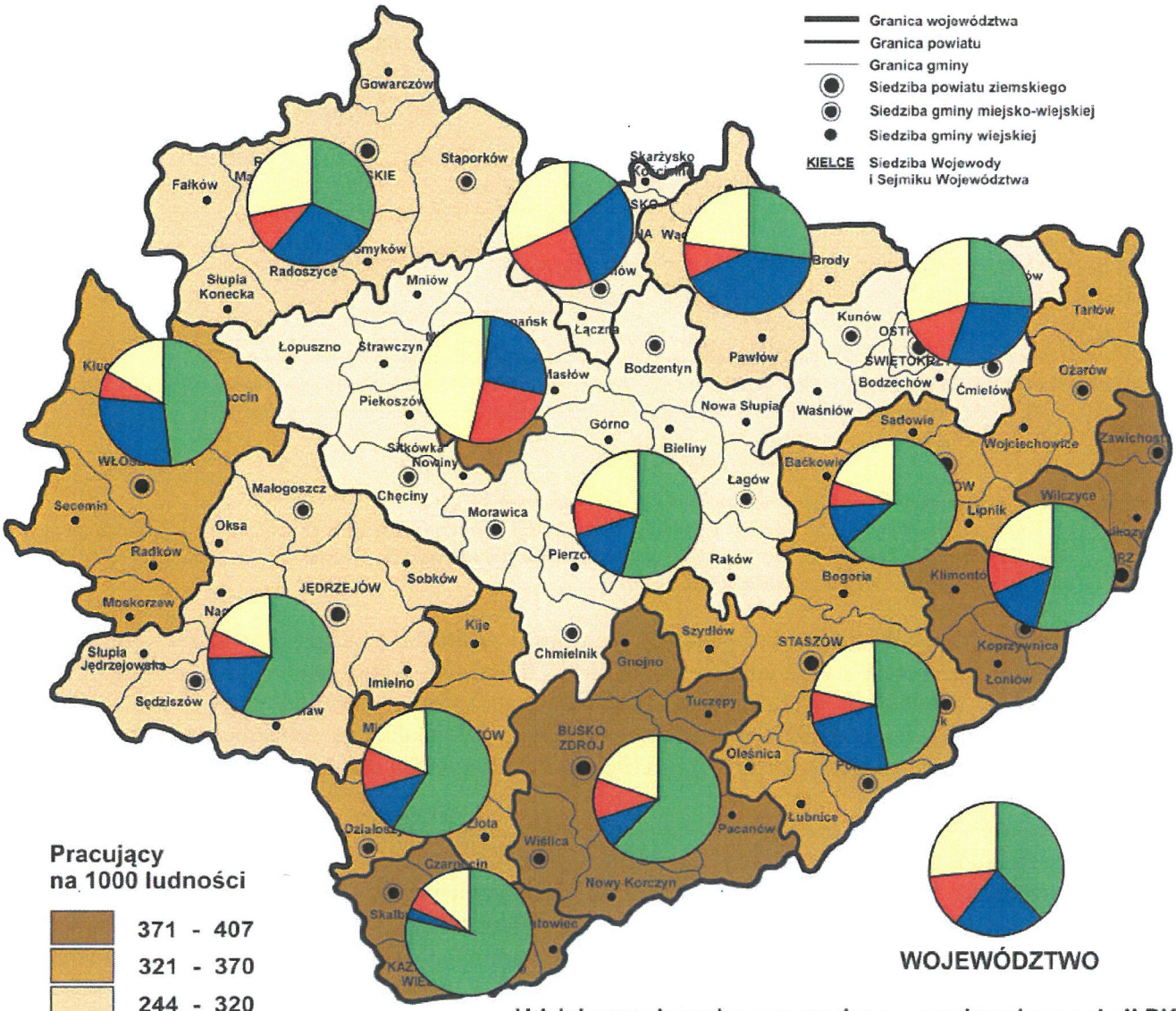

Pracujący na 1000 ludności
(stan na 31.XII.2016 r.)
Województwo - 308
Podregiony:
kielecki - 279
sandomiersko-jędrzejowski - 353

podr. kielecki

podr. sandom.-jędrzej.

Wykres. Dynamika liczby pracujących* w województwie świętokrzyskim na tle kraju

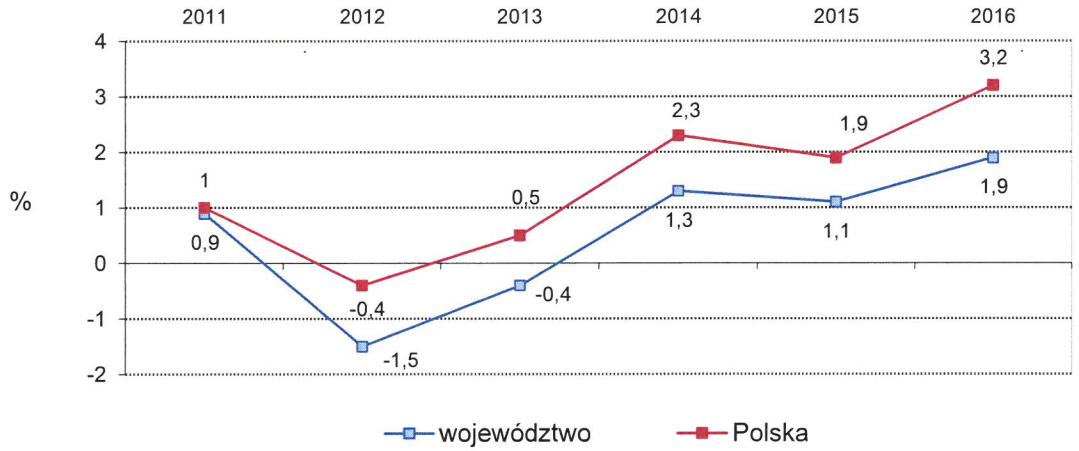

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (stan na dzień 31.XII.).
**według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności, z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, bez pracujących w jednostkach budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.*

Pracujący w pozostałych usługach (tj.: transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja; działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości; działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; administrowanie i działalność wspierająca; administracja publiczna i obrona narodowa obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją oraz pozostała działalność usługowa) stanowili ogółem 19,7%.

Natomiast liczba pracujących według faktycznego miejsca pracy, bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, łącznie z osobami pracującymi w fundacjach, stowarzyszeniach, partiach politycznych, organizacjach społecznych, organizacjach pracodawców, samorządu gospodarczego i zawodowego oraz w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie na koniec 2016 roku wzrosła do 385,7 tys. osób, tj. o 6,7 tys. osób (1,8%) w stosunku do roku wyjściowego. Pracujący stanowili 3,4% ogółu pracujących w kraju, plasując województwo na XI pozycji.

Ponad połowę pracujących (55,6%) skupiał podregion kielecki. Najwięcej osób pracowało w mieście Kielce — 76,9 tys. (tj. 19,9% ogółu pracujących w województwie), następnie w powiatach: kieleckim — 48,7 tys. (12,6%), buskim — 29,6 tys. (7,7%), sandomierskim — 29,2 tys. (7,6%), starachowickim — 28,7 tys. (7,5%), jędrzejowskim — 26,4 tys. (6,9%), ostrowieckim — 25,4 tys. (6,6%) i staszowskim — 24,7 tys. (6,4%), a najmniej w kazimierskim — 13,4 tys. osób (3,5%). Tendencja spadkowa liczby pracujących wystąpiła w powiatach: staszowskim, kazimierskim i ostrowieckim.

Struktura pracujących według rodzajów działalności wskazuje na duże zróżnicowanie przestrzenne. Podregion sandomiersko-jędrzejowski przoduje w udziale pracujących w rolnictwie — 98,0 tys. osób, tj. 65,8% ogółu pracujących w tym sektorze (z tendencją spadku), natomiast podregion kielecki w udziale pracujących w sekcji pozostałe usługi — 66,2 tys. osób (67,8%), przemyśle i budownictwie — 57,6 tys. osób (69,6%) oraz w sekcjach, tj.: handel; naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja

i komunikacja — 35,2 tys. osób (70,3%), działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości — 4,8 tys. osób (73,6% ogółu pracujących w tej branży w województwie).

Wykres. Zmiany liczby pracujących* w województwie świętokrzyskim w latach 2011–2016

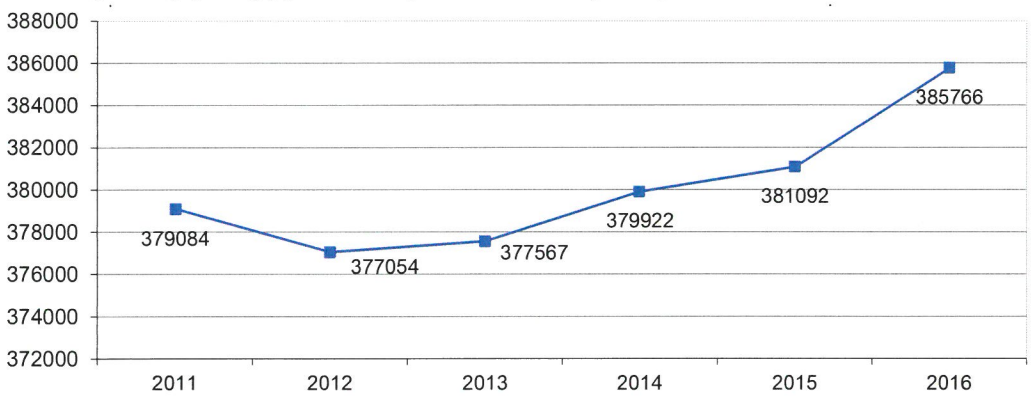

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (stan na dzień 31.XII.).

**według faktycznego miejsca pracy, bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, łącznie z osobami pracującymi w fundacjach, stowarzyszeniach, partiach politycznych, organizacjach społecznych, organizacjach pracodawców, samorządu gospodarczego i zawodowego oraz w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie.*

W stolicy regionu, mieście Kielce, najwięcej pracujących odnotowano w sekcji pozostałe usługi — 33,7 tys. osób oraz przemyśle i budownictwie — 20,6 tys. osób, następnie w sekcjach, tj.: handel; naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja — 18,5 tys. osób. W działalności finansowej i ubezpieczeniowej obsłudze rynku nieruchomości pracowało 2,8 tys. osób.

Wykres. Struktura pracujących (według sekcji) w Kielcach

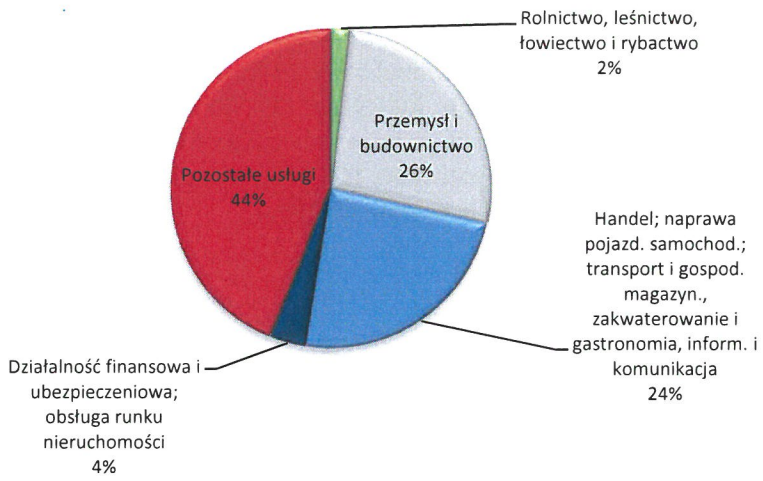

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (stan na dzień 31.XII.2016 rok).

Wykres. Struktura pracujących w województwie świętokrzyskim

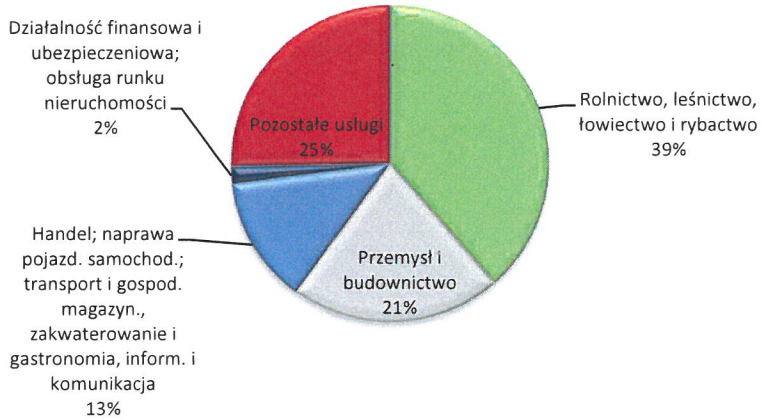

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (stan na dzień 31.XII.2016 rok).

W województwie wśród pracujących najliczniejszą grupę stanowiły osoby zatrudnione w sektorze rolniczym obejmującym: rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo — 148,9 tys. osób (38,6%) z tendencją spadku, a następnie w usługach (grupujących sekcje, tj.: działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, administrowanie i działalność wspierająca, administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne, edukacja, opieka zdrowotna i pomoc społeczna, działalność związana z kulturą rozrywką i rekreacją oraz pozostała działalność usługowa) — 97,5 tys. osób (25,3%) z tendencją wzrostu w stosunku do roku poprzedniego. Trzecią liczną grupę stanowili pracujący w przemyśle i budownictwie — 82,7 tys. osób (21,4%), a następnie pracujący w sektorze obejmującym: handel; naprawę pojazdów samochodowych, transport i gospodarkę magazynową, zakwaterowanie i gastronomię oraz informację i komunikację — 50,0 tys. osób (13,0%), z tendencją wzrostu. Najmniej pracujących odnotowano w sekcjach: działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości — 6,4 tys. osób (1,7%).

Pod względem udziału pracujących w rolnictwie, województwo świętokrzyskie znalazło się na drugim miejscu w kraju, po województwie lubelskim (44,5%). Najwyższy udział pracujących w sektorze rolniczym odnotowano w powiatach: kieleckim (17,7%), buskim (12,4%), sandomierskim (10,6%) oraz jędrzejowskim (10,2%), a ponad połowę mieszkańców zatrudnionych w tym sektorze posiadały powiaty: kazimierski (78,2%), opatowski (63,2%), buski (62,3%), pińczowski (58,5%), jędrzejowski (57,3%), kielecki (54,3%) i sandomierski (53,9%).

4.10.2. Przeciętne zatrudnienie

Na koniec 2016 roku udział województwa świętokrzyskiego w przeciętnym zatrudnieniu w kraju utrzymał się na poziomie 2,3%, co dało 13 miejsce przed województwami: lubuskim (2,2%), podlaskim (2,1%) i opolskim (1,9%).

W latach 2011–2016 nastąpił spadek przeciętnego zatrudnienia ze 199,5 tys. osób do 192,0 tys. osób, tj. o 7,5 tys. osób (3,7%). Natomiast w stosunku do roku poprzedniego odnotowano wzrost przeciętnego zatrudnienia o 2,2% (w tym w sektorze publicznym o 0,2%, a w prywatnym o 3,7%).

W sektorze publicznym znalazło zatrudnienie 79,8 tys. osób, tj. o 5,3 tys. (6,2%) mniej niż w 2011 roku, natomiast w sektorze prywatnym — 112,2 tys. osób, mniej o 2,2 tys. osób (1,9%).

Zatrudnieni w sektorze prywatnym stanowili 58,4% ogółu zatrudnionych, z tendencją wzrostu w stosunku do lat ubiegłych.

Wykres. Przeciętne zatrudnienie w województwie świętokrzyskim w latach 2011–2016

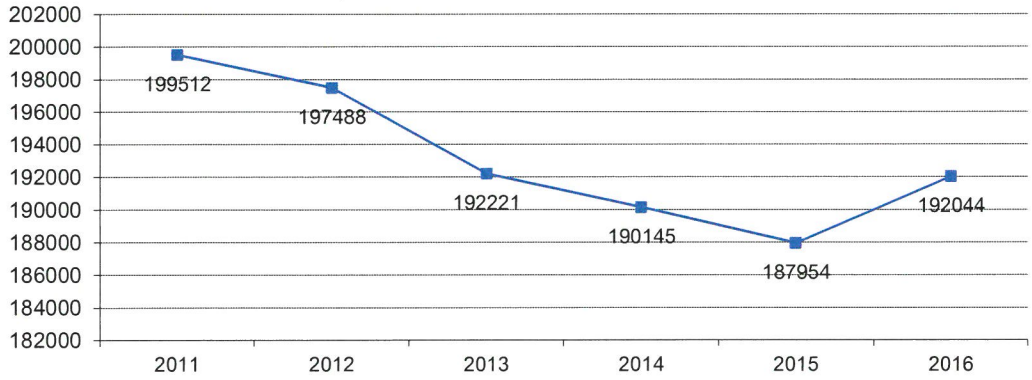

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (stan na dzień 31.XII.).

Podregion kielecki zatrudniał 131,5 tys. osób (68,5%), a o połowę mniej podregion sandomiersko-jędrzejowski — 60,5 tys. osób (31,5%). W układzie powiatów, największy udział w przeciętnym zatrudnieniu posiadał powiat grodzki miasto Kielce — 63,2 tys. osób (32,9%), a następnie powiaty: kielecki — 19,3 tys. osób (10,0%), ostrowiecki — 15,4 tys. osób (8,0%), starachowicki — 13,2 tys. osób (6,9%), sandomierski — 12,5 tys. osób (6,5%), staszowski — 11,4 tys. osób (6,0%), konecki — 11,3 tys. osób (5,9%) oraz buski — 9,6 tys. osób (5,0%), natomiast najmniej powiat kazimierski — 2,3 tys. osób (1,2%) i opatowski — 3,7 tys. osób (1,9%).

Wykres. Struktura przeciętnego zatrudnienia* w województwie świętokrzyskim

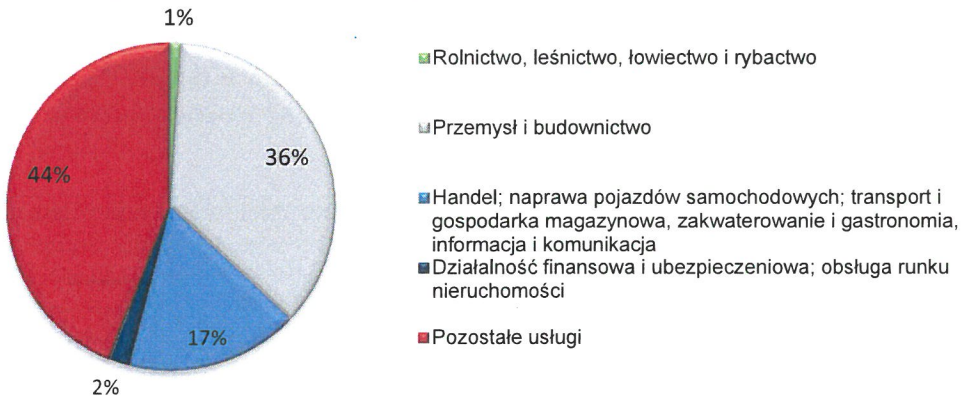

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (stan na dzień 31.XII.2016 rok).

**dotyczy podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób oraz jednostek sfery budżetowej niezależnie od liczby pracujących, bez gospodarstw indywidualnych w rolnictwie, fundacji, stowarzyszeń, partii politycznych, związków zawodowych, organizacjach społecznych, organizacjach pracodawców, samorządu gospodarczego i zawodowego. Z wyłączeniem jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.*

Najwięcej zatrudnionych odnotowano w sekcjach PKD obejmujących: działalność profesjonalną, naukową i techniczną; administrowanie i działalność wspierającą, administrację publiczną i obronę narodową; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; edukację; opiekę zdrowotną i pomoc społeczną; działalność związaną z kulturą, rozrywką i rekreacją oraz pozostałą działalność usługową — 83,2 tys. osób (44%), następnie w przemyśle i budownictwie — 69,7 tys. osób (36%), w tym w budownictwie — 10,3 tys. osób (14,8%), a w przetwórstwie przemysłowym — 51,3 tys. osób, które stanowiły 86,4% ogółu zatrudnionych w przemyśle.

W analizowanym okresie nastąpił wzrost przeciętnego zatrudnienia w sekcjach, tj.: administrowanie i działalność wspierająca (o 1517 osób), informacja i komunikacja (o 612 osób), opieka zdrowotna i pomoc społeczna (o 522 osoby), działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (o 246 osób), zakwaterowanie i gastronomia (o 147 osób) oraz rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (o 102 osoby). Natomiast w pozostałych sekcjach notowano jego spadek, a największy w: budownictwie (o 4535 osób), przemyśle (o 2936 osób), w tym w przetwórstwie przemysłowym (o 2727 osób), następnie w handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 1505 osób) i edukacji (o 581 osób).

Przeciętne zatrudnienie (na 1000 mieszkańców) spadło ze 156 do 153 osób z tym, że w porównaniu do roku poprzedniego wzrosło o 3 osoby. W podregionie kieleckim wzrosło do 171 osób, a w sandomiersko-jędrzejowskim do 125 osób. Najwyższe (z tendencją wzrostu) wystąpiło w Kielcach (319 osób), następnie w powiatach: sandomierskim (159), staszowskim (157), włoszczowskim (152), starachowickim (144), ostrowieckim i koneckim (po 137), buskim (131), skarżyskim (121), a najniższe w kazimierskim (68 osób).

4.10.3. Bezrobocie

W województwie świętokrzyskim stopa bezrobocia rejestrowanego, pomimo znacznego spadku, należy do największych w kraju. Na koniec 2016 roku wynosiła 10,8%, co dało XII miejsce przed województwami: zachodniopomorskim (11,0%), podkarpackim (11,6%), kujawsko-pomorskim (12,1%) i warmińsko-mazurskim (14,2%). Wzrost aktywności zawodowej mieszkańców oraz nowych miejsc pracy spowodował jej spadek w stosunku do roku 2011 o ponad 4 punkty procentowe (podobnie w kraju). W podregionie kieleckim stopa bezrobocia spadła z 16,8% do 11,9%, a w sandomiersko-jędrzejowskim z 13,0% do 9,3%. W 2017 roku zarówno w kraju jak i w województwie notowano dalszy jej systematyczny spadek.

Wykres. Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie świętokrzyskim na tle kraju w latach 2011–2016

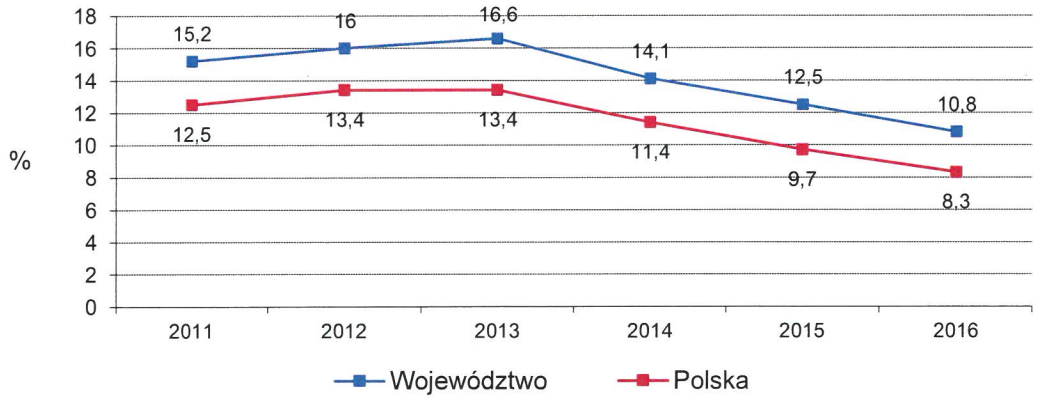

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (stan na dzień 31.XII.).

W 2016 roku najwyższą stopę bezrobocia (z tendencją spadku) odnotowano w powiatach: skarżyskim (19,6%), opatowskim (16,6%), ostrowieckim (14,5%), koneckim (14,2%) i kieleckim (13,7%), a najniższą w buskim (5,6%), pińczowskim (7,7%) oraz w powiecie grodzkim mieście Kielce (7,7%).

Wykres. Liczba bezrobotnych w województwie świętokrzyskim w latach 2011–2016

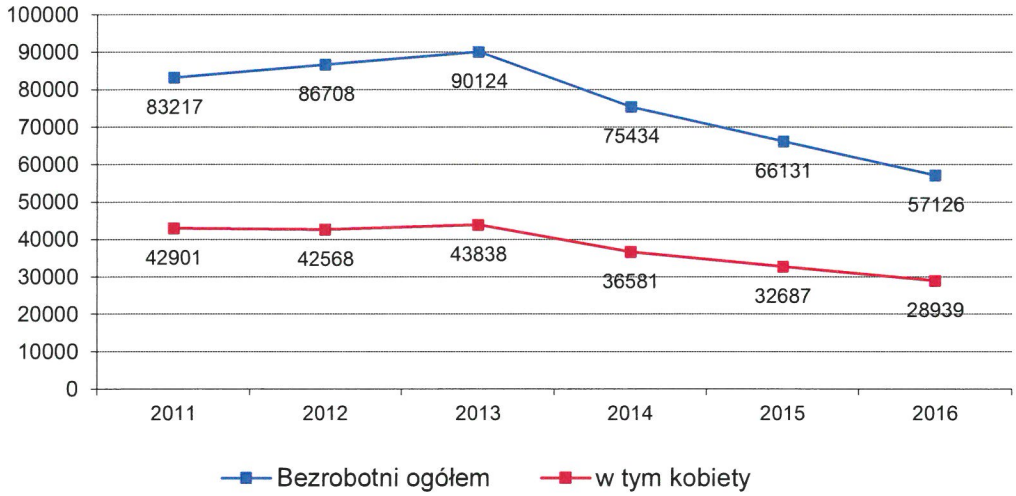

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (stan na dzień 31.XII.).

W analizowanym okresie liczba bezrobotnych wykazywała tendencję spadku, przy czym największy poziom osiągnęła w 2013 roku (90,1 tys. osób) i od tego roku następował jej systematyczny spadek. Na koniec 2016 roku odnotowano 57,1 tys. osób bezrobotnych, tj. o 26,1 tys. (31,3%) mniej niż w 2011 roku. Najwięcej osób bezrobotnych (z tendencją spadku) posiadały powiaty: kielecki — 9,9 tys. osób, tj. 17,4% ogółu bezrobotnych, miasto Kielce — 8,3 tys. osób (14,6%), ostrowiecki — 5,5 tys. osób (9,7%), skarżyski — 4,9 tys. osób (8,7%), konecki — 4,2 tys. osób (7,4%), starachowicki — 4,1 tys. osób (7,2%) i opatowski — 3,8 tys. osób (6,7%), a najmniej powiat pińczowski — 1,3 tys. osób (2,3%).

Udział kobiet w grupie osób bezrobotnych zmniejszył się z 51,6% do 50,7%, a największy odnotowano w powiatach: jędrzejowskim (59,7%), włoszczowskim (57,3%), staszowskim (56,3%), koneckim (56,2%), pińczowskim (52,5%) i ostrowieckim (52,2%), natomiast najniższy w buskim (44,1%) i opatowskim (47,4%).

Wśród zarejestrowanych bezrobotnych 56,3% stanowiły osoby zamieszkałe na wsi (z tendencją wzrostu). Najwyższy udział tej grupy bezrobotnych wystąpił w powiatach, w których większość stanowi ludność wiejska, tj.: kieleckim (94,7%), włoszczowskim (80,8%), opatowskim (79,8%), kazimierskim (75,8%), buskim (75,1%) i koneckim (73,9%), a najniższy w ostrowieckim (34,2%) oraz skarżyskim (34,8%).

W strukturze bezrobocia od wielu lat utrzymują się niekorzystne cechy, m.in. wysoki odsetek ludzi młodych w wieku 18–34 lata (który spadł z 53% do 44,7%) i w wieku mobilnym (z 71,7% do 66,5%). Niski poziom wykształcenia posiadało 48,3% ogółu bezrobotnych (z tendencją spadku), a bezrobotni bez stażu pracy stanowili 17,5%. Udział zarejestrowanych bezrobotnych oczekujących na pracę ponad rok wzrósł do 37,7%, z tego 21,7% pozostawało bez pracy powyżej 24 m-ce, natomiast 16,0% pozostawało bez pracy od 12 do 24 m-cy. Najwięcej osób pozostających bez pracy ponad rok odnotowano w powiatach: kazimierskim (50,6%), jędrzejowskim (48,2%), opatowskim (47,2%),

BEZROBOCIE - GŁÓWNY PROBLEM I ZAGROŻENIE DLA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA

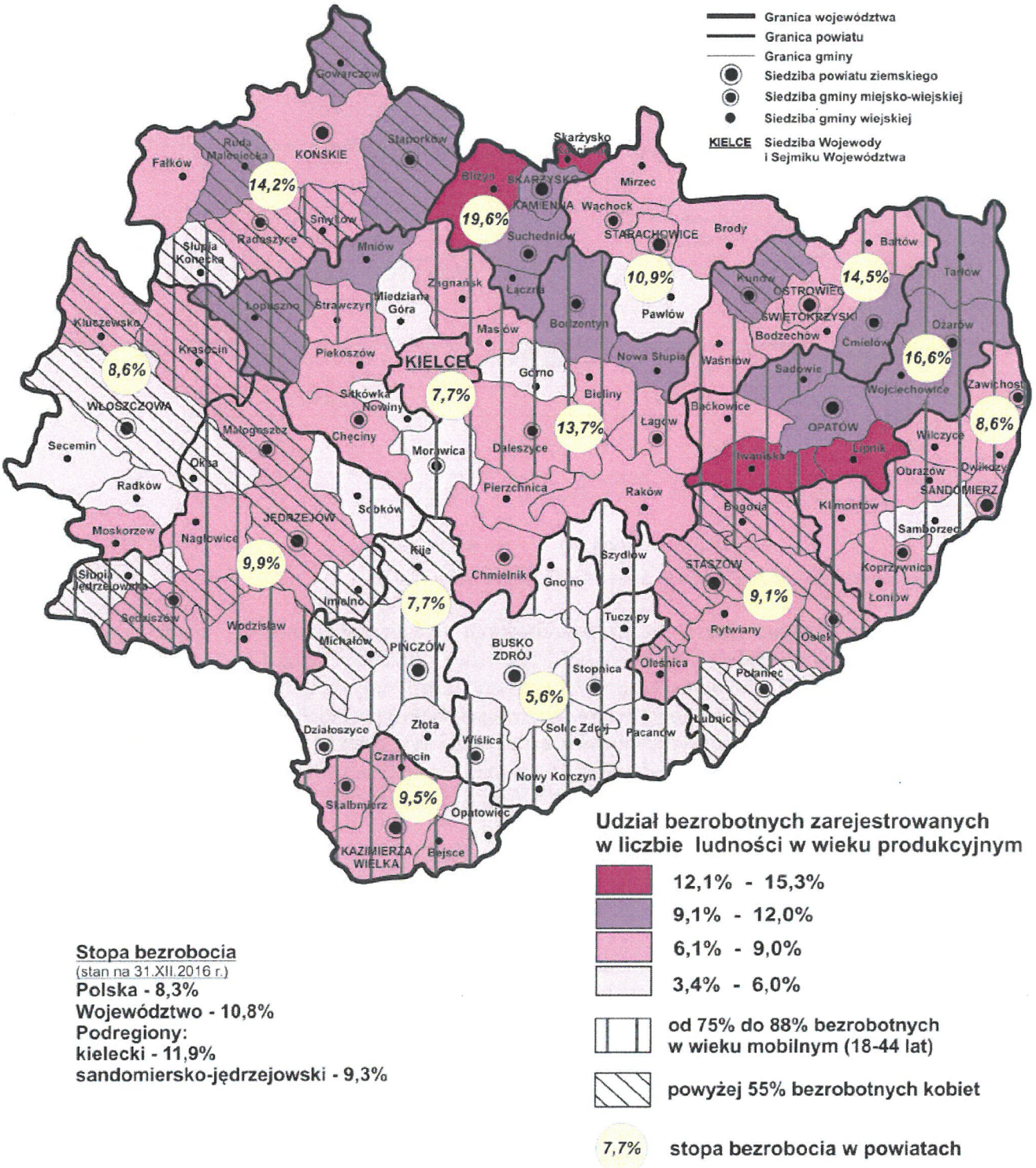

Stopa bezrobocia
(stan na 31.XII.2016 r.)
Polska - 8,3%
Województwo - 10,8%
Podregiony:
kielecki - 11,9%
sandomiersko-jędrzejowski - 9,3%

pińczowskim (45,4%) i powiecie grodzkim mieście Kielce (43,7%), a najmniej we włoszczowskim (26,0%) i koneckim (27,8%).

Prawo do zasiłku posiadało zaledwie 14,8% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Najwyższy ich udział odnotowano w powiatach: koneckim (29,2%), kieleckim (20,0%), skarżyskim (17,9%), ostrowieckim (17,5%), staszowskim (15,3%), a najniższy w kazimierskim (4,0%) i sandomierskim (7,8%).

4.10.4. Popyt na pracę, aktywność ekonomiczna oraz wykształcenie ludności

Sytuacja na rynku pracy uwarunkowana jest m.in. bezrobociem rejestrowanym, tj. stanem nierównowagi pomiędzy popytem na pracę (liczbą miejsc pracy) a podażą pracy (zasobem siły roboczej). W ostatniej dekadzie w wyniku niewielkiego wzrostu liczby nowych miejsc pracy oraz spadku zasobów pracy (osób w wieku produkcyjnym) wystąpił spadek bezrobocia.

Popyt na pracę — najwięcej osób pracowało w sektorze prywatnym, w którym najwyższy udział pracujących gromadziły jednostki działające w zakresie przetwórstwa przemysłowego, następnie handlu; naprawy pojazdów samochodowych oraz budownictwa. Natomiast w sektorze publicznym większość stanowili pracujący w sekcjach: edukacja, opieka zdrowotna i pomoc społeczna oraz administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne.

Z kolei pod względem struktury zawodowej najliczniejszą grupę stanowili specjaliści (najczęściej pracujący w sektorze publicznym oraz w jednostkach dużych), których najwięcej zatrudniano w edukacji oraz ochronie zdrowia i pomocy społecznej. W następnej kolejności znaleźli się robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy, którzy najczęściej pracowali w zakładach przetwórstwa przemysłowego. Natomiast najmniej pracujących skupiała grupa zawodowa rolników, ogrodników, leśników i rybaków.

Pod względem popytu na pracę, kobiety stanowiły 48,0% wszystkich pracujących. Najchętniej zatrudniano ich w jednostkach dużych, w większości w sektorze prywatnym, natomiast najczęstszym miejscem pracy kobiet były podmioty należące do sekcji, tj.: edukacja, handel, opieka zdrowotna i pomoc społeczna. Najliczniej wykonywane zawody wśród kobiet, to m.in.: specjalista, pracownik biurowy, pracownik usług i sprzedawca.

Wolne miejsca pracy — na koniec 2016 roku ok. 800 zakładów (tj. 3,8% spośród ogółu badanych podmiotów) utworzyło wolne miejsca pracy, w tym 87,3% to zakłady sektora prywatnego. Najliczniejszą grupę stanowiły zakłady małe o liczbie pracujących do 9 osób (68,5%), w tym działające w przetwórstwie przemysłowym (29,8%), następnie średnie (21,6%) i duże (9,9%). Podmioty gospodarcze zadeklarowały ogółem 1,4 tys. wolnych miejsc pracy (tj. o 27,8% więcej niż rok wcześniej), w tym 87,1% z nich należała do sektora prywatnego. Najwięcej, bo 54,6% wszystkich miejsc pracy oferowały jednostki małe, następnie średnie — 23,5% i duże — 21,9%. Najwięcej podmiotów zadeklarowało pracę w sekcjach, tj.: przetwórstwo przemysłowe — 0,4 tys. (29,3%), handel; naprawa pojazdów samochodowych — 0,3 tys. (19,5%), transport i gospodarka magazynowa — 0,2 tys. (13,2%) oraz budownictwo — 0,1 tys. (8,6%). Najczęściej oferty pracy kierowano do robotników przemysłowych i rzemieślników — 0,6 tys. (40,1% ogółu wolnych miejsc pracy) oraz pracowników biurowych — 0,2 tys. (14,1%).

Miejsca pracy utworzone i zlikwidowane — w 2016 roku utworzono 13 tys. miejsc pracy (tj. o 0,7% więcej niż w 2015 roku), natomiast zostało zlikwidowanych 6,6 tys. miejsc pracy (o 29,3% mniej niż w roku poprzednim), co dało dodatni bilans o 6,4 etaty (rok wcześniej o 3,6 etaty). Nowo utworzone miejsca pracy w większości dotyczyły sektora prywatnego (84,5%), a także jednostek małych — 6,4 tys. (49,1%). Natomiast podmioty średnie i duże miały mniejszy udział odpowiednio:

32,2% i 18,7%. Najwięcej nowych miejsc pracy powstało w sekcjach: przetwórstwo przemysłowe — 2,8 tys. (21,7%), budownictwo — 2,1 tys. (16,5%) oraz handel; naprawa pojazdów samochodowych — 1,7 tys. (12,7%).

Zlikwidowane miejsca pracy również dotyczyły głównie sektora prywatnego (85,4%), w tym sekcji, tj.: budownictwo — 2,2 tys. (34,1%), przetwórstwo przemysłowe — 1,2 tys. (18,4%) i handel; naprawa pojazdów samochodowych — 0,6 tys. (8,6%).

Według BAEL w latach 2011–2016 spadała aktywność zawodowa mieszkańców. Współczynnik aktywności zawodowej ogółem (czyli udział aktywnych zawodowo — pracujących i poszukujących pracy w liczbie ludności ogółem w wieku 15 i więcej lat) obniżył się z 57% do 55% (w kraju do 56%), w tym w mieście z 55%–54% a na wsi z 59%–56%. Wzrost wartości tego współczynnika wystąpił w grupie osób w wieku 15–24 lata, tj. z 33% do 35% (w miastach z 30%–31%, a na wsi z 35%–36%), natomiast spadek w grupie osób w wieku 50 lat i więcej z 37% – 35%, i to zarówno w mieście (z 35%–32%), jak i na wsi (z 38%–36%). Z kolei współczynnik aktywności zawodowej w wieku produkcyjnym wzrósł z 73%–74%, w tym w mieście z 72%–75%, natomiast na wsi spadł z 75%–74%.

Wskaźnik zatrudnienia (określający udział pracujących ogółem w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej) wzrósł z 49,8% do 50,2%, w tym kobiet do 42,6% i mężczyzn do 58,3% (w kraju odpowiednio: do 52,8%; 45,3% i 60,9%). Wskaźnik zatrudnienia w grupie osób wieku 15–24 lata wzrósł do 26,3%, przy czym większy był na wsi (27,3%), niż w miastach (22,4%). Tendencję wzrostową tego wskaźnika odnotowano również w grupie osób w wieku produkcyjnym, tj. z 63,8% do 67,7%, w tym w miastach do 68,3% a na wsi do 67,4%. Z kolei spadek wskaźnika zatrudnienia odnotowano w grupie osób w wieku 50 lat i więcej (z 33,9%–33%, w tym w miastach z 31,2%–30,4% a na wsi z 36,4%–35,3%).

Z analizy wskaźnika zatrudnienia według poziomu wykształcenia wynika, że w I kw. 2017 roku najwyższy (z tendencją spadku) wystąpił w grupie osób z wykształceniem wyższym (72,7%), następnie: policealnym oraz średnim zawodowym (58,9% z tendencją wzrostu), zasadniczym zawodowym (54,7%), średnim ogólnokształcącym (40,9% z tendencją spadku), a najniższy z gimnazjalnym, podstawowym i niższym (17,0% z tendencją niewielkiego wzrostu w stosunku do roku poprzedniego).

Wykres. Ludność województwa według poziomu wykształcenia w latach 2002–2015

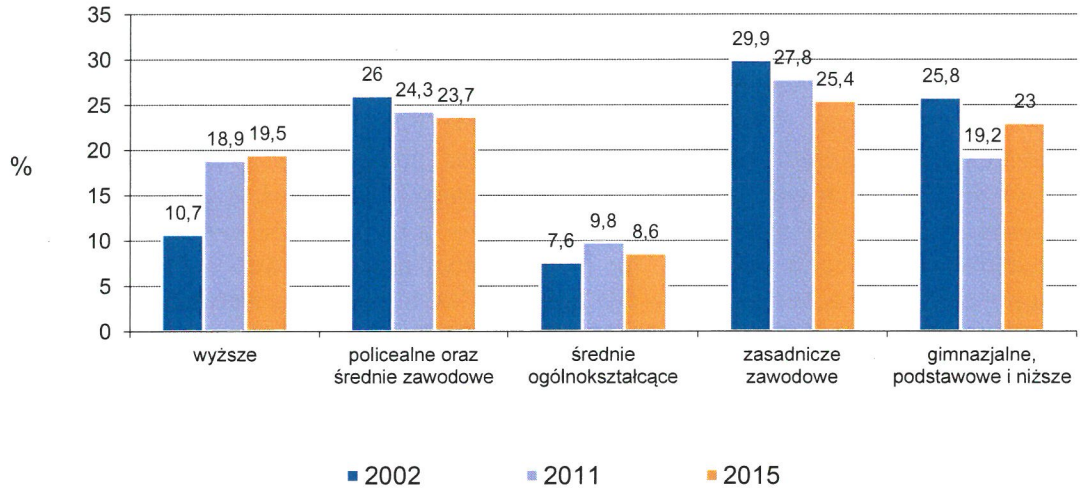

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (stan na dzień 31.XII.).

Ludność województwa według poziomu wykształcenia — w ostatniej dekadzie sukcesywnie wzrastał udział osób (w wieku 15–64 lata) z wykształceniem wyższym, tj. o 8,8 pkt.% oraz średnim ogólnokształcącym o 1 pkt.% (z tendencją spadku). Najwięcej zmniejszył się zaś udział grupy osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym (o 4,5 pkt.%), następnie gimnazjalnym, podstawowym i niższym (o 2,8 pkt.%, z tendencją wzrostu) oraz policealnym i średnim zawodowym (o 2,3 pkt.%).

4.10.5. Zagrożenia na rynku pracy

Wysokość stopy bezrobocia zależy od kondycji gospodarki, którą od dwóch dekad charakteryzowało spowolnienie (recesja). Wówczas trudniej było znaleźć zatrudnienie, a tym samym skala zjawiska bezrobocia rosła. W ostatnich latach następuje ożywienie gospodarcze (wzrost nowych miejsc pracy), co przekłada się na spadek bezrobocia. W 2016 roku stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie (podobnie w kraju) była jedną z najniższych od ponad dekady, i cały czas notuje się jej spadek.

Na zmniejszenie zjawiska bezrobocia wpływa również poziom innowacyjności gospodarki, poziom zaawansowania technologicznego, co wymusza wzrost zapotrzebowania na określone kwalifikacje. Pomimo pozytywnych zmian na rynku pracy, w skali kraju świętokrzyskie należy do regionów, w których nadal trudno znaleźć zatrudnienie, ponieważ wśród bezrobotnych większość stanowią osoby młode, które nie posiadają odpowiedniego wykształcenia i kwalifikacji zgodnych z potrzebami rynku pracy oraz oczekiwaniami przyszłych pracodawców. Dlatego w wielu przypadkach osoby poszukujące pracy jej nie otrzymują i zmuszone są emigrować do innych województw lub poza granicę kraju. Innym powodem jest również stosunkowo niewielka liczba nowych miejsc pracy, czy brak doświadczenia zawodowego oraz niewystarczające wsparcie ze strony instytucji i organizacji w procesie przejścia ze szkoły do pracy poprzez staże i szkolenia zawodowe, a także niskie płace oraz małe możliwości osiągnięcia sukcesu na miejscowym rynku pracy.

Jednym z najważniejszych problemów społecznych i politycznych nie tylko województwa, ale Polski i krajów Europy jest niekorzystna sytuacja osób młodych na rynku pracy. W wielu przypadkach osoby poszukujące pracy nie posiadają odpowiednich kwalifikacji, wykształcenia i doświadczenia zawodowego, zgodnych z oczekiwaniami przyszłych pracodawców. Przyczynia się do tego, m.in. brak zgodności kierunków kształcenia z wymaganiami miejscowego rynku pracy.

Kolejnym zagrożeniem na rynku pracy w województwie (podobnie w kraju) jest starzenie się struktury wiekowej ludności, w tym spadek w ogólnym zaludnieniu udziału osób w wieku produkcyjnym (na skutek kurczenia się grupy osób w wieku przedprodukcyjnym) i wzrost udziału osób w wieku emerytalnym. Starzenie się zasobów pracy powoduje wzrost udziału bezrobotnych w wieku powyżej 50 roku życia, z przewagą mężczyzn. Wśród bezrobotnych notuje się również wysoki udział osób z niskim poziomem wykształcenia lub bez kwalifikacji zawodowych. Najgorsza sytuacja pod względem wykształcenia ma miejsce w gminach wiejskich położonych z dala od ośrodków miejskich, natomiast ludność zamieszkała w miastach (głównie ośrodkach powiatowych) oraz w gminach położonych w ich bliskim sąsiedztwie (w strefach podmiejskich) posiada lepsze wykształcenie, nie odbiegające od średniej krajowej.

Nadal obszary wysokiego bezrobocia stanowią jednocześnie obszary największego odpływu ludności, ponieważ nie zapewniają miejsc pracy zgodnych z oczekiwaniami zarówno osób poszukujących pracy jak i pracodawców. Dlatego pilnym zadaniem dla samorządów jest reforma systemu edukacji m.in. na poziomie średnim i wyższym, w tym wypracowanie odpowiednich porozumień między uczelniami a pracodawcami, aby młodzież zdobywała kwalifikacje użyteczne z punktu widzenia pracodawcy i odpowiadające na potrzeby obecnego i przyszłego rynku pracy.

4.10.6. Wnioski do zmiany „Planu…"

W województwie świętokrzyskim w analizowanych latach odnotowywano poprawę sytuacji na miejscowym rynku pracy, m.in.:

- zwiększała się liczba pracujących, zwiększał się także odsetek pracujących w przedsiębiorstwach prywatnych oraz w sektorze usługowym;
- mało korzystnym zjawiskiem był spadek przeciętnego zatrudnienia, przy czym w ostatnim roku nastąpił jego wzrost zarówno w sektorze publicznym jak i prywatnym;
- wzrost przeciętnego zatrudnienia odnotowano w sekcjach: informacja i komunikacja; administrowanie i działalność wspierająca; zakwaterowanie i gastronomia; administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją; rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo oraz opieka zdrowotna i pomoc społeczna, natomiast w pozostałych sekcjach notowano jego spadek;
- nastąpił systematyczny spadek stopy bezrobocia oraz odwrócenie jej niekorzystnej wzrostowej tendencji; w kolejnych latach przewiduje się dalszy jej spadek, w wyniku znaczącego wzrostu gospodarczego;
- zwiększała się liczba zaktywizowanych bezrobotnych oraz liczba ofert pracy zgłaszanych przez pracodawców do powiatowych urzędów pracy.

Najważniejsze strukturalne problemy rynku pracy to:

- malejąca liczba osób w wieku produkcyjnym i starzenie się zasobów pracy;
- wysoki odsetek ludzi młodych w wieku mobilnym pozostających bez pracy (z tendencją spadku);
- spadek współczynnika aktywności zawodowej w grupie osób w wieku 50 lat i więcej;
- wzrost udziału mieszkańców wsi w grupie osób bezrobotnych (do 56%, z tendencją wzrostu);
- wysoki udział długotrwale bezrobotnych, w tym najwięcej osób w wieku mobilnym, z niskim poziomem wykształcenia, bez odpowiednich kwalifikacji, bez stażu pracy i bez prawa do zasiłku;
- tendencja spadkowa liczby pracujących w rolnictwie i w usługach rynkowych, a wzrost w usługach nierynkowych oraz utrzymanie migracji poza obszar województwa, zwłaszcza osób młodych.

Generalnie stwierdza się, że obecne pozytywne zmiany na rynku pracy przejawiające się spadkiem stopy bezrobocia w województwie, tak jak i w Polsce, wynikają m.in. ze wzrostu (ożywienia) gospodarczego. Następuje systematyczny proces spadku stopy bezrobocia, niemniej nadal najwyższa dotyka obszar północny województwa, tj. gminy należące do podregionu kieleckiego, oprócz miasta Kielce. Mniej osób pozostaje bez pracy w gminach położonych w południowej części województwa, należących do podregionu sandomiersko-jędrzejowskiego. Jest to obszar o słabo rozbudowanym rynku pracy poza rolnictwem. Pozytywnym zjawiskiem wpływającym na zmniejszenie skali bezrobocia, a tym samym poprawę sytuacji na miejscowym rynku pracy jest odnotowywany znaczący współczynnik aktywności zawodowej mieszkańców, wzrost wskaźnika zatrudnienia oraz dodatni bilans nowo utworzonych miejsc pracy.

4.11 INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

Wyposażenie województwa świętokrzyskiego w urządzenia i instytucje infrastruktury społecznej jest słabsze niż średnio w kraju i silnie zróżnicowane przestrzennie. Największa koncentracja

placówek usługowych o znaczeniu regionalnym i krajowym występuje w Kielcach. Najgorsza sytuacja pod tym względem ma miejsce na peryferyjnych terenach wiejskich.

4.11.1. Szkolnictwo

Wiodącym ośrodkiem akademickim regionu są Kielce, w których znajduje się 9 szkół wyższych. Ponad to szkoły wyższe ulokowane są w: Sandomierzu (3), Ostrowcu Świętokrzyskim (1) i Pińczowie (1).

Województwo świętokrzyskie zajmuje IV miejsce w kraju pod względem ilości placówek na 100 tys. mieszkańców. Kształci się w nich 24 796 studentów. Najwięcej, bo aż 40,3% studentów pobiera nauki w szkołach typu uniwersyteckiego (o 3,4% więcej niż w 2014 r.), następnie 30,8 % na uczelniach technicznych (o 8,4% mniej niż w 2014 r.) i 14,3% w wyższych szkołach ekonomicznych (o 0,7% mniej niż w 2014 r.), zaś pozostali w wyższych szkołach pedagogicznych, teologicznych i innych.

Pod względem liczby studentów szkół wyższych na 10 tys. ludności region znajduje się na XIII pozycji w kraju (198 studentów na 10 tys. ludności, przy średniej dla Polski — 351). Ponadto w całym kraju obserwowana jest tendencja spadku wartości ww. wskaźnika, z uwagi na zmniejszanie się liczby ludności w tej grupie wiekowej. Jeszcze w 2014 r. wskaźnik ten dla regionu wynosił 279. Wyższe uczelnie w regionie nie posiadają aż tak silnej pozycji by móc konkurować z dużymi jednostkami działającymi w kraju. Zdolniejsi studenci wyjeżdżają zatem na studia do innych miast, skąd rzadko wracają. W konsekwencji zauważalny jest „drenaż młodej kadry", która odchodzi do większych ośrodków.

Szkoły ponadgimnazjalne są rozmieszczone w miarę równomiernie, ze szczególną koncentracją w ośrodkach powiatowych. Największą liczbę liceów ogólnokształcących w 2015 r. posiadały Kielce (14), natomiast tylko 1 tego typu placówkę posiadał powiat pińczowski.

Analiza współczynnika skolaryzacji dla grupy wiekowej 16–18 lat wskazuje, że największą popularnością wśród młodzieży cieszą się licea ogólnokształcące, w których w 2016 r. uczyło się 44,1 % (o niespełna 1% mniej niż w 2014 r.). Kolejną pozycję zajmują szkoły zawodowe (bez zasadniczych zawodowych) i ogólnozawodowe, do których uczęszczało 36,75 (o 0.4% więcej niż 2 lata temu). 10,8% wybrało zasadnicze szkoły zawodowe, czyli o 0,7 % mniej niż w 2014 r. Do szkół policealnych w 2016 r. uczęszczało niespełna 7% młodzieży w wieku 19-21 lat (o 0,7% więcej niż w 2014 r.). Powyższe wartości wskaźnika skolaryzacji netto dla województwa świętokrzyskiego nieznacznie przewyższają wartości dla kraju (o około 2%), jedynie w przypadku zasadniczych szkół zawodowych sytuacja jest odwrotna (Polska — 13,4%, świętokrzyskie — 11,5%).

Ponadto w województwie funkcjonuje 12 szkół artystycznych nie dających uprawnień zawodowych, 3 ogólnokształcące szkoły artystyczne, dające uprawnienia zawodowe oraz 4 artystyczne, dające uprawnienia zawodowe, kształcące wyłącznie w zakresie przedmiotów artystycznych.

Edukacja dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami w 2016 r. odbywała się w jednej szkole policealnej (Busko-Zdrój) oraz 2 liceach ogólnokształcących (Skarżysko-Kamienna i Busko-Zdrój), 18 szkołach specjalnych przysposabiających do pracy zawodowej (obszary wiejskie gmin: Busko-Zdrój, Jędrzejów, Kazimierza Wielka, Końskie, Opatów, Ożarów, Sadowie, Tarłów oraz miastach: Ostrowiec Świętokrzyski, Pińczów, Sandomierz, Skarżysko-Kamienna, Starachowice, Kielce) i 35 gimnazjach (w 2015 r.).

4.11.2. Kultura

Województwo posiada relatywnie słabiej rozwiniętą sieć placówek kultury. Do ważniejszych należą: 3 teatry (1 dramatyczny, 1 lalkowy i 1 muzyczny/rozrywkowy), 10 galerii sztuki i salonów wystawienniczych, 34 muzea wraz z oddziałami (w tym 11 w gestii samorządów gmin, powiatów i miast na prawach powiatu). Do najważniejszych obiektów kultury w województwie świętokrzyskim zaliczyć należy: Filharmonię Świętokrzyską im. O. Kolberga, Teatr im. S. Żeromskiego, Kieleckie Centrum Kultury, Wojewódzki Dom Kultury oraz Amfiteatr „Kadzielnia".

Placówki o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym koncentrują się w: Kielcach, Sandomierzu, Ostrowcu Świętokrzyskim, a także w Starachowicach i Skarżysku-Kamiennej. Standard świadczonych usług z zakresu kultury w pozostałych miastach powiatowych jest dość zróżnicowany. Znacznie większe dysproporcje widoczne są w gminach wiejskich.

W latach 2014–2015 obserwowany był wzrost liczby korzystających z obiektów kultury, szczególnie: kin (z około 634 do 741 na 1 000 ludności, XIII miejsce w kraju), teatrów i instytucji muzycznych (z 252 do 266 widzów na 1 000 ludności — X lokata w kraju) oraz muzeów (z 5398 do 5713 na 10 000 ludności, co uplasowało województwo na VIII pozycji w kraju). Natomiast spadek zainteresowania odnotowały galerie i salony sztuki (z 42 w 2014 r. na 20 w 2016 r. w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców, co ulokowało region na ostatniej pozycji w kraju). Niepokoi również zmniejszenie liczby czytelników bibliotek publicznych na 1 000 ludności w 2015 r. (z 133 do 131, co daje XV/XVI miejsce w kraju wraz z województwem kujawsko-pomorskim). Przyczyn takiego stanu rzeczy nie można upatrywać w zbyt ubogim wyposażeniu placówek w pozycje literackie, bowiem znaczna część województwa posiada księgozbiór przewyższający średnią dla województwa (mapa poniżej).

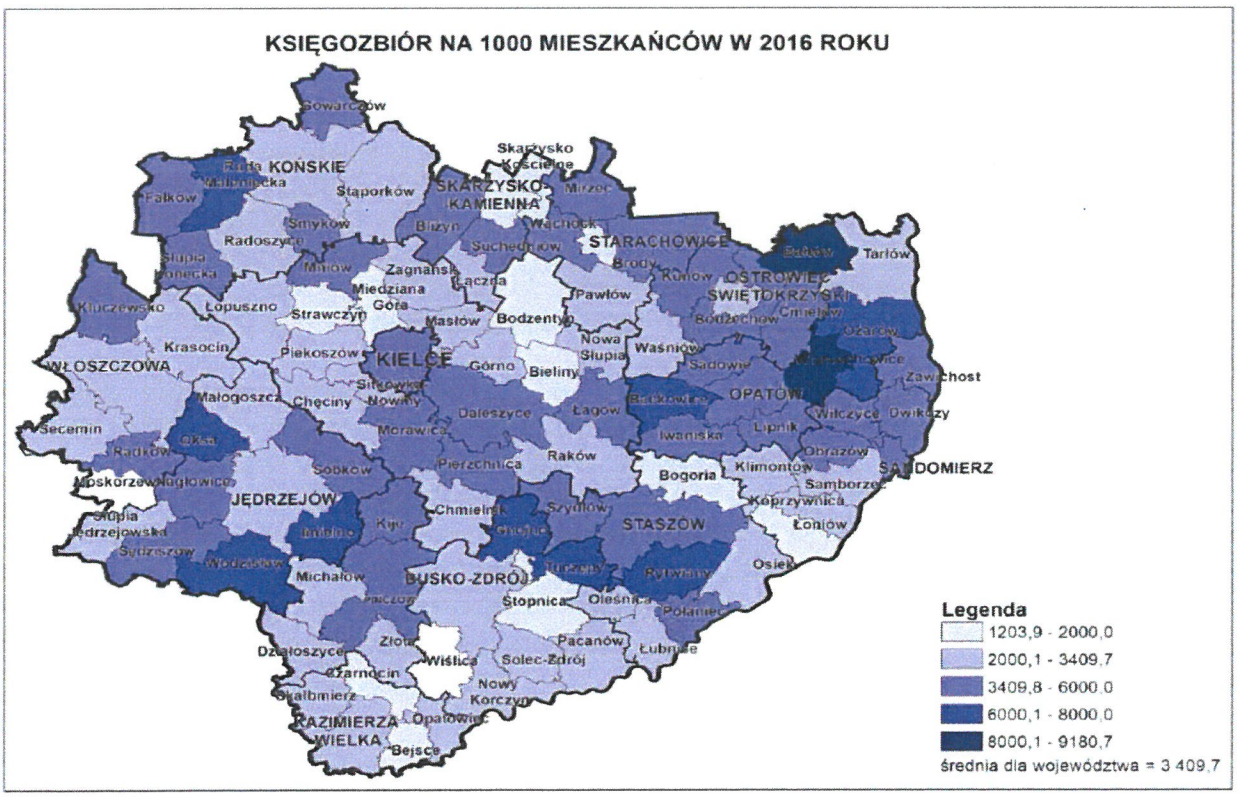

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wspomnieć należy, że poprawie uległa dostępność ww. placówek, bowiem w 2015 r. na 1 bibliotekę w województwie przypadało 4 442 osoby, podczas gdy w 2014 r. 4 511 osób, co dało XIV pozycję w kraju.

Nie obserwuje się znaczącego wzrostu liczby instytucji kulturalnych. W latach 2014–2016 przybyły 4 muzea (w tym 2 oddziały) oraz 1 kino. Zmniejszeniu ze 135 do 121 uległa liczba centrów, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic. Działalność kulturalna skupiona jest w stolicy regionu, bowiem trzy teatry, Filharmonia Świętokrzyska oraz 8 spośród 34 muzeów województwa i 4 z 15 kin znajduje się w Kielcach.

W województwie w ostatnich latach organizowane są imprezy i wydarzenia kulturalne, mające na celu promocję bogactwa kulturowego Ziemi Świętokrzyskiej na arenie krajowej.

Tylko w minionym roku odbyły się w Kielcach: Harcerski Festiwal Kultury Młodzieży Szkolnej, Festiwal Muzyki Organowej, Muzyki Gitarowej, „Jeunesses Musicales", Zaduszki Jazzowe, Ogólnopolski Niezależny Przegląd Form Dokumentalnych „NURT", Międzynarodowe Biennale Krajobrazu oraz „Sabat Czarownic". Ponadto w bieżącym roku trwały rozmowy miedzy prezydentem Miasta Kielce a Telewizją Polska S.A. dot. cyklicznego koncertu, który miałby odbywać się w Amfiteatrze Kadzielnia.

4.11.3. Opieka zdrowotna

Stacjonarna opieka zdrowotna na terenie województwa świadczona jest przez: 25 szpitali ogólnych (ostatnie miejsce w kraju) i 1 psychiatryczny (przedostatnie miejsce w kraju wraz z woj. kujawsko-pomorskim), 14 zakładów opiekuńczo-leczniczych (XII/XIV/XV lokata w kraju wraz z woj. podlaskim i warmińsko-mazurskim), 2 zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze (przedostatnia pozycja w kraju wraz z woj. lubuskim i małopolskim) i 4 hospicja (VI miejsce w kraju wraz z województwami: wielkopolskim, podlaskim i lubuskim). W 2016 r. opieka ambulatoryjna świadczona była przez 606 przychodni (XIII pozycja w kraju), w tym 156 podległych samorządowi terytorialnemu. Pod względem ilości porad udzielonych w 2016 r. woj. świętokrzyskie plasuje się na X pozycji w kraju z wynikiem 4,3 na 1 mieszkańca (podobnie jak średnio w kraju). Powyższy wynik związany jest poniekąd z dostępnością ludności do placówek świadczących usługi z zakresu zdrowia. Rozkład przestrzenny przedmiotowego zjawiska prezentuje poniższa mapa.

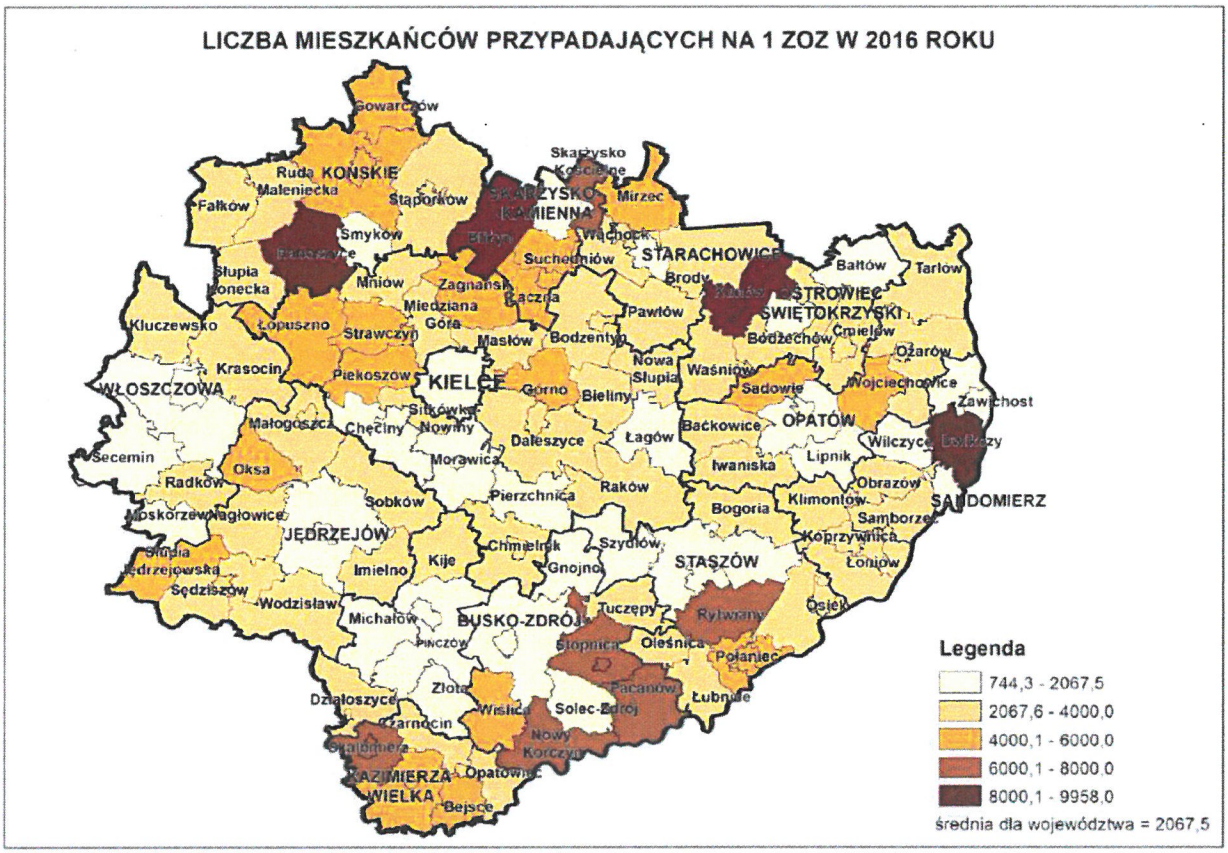

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2015 r. w województwie na 1 łóżko w szpitalu ogólnym przypadało średnio 199 osób (o 1 mniej niż w 2014 r, co uplasowało region na V miejscu wśród województw, przy średniej krajowej 206. Pod względem liczby łóżek w szpitalach ogólnych przypadających na 10 tys. ludności w 2015 r. region nie odbiegał znacząco od średniej krajowej wynoszącej 48,6 (w województwie 50,2).

Istotnym elementem infrastruktury opieki zdrowia jest Świętokrzyskie Centrum Krwiodawstwa z 4 oddziałami terenowymi i Bankiem Tkanek oraz Świętokrzyskie Centrum Ratownictwa Medycznego i Transportu Sanitarnego. Należy tu również wymienić znany w kraju kompleks uzdrowiskowo-sanatoryjny: Busko-Zdrój i Solec-Zdrój. W 2016 r. liczba leczonych/kuracjuszy (stacjonarnie) wynosiła 13 937 osób i był to III wynik w kraju. Wspomnieć należy również o tym, że w województwie funkcjonuje 1 lotniczy zespół ratunkowy.

Głównym zagrożeniem życia mieszkańców województwa świętokrzyskiego jak również problemem zdrowotnym są nadal, podobnie jak w Polsce, choroby układu krążenia. Wskaźnik zgonów dla województwa w pod tym względem wynosił 55,8% (i był o 10,1% wyższy od średniej dla kraju) — była to najczęstsza przyczyna śmierci w regionie. Niepokoi fakt, że w porównaniu do 2015 r. odsetek ten uległ zwiększeniu o 5%. Najwięcej zgonów na 10 tys. mieszkańców z powodu ww. schorzenia zanotowano w powiatach: włoszczowskim (61,8), skarżyskim (59,1), jędrzejowskim (58,8), pińczowskim (58,3), przy średniej dla województwa — 55,8. Drugą pod względem częstości przyczyną zgonów województwie świętokrzyskim są nowotwory (24,3% zgonów) i jednocześnie obserwowana jest tendencja wzrostowa (o1%) w zachorowaniach na tę grupę chorób. Najwyższy wskaźnik liczby

zgonów na 100 tys. mieszkańców w 2015 r. spowodowanych chorobami nowotworowymi odnotowano w powiatach: starachowickim (317,9), buskim (314,1), opatowskim (290,8), kazimierskim (290,7) oraz koneckim (290,5) przy średniej wojewódzkiej — 277,6. Choroby układu oddechowego stanowiły 3,6% przyczyn ogółu zgonów (wzrost o 0,7% w porównaniu do 2014 r.), z czego najwyższy wskaźnik na 10 tys. mieszkańców odnotowano w powiatach: kazimierskim (8,1), pińczowskim (5,5), kieleckim (4,7), koneckim i jędrzejowskim (4,6), włoszczowskim (4,4), opatowskim i m. Kielce (4,3) przy średniej dla regionu wynoszącej 4,2.

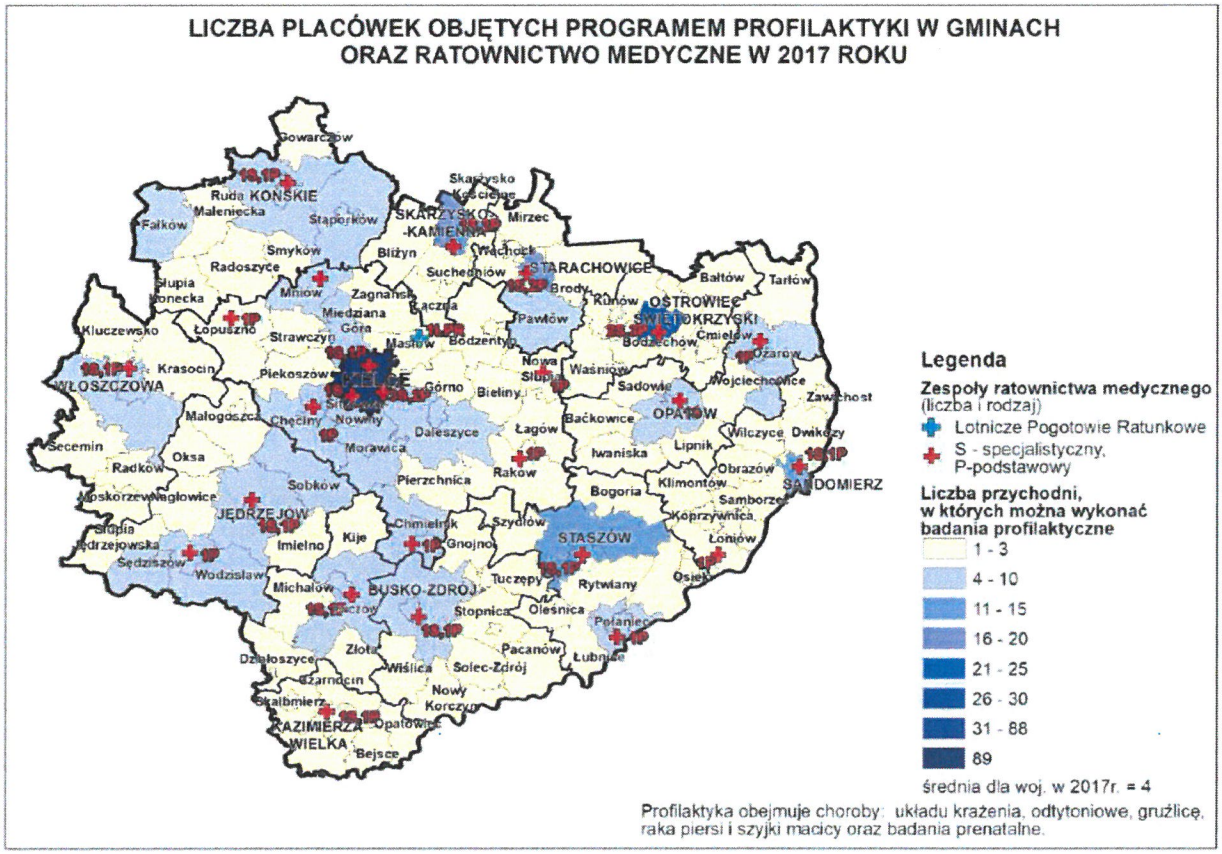

Źródło: dane NFZ oraz Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego

Podsumowując należy stwierdzić, że wskaźniki przekraczające średnią dla regionu w zakresie powyżej wspomnianych przyczyn zgonów odnotowano głównie w powiatach, z których dostępność czasowa transportem zbiorowym do Kielc przekracza 60 minut. Należy dodać, że Świętokrzyskie Centrum Onkologii wychodząc naprzeciw rosnącym potrzebom mieszkańców regionu niemal we wszystkich powiatach zlokalizowało konsultacyjne gabinety onkologiczne. Ponadto w związku z tym, że wczesne wykrycie choroby daje większe szanse na przeżycie pacjenta, NFZ rokrocznie zapewnia badania w ramach programu profilaktyki, które można wykonać w przychodniach znajdujących się na terenie województwa świętokrzyskiego (patrz mapa powyżej).

4.11.4. Pomoc społeczna

W regionie swoją działalność prowadzi 35 domów pomocy społecznej (o 1 więcej niż w 2014 roku). Na terenie województwa w 2016 r. działało ogółem 70 placówek stacjonarnej pomocy społecznej (o 5 więcej niż w 2014 r.) oferujących pomoc osobom starszym, przewlekle chorym (somatycznie i psychicznie), niepełnosprawnym (dzieciom, młodzieży i dorosłym), matkom z małoletnimi dziećmi i bezdomnym. Pod tym względem województwo znalazło się na XII pozycji w kraju. Powyższe placówki w 2016 r. dysponowały 4 525 miejscami, z czego zajętych było 4 214 miejsc (o 155 więcej niż w 2014 r.).

W województwie świętokrzyskim aż 7,5% osób żyje w gospodarstwach domowych poniżej granic minimum egzystencji[3] (kraj 4,9%). Odsetek osób żyjących na relatywnej granicy ubóstwa[4] w województwie przekraczał średnią krajową — 13,9% i wynosił 19,6%, również udział osób funkcjonujących poniżej ustawowej granicy ubóstwa[5] przewyższał o 6% wskaźnik krajowy wynoszący 12,7%[6]. Na koniec 2016 r. w 3 noclegowniach i 13 schroniskach dla bezdomnych przebywało 509 osób (o 8 więcej niż w 2014 r.). Mieszkańcy województwa świętokrzyskiego są w znacznie większym stopniu zagrożeni ubóstwem, a niżeli mieszkańcy zamożniejszych regionów. Wskaźnik osób, którym decyzja przyznano świadczenia pomocy społecznej na 10 tys. ludności w 2016 r. wynosił 537,2 podczas gdy w kraju osiągnął 417,6. Województwo pod tym względem uplasowało się na XIV pozycji w kraju. Gorsza sytuacja pod tym względem miała miejsce w województwach: warmińsko-mazurskim i kujawsko-pomorskim. Za pozytywny należy uznać fakt, że w porównaniu do 2014 r. powyżej przywołany wskaźnik zmniejszył się o 95,5.

Z uwagi na brak aktualnych danych na poziomie gmin, przestrzennej analizy problemu ubóstwa dokonano w oparciu o kryterium dochodowe. Jako jeden ze wskaźników wybrano zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej, który wyraża udział beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem. Taka analiza ma na celu ustalenie koncentracji ludności mającej największe problemy z zaspokajaniem podstawowych potrzeb egzystencjalnych na obszarze regionu. Środowiskowa pomoc społeczna jest przyznawana osobom, którym dostępne środki finansowe nie pozwalają na zaspokojenie wszystkich niezbędnych potrzeb. Średnia wartość wskaźnika dla województwa wynosiła w 2016 r. 8,6%, przy czym w układzie przestrzennym przyjmował on zróżnicowane wartości (mapa poniżej).

---

[3] **minimum egzystencji** – *ustalane przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych uwzględnia jedynie te potrzeby, których zaspokojenie nie może być odłożone w czasie, a konsumpcja niższa od tego poziomu prowadzi do biologicznego wyniszczenia.*

[4] **relatywna** – *50% średnich miesięcznych wydatków gospodarstw domowych.*

[5] **ustawowa** – *kwota, która zgodnie z ustawą uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z pomocy społecznej.*

[6] Za „Zasięg ubóstwa ekonomicznego w Polsce w 2016 r.", GUS, Warszawa 23.06.2017 r.

RAPORT O STANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO W LATACH 2014-2017

ELEMENTY INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ I SUBWENCJA OGÓLNA NA 1 MIESZKAŃCA W 2016 ROKU

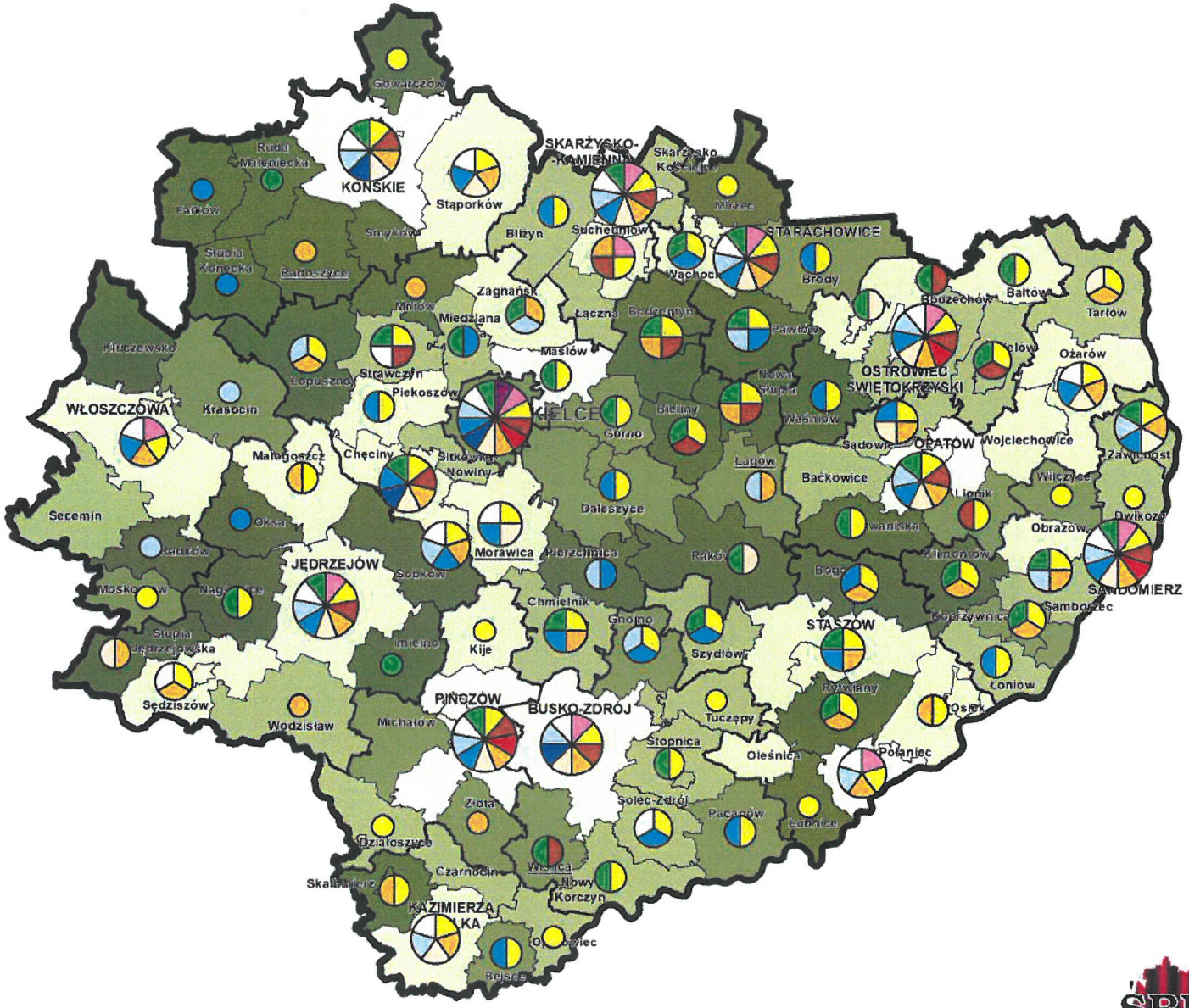

Legenda

- teatr
- kino
- centrum kultury
- muzeum
- szkoła wyższa
- szkoła ponadgimnazjalna
- szkoła specjalna
- specjalistyczna opieka zdrowotna
- dom opieki
- warsztaty terapii zajęciowej
- basen pełnowymiarowy
- atrakcje turystyczne

Subwencja ogólna na 1 mieszkańca [zł]

- 501,4 - 800,0
- 800,1 - 1100,0
- 1100,1 - 1299,0
- 1299,1 - 1400,0
- 1400,1 - 1891,5

Podział administracyjny

- gramica województwa
- granica powiatu
- granica gminy

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

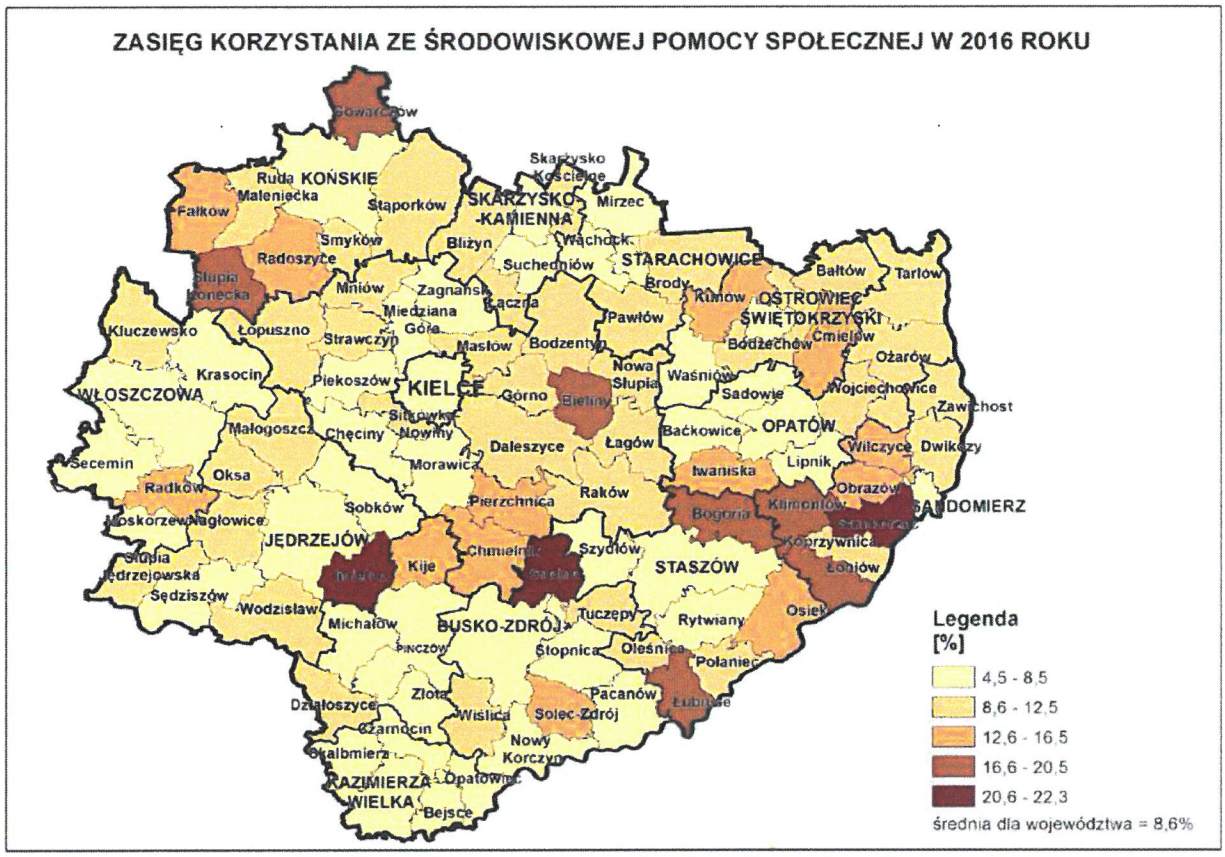

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wysoki poziom zagrożenia ubóstwem występuje w następujących gminach: Imielno (22,3%), Gnojno (21,1%), Samborzec (21,0%), Łubnice (20,3%). Obszary te wymagają szczególnej uwagi ze strony władz samorządowych w celu ograniczenia skali zjawiska.

4.11.5. Główne problemy

Szkolnictwo

- niższa konkurencyjność szkół wyższych ze względu na słabsze w porównaniu z czołowymi w kraju jednostkami i powiązania szkolnictwa z bazą innowacyjną i przedsiębiorczością;
- niedostatecznie rozwinięta baza dydaktyczna osób ze specjalnymi potrzebami na terenach położonych w powiatach staszowskim i włoszczowskim.

Kultura

- słabo rozwinięta sieć placówek kultury (szczególnie kultury wysokiej);
- nierównomierne rozmieszczenie ośrodków rozpowszechniających kulturę, a nawet ich całkowity brak w niektórych gminach wiejskich;
- spadek zainteresowana galeriami czy bibliotekami.

Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

- niedostateczna liczba zakładów opiekuńczo-leczniczych oraz hospicjów i całodobowych domów opieki dla osób starszych i przewlekle chorych;
- niewystarczająco rozwinięta sieć gabinetów specjalistycznych na terenach wiejskich;
- wyższa niż średnio w województwie śmiertelność spowodowana chorobami cywilizacyjnymi, szczególnie na obszarach peryferyjnych województwa, posiadających utrudniony dostęp do placówek specjalistycznej opieki zdrowotnej;
- stale rosnąca liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, co powoduje wzrost obciążenia budżetów gmin w zakresie świadczeń socjalnych.

4.11.6. Wnioski do zmiany „Planu…"

W zakresie edukacji należy zadbać o:

- wzmocnienie edukacji na poziomie wyższym oraz instytucji naukowo-badawczych;
- rozwijanie bazy dydaktycznej umożliwiającej zdobycie wyższego wykształcenia zgodnego z kierunkiem rozwoju regionu;
- rozwój bazy dydaktycznej szkół i placówek, w tym dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami, położonych na obszarach wiejskich;
- poszerzenie oferty edukacyjnej dla osób dorosłych w zakresie podnoszenia i zmiany kwalifikacji zawodowych;
- poszerzenie bazy uniwersytetów III wieku.

W zakresie kultury należy skupić działania na:

- modernizacji, rozbudowie oraz budowie nowych obiektów, których realizacja pozytywnie wpłynie na wzrost rangi ośrodka osadniczego;
- wykorzystaniu zasobów kulturowych regionu jako potencjału rozwojowego;
- poprawie dostępności mieszkańców województwa do wydarzeń kulturalnych;
- aktywnym włączaniu ludności wiejskiej w życie kulturalne poprzez pielęgnowanie tradycji regionalnych oraz uczestnictwo w życiu kulturalnym regionu.

W zakresie zdrowia i opieki społecznej należy skoncentrować swoje działania na:

- stałym wzbogacaniu usług z zakresu wysokospecjalistycznych służb medycznych (głównie działalności Świętokrzyskiego Centrum Onkologii czy Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego, które mają wpływ na możliwość uzyskania przez miasto statusu ośrodka zdrowotnego o znaczeniu krajowym);
- wykorzystaniu potencjału kompleksu uzdrowiskowego Busko-Zdrój — Solec-Zdrój;
- uzupełnianiu słabo rozwiniętej sieci gabinetów świadczących usługi w zakresie specjalistycznej opieki medycznej na terenach wiejskich;
- wzmocnieniu opieki społecznej poprzez wyposażenie gmin/powiatów w placówki typu: Ośrodek Wsparcia Rodzin, Dom Dziennego Pobytu Osób Starszych i Niepełnosprawnych, mieszkania chronione dla usamodzielniających się wychowanków opuszczającym rodziny zastępcze, a szczególnie placówki opiekuńczo-wychowawcze, Pogotowie Opiekuńczo-Adopcyjne typu interwencyjnego;
- umożliwieniu lokalizacji na terenach gmin placówek dla osób z uzależnieniami a szczególnie: narkomanią, alkoholizmem, nikotynizmem, uzależnieniem od Internetu;

- dostosowaniu obiektów infrastruktury ochrony zdrowia do potrzeb pacjentów w szczególności niepełnosprawnych;
- wzbogacaniu wyposażenia placówek podstawowej opieki zdrowotnej w sprzęt diagnostyki medycznej oraz terapii specjalistycznej;
- stworzeniu warunków do rozwoju bazy lecznictwa podstawowego i specjalistycznego na wszystkich poziomach obsługi dostosowanej do rozmieszczenia ludności.

4.12 ENERGETYKA

4.12.1. Elektroenergetyka

Jednym z wielu warunków podniesienia konkurencyjności inwestycyjnej województwa oraz poprawy standardów życia mieszkańców jest stworzenie nowoczesnych systemów infrastruktury technicznej, umożliwiających pokrycie bieżących i perspektywicznych potrzeb, w tym również w zakresie zasilania energetycznego.

W 2015 roku wyprodukowano ogółem w Polsce 164944,4 GWh energii elektrycznej, z czego 9898,6 GWh w województwie świętokrzyskim (6%). Liczba odbiorców energii elektrycznej w 2015 r. wynosiła 458,5 tys. (w Polsce 14476,2 tys.), a zużycie energii elektrycznej na 1 odbiorcę — 603,1 kWh (kraj 735,8 kWh). Największym konsumentem energii elektrycznej był sektor przemysłowy — 19,5% (kraj — 30,3%), następnie sektor energetyczny — 9,8% (kraj — 15,8%), gospodarstwa domowe — 7,6% (kraj — 17,1%). Najmniejsze zużycie w tym względzie wykazuje rolnictwo — 0,3% (kraj — 0,8%) oraz sektor transportowy — 1,2% (kraj — 2,6%).

W regionie moc zainstalowana w elektrowniach w 2015 roku wynosiła 1876,8 MW. Stanowiło to 4,7% mocy zainstalowanej w elektrowniach krajowych (40344 MW).

W celu zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego państwa oraz zaspokojenia potrzeb w zakresie zasilania energetycznego planowany jest przebieg następujących linii elektroenergetycznych przez obszar województwa świętokrzyskiego:

- linia 400 kV Kielce — Rogowiec;
- linia 220 kV Radkowice — Kielce Piaski wraz z rozbudową stacji Kielce Piaski i stacji Radkowice (w trakcie realizacji);
- linie 110 kV relacji:
  - Miechów — Kozłów — Sędziszów;
  - Kielce — Daleszyce;
  - planowany GPZ Solec-Zdrój — istniejąca linia 110 kV Połaniec — Pacanów — Niziny;
  - Radkowice — Kije;
  - linia zasilająca planowany GPZ Końskie Południe;
  - planowany GPZ Końskie Pd. — Radoszyce — Kielce 400 z budową GPZ Radoszyce.

4.12.2. Energia odnawialna

Odnawialne źródła energii powinny stanowić istotny udział w bilansie energetycznym województwa. Mogą się one przyczynić do zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego i do poprawy zaopatrzenia w energię terenów o słabo rozwiniętej infrastrukturze energetycznej. Odnawialne źródła energii są przede wszystkim zasobami lokalnymi i mogą stanowić duży wpływ na rozwój gmin, ich politykę energetyczną oraz plany rozwoju lokalnego.

W 2015 r. udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem w województwie wyniósł 27,5%, natomiast w Polsce 13,7%.

Moc koncesjonowanych instalacji wytwarzających energię elektryczną z odnawialnych źródeł energii w województwie została określona na podstawie danych z Urzędu Regulacji Energetyki (stan na 30.09.2017) i obecnie wynosi ponad 266 MW, w tym:

- w małych elektrowniach wodnych (WO) — 2,7 MW;
- w elektrowniach wiatrowych (WI) — 22,1 MW;
- w elektrowniach na biogaz (BG) — 2,1 MW
- w elektrowniach biomasowych (BM) — 238,6 MW
- w elektrowniach wykorzystujących promieniowanie słoneczne (PV) — 0,5 MW.

Największa moc zainstalowana znajduje się w powiecie: staszowskim (230,376 MW), starachowickim (10,657 MW) i Kielcach (6,736 MW). Najmniej mocy zainstalowanej zanotowano w powiecie skarżyskim (0,03 MW) i buskim (0,117 MW).

4.12.3. Gaz

Obok energii elektrycznej gaz jest głównym nośnikiem energetycznym i stanowi podstawę zrównoważonego rozwoju województwa. W latach ubiegłych zrealizowano gazociąg wysokoprężny relacji Jędrzejów — Włoszczowa, z odgałęzieniem do miejscowości Małogoszcz.

Gęstość sieci gazowej rozdzielczej w 2016 r. w województwie wynosiła 31,5 km/100 km^2 (w Polsce 39,9 km/100 km^2). Zużycie na 1 mieszkańca województwa wynosiło 59,1 m^3 (kraj 97 m^3).

Z sieci gazowej korzystało w świętokrzyskim 460899 osób (w kraju 20025127 osób). Stanowi to 2,3% ludności korzystającej z gazu przewodowego w Polsce. Stopień gazyfikacji gmin został przedstawiony w tabeli oraz na mapie.

Zauważyć można, że rozwój sieci gazowej koncentruje się przede wszystkim wzdłuż gazociągów wysokoprężnych, na gęsto zaludnionych obszarach. Na terenach charakteryzujących się rozproszeniem sieci osadniczej budowa sieci gazowniczej jest nieuzasadniona ekonomicznie. Tam alternatywnym sposobem dostarczania gazu do gospodarstw są zbiorniki gazowe i butle. Najwyższy stopień gazyfikacji (powyżej 80%) występuje w Sandomierzu, Busku-Zdroju, Staszowie, Końskich, Ożarowie, Kielcach, Starachowicach. Największą ilością niezgazyfikowanych obszarów charakteryzuje się obszar zachodni oraz południowy województwa.

Tabela. Stopień gazyfikacji gmin

Gmina	Stopień gazyfikacji %	Miejscowości, w których świadczona jest usługa dystrybucji paliwa gazowego
Bliżyn	41,85	Bliżyn, Brzeście, Bugaj, Drożdżów, Gilów, Gostków, Górki, Mroczków, Mroczków-Kamionka, Mroczków-Kapturów, Pięty, Płaczków, Płaczków-Piechotne, Sobótka, Sołtyków, Sorbin, Ubyszów, Wojtyniów, Wołów, Zagórze, Zbrojów,
Bodzechów	24,14	Bodzechów, Chmielów, Denkówek, Goździelin, Jędrzejowice, Jędrzejów, Miłków, Miłków, Mirkowice, Mychów, Podszkodzie, Sudół, Szewna, Szwarszowice, Szyby, Świrna
Bogoria	9,97	Bogoria, Budy, Józefów Witowicki, Jurkowice, Kiełczyna, Kolonia Pęcławice, Kolonia Pęcławska, Kolonia Wysoki Małe, Moszyny, Pęcławice Górne, Podlesie, Przyborowice
Brody	42,94	Adamów, Brody, Budy Brodzkie, Dziurów, Jabłonna, Krynki, Kuczów, Lipie, Lubienia, Młynek, Ruda, Rudnik, Staw Kunowski, Styków, Zębiec

Busko-Zdrój (miasto)	98,45	Busko-Zdrój
Busko-Zdrój (obszar wiejski)	11,65	Błoniec, Bronina, Kawczyce, Łagiewniki, Mikułowice, Nowa Wieś, Owczary, Radzanów, Ruczynów, Siesławice, Wełecz, Zbludowice, Zbrodzice,
Chęciny (obszar wiejski)	0,1	Lipowica, Podzamcze, Przymiarki, Radkowice, Starochęciny, Tokarnia, Wolica, Wrzosy
Chęciny (miasto)	5,32	Chęciny
Chmielnik (miasto)	4,55	Chmielnik
Ćmielów (obszar wiejski)	33,21	Brzóstowa, Buszkowice, Glinka, Grójec, Jastków, Krzczonowice, Małachów-Kolonia, Piaski Brzóstowskie, Trębanów, Wojnowice, Wola Grójecka, Wólka Wojnowska
Ćmielów (miasto)	51,89	Ćmielów
Daleszyce (obszar wiejski)	0,65	Mójcza, Suków
Dwikozy	36,56	Bożydar, Buczek, Czermin, Dwikozy, Gałkowice, Gierlachów, Góry Wysokie, Kamień Łukawski, Kolonia Gałkowice, Mściów, Nowe Kichary, Nowy Garbów, Nowy Kamień, Rzeczyca Mokra, Rzeczyca Sucha, Słupcza, Stare Kichary, Stary Garbów, Szczytniki, Winiarki, Winiary
Gnojno	1,53	Ruda, Wólka Bosowska
Gowarczów	9,9	Bębnów, Gowarczów, Komaszyce, Miłaków, Morzywół
Iwaniska	0,2	Iwaniska, Planta
Jędrzejów (obszar wiejski)	0,05	Skroniów
Jędrzejów (miasto)	2,06	Jędrzejów
Kielce	86,05	Kielce
Klimontów	8,44	Byszów, Klimontów
Końskie (obszar wiejski)	5,26	Czerwony Most, Dyszów, Fidor, Górny Młyn, Koczwara, Kopaniny, Młynek Nieświński, Modliszewice, Nieświń, Piła, Pomyków, Rogów, Stadnicka Wola, Szabelnia
Końskie (miasto)	87,12	Końskie
Koprzywnica (obszar wiejski)	19,36	Błonie, Ciszyca, Dmosice, Gnieszowice, Gnieszowice, Kamieniec, Krzcin, Niedźwice, Sośniczany, Święzyca, Zbigniewice, Zbigniewice-Kolonia
Koprzywnica (miasto)	62,41	Koprzywnica
Krasocin	0,24	Bukowa
Kunów(obszar wiejski)	11,91	Boksycka, Janik, Kolonia Piaski, Miłkowska Karczma, Nietulisko Duże, Nietulisko Fabryczne, Nietulisko Małe, Rudka

Kunów (miasto)	64,49	Kunów
Lipnik	27,79	Gołębiów, Kurów, Leszczków, Lipnik, Usarzów, Włostów
Łączna	2,51	Łączna, Zaszosie
Łoniów	22,85	Bogoria, Chodków Nowy, Chodków Stary, Gągolin, Gieraszowice, Jasienica, Kępa Nagnajewska, Krowia Góra, Łążek, Łoniów, Łoniów-Kolonia, Piaseczno, Przewłoka, Skrzypaczowice, Skwirzowa, Sulisławice, Suliszów, Świniary Nowe, Świniary Stare, Trzebiesławice, Wojcieszyce, Wólka Gieraszowska
Małogoszcz (miasto)	0,34	Małogoszcz
Masłów	3,62	Dąbrowa, Dąbrowa-Osiedle, Domaszowice, Masłów Drugi, Masłów Pierwszy, Wiśniówka
Miedziana Góra	9,58	Kostomłoty Drugie, Kostomłoty Pierwsze, Maciejówka, Miedziana Góra, Tumlin-Wykień,
Mirzec	19,35	Gadka, Krzewa, Małyszyn Dolny, Małyszyn Górny, Mirzec, Mirzec Stary, Mirzec-Korzonek, Mirzec-Majorat, Mirzec-Malcówki, Mirzec-Ogrody, Mirzec-Podborki, Mirzec-Poddąbrowa, Mirzec-Podkowalów, Mirzec-Poduchowne, Ostrożanka, Tychów Nowy, Tychów Stary
Morawica*	13,43	Bieleckie Młyny, Bilcza, Brudzów, Brzeziny, Dyminy, Łabędziów, Morawica, Piaseczna Górka, Radomice, Radomice Pierwsze, Wola Morawicka,
Nowa Słupia	0,08	Sosnówka
Nowy Korczyn	39,17	Błotnowola, Brzostków, Czarkowy, Górnowola, Grotniki Duże, Grotniki Małe, Harmoniny, Kawęczyn, Łęka, Nowy Korczyn, Ostrowce, Pawłów, Podraje, Podzamcze, Sępichów, Stary Korczyn, Strożyska, Ucisków, Winiary Dolne, Żukowice
Obrazów	57,5	Bilcza, Chwałki, Dębiany, Głazów, Jugoszów, Kleczanów, Komorna, Lenarczyce, Malice, Obrazów, Piekary, Rożki, Sucharzów, Świątniki, Święcica, Węgrce Panieńskie, Wierzbiny, Zdanów, Żurawica,
Oleśnica	44,72	Budy, Kępie, Oleśnica, Pieczonogi, Strzelce, Sufczyce, Wojnów,
Opatów (obszar wiejski)	17,31	Czerników Opatowski, Gojców, Jagnin, Jurkowice, Kobylany, Kochów, Kornacice, Lipowa, Marcinkowice, Oficjałów, Okalina-Kolonia, Okalina-Wieś, Podole, Strzyżowice, Tomaszów,
Opatów (miasto)	62,81	Opatów
Ostrowiec Świętokrzyski	78,53	Ostrowiec Świętokrzyski,
Ożarów (obszar wiejski)	16,88	Bałtówka, Binkowice, Czachów, Grochocice, Jakubowice, Janików, Jankowice, Janowice, Karsy, Prusy, Przybysławice, Sobótka, Sobów, Śmiłów, Tominy, Wyszmontów, Zawada,
Ożarów (miasto)	86,6	Ożarów
Pacanów	18,04	Biechów, Chrzanów, Karsy Duże, Książnice, Niegosławice, Pacanów, Słupia, Wola Biechowska, Wójcza, Wójeczka
Pawłów	11,94	Ambrożów, Bronkowice, Brzezie, Bukówka, Chybice, Dąbrowa, Godów, Grabków, Jadowniki, Kałków, Krajków, Łomno, Nieczulice, Nowy Bostów, Nowy Jawor, Pawłów, Pokrzywnica, Radkowice, Radkowice-

		Kolonia, Rzepin Drugi, Rzepin Pierwszy, Rzepin-Kolonia, Rzepinek, Stary Bostów, Stary Jawor, Szeligi, Szerzawy, Świętomarz, Świślina, Tarczek, Trzeszków, Warszówek, Wawrzeńczyce, Wieloborowice, Zbrza
Pierzchnica	2,24	Pierzchnianka, Pierzchnica
Pińczów (obszar wiejski)	0,39	Gacki, Kopernia, Leszcze, Pasturka, Szarbków,
Pińczów (miasto)	3,28	Pińczów
Połaniec	0,09	Rudniki
Rytwiany (obszar wiejski)	13,88	Gaj Święcicki, Grobla, Kłoda, Niedziałki, Pacanówka, Rytwiany, Sichów Duży, Sichów Mały, Szczeka, Święcica, Tuklęcz,
Rytwiany (miasto)	1,34	Rytwiany
Sadowie	24,71	Bogusławice, Jacentów, Małoszyce, Obręczna, Porudzie, Ruszkowiec, Ruszków, Rżuchów, Sadowie, Szczucice
Samborzec	57,7	Andruszkowice, Bogoria Skotnicka, Bystrojowice, Chobrzany, Faliszowice, Gorzyczany, Jachimowice, Janowice, Kobierniki, Kobierniki Miejskie, Koćmierzów, Krzeczkowice, Łojowice, Milczany, Ostrołęka, Polanów, Ryłowice, Samborzec, Skotniki, Strączków, Strochcice, Szewce, Śmiechowice, Wielogóra, Zajeziorze, Zawierzbie, Zawisełcze, Złota, Żuków
Sandomierz	98,79	Chwałki, Sandomierz, Ostrówek
Sitkówka Nowiny	1,66	Bolechowice, Kowala, Nowiny, Sitkówka, Szewce, Wola Murowana, Zagrody, Zgórsko
Skarżysko Kościelne	10,27	Majków, Michałów
Skarżysko-Kamienna	77,67	Skarżysko-Kamienna
Sobków	0,17	Wierzbica
Solec-Zdrój	42,27	Kików, Magierów, Piasek Mały, Piestrzec, Solec-Zdrój, Strażnik, Sułkowice, Wełnin, Włosnowice, Zagaje Kikowskie, Zborów, Żuków
Starachowice	81	Starachowice
Staszów (obszar wiejski)	8,71	Dobra, Gaj Koniemłocki, Grzybów, Koniemłoty, Krzczonowice, Krzywołęcz, Kurozwęki, Lenartowice, Mostki, Niemścice, Oględów, Podmaleniec, Sielec, Stefanówek, Sztombergi,
Staszów (miasto)	88,14	Staszów
Stąporków (obszar wiejski)	4,18	Czarniecka Góra, Smarków
Stąporków (miasto)	8,05	Stąporków
Stopnica*	50,76	Białoborze, Bosowice, Czyżów, Dziesławice, Falęcin Nowy, Falęcin Stary, Folwarki, Jastrzębiec, Kąty Nowe, Kąty Stare, Klępie Dolne, Klępie Górne, Konary, Kuchary, Mariampol, Mietel, Nowa Wieś, Podlasek, Prusy, Skrobaczów, Smogorzów, Stopnica, Strzałków, Suchowola, Szczeglin, Szczytniki, Szklanów, Topola, Wolica, Żerniki Dolne

Suchedniów (obszar wiejski)	34,13	Dulęba, Mostki, Ostojów
Suchedniów (miasto)	67,89	Suchedniów
Szydłów	11,81	Gacki, Górki, Szydłów, Wola Żyzna
Tuczępy	35,36	Brzozówka, Chałupki, Dobrów, Dobrów, Góra, Grzymała, Januszkowice, Jarosławice, Kargów, Nieciesławice, Niziny, Podlesie, Rzędów, Rzędów, Sieczków, Tuczępy, Wierzbica,
Wąchock (obszar wiejski)	35,36	Marcinków, Marcinków Górny, Parszów, Rataje, Wielka Wieś,
Wąchock (miasto)	41,08	Wąchock
Wilczyce	25,06	Dacharzów, Dobrocice, Gałkowice-Ocin, Jankowice, Łukawa, Łukawa Kościelna, Ocinek, Pęczyny, Radoszki, Wilczyce, Wilczyce, Wysiadłów
Włoszczowa (miasto)	0,21	Włoszczowa
Wojciechowice	28	Bidziny, Drygulec, Gierczyce, Jasice, Kaliszany, Koszyce, Kunice, Lisów, Łopata, Ługi, Łukawka, Mierzanowice, Mikułowice, Orłowiny, Sadłowice, Smugi, Stodoły-Kolonie, Stodoły-Wieś, Wlonice, Wojciechowice
Zagnańsk	48,49	Barcza, Bartków, Borowa Góra, Chrusty, Goleniawy, Gruszka, Janaszów, Jasiów, Jaworze, Kajetanów, Kajetanów Dolny, Kaniów, Kołomań, Lekomin, Osiedle Kaniów, Osiedle Wrzosy, Rurarnia, Samsonów, Samsonów-Ciągłe, Samsonów-Dudków, Samsonów-Piechotne, Siodła, Ścięgna, Tumlin-Dąbrówka, Tumlin-Osowa, Tumlin-Węgle, Tumlin-Zacisze, Umer, Zabłocie, Zachełmie, Zagnańsk
Zawichost	10,89	Czyżów Plebański, Czyżów Szlachecki, Dąbie, Pawłów, Piotrowice, Podszyn, Wygoda,

Źródło: Na podstawie danych PSG Oddział Zakład Gazowniczy w Kielcach.
**dane podane dla całej gminy, brak danych rozróżniających obszar wiejski i miasto.*

Zgodnie z informacją PSG sp. z o.o., na obszarze województwa świętokrzyskiego, planowane są następujące inwestycje:

- Końskie — Radoszyce — Strawczyn, z odejściem na Krasocin;
- Proszowice — Bejsce;
- Proszowice — Działoszyce;
- Czarnocin — Bejsce;
- Książ Wlk. — Sędziszów;
- Dębica — Mielec — Borowa — Elektrownia Połaniec.

Rozbudowa planowanych gazociągów wysokiego ciśnienia w celu zasilenia gmin: Połaniec, Staszów, Baćkowice, Chmielnik, Waśniów, Tarłów, Górno, Bogoria, Osiek, Łubnice, nie będzie natomiast realizowana. Potrzeby w tym zakresie zostały zaspokojone poprzez budowę gazociągów średniego ciśnienia.

RAPORT O STANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO W LATACH 2014 - 2017

KIERUNKI ROZWOJU GŁÓWNYCH ELEMENTÓW ENERGETYKI

Elektroenergetyka

- Istniejąca / planowana linia 400 kV wraz z pasem technicznym
- Istniejąca / planowana linia 220 kV wraz z pasem technicznym
- Istniejąca / planowana linia 110 kV wraz z pasem technicznym
- Istniejące GPZ 110/15 kV
- Istniejące GPZ 220/110 kV
- Istniejące GPZ 400/220/110 kV
- Elektrownia Połaniec
- Obszary największych potrzeb w zakresie reelektryfikacji

Gaz wysokiego ciśnienia

- Istniejące / projektowane/planowane gazociągi wysokiego ciśnienia wraz ze strefą kontrolowaną
- Stacje redukcyjne gazu istniejące / projektowane/planowane

Energetyka odnawialna

- Wnioskowane bioelektrownie i biogazownie planowane do realizacji
- Gminy posiadające największe predyspozycje do uprawy roślin energetycznych o dużych wymaganiach wodnych (wierzba energetyczna)
- Strefa korzystnych warunków energetycznych dla energii wiatrowej
- Strefa mało korzystnych warunków energetycznych dla energii wiatrowej
- Obszar o częstotliwości występowania wiatrów średnio powyżej 40 dni rocznie z wiatrem silnym (10 m/s i więcej)
- Gminy prezentujące się najkorzystniej w aspekcie realizacji inwestycji geotermalnych
- Strefa rozwoju rozproszonej energetyki geotermalnej przyjęta w KPZK
- Strefa ograniczonych możliwości lokalizacji elektrowni wiatrowych
- Łubnice — Gminy z obszarami perspektywicznymi dla zastosowania bezpośredniego energii geotermalnej oraz w balneologii i rekreacji
- Proponowany obszar koncentracji produkcji biomasy

- Granica województwa
- Granice powiatów
- Granice gmin

Opracowano na podstawie:
- Ankiet gminnych
- Danych PSG sp. z o. o.
- Danych statystycznych GUS
- Materiałów Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Warszawa 2001
- Opracowania "Studium możliwości wykorzystania energii geotermalnej w województwie świętokrzyskim-1999 PKNI"
- Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030,
- „Potencjał hydrogeologiczny oraz zasoby energii ze źródeł geotermalnych na terenie województwa świętokrzyskiego", PIG-PIB, Kielce, lipiec 2012
- Wniosek inwestora z planowaną lokalizacją bioelektrowni

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

ZESPÓŁ PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA

SBRR B71E-461E-9DF9-E6584B1E501D. Uchwalony

ROZMIESZCZENIE INSTALACJI OZE

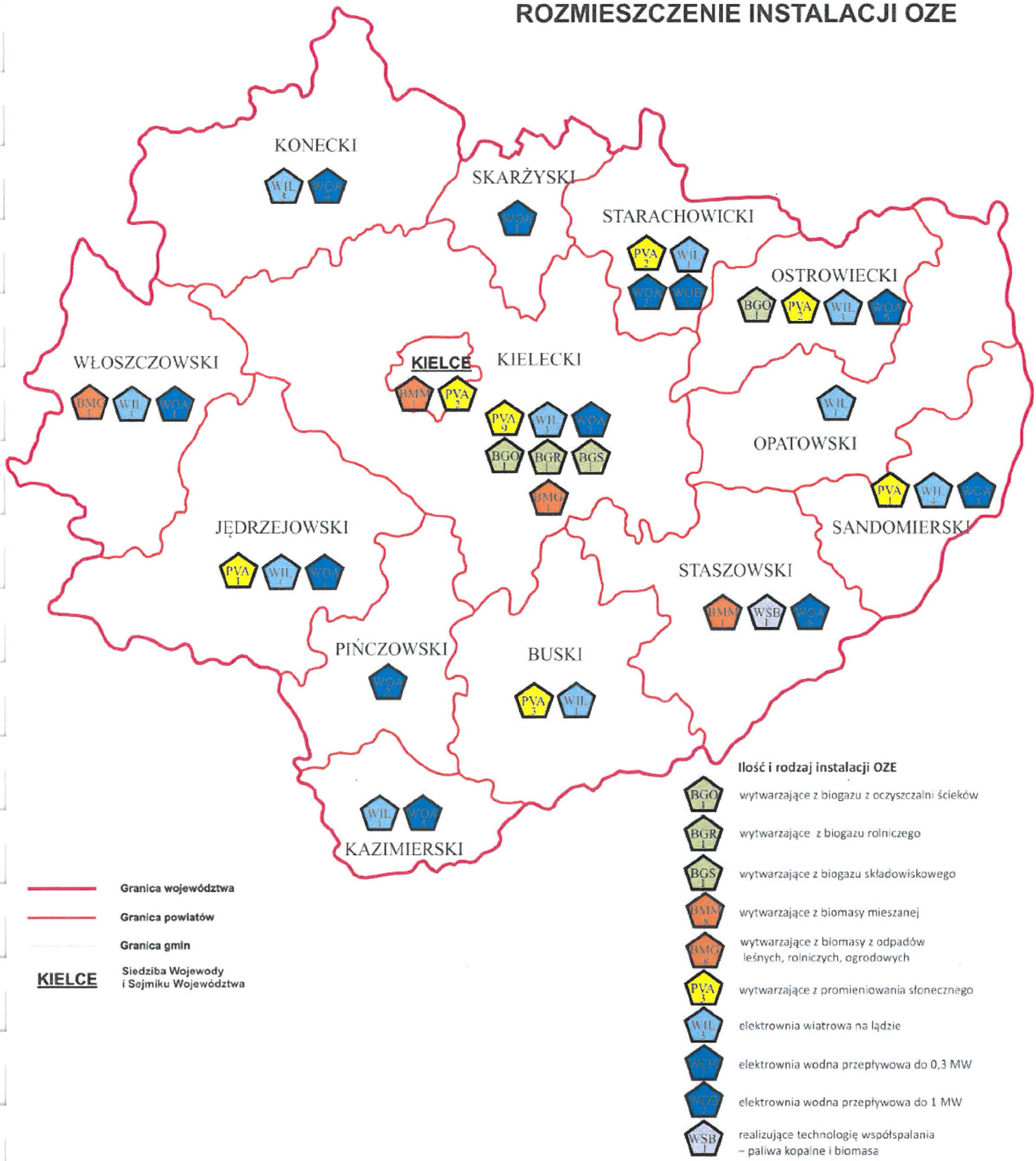

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ARE, stan na 30.09.2017

Tabela. Zestawienie instalacji posiadających koncesje, wykorzystujących odnawialne źródła energii

		Rodzaj instalacji																								
		BG					BM						PV	WI			WO							WS			
		BGO	BGR	BGS	BGM	Razem	BME	BMG	BMK	BMP	BMM	Razem	PVA	WIL	WIM	Razem	WOA	WOB	WOC	WOD	WOE	WOF	Razem	WSB	WSG	Razem	Suma
Polska	Ilość szt.	bd	bd	bd	bd	**305**	bd	bd	bd	bd	bd	**45**	**579**	bd	bd	**1206**	bd	bd	bd	bd	bd	bd	**766**	bd	bd	**35**	**2936**
	Moc MW	bd	bd	bd	bd	**235.373**	bd	bd	bd	bd	bd	**1362.030**	**103.896**	bd	bd	**5848,671**	bd	bd	bd	bd	bd	bd	**988,377**	0*	0*	**0***	**8538,347**
Woj. świętokrzyskie	Ilość szt.	2	1	1	0	**4**	0	2	0	0	2	**4**	**20**	21	0	**21**	37	1	0	0	0	0	**38**	1	0	**1**	**88**
	Moc MW	0,88	0,8	0,36	0	**2,14**	0	1,9	0	0	236,7	**238,655**	**0,536**	22,14	0	**22,14**	2,289	0,45	0	0	0	0	**2,739**	0*	0	**0***	**266,21**
p. buski	Ilość szt.	0	0	0	0	**0**	0	0	0	0	0	**0**	**3**	1	0	**1**	0	0	0	0	0	0	**0**	0	0	**0**	**4**
	Moc MW	0	0	0	0	**0**	0	0	0	0	0	**0**	**0,042**	0,075	0	**0,075**	0	0	0	0	0	0	**0**	0	0	**0**	**0,117**
p. jędrzejowski	Ilość szt.	0	0	0	0	**0**	0	0	0	0	0	**0**	**1**	1	0	**1**	1	0	0	0	0	0	**1**	0	0	**0**	**3**
	Moc MW	0	0	0	0	**0**	0	0	0	0	0	**0**	**0,026**	0,66	0	**0,66**	0,02	0	0	0	0	0	**0,02**	0	0	**0**	**0,706**
p. kazimierski	Ilość szt.	0	0	0	0	**0**	0	0	0	0	0	**0**	**0**	1	0	**1**	5	0	0	0	0	0	**5**	0	0	**0**	**6**
	Moc MW	0	0	0	0	**0**	0	0	0	0	0	**0**	**0**	0,33	0	**0,33**	0,144	0	0	0	0	0	**0,144**	0	0	**0**	**0,474**
p. Kielce	Ilość szt.	0	0	0	0	**0**	0	0	0	0	1	**1**	**2**	0	0	**0**	0	0	0	0	0	0	**0**	0	0	**0**	**3**
	Moc MW	0	0	0	0	**0**	0	0	0	0	6,71	**6,71**	**0,026**	0	0	**0**	0	0	0	0	0	0	**0**	0	0	**0**	**6,736**
p. kielecki	Ilość szt.	1	1	1	0	**3**	0	1	0	0	0	**1**	**9**	3	0	**3**	7	0	0	0	0	0	**7**	0	0	**0**	**23**
	Moc MW	0,802	0,8	0,36	0	**1,962**	0	0,045	0	0	0	**0,045**	**0,356**	1,07	0	**1,07**	0,252	0	0	0	0	0	**0,252**	0	0	**0**	**3,685**
p. konecki	Ilość szt.	0	0	0	0	**0**	0	0	0	0	0	**0**	**0**	3	0	**3**	4	0	0	0	0	0	**4**	0	0	**0**	**7**
	Moc MW	0	0	0	0	**0**	0	0	0	0	0	**0**	**0**	4,2	0	**4,2**	0,39	0	0	0	0	0	**0,39**	0	0	**0**	**4,59**
p. opatowski	Ilość szt.	0	0	0	0	**0**	0	0	0	0	0	**0**	**0**	1	0	**1**	0	0	0	0	0	0	**0**	0	0	**0**	**1**
	Moc MW	0	0	0	0	**0**	0	0	0	0	0	**0**	**0**	0,25	0	**0,25**	0	0	0	0	0	0	**0**	0	0	**0**	**0,25**
p. ostrowiecki	Ilość szt.	1	0	0	0	**1**	0	0	0	0	0	**0**	**2**	3	0	**3**	5	0	0	0	0	0	**5**	0	0	**0**	**11**
	Moc MW	0,08	0	0	0	**0,18**	0	0	0	0	0	**0**	**0,049**	1,5	0	**1,5**	0,679	0	0	0	0	0	**0,679**	0	0	**0**	**2,408**
p. pińczowski	Ilość szt.	0	0	0	0	**0**	0	0	0	0	0	**0**	**0**	0	0	**0**	2	0	0	0	0	0	**2**	0	0	**0**	**2**
	Moc MW	0	0	0	0	**0**	0	0	0	0	0	**0**	**0**	0	0	**0**	0,111	0	0	0	0	0	**0,111**	0	0	**0**	**0,111**
p. sandomierski	Ilość szt.	0	0	0	0	**0**	0	0	0	0	0	**0**	**1**	4	0	**4**	3	0	0	0	0	0	**3**	0	0	**0**	**8**
	Moc MW	0	0	0	0	**0**	0	0	0	0	0	**0**	**0,015**	3,455	0	**3,455**	0,087	0	0	0	0	0	**0,087**	0	0	**0**	**3,557**
p. skarżyski	Ilość szt.	0	0	0	0	**0**	0	0	0	0	0	**0**	**0**	0	0	**0**	1	0	0	0	0	0	**1**	0	0	**0**	**1**
	Moc MW	0	0	0	0	**0**	0	0	0	0	0	**0**	**0**	0	0	**0**	0,03	0	0	0	0	0	**0,03**	0	0	**0**	**0,03**
p. starachowicki	Ilość szt.	0	0	0	0	**0**	0	0	0	0	0	**0**	**2**	1	0	**1**	2	1	0	0	0	0	**3**	0	0	**0**	**6**
	Moc MW	0	0	0	0	**0**	0	0	0	0	0	**0**	**0,022**	10	0	**10**	0,185	0,45	0	0	0	0	**0,635**	0	0	**0**	**10,657**
p. staszowski	Ilość szt.	0	0	0	0	**0**	0	0	0	0	1	**1**	**0**	0	0	**0**	6	0	0	0	0	0	**6**	1	0	**1**	**8**
	Moc MW	0	0	0	0	**0**	0	0	0	0	230	**230**	**0**	0	0	**0**	0,376	0	0	0	0	0	**0,376**	0*	0	**0***	**230,376**
p. włoszczowski	Ilość szt.	0	0	0	0	**0**	0	1	0	0	0	**1**	**0**	3	0	**3**	1	0	0	0	0	0	**1**	0	0	**0**	**5**
	Moc MW	0	0	0	0	0	0	1,9	0	0	0	**1,9**	**0**	0,6	0	**0,6**	0,015	0	0	0	0	0	**0,015**	0	0	**0**	**2,515**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych URE, stan na 30.09.2017

Objaśnienia

bd – brak danych;

*- dla instalacji współspalania nie można określić mocy;

BG – elektrownie biogazowe (BGO – wytwarzające z biogazu z oczyszczalni ścieków, BGR – wytwarzające z biogazu rolniczego, BGS – wytwarzające z biogazu składowiskowego, BGM – wytwarzające z biogazu mieszanego);

BM – elektrownie biomasowe (BME - wytwarzające z biomasy z roślin energetycznych , BMG - wytwarzające z biomasy z odpadów leśnych, rolniczych, ogrodowych, BMK - wytwarzające z biomasy ze stałych odpadów komunalnych, m.in. z oczyszczalni ścieków, BMP - wytwarzające z biomasy z odpadów przemysłowych drewnopochodnych i celulozowo papierniczych , BMM - wytwarzające z biomasy mieszanej);

PV – wytwarzające z promieniowania słonecznego (PVA - wytwarzające z promieniowania słonecznego);

WI – elektrownie wiatrowe (WIL – elektrownia wiatrowa na lądzie , WIM - elektrownia wiatrowa na morzu);

WO – elektrownie wodne (WOA - elektrownia wodna przepływowa do 0,3 MW, WOB - elektrownia wodna przepływowa do 1 MW , WOC - elektrownia wodna przepływowa do 5 MW, WOD - elektrownia wodna przepływowa do 10 MW,WOE - elektrownia wodna przepływowa do 0,3 MW,WOF - elektrownia wodna szczytowo-pompowa lub przepływowa z członem pompowym);

WS – elektrownie realizujące technologię współspalania (WSB - realizujące technologię współspalania – paliwa kopalne i biomasa, WSG - elektrownie realizujące technologię współspalania – paliwa kopalne i biogaz);

RAPORT O STANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO W LATACH 2014 - 2017

STOPIEŃ GAZYFIKACJI GMIN

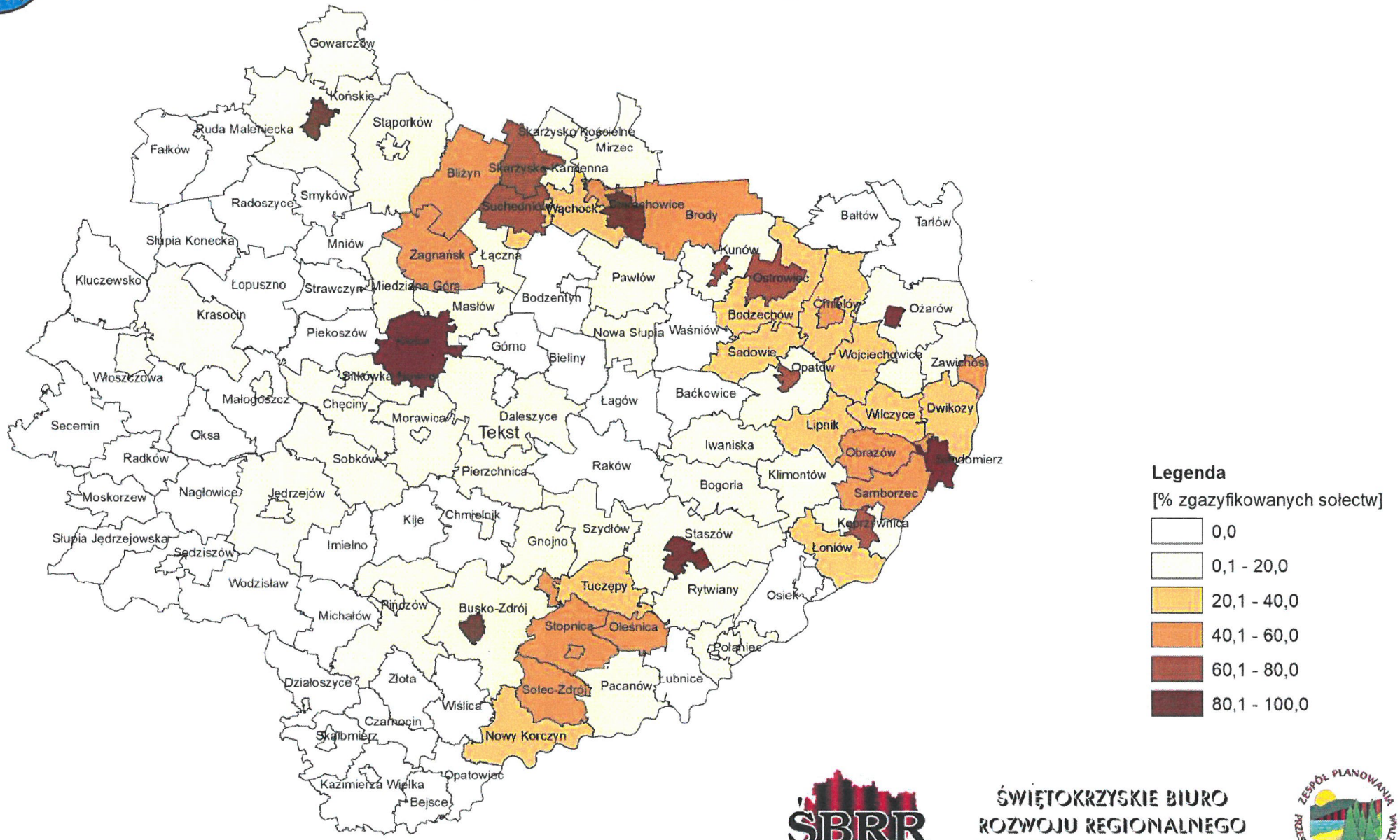

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

Na podstawie danych PSG

4.12.4. Problemy i wnioski do zmiany „Planu…"

Wymienione poniżej problemy są również wnioskami, które należy ująć w Planie:

- niedostateczne wyposażenie w infrastrukturę techniczną, zwłaszcza na obszarach wiejskich, warunkującą pozyskiwanie inwestorów;
- zbyt mała gęstość rozmieszczenia głównych punktów zasilania oraz zły stan techniczny sieci średniego i niskiego napięcia, zwłaszcza na obszarach wiejskich, powodujący zaniżenia parametrów dostarczanej energii oraz zwiększoną awaryjność;
- konieczność reelektryfikacji i dostosowania do poboru mocy znacznej części wiejskiej sieci przesyłowej;
- zbyt małe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii i eksploatacja surowców nieodnawialnych;
- niedostateczne i nierównomierne nasycenie obszaru województwa w sieć gazociągów wysokiego ciśnienia i związany z tym niski stopień gazyfikacji gospodarstw domowych.

4.13 GOSPODARKA ODPADAMI

4.13.1. Stan aktualny

Nadrzędnym celem w zakresie gospodarki odpadami jest stworzenie w województwie zintegrowanego systemu gospodarki odpadami, zgodnego z zasadą zrównoważonego rozwoju. W związku z tym świętokrzyskie, według „Planu gospodarki odpadami …", zostało podzielone na 6 regionów gospodarki odpadami komunalnymi. Dla wydzielonych obszarów przewidziane są funkcjonujące oraz zastępcze regionalne instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych (Uchwała nr XXV/357/16 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 27 lipca 2016 r. w sprawie wykonania „Planu gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego 2016–2022").

Tabela. Wykaz regionów gospodarki odpadami komunalnymi oraz regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych

Nazwa regionu	Gminy należące do regionu	Rodzaj regionalnej instalacji		Funkcjonujące instalacje	Instalacje zastępcze
Region 1	Opatów Ożarów Baćkowice Iwaniska Lipnik Sadowie	A	Instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych i wydzielania ze zmieszanych odpadów komunalnych frakcji nadających się w całości lub w części do odzysku	msc. Janczyce, gm. Baćkowice	msc. Janik, gm. Kunów
	Wojciechowice Sandomierz Zawichost Dwikozy Klimontów Koprzywnica, Łoniów Obrazów Samborzec	B	Instalacja do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów oraz wytwarzania z nich produktu o właściwościach nawozowych lub środków wspomagających uprawę roślin, spełniającego wymagania określone w przepisach odrębnych, lub materiału po procesie kompostowania	msc. Janczyce, gm. Baćkowice	msc. Janik, gm. Kunów

	Wilczyce Bogoria Osiek		lub fermentacji dopuszczonego do odzysku		
		C	Instalacja do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych o pojemności pozwalającej na przyjmowanie przez okres nie krótszy niż 15 lat odpadów w ilości nie mniejszej niż powstająca w instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych	msc. Janczyce, gm. Baćkowice	msc. Janik, gm. Kunów
Region 2	Łagów Tarłów Ostrowiec Świętokrzyski Ćmielów Kunów Bałtów Bodzechów Waśniów Starachowice Wąchock Brody Mirzec Pawłów	A	Instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych i wydzielania ze zmieszanych odpadów komunalnych frakcji nadających się w całości lub w części do odzysku	msc. Janik, gm. Kunów	msc. Janczyce, gm. Baćkowice
		B	Instalacja do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów oraz wytwarzania z nich produktu o właściwościach nawozowych lub środków wspomagających uprawę roślin, spełniającego wymagania określone w przepisach odrębnych, lub materiału po procesie kompostowania lub fermentacji dopuszczonego do odzysku	msc. Janik, gm. Kunów	msc. Janczyce, gm. Baćkowice
		C	Instalacja do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych o pojemności pozwalającej na przyjmowanie przez okres nie krótszy niż 15 lat odpadów w ilości nie mniejszej niż powstająca w instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych	msc. Janik, gm. Kunów	msc. Janczyce, gm. Baćkowice
Region 3	Jędrzejów Małogoszcz Sędziszów Imielno Nagłowice Oksa	A	Instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych i wydzielania ze zmieszanych odpadów komunalnych frakcji nadających się w całości lub w części do odzysku	msc. Włoszczowa, gm. Włoszczowa	msc. Końskie, gm. Końskie msc. Promnik,

	Słupia Jędrzejowska Sobków Wodzisław Skalbmierz Działoszyce Michałów Włoszczowa Kluczewsko Krasocin Moskorzew Radków Secemin				gm. Strawczyn
		B	Instalacja do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów oraz wytwarzania z nich produktu o właściwościach nawozowych lub środków wspomagających uprawę roślin, spełniającego wymagania określone w przepisach odrębnych, lub materiału po procesie kompostowania lub fermentacji dopuszczonego do odzysku	msc. Włoszczowa, gm. Włoszczowa	msc. Końskie, gm. Końskie
					msc. Promnik, gm. Strawczyn
		C	Instalacja do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych o pojemności pozwalającej na przyjmowanie przez okres nie krótszy niż 15 lat odpadów w ilości nie mniejszej niż powstająca w instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych	msc. Włoszczowa, gm. Włoszczowa	msc. Końskie, gm. Końskie
					msc. Promnik, gm. Strawczyn
Region 4	Kielce Bodzentyn Chęciny Chmielnik Bieliny Daleszyce Górno Łopuszno Masłów Miedziana Góra Mniów Morawica Nowa Słupia Piekoszów Pierzchnica Sitkówka-Nowiny Strawczyn Zagnańsk	A	Instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych i wydzielania ze zmieszanych odpadów komunalnych frakcji nadających się w całości lub w części do odzysku	msc. Promnik, gm. Strawczyn	msc. Rzędów, gm. Tuczępy
					msc. Końskie, gm. Końskie
		B	Instalacja do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów oraz wytwarzania z nich produktu o właściwościach nawozowych lub środków wspomagających uprawę roślin, spełniającego wymagania określone w przepisach odrębnych, lub materiału po procesie kompostowania lub fermentacji dopuszczonego do odzysku	msc. Promnik, gm. Strawczyn	msc. Przededworze, gm. Chmielnik
				msc. Przededworze, gm. Chmielnik	msc. Promnik, gm. Strawczyn
		C	Instalacja do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych o pojemności	msc. Promnik, gm. Strawczyn	msc. Grzybów, gm. Staszów
					msc. Końskie,

			pozwalającej na przyjmowanie przez okres nie krótszy niż 15 lat odpadów w ilości nie mniejszej niż powstająca w instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych		gm. Końskie
Region 5	Busko-Zdrój Gnojno Nowy Korczyn Pacanów Solec-Zdrój Stopnica Tuczępy Wiślica Kazimierza Wielka Bejsce Czarnocin Opatowiec Raków Pińczów Kije Złota Staszów Połaniec Łubnice Oleśnica Rytwiany Szydłów	A	Instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych i wydzielania ze zmieszanych odpadów komunalnych frakcji nadających się w całości lub w części do odzysku	msc. Rzędów, gm. Tuczępy	msc. Promnik, gm. Strawczyn
		B	Instalacja do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów oraz wytwarzania z nich produktu o właściwościach nawozowych lub środków wspomagających uprawę roślin, spełniającego wymagania określone w przepisach odrębnych, lub materiału po procesie kompostowania lub fermentacji dopuszczonego do odzysku	msc. Rzędów, gm. Tuczępy	msc. Promnik, gm. Strawczyn
		C	Instalacja do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych o pojemności pozwalającej na przyjmowanie przez okres nie krótszy niż 15 lat odpadów w ilości nie mniejszej niż powstająca w instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych	msc. Grzybów, gm. Staszów	msc. Staszów, gm. Staszów
				msc. Dobrowoda, gm. Busko-Zdój	msc. Grzybów, gm. Staszów
				msc. Staszów, gm. Staszów	msc. Grzybów, gm. Staszów
Region 6	Końskie Stąporków Fałków Gowarczów Radoszyce	A	Instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych i wydzielania ze zmieszanych odpadów komunalnych frakcji nadających się w całości lub w części do odzysku	msc. Końskie, gm. Końskie	msc. Promnik, gm. Strawczyn

	Ruda Maleniecka Słupia Konecka Smyków Skarżysko-Kamienna Suchedniów Bliżyn Łączna Skarżysko Kościelne	B	Instalacja do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów oraz wytwarzania z nich produktu o właściwościach nawozowych lub środków wspomagających uprawę roślin, spełniającego wymagania określone w przepisach odrębnych, lub materiału po procesie kompostowania lub fermentacji dopuszczonego do odzysku	msc. Końskie, gm. Końskie	msc. Promnik, gm. Strawczyn
		C	Instalacja do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych o pojemności pozwalającej na przyjmowanie przez okres nie krótszy niż 15 lat odpadów w ilości nie mniejszej niż powstająca w instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych	msc. Końskie, gm. Końskie	msc. Promnik, gm. Strawczyn

Źródło — opracowanie własne na podstawie danych z urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego.
Instalacje zastępcze — instalacje przewidziane do obsługi regionów, w przypadku gdy znajdująca się w nich instalacja uległa awarii lub nie może przyjmować odpadów z innych przyczyn.

Według analiz zawartych w „Planie gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego", największy postęp w tej dziedzinie nastąpił w zakresie zbierania i przetwarzania odpadów komunalnych, gdzie dominującym sposobem zagospodarowania był ich odzysk. Znaczna poprawa nastąpiła również w selektywnym zbieraniu odpadów. Zmodernizowano oraz rozbudowano regionalne zakłady zagospodarowania odpadów komunalnych.

W 2014 r. wszystkie gminy w województwie wywiązały się z obowiązku w zakresie osiągnięcia wymaganego (14%) poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia frakcji takich odpadów jak: papier, metal, tworzywo sztuczne, szkło. Nadal wymaga rozwinięcia system zbierania i odbierania odpadów ulegających biodegradacji.

W dalszym ciągu przewiduje się funkcjonowanie 6 RZZO (po 3 instalacje regionalne: mbp, kompostownia, składowisko odpadów), po jednym w regionie gospodarki odpadami komunalnymi.

Pozytywna tendencja utrzymuje się również w zakresie odpadów pochodzących z działalności gospodarczej, a w szczególności z przemysłu. Zauważa się przewagę procesów odzysku nad unieszkodliwianiem.

Sukcesywnie przebiegał proces selektywnego zbierania i zagospodarowywania odpadów niebezpiecznych, w szczególności zawierających azbest (dwukrotny wzrost masy odpadów wytworzonych w 2014 r. w stosunku do roku 2011). Potrzeby województwa w zakresie składowania tych odpadów są zabezpieczone na kilkanaście najbliższych lat. W zakresie unieszkodliwienia odpadów medycznych i weterynaryjnych zauważono spadek. Jest on związany z wyłączeniem z eksploatacji w 2012 r. jednej z dwóch spalarni odpadów. Zachodzi wobec powyższego potrzeba wybudowania spalarni odpadów medycznych i weterynaryjnych.

Według danych GUS w województwie świętokrzyskim odpadów komunalnych zebranych (bez wyselekcjonowanych) w 2015 r. było ogółem 154,1 tys. ton, w tym w gospodarstwach domowych 117,5 tys. ton. Natomiast odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych) wytworzonych w ciągu roku było ogółem 7127,2 tys. ton. Odzyskowi poddano 3174,7 tys. ton. Unieszkodliwiono 2521,9 tys. ton, w tym 11,7 tys. ton termicznie.

Na koniec 2014 r w województwie funkcjonowało 20 instalacji RIPOK (6 regionalnych instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych, 6 regionalnych instalacji do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów oraz 8 regionalnych instalacji do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów), w tym 17 w ramach RZZO.

Według informacji zawartych w Planie gospodarki odpadami (stan na 31.12.2014 r.) większość gmin prowadziła selektywną zbiórkę odpadów komunalnych (74 gminy).

Ponadto na obszarze województwa, według danych z Urzędu Marszałkowskiego (stan na koniec 2014 r.) zlokalizowane były 4 czynne składowiska odpadów przemysłowych, przy czym tylko na 2 składowano odpady (Gruchawka, gm. Kielce; „Gacki", gm. Pińczów). 2 zamknięte składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, na których składowano odpady przemysłowe, były w trakcie rekultywacji („Krzemionki Opatowskie", gm. Bodzechów; „Skowronno Górne", gm. Pińczów).

4.13.2. Problemy i wnioski do zmiany „Planu..."

Wymienione poniżej problemy są również wnioskami, które należy ująć w Planie:

- nieosiągnięcie w 2014 r. przez 16 gmin poziomu ograniczenia odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania;
- brak utworzonych punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych dla części gmin;
- pozbywanie się odpadów poza systemem ich zagospodarowania;
- liczne występowanie dzikich wysypisk odpadów;
- brak instalacji:
  - do termicznego przekształcania odpadów medycznych i weterynaryjnych o mocy 1400 Mg/rok;
  - do termicznego przekształcania odpadów „problemowych" o mocy 15000 Mg/rok;
  - do termicznego przekształcania komunalnych osadów ściekowych o łącznej mocy ok. 30000 Mg/rok;
- brak wdrożenia w 83 gminach systemu zbierania przeterminowanych leków;
- przetwarzanie pojazdów wycofanych z eksploatacji poza stacjami demontażu pojazdów;
- powolny proces usuwania wyrobów zawierających azbest;
- niedostateczny udział procesów termicznego przekształcania w zagospodarowaniu komunalnych osadów ściekowych.

4.14 TRANSPORT I KOMUNIKACJA

4.14.1. System powiązań komunikacyjnych

Regionalny układ korytarzy transportowych został wpisany w paneuropejską sieć transportową ustaloną Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1315/2013 z dnia 11 grudnia 2013 roku w sprawie unijnych wytycznych dotyczących rozwoju transeuropejskiej sieci transportowej i uchylającym decyzję nr 661/2010/UE. W obszarze Polski ustala ona dwa korytarze europejskie: Bałtyk — Adriatyk i Morze Północne — Bałtyk oraz dwupoziomową strukturę transeuropejskiej sieci transportowej , obejmującą sieć kompleksową i ustanowioną w oparciu o nią sieć bazową. Elementem korytarza Bałtyk-Adriatyk zlokalizowanym na obszarze województwa świętokrzyskiego, jest linia kolejowa nr 4 — Centralna Magistrala Kolejowa, planowana do włączenia do sieci Kolei Dużych Prędkości (KDP). Elementami europejskiej sieci kompleksowej są: linia kolejowa nr 8, linia kolejowa nr 25, linia kolejowa nr 61, Centralna Magistrala Kolejowa oraz droga ekspresowa S-7 i droga ekspresowa S-74. Stanowią one połączenie Kielc z bazową siecią europejską, w tym z węzłami tej sieci: Warszawą, Łodzią, Katowicami i Krakowem.

Transeuropejskie drogowe korytarze transportowe

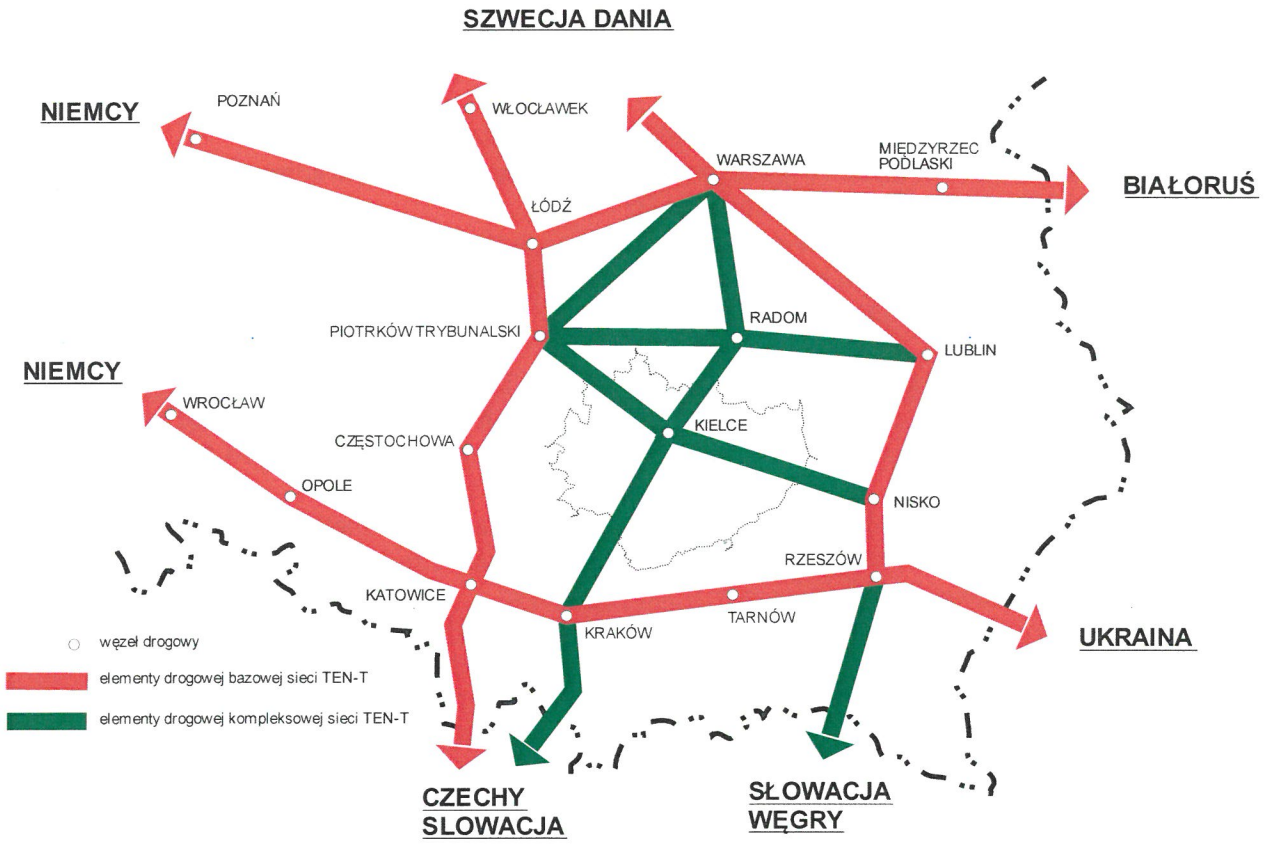

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady(UE) Nr 1315/2013 z dnia 11 grudnia 2013 roku w sprawie unijnych wytycznych dotyczących rozwoju transeuropejskiej sieci transportowej i uchylającego decyzję nr 661/2010/UE

Transeuropejskie kolejowe korytarze transportowe

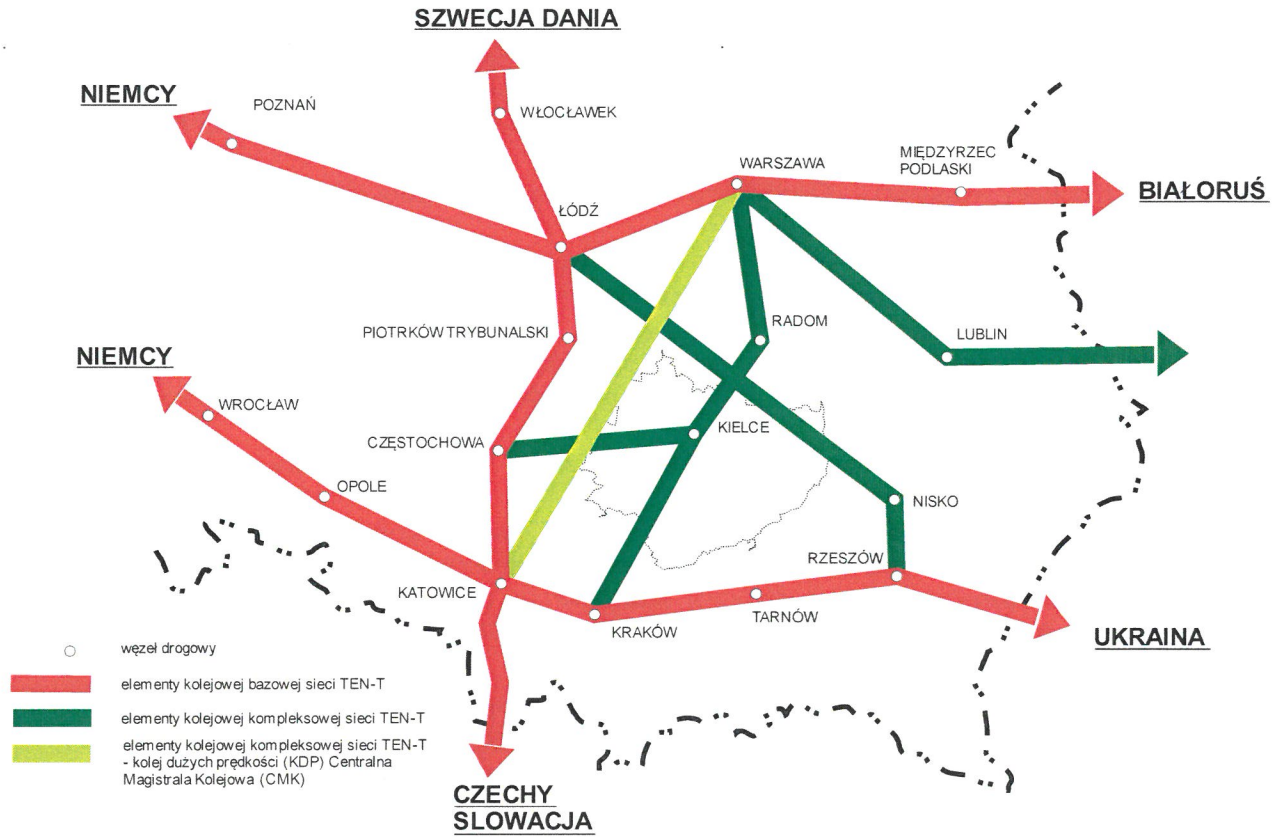

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady(UE) Nr 1315/2013 z dnia 11 grudnia 2013 roku w sprawie unijnych wytycznych dotyczących rozwoju transeuropejskiej sieci transportowej i uchylającego decyzję nr 661/2010/UE

Nadrzędny układ transportowy regionu, łączący go z paneuropejskimi korytarzami transportowymi, tworzy obecnie 8 dróg krajowych (nr 7, 9, 42, 73, 74, 77, 78 i 79), w tym 2 drogi międzynarodowe E-77 (DK7) i E-371 (DK9). Drogi te są uzupełniane 10 liniami kolejowymi oraz siecią 36 dróg wojewódzkich. Głównym węzłem komunikacyjnym regionu są Kielce. Do węzłów regionalnych Program Rozwoju Infrastruktury Transportowej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020 zaliczył ośrodki powiatowe: Jędrzejów, Sandomierz, Skarżysko-Kamienna, Opatów, Ostrowiec Świętokrzyski, Starachowice, Końskie, Busko-Zdrój, Staszów, Włoszczowa, Kazimierza Wielka, Pińczów oraz gminne: Chmielnik, Ożarów i Łoniów.

Główne korytarze transportowe województwa to:

- korytarz europejski Bałtyk — Adriatyk, którego elementem jest przebiegająca przez teren województwa linia kolejowa nr 4 — Centralna Magistrala Kolejowa (CMK) — łącząca Warszawę ze Śląskiem i Krakowem oraz południem Europy — przebudowywana w celu umożliwienia jazdy z prędkością ≥250 km/h, stanowiąca potencjalny fragment planowanej Kolei Dużych Prędkości. Dostęp do linii i włączenie Kielc w układ połączeń InterCity umożliwić ma planowana budowa łącznicy kolejowej od stacji Czarnca na linii kolejowej nr 61;

- korytarz krajowy Warszawa — Kielce — Kraków, tworzony przez realizowaną drogę ekspresową S-7 i przebudowywaną linię kolejową znaczenia państwowego nr 8 Warszawa — Kraków;
- korytarz krajowy Łódź — Kielce — Rzeszów, tworzony przez realizowaną drogę ekspresową S-74 Łódź (Sulejów) — Kielce — Sandomierz — Nisko(Rzeszów) i przebiegającą w pewnym oddaleniu linię kolejową nr 25 Łódź — Skarżysko-Kamienna — Sandomierz — Dębica (Rzeszów);
- korytarz krajowy Lublin — Kielce — Jędrzejów — Katowice, tworzony przez drogi nr 74, 7 i 78 (docelowo w klasie „S") oraz zmodernizowane linie kolejowe nr 61 i Linię Hutniczą Szerokotorową (LHS);
- korytarz krajowy Warszawa — Ostrowiec Św. — Łoniów — Rzeszów, tworzony przez drogę krajową nr 9 (droga międzynarodowa E-371);
- korytarz krajowy Warszawa — Kielce — Tarnów, tworzony przez drogi krajowe nr 7 i 73, oraz linię kolejową znaczenia państwowego nr 8 Warszawa — Kraków i linię kolejową nr 73, wymagającą budowy nowego odcinka od Buska-Zdroju do Żabna;
- korytarz międzyregionalny Łódź — ośrodki położone w północnym paśmie województwa (od Końskich do Opatowa) — Rzeszów, utworzony przez drogi nr 74, 42 i 9 oraz linię kolejową nr 25 Łódź — Dębica;
- korytarz międzyregionalny Warszawa — Sandomierz — Kraków, tworzony przez drogę krajową nr 79;
- korytarz regionalny, łączący na terenie województwa ośrodki położone wzdłuż Linii Hutniczej Szerokotorowej (Sędziszów, Chmielnik, Staszów, Sandomierz), którego elementami będą ww. linia LHS oraz zmodernizowany ciąg drogowy Jędrzejów — Chmielnik — Staszów — Sandomierz, obejmujący drogi: krajowe nr 78 i 79 oraz wojewódzkie nr 765 i 764.

Pozostałe drogi krajowe oraz drogi wojewódzkie tworzą sieć powiązań wewnątrzregionalnych. Sieć ta, po wykonaniu niezbędnych modernizacji oraz jej dogęszczeniu na obszarach zaniedbanych, stwarza warunki do rozwoju gospodarczego opartego o wykorzystanie zasobów surowcowych i walorów turystycznych. Rozwój sieci transportowej winien prowadzić do zapewnienia dostępu głównych ośrodków województwa do krajowych i europejskich szlaków komunikacyjnych oraz połączenie tych ośrodków z pozostałymi obszarami regionu, zwłaszcza terenami wiejskimi. Prowadzić do tego winna budowa spójnej sieci dróg krajowych, połączonych z krajową (europejską) siecią autostrad i dróg ekspresowych. Dla województwa świętokrzyskiego główne połączenie z tą siecią stanowić mają dwie realizowane już drogi ekspresowe: droga ekspresowa S-7 łącząca województwo z autostradą A-2 w rejonie Warszawy oraz autostradą A-4 w rejonie Krakowa a także droga ekspresowa S-74 łącząca województwo z autostradą A1 w rejonie Piotrkowa Trybunalskiego oraz drogą ekspresową S-19, wschodnią granicą Polski i Ukrainą.

Istniejąca sieć kolejowa jest wystarczająco gęsta, ale wieloletnie niedoinwestowanie spowodowało, że w chwili obecnej nie stanowi ona realnej alternatywy dla transportu drogowego. Przez teren województwa przebiega 10 odcinków linii kolejowych o całkowitej długości 722 km. W skład podstawowego układu transportu kolejowego wchodzą linie kolejowe dwutorowe, zelektryfikowane, znaczenia państwowego: nr 8 Warszawa — Radom — Kielce — Kraków i nr 61 Kielce Fosowskie na odcinku Kielce — Czarnca oraz linie: nr 25 Łódź — Sandomierz — Ocice (Rzeszów), nr 73 (Kielce) Sitkówka-Nowiny — Włoszczowice — Busko-Zdrój, nr 70 Włoszczowice — Staszów — Chmielów k. Tarnobrzega. Funkcjonuje również wybudowana w latach 80-tych linia kolejowa szerokotorowa Hrubieszów — Huta „Katowice" (LHS), przeznaczona do tranzytowego przewozu towarów, posiadająca stację wymiany podwozi wagonów w Sędziszowie.

Do roku 2013 przewidywana była modernizacja linii kolejowej nr 8 na odcinku Warszawa — Kielce i dostosowanie jej do prowadzenia ruchu z prędkościami do 160 km/h — zadanie to nie zostało

do chwili obecnej zrealizowane. Centralna Magistrala Kolejowa, wchodząca w skład sieci kolei AGC, na której znajduje się oddana do użytku w 2007 roku stacja Włoszczowa Północ, ma zostać dostosowana do prędkości 250 km/h. Dla linii kolejowej nr 25 Łódź — Skarżysko-Kamienna — Ostrowiec Św. — Sandomierz — Ocice (Rzeszów) opracowane zostało Studium wykonalności które przewiduje, że koszt modernizacji świętokrzyskiego odcinka tej linii może przekroczyć 400 milionów złotych.

W ostatnim okresie dynamiczny wzrost wykazuje transport lotniczy. Powoduje to konieczność podjęcia działań zmierzających do uruchomienia portu lotniczego, który umożliwi łatwy i szybki dostęp regionu do komunikacji lotniczej. Istniejące lotnisko w Masłowie, ze względu na położenie w zwartej zabudowie mieszkaniowej, ma bardzo ograniczone możliwości rozwoju. Będzie ono zatem mogło pełnić jedynie funkcję lotniska lokalnego o charakterze turystyczno-biznesowo-sportowym. Po zakończeniu modernizacji obejmującej wydłużenie pasa startowego, budowę oświetlenia i nawigacji, będzie ono mogło przyjmować samoloty zabierające na pokład do 19 pasażerów.

W związku z powyższym podjęto działania zmierzające do realizacji Regionalnego Portu Lotniczego Kielce w Obicach, na granicy gmin Morawica i Chmielnik. Jest to lokalizacja zgodna zarówno ze Strategią rozwoju województwa świętokrzyskiego do roku 2020 jak również z założeniami KPZK 2030. Zakończył się, prowadzony przez Urząd Miasta Kielce, wykup gruntów niezbędnych do lokalizacji lotniska. Opracowana została koncepcja architektoniczno-budowlana i funkcjonalno-przestrzenna portu. Nie powiodły się jednak dotychczasowe starania o pozyskanie wystarczających środków na realizację projektu.

Równie istotnym warunkiem rozwoju województwa jest zapewnienie powszechnego dostępu do usług teleinformatycznych. Należy przez to rozumieć stworzenie technicznych możliwości dostępu do tych sieci ale również rozwój umiejętności wykorzystania ich możliwości oraz doprowadzenie do sytuacji w której koszt takiego przyłączenia i korzystania z usług sieci będzie w zasięgu przeciętnej rodziny. Szybko postępuje rozwój telefonii komórkowej oraz sieci światłowodowych. W grudniu 2015 roku zakończyła się realizacja projektu „Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej", co było pierwszym etapem w drodze do zapewnienia możliwości dostępu do Internetu szerokopasmowego na terenie województwa. Obecnie, w drugim etapie, budowana jest sieć tzw. ostatniej mili, która ma zapewniać bezpośredni dostęp do sieci szerokopasmowej.

Ogólna długość sieci dróg publicznych o twardej nawierzchni w województwie wyniosła na 31 XII 2016 roku, według danych GUS, 14 274.4 km, z których 1 661.5 km do drogi miejskie a 12 612,9 km to drogi zamiejskie.

Tabela. Infrastruktura drogowa województwa świętokrzyskiego w latach 2014 i 2016

Lp.	Elementy sieci drogowej	2014		2016	
		[km]	[%]	[km]	[%]
1.	Drogi krajowe	754.3*	5	754.3*	5
2.	Drogi wojewódzkie	1 086.8	8	1 086.9	8
3.	Drogi powiatowe	5 766.6	42	5 815.6	41
4.	Drogi gminne	6 170.3	45	6 617.6	46
5.	Razem	13 778.0	100	14 274.4	100

Źródło: opracowanie własne ZPPW ŚBRR na podstawie danych GUS.
**zgodnie z danymi GDDKiA na koniec I kwartału 2018 roku długość dróg krajowych i ekspresowych zarządzanych przez GDDKiA na terenie województwa świętokrzyskiego wyniosła 735,008 km.*

Wskaźnik gęstości dróg o twardej nawierzchni wynosi dla województwa 122,1 km/100 km^2 (średnia krajowa — 94,1 km/100 km^2), co daje pod tym względem województwu wysokie 3 miejsce wśród polskich regionów. Wskaźnik gęstości dróg o twardej nawierzchni ulepszonej

wynosi dla województwa 106,9 km/100 km^2 (średnia krajowa — 86,9 km/100 km^2) co również daje województwu świętokrzyskiemu 3 miejsce w kraju. Wysoka gęstość sieci drogowej województwa, nie wymaga zasadniczo rozbudowy, a jedynie modernizacji i podniesienia standardów, wynika z urozmaiconej rzeźby terenu oraz dużej gęstości zaludnienia.

Od początku prowadzenia stałego monitoringu stanu dróg w roku 2001 aż do roku 2013 systematycznie wzrastał na terenie województwa świętokrzyskiego procentowy udział dróg krajowych w dobrym stanie nawierzchni. W 2013 roku osiągnął on poziom 67 %. Jednocześnie swą najniższą wartość osiągnął udział dróg w złym stanie w ogólnej liczbie dróg krajowych – w 2013 roku było to 10,3 %. Od tego momentu trudno wskazać jednoznaczną tendencje i procentowy udział dróg w dobrym, niezadowalającym i złym stanie wacha się, co pokazuje poniższa tabela.

Tabela. Procentowy rozkład ocen stanu dróg krajowych w województwie świętokrzyskim w latach 2001–2016

Poziom/stan	Udział [%] Rok 2001	Udział [%] Rok 2013	Udział [%] Rok 2014	Udział [%] Rok 2015	Udział [%] Rok 2016
Pożądany/dobry	28,5	67,0	55,3	62,8	51,7
Ostrzegawczy/niezadowalający	37,5	22,7	29,0	24,3	34,5
Krytyczny/zły	34	10,3	15,7	12,9	13,8

Źródło: GDDKiA, Raporty o stanie technicznym nawierzchni sieci dróg krajowych z lat 2001–2017.

Wskaźnik natychmiastowych potrzeb remontowych, ilustrujący stosunek długości sieci w stanie złym do całkowitej długości dróg krajowych województwa, wyniósł 0,14 przy tym samym wskaźniku w roku 2009 na poziomie 0,18. Średnia dla kraju wyniosła 0,17 — w roku 2009 było to 0,19. Wskaźnik ten dla województwa świętokrzyskiego już od kilku lat znajduje się poniżej średniego poziomu dla całego kraju.

Tabela. Wartości oraz rankingi potrzeb natychmiastowych (d) oraz łącznych potrzeb (cd) remontowych w województwach w odniesieniu do średnich wskaźników

Oddział GDDKiA w/we	Województwo	Wskaźnik d	Wskaźnik cd	Ranking potrzeb d	Ranking potrzeb cd
Białymstoku	podlaskie	0,17	0,47	7	12
Bydgoszczy	kujawsko-pomorskie	0,22	0,51	4	7
Gdańsku	pomorskie	0,13	0,34	14	15
Katowicach	śląskie	0,14	0,55	12	3
Kielcach	świętokrzyskie	0,14	0,48	11	11
Krakowie	małopolskie	0,16	0,55	8	4
Lublinie	lubelskie	0,23	0,50	3	10
Łodzi	łódzkie	0,14	0,40	13	14
Olsztynie	warmińsko-mazurskie	0,11	0,50	15	9
Opolu	opolskie	0,15	0,40	10	13
Poznaniu	wielkopolskie	0,24	0,60	2	1
Rzeszowie	podkarpackie	0,17	0,50	6	8
Szczecinie	zachodniopomorskie	0,07	0,17	16	16
Warszawie	mazowieckie	0,16	0,51	9	6
Wrocławiu	dolnośląskie	0,20	0,57	5	2
Zielonej Górze	lubuskie	0,27	0,52	1	5
średni w kraju		0,17	0,47		

Źródło: GDDKiA, Raport o stanie technicznym nawierzchni sieci dróg krajowych na koniec 2016 roku, Warszawa, marzec 2017.

Ogólna liczba pojazdów samochodowych zarejestrowanych na terenie województwa świętokrzyskiego osiągnęła na 31 XII 2016 roku, według danych GUS, 943817 sztuki. Na liczbę tą składają się samochody osobowe — 657700 szt., samochody ciężarowe — 122567 szt., autobusy — 4676 szt. oraz pozostałe pojazdy. Stanowi to wzrost w stosunku do roku 2009 (dane z poprzedniego raportu) o ponad 25%.

Liczba samochodów osobowych przypadających na 1000 osób wyniosła 524,9 (średnia krajowa — 564,0), co daje województwu 13 miejsce w kraju — spadek o dwa miejsca. Liczba samochodów ciężarowych przypadających na 1000 osób wyniosła 106,9 (średnia krajowa — 92,1) co daje województwu 3 miejsce w kraju za województwem mazowieckim i wielkopolskim — spadek o jedno miejsce. Ilość samochodów ciężarowych oraz jej zmiany w latach 2006–2016 obrazuje tabela.

Tabela. Liczba pojazdów samochodowych w województwie świętokrzyskim w latach 2006–2017

Rodzaj pojazdów	2006	2007	2008	2009	2016
osobowe	411592	451084	502322	517005	657700
ciężarowe	85259	90324	97419	101892	122567
autobusy	3728	3851	4024	4186	4676
pozostałe	19400	20879	120444	128650	158874
razem	519979	566138	724209	751773	943817

Źródło: Opracowanie własne ZPPW SBRR na podstawie danych GUS.

Wykres. Rodzaje pojazdów samochodowych w województwie świętokrzyskim w 2016 r.

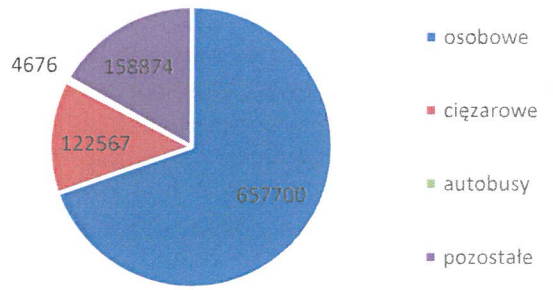

Źródło: opracowanie własne ZPPW ŚBRR na podstawie danych GUS.

Łączna długość eksploatowanych linii kolejowych w latach 2014–2017 nie uległa zmianie i wynosi (od 2011 roku) 721 km, w tym linie zelektryfikowane — 554 km, linie dwutorowe i więcej - 373 km. Wskaźnik gęstości linii kolejowych dla województwa w roku 2016 wyniósł 6,2 km/100 km^2 (śr. krajowa — 6.1), co daje 9 miejsce w kraju. Wskaźnik gęstości linii kolejowych na 10 tysięcy ludności wyniósł 5.8 przy średniej krajowej wynoszącej 5.0, co daje 7 miejsce w kraju. W omawianym okresie, a dokładniej od roku 2011, nastąpiło zatrzymanie dotychczasowej niekorzystnej tendencji do wyłączania z eksploatacji kolejnych linii kolejowych. Nie nastąpiła jednak również znacząca poprawa stanu technicznego sieci eksploatowanej w tym zwłaszcza w zakresie podniesienia ich standardu.

Niezbędne są zatem działania inwestycyjne obejmujące realizację nowych (potrzebnych) odcinków linii kolejowych oraz zmierzające do osiągnięcia przez linie istniejące właściwych standardów — elektryfikacja, dobudowa drugich torów, modernizacja sieci zmierzająca do podwyższenia osiąganych prędkości.

Tabela. Infrastruktura kolejowa województwa świętokrzyskiego w latach 2014–2016

Linie kolejowe							
eksploatowane		normalnotorowe		zelektryfikowane		dwu i więcej torowe	
2014[km]	2016[km]	2014[km]	2016[km]	2014[km]	2016[km]	2014[km]	2016[km]
721	721	721	721	554	554	373	373

Źródło: opracowanie własne ZPPW ŚBRR na podstawie danych GUS

Na drogach województwa zmalała ilość wypadków z ofiarami śmiertelnymi: z miejsca 3 w ilości ofiar śmiertelnych na 100 tys. pojazdów (14,81 w roku 2014) województwo spadło na pozycję 7 — 11,34 w roku 2016 (w roku 2009 było to 23,41). Oznacza to spadek ilości wypadków o prawie 23%. Średnia krajowa w tym samym okresie zmalała z 12,10 do 10,58 co oznacza spadek o prawie 13%. Poprawa nastąpiła również w ilości wypadków z ofiarami śmiertelnymi na 100 tys. ludności. Z miejsca 3 w roku 2014 z liczbą ofiar śmiertelnych na poziomie 10,27 województwo spadło na miejsce 8 z 8,53 ofiarami. Oznacza to spadek o prawie 17%. Jeszcze w roku 2007, z 20 ofiarami śmiertelnymi na 100 tys. ludności, województwo zajmowało w tej niechlubnej statystyce 1 miejsce. Znaczące jest to, że poprawa nastąpiła przy jednoczesnym ciągłym wzroście ilości samochodów poruszających się po drogach województwa.

Brak jest danych dla województwa dotyczących struktury ofiar wypadków. Jednak w pojawiających się różnego rodzaju statystykach pokaźna grupę ofiar wypadków stanowią piesi. Biorąc zatem pod uwagę wzrost w ocenianym okresie ilości samochodów oraz ich nadal zaawansowany wiek (statystycznie jest to ponad 10 lat), można postawić tezę ,że zanotowany spadek w dużej mierze wynika z mniejszej liczby ofiar śmiertelnych wśród pieszych, co może być efektem sukcesywnej przebudowy sieci dróg (zwłaszcza w obszarach zabudowy mieszkaniowej), prowadzącej do rozdzielenia i maksymalnego odizolowania ruchu pieszego (i rowerowego) od samochodowego.

4.14.2. Główne obszary problemowe, problemy oraz inwestycje

Główne obszary problemowe tworzą:

- tereny miast będących węzłami komunikacyjnymi, gdzie brak jest rozdzielenia ruchu tranzytowego od lokalnego (brak obwodnic), co powoduje prowadzenie uciążliwego ruchu tranzytowego przez ich centra i spowolnienie ruchu na drogach tranzytowych;
- potencjalne kolizje inwestycji transportowych z obszarami chronionymi, gdzie istnieje potrzeba szczególnie starannej oceny ich wpływu na środowisko i wypracowania optymalnych rozwiązań oraz z obszarami zurbanizowanymi, na których utrudniona jest rozbudowa i przebudowa istniejącej sieci transportowej, zmierzająca do osiągnięcia przez nią wyższych standardów;
- gminy poza bezpośrednim zasięgiem dróg krajowych i wojewódzkich, obsługiwane drogami o niskich klasach.

Główne problemy stanowią:

- wyczerpująca się przepustowość niektórych odcinków dróg przy jednoczesnym dużym wzroście ilości pojazdów, co najbardziej odczuwalne jest w większych miastach regionu i ich otoczeniu;

- utrudnienia w przebudowie dróg głównych spowodowane ich gęstą obudową oraz kolizjami z obszarami chronionymi;
- niedostatek dróg, zwłaszcza tranzytowych, o odpowiedniej przepustowości i nośności nawierzchni;
- brak rozdzielenia ruchu lokalnego i tranzytowego w ciągach dróg krajowych i wojewódzkich w obszarach zurbanizowanych;
- brak obwodnic obszarów zurbanizowanych;
- zły stan bezpieczeństwa ruchu drogowego, co mimo widocznej poprawy, prowadzi do nadal zbyt dużej liczby ofiar śmiertelnych;
- dekapitalizacja dróg i linii kolejowych spowodowana wieloletnimi, zbyt niskimi, w stosunku do potrzeb, nakładami na ich utrzymanie i modernizację, przy generalnie wystarczającej gęstości tych sieci;
- brak sprawnych połączeń drogowych i kolejowych z najbliższymi aglomeracjami — Warszawa, Kraków, Katowice, Łódź, Lublin;
- niewykorzystany potencjał istniejących linii kolejowych, w dużej części dwutorowych i zelektryfikowanych, z dużą stacja rozrządową w Skarżysku-Kamiennej;
- nie w pełni wykorzystany potencjał linii szerokotorowej LHS ze stacją wymiany podwozi wagonów w Sędziszowie, która w ostatnim czasie notuje coraz lepsze wyniki i ma szansę zyskać rangę ważnego połączenia międzynarodowego;
- brak sprawnych sieci transportowych, zarówno drogowych i kolejowych, tworzących sieć tranzytową umożliwiającą lokalizowanie w regionie centrów logistycznych;
- tendencje do odsuwania w czasie realizacji ważnych inwestycji na sieciach transportowych, uzasadniane ograniczonymi środkami finansowymi, opóźnieniami proceduralnymi czy protestami społecznymi;
- niewystarczająca liczba miejsc parkingowych w obrębie miast, szczególnie ich centrów, co w wyjątkowo silnym stopniu odczuwalne jest w stolicy województwa.

Główne zamierzenia inwestycyjne:

Transport drogowy:

- budowa drogi ekspresowej S-7 Warszawa — Kraków;
- budowa drogi ekspresowej S-74 Piotrków Trybunalski — Nisko (S19);
- przebudowa pozostałych dróg krajowych do pełnych parametrów dróg głównych ruchu przyśpieszonego (GP), w pierwszym etapie realizowanych jako jednodnojezdniowych, docelowo dwujezdniowych;
- budowa wschodniego obejścia Kielc;
- przebudowa dróg wojewódzkich do pełnych parametrów dróg głównych (G), na obwodnicach miast i bardziej obciążonych odcinkach realizowanych jako dwujezdniowych.

Transport kolejowy:

- przystosowanie linii kolejowej E-65 (CMK) do prędkości 250 km/h;
- przystosowanie linii kolejowej nr 8 na odcinku Warszawa — Kielce do prędkości 120–160 km/h;
- przystosowanie linii kolejowej nr 61 Kielce — Fosowskie, wraz z budową łącznicy z CMK i łącznicy Szczukowice/Górki Szczukowskie — Kostomłoty do prędkości 120 km/h;
- modernizacja linii kolejowej nr 25 Łódź — Skarżysko Kamienna — Ostrowiec Św. — Sandomierz — Rzeszów;
- rozbudowa linii kolejowej nr 73 Kielce — Tarnów obejmująca budowę nowego odcinka Busko-Zdrój — Żabno.

PODSTAWOWY UKŁAD TRANSPORTOWY WOJEWÓDZTWA

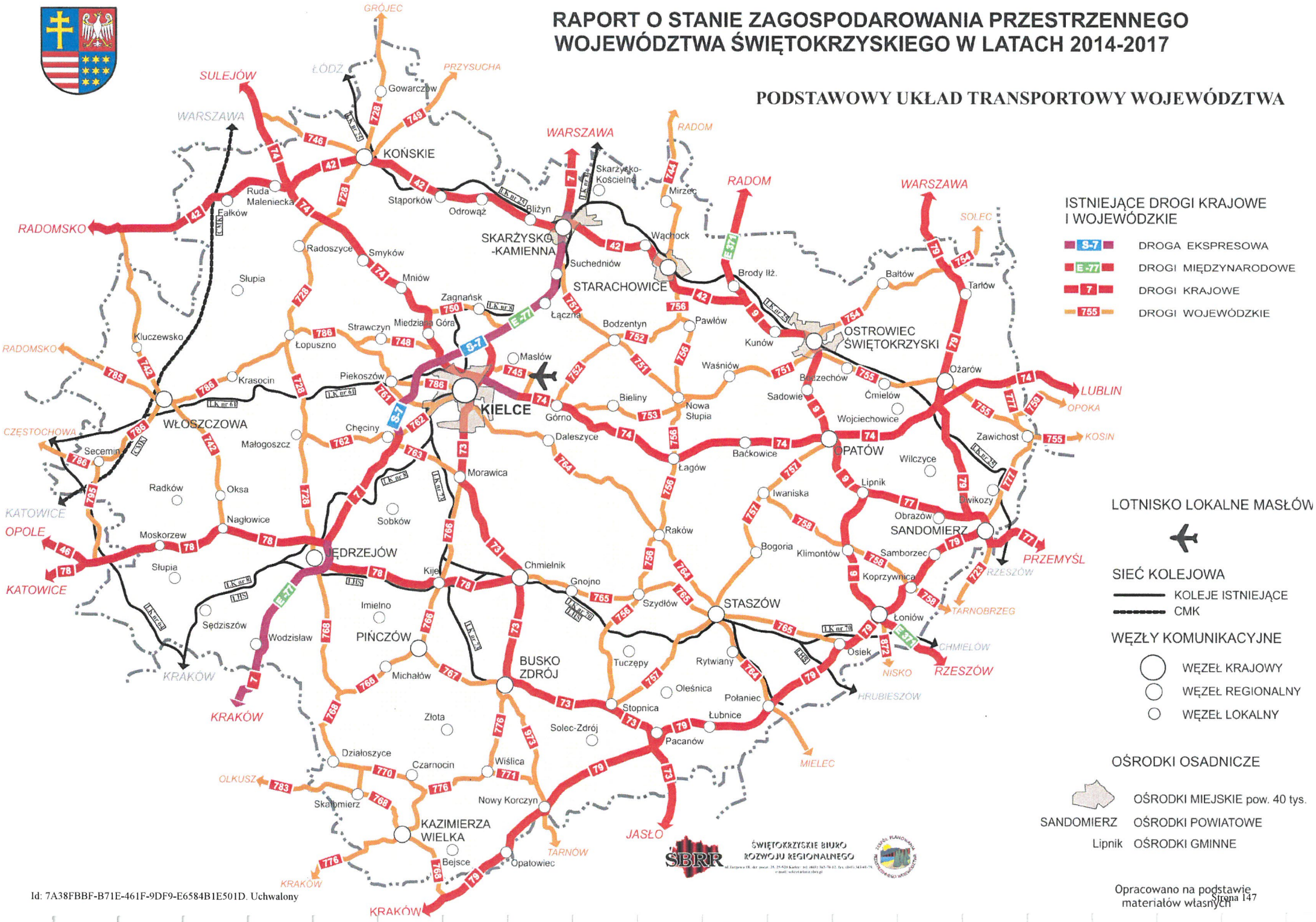

Id: 7A38FBBF-B71E-461F-9DF9-E6584B1E501D. Uchwalony

Transport lotniczy:
- modernizacja lotniska w Masłowie;
- budowa Regionalnego Portu Lotniczego Kielce w Obicach.

4.14.3. Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014–2023 (z perspektywą do 2025 r.)

W dniu 12 lipca 2017 roku Rada Ministrów przyjęła uchwałę nr 105/2017 zmieniającą uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pod nazwą „Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014–2023" (z perspektywą do 2025 r.). Aktualizacja Programu miała na celu uwzględnienie w nim przyjętej przez Rade Ministrów nowej strategii rozwoju kraju pn. „Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju". Program określa cele i priorytety inwestycyjne, w zakresie utrzymania istniejącej sieci drogowej oraz bezpieczeństwa w ruchu drogowym. W zakresie rzeczowym podstawą są zadania określone w załącznikach nr 1 i 2.

Załącznik nr 1 określa zadania inwestycyjne, które mogą być realizowane w ramach Programu. W obszarze województwa świętokrzyskiego wymienia się tu zadania:

1. budowa drogi S-7 Radom — Jędrzejów, odc. gr. woj. Mazowieckiego — Skarżysko-Kamienna (poz. 35);
2. budowa drogi S-7 Radom — Jędrzejów, odc. Chęciny — Jędrzejów (poz. 36);
3. budowa drogi S-7 Radom — Jędrzejów, odc. Jędrzejów — gr. woj. małopolskiego (poz. 37);
4. budowa drogi S-74 Przełom/Mniów — Kielce (poz. 73);
5. budowa obwodnicy Opatowa w ciągu dróg S74/9 (poz.83);
6. budowa obwodnicy Ostrowca Świętokrzyskiego w ciągu DK 42/9 (poz. 103);
7. budowa obwodnicy Morawicy i Woli Morawickiej w ciągu DK 73 (poz. 112);
8. budowa drogi S-74 Kielce — Nisko, odc. Cedzyna — Łagów wraz z obwodnicą Łagowa (poz. 128);
9. budowa drogi S-74 Sulejów — Przełom/Mniów (poz. 131);
10. budowa drogi S-74 Kielce — Nisko, odc. Łagów — Nisko (poz. 134);
11. budowa obwodnicy Wąchocka w ciągu DK 42 (poz. 151).

Dla ww zadań z pozycji 8,9,10 i 11 Program nie określa planowanego czasu realizacji co oznacza, ze zadania te należy traktować jako „listę rezerwową".

DODATKOWY WNIOSEK DOTYCZĄCY POTRZEBY ZMIANY PLANU WOJEWÓDZTWA

W marcu br. Burmistrz miasta i gminy Sędziszów zwrócił się pismem znak: PP.6722.9.2018 z dnia 22 marca 2018 r. do Dyrektora ŚBRR o dokonanie korekty lub zmiany zapisów w obowiązującym Planie zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego, dotyczących zmiany kategorii dróg powiatowych na wojewódzkie, ich przebudowę na parametry dróg głównych i utworzenia połączeń m.in. Szczekociny — Sędziszów — Wodzisław — Nawarzyce (droga nr 768). Zgodnie z Planem województwa w mpzp miasta Sędziszów przewidziano budowę drogi publicznej KDG na obszarze Sędziszowa. W związku z roszczeniami osób fizycznych dotyczącymi poszerzenia terenu przedsięwzięcia postanowiono zmienić miejscowy plan i pozostawić drogę tę w obecnym standardzie i kategorii — jako droga powiatowa. Do pisma Burmistrza załączono stanowiska: Zarządu Dróg Powiatowych i Zarządu Dróg Wojewódzkich, z których nie wynika potrzeba realizacji ww. inwestycji. Dodatkowo Zarząd Dróg Wojewódzkich poinformował, że województwo świętokrzyskie nie ma zapewnionych środków na realizację takiego przedsięwzięcia w Wieloletniej Prognozie Finansowej Woj. Św. na lata 2017–2033. W związku z powyższym jeżeli Zarząd Dróg Wojewódzkich

podejmie decyzję (w formie uchwały) o pozostawieniu tej drogi w obecnej kategorii i klasie będzie to znaczyło o potrzebie skorygowania ustaleń Planu województwa w tym zakresie.

4.15 BAZA EKONOMICZNA I ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

4.15.1. Województwo na tle kraju

Poziom rozwoju gospodarczego województwa, mierzony wartością produktu krajowego brutto, nie ulegał w ostatnich latach spektakularnym zmianom, a raczej minimalnej, stałej poprawie. W 2015 roku wartość wytworzonego w województwie świętokrzyskim PKB wyniosła 41 304 mln zł, co stanowi 2,4% krajowego PKB i plasuje region, niezmiennie od lat, na 13 miejscu wśród województw.

Produkt krajowy brutto w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniósł 33 841 zł, to jest o 3,4% więcej niż przed rokiem. Wartość PKB na 1 mieszkańca w świętokrzyskim stanowiła 72,3% średniej krajowej i sytuowała województwo, podobnie jak przed rokiem, na 12 miejscu w Polsce (w 2014 r. było to 73% średniej krajowej).

O pozycji gospodarczej województwa i możliwościach jego dalszego rozwoju decyduje w dużej mierze jego atrakcyjność inwestycyjna. Niestety, najnowszy raport Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2016* pod red. Stanisława Szultki plasuje województwo świętokrzyskie na odległym trzynastym miejscu (choć rok wcześniej byliśmy o oczko niżej).

Zdaniem autorów raportu na atrakcyjność inwestycyjną składa się szereg czynników takich jak: dostępność transportowa, zasoby i koszty pracy, chłonność rynku zbytu, poziom rozwoju infrastruktury gospodarczej i społecznej, aktywna postawa wobec inwestorów oraz poziom bezpieczeństwa. Ich wypadkową jest syntetyczny wskaźnik atrakcyjności inwestycyjnej, określający zdolność skłonienia przedsiębiorców do inwestycji i prowadzenia działalności gospodarczej na danym terenie. Województwa zakwalifikowano do 5 klas: o najwyższej, wysokiej, przeciętnej, niskiej i najniższej atrakcyjności inwestycyjnej. Województwo świętokrzyskie, wraz z lubelskim, warmińsko-mazurskim i podlaskim, znalazło się niestety w klasie najsłabszej. I choć nie oznacza to, zdaniem autorów, przekreślenia szans na przyciągnięcie dużych inwestorów — to szanse te są mniejsze niż w innych regionach kraju. Można je natomiast, ich zdaniem, podnosić, wzmacniając atrakcyjność inwestycyjną dla działalności bazujących na unikatowych zasobach i atutach oraz poszukując niekoniecznie inwestorów dużych, ale takich, którzy potrafią efektywnie dane atuty wykorzystać.

Jedynym czynnikiem atrakcyjności regionu świętokrzyskiego o ponadprzeciętnej w skali kraju wartości jest poziom bezpieczeństwa powszechnego. Niestety, nie jest to czynnik decydujący o wyborze lokalizacji inwestycji przez inwestorów. Jako realne atuty województwa autorzy wymieniają: jeden z niższych w kraju poziomów wynagrodzeń, mogący przyciągnąć nisko- i średniozaawansowany przemysł oraz proste usługi, jak również relatywnie krótki czas dojazdu do Warszawy i na Śląsk. Jednak zdecydowanie przeważają ich zdaniem negatywy: najmniejszy w skali regionów rynek zbytu, niska aktywność wobec inwestorów i bardzo słabo rozwinięta infrastruktura gospodarcza. Należy zaznaczyć, że to, co stanowi zaletę dla potencjalnych inwestorów, tj. niski poziom wynagrodzeń w województwie, skutkuje niestety biedą i jest jednym z czynników emigracji mieszkańców, zwłaszcza młodych i wykształconych, do innych regionów i za granicę.

W tej edycji Raportu po raz pierwszy oceniono województwa także w odniesieniu do trzech kategorii inwestycji: przemysłowej, usługowej oraz zaawansowanej technologicznie i podobnie dokonano podziału na pięć klas atrakcyjności. Województwo Świętokrzyskie znalazło się w klasie

najniższej zarówno w kategorii przemysłowej, jak i zaawansowanej technologicznie. W wypadku przemysłu niskie koszty pracy nie rekompensują niedoborów w zakresie dostępności siły roboczej i słabo rozwiniętej infrastruktury gospodarczej. Natomiast w branżach zaawansowanych technologicznie takie walory pośrednie, jak wysoki poziom bezpieczeństwa i jakości środowiska przyrodniczego, nie zrekompensują niskiej jakości kadr, czy niskiego poziomu rozwoju infrastruktury gospodarczej. Jedynie w kategorii usługowej region uplasował się o oczko wyżej, głównie za sprawą niskich kosztów pracy oraz wysokiego poziomu bezpieczeństwa powszechnego, co i tak oznacza jedynie niską (w odróżnieniu od najniższej) atrakcyjność inwestycyjną.

W 2015 roku w województwie świętokrzyskim zainwestowało zaledwie 25 inwestorów zagranicznych, głównie w branży maszynowej i metalowej (8 inwestorów). Pozytywnie koreluje to z wyznaczoną dla regionu inteligentną specjalizacją (przemysł metalowo-odlewniczy), choć przy tej liczbie trudno mówić o istotnym znaczeniu inwestycji zagranicznych we wzmacnianiu potencjału tej specjalizacji. Pozostałe przedsiębiorstwa z kapitałem zagranicznym nie mają istotnego wpływu na wzmacnianie inteligentnych specjalizacji regionu.

Województwo, jako cały region, wypada w tym rankingu bardzo słabo, natomiast zupełnie inaczej wygląda sytuacja, kiedy rozpatrywane są podregiony. Owszem, podregion sandomiersko-jędrzejowski plasuje się na ostatnich miejscach, ale jest to zrozumiałe ze względu na jego typowo rolniczy charakter. Z kolei podregion kielecki ma zdecydowanie lepszy potencjał dla inwestycji. W kategorii przemysłowej uplasował się wśród podregionów przeciętnych (30 miejsce w kraju). Jego zasadnicze atuty to ponadprzeciętna gęstość pracujących w przemyśle, dość konkurencyjne koszty pracy oraz ponadprzeciętna dostępność komunikacyjna. Największym mankamentem jest natomiast słabo rozwinięta infrastruktura gospodarcza, w tym niewielka podaż wolnych terenów inwestycyjnych w ramach SSE Starachowice i słabe wyniki jej funkcjonowania. Rozwój przemysłu blokuje też bardzo duży odsetek powierzchni chronionej. Natomiast w kategorii usługowej i zaawansowanej technologicznie podregion kielecki charakteryzuje się już wysoką atrakcyjnością inwestycyjną. W branży usługowej, o wysokiej atrakcyjności inwestycyjnej regionu decydują spore zasoby dobrze wykwalifikowanych pracowników przy niewygórowanym poziomie płac oraz bardzo dobry stan środowiska przyrodniczego. A największym mankamentem jest nadal słaba dostępność transportowa, zwłaszcza pod względem odległości do najbliższego lotniska międzynarodowego oraz do granicy zachodniej. Wysoka atrakcyjność podregionu kieleckiego w branży high-tech wynika z tych samych atutów, co w usługach (jakość zasobów pracy i środowiska przyrodniczego), a dodatkowo ze stosunkowo dobrze rozwiniętej infrastruktury społecznej. Najsłabszą stroną tego podregionu jest niestety długi czas potrzebny na dotarcie do najbliższego lotniska międzynarodowego.

4.15.2. Sytuacja branży w województwie — główne wskaźniki

Na koniec 2016 r. w rejestrze REGON w województwie świętokrzyskim zarejestrowanych było 111 128 podmiotów (niespełna 1% więcej niż w roku 2014), z czego 76% stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W ujęciu sektorowym zanotowano 2% ubytek podmiotów gospodarczych w sektorze rolniczym, natomiast wzrost liczby podmiotów o 2,3% w sektorze przemysłu i budownictwa oraz wzrost o 0,5% w sektorze usługowym.

Sektor prywatny skupiał 96,6% wszystkich podmiotów. Dominujące sekcje działalności to: handel i naprawy — 29,7% ogółu podmiotów, budownictwo — 13,2%, przetwórstwo przemysłowe — 9,3% oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna — 7,6%. Na przestrzeni lat 2014–2016 znaczenie sekcji handlu i napraw maleje (1,5% spadek udziału w ogólnej liczbie podmiotów), natomiast zyskują sekcje budownictwa i działalności profesjonalnej.

W strukturze wielkości przedsiębiorstw przeważały podmioty mikro, do 9 zatrudnionych (95,5%). Udział podmiotów małych (10–49 zatrudnionych) wyniósł 3,6%, średnich (50–249 zatrudnionych) — 0,8%, a dużych (250 i więcej zatrudnionych) niespełna 0,2%.

W omawianym okresie zarejestrowanych było 6618 spółek handlowych (o 613 więcej niż w roku 2014), w tym: 671 z udziałem kapitału zagranicznego (przybyło 30), 499 spółdzielni (ubyły 3), 4 przedsiębiorstwa państwowe (bez zmian), 404 fundacje (przybyło aż 115), 3904 stowarzyszenia i organizacje społeczne (przybyło aż 350) oraz 84 089 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (ubyło 633). Kapitał zagraniczny ulokowany jest głównie w: Kielcach, Starachowicach, Ostrowcu Świętokrzyskim, Skarżysku-Kamiennej, Końskich, Sandomierzu, Jędrzejowie, Busku-Zdroju i Staszowie oraz w niektórych gminach podkieleckich i w gminach o bogatych zasobach surowców mineralnych.

Najwięcej podmiotów prowadziło działalność na terenie Kielc (26%) oraz w powiatach: kieleckim (14,5%), ostrowieckim (9,1%), skarżyskim (7%) i starachowickim (6,5%), a najmniej w kazimierskim (1,6%) i pińczowskim (2,4%).

Pod względem nakładów inwestycyjnych w gospodarce narodowej zrealizowanych w 2016 r. region znalazł się na ostatnim miejscu wśród województw. Nakłady w wysokości blisko 4,4 mld zł stanowiły zaledwie 1,8% nakładów inwestycyjnych w kraju. Najwięcej, tj. prawie 32% inwestycji w Świętokrzyskim dotyczyło łącznie sekcji B, C, D, i E (górnictwo i wydobywanie; przetwórstwo przemysłowe; wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją), następnie sekcji H (transport i gospodarka magazynowa) — 29% oraz sekcji L (działalność związana z obsługą nieruchomości) — 13,2%. Największą część środków inwestycyjnych, tj. 60%, skierowano na zakup maszyn, urządzeń technicznych i narzędzi, 31% nakładów skierowano na budynki i budowle, a pozostałe 8% na środki transportu.

Produkcja sprzedana przemysłu w regionie w 2016 roku wyniosła 24 376,2 mln zł, co stanowi zaledwie 1,9% produkcji krajowej. W przeliczeniu na 1 mieszkańca było to 19 431 zł, przy średniej krajowej 33 880 zł, co plasuje województwo na przedostatnim miejscu w kraju. Udział zatrudnionych w przemyśle wynosi 30%, czyli podobnie jak średnio w kraju. Najwięcej firm z sektora przemysłowego ma swoje siedziby w Kielcach (19,8%), powiecie kieleckim (15,7%) oraz powiecie skarżyskim (9,5%), najmniej w powiatach: kazimierskim (1,2%), pińczowskim (2,5%) i opatowskim (2,6%). Podobnie rozkłada się lokalizacja firm budowlanych: 21% ma swoje siedziby w Kielcach, 19% w powiecie kieleckim, a 8,5% w powiecie ostrowieckim.

Sektor usług, stanowiący obecnie wyznacznik sukcesu rozwojowego, w województwie świętokrzyskim pozostaje relatywnie słabiej rozwinięty — udział zatrudnionych w usługach w regionie wynosi 51% i jest niższy od wskaźnika krajowego o 7%. Korzystna jest natomiast dynamika tego wskaźnika w województwie — od 2014 r. przybyło 2% zatrudnionych w sektorze usługowym, podczas gdy w kraju wskaźnik nie uległ zmianie. Jednocześnie poprawia się struktura usług w regionie — usługi rynkowe stanowią 86,8% ogółu usług (średnio w kraju 87,4%) oraz zmniejsza się dominacja sekcji handlu i napraw w usługach ogółem — 39,7% (w kraju 32,1%). Najwięcej firm z sektora usługowego ma swoje siedziby w Kielcach (28,3%), powiecie kieleckim (13,4%) oraz powiecie ostrowieckim (9,4%), najmniej w powiatach: kazimierskim (1,6%) i pińczowskim (2,3%).

4.15.3. Regionalne specjalizacje gospodarcze

Według „Strategii rozwoju województwa świętokrzyskiego do roku 2020" (SRWŚ) oraz „Strategii Badań i Innowacyjności Województwa. Od absorpcji do rezultatów — jak pobudzić potencjał

RAPORT O STANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO W LATACH 2014-2017

ROZMIESZCZENIE PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH ORAZ LOKALIZACJA KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO W 2016 ROKU

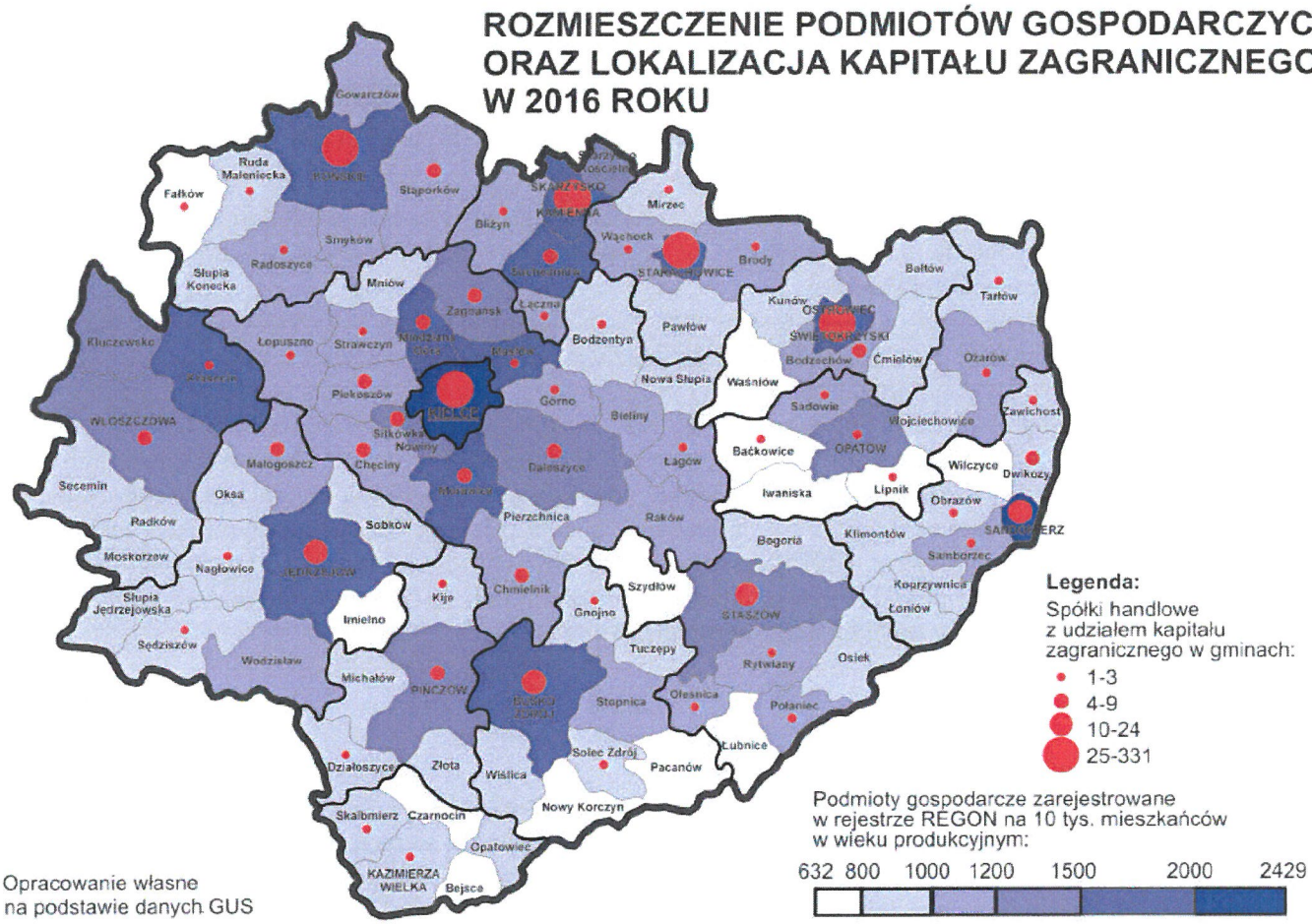

Legenda:

Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego w gminach:

- 1-3
- 4-9
- 10-24
- 25-331

Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym:

632 800 1000 1200 1500 2000 2429

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

ROZMIESZCZENIE PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH WG GRUP DZIAŁALNOŚCI W 2016 ROKU

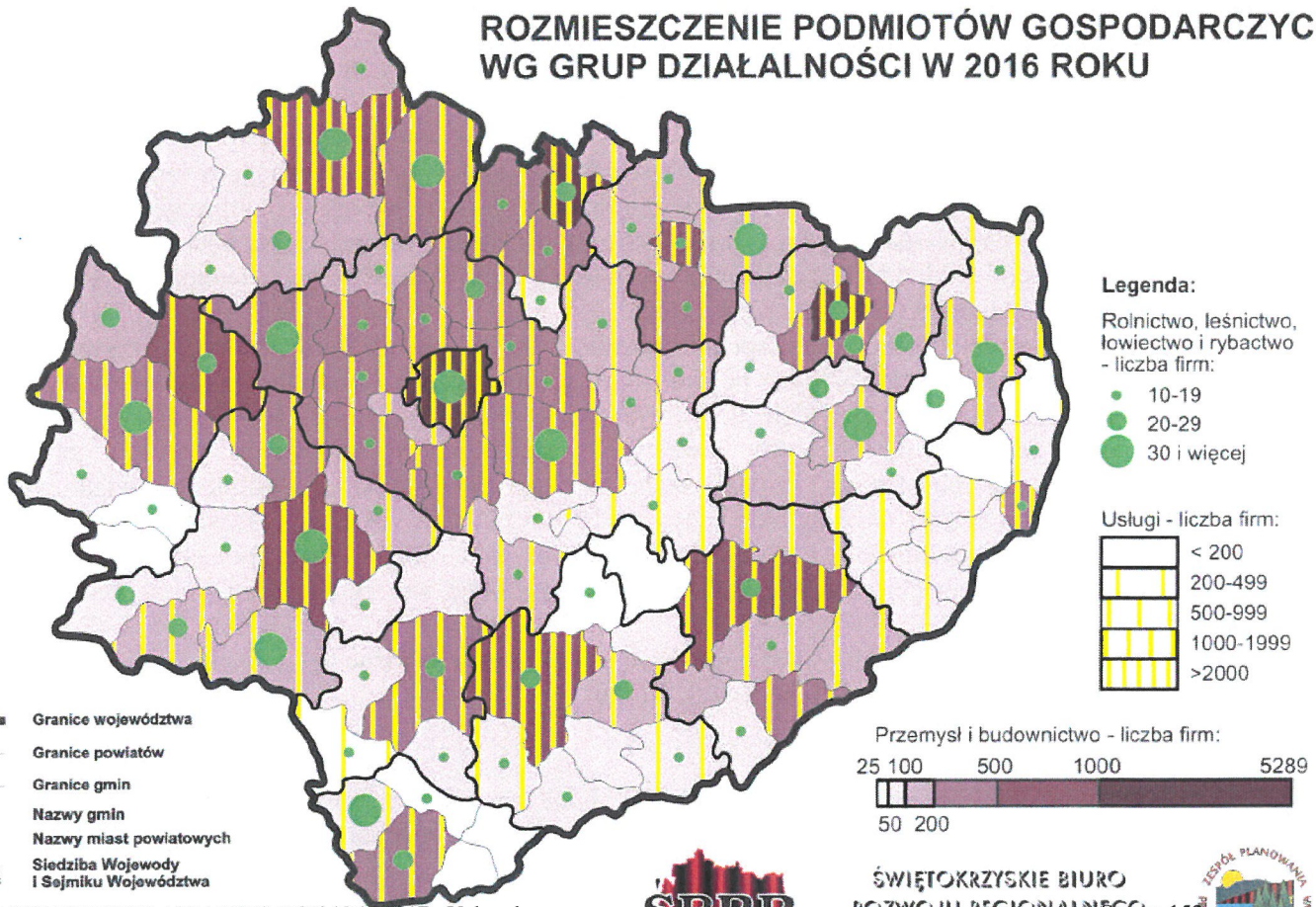

Legenda:

Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo - liczba firm:

- 10-19
- 20-29
- 30 i więcej

Usługi - liczba firm:

- < 200
- 200-499
- 500-999
- 1000-1999
- >2000

Przemysł i budownictwo - liczba firm:

25 100 500 1000 5289

50 200

- Granice województwa
- Granice powiatów
- Granice gmin
- Smyków — Nazwy gmin
- KONSKIE — Nazwy miast powiatowych
- KIELCE — Siedziba Wojewody i Sejmiku Województwa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

SBRR

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

ZESPÓŁ PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA

województwa świętokrzyskiego 2014-2020+" (RIS3) motorem wzrostu gospodarczego województwa winna być koncentracja na kluczowych dla gospodarki regionu branżach — tzw. inteligentnych specjalizacjach gospodarczych.

Wytypowano cztery główne inteligentne specjalizacje oraz trzy horyzontalne, które wspomogą osiągnięcie celów obu strategii. Główne specjalizacje to: zasobooszczędne budownictwo, przemysł metalowo-odlewniczy, turystyka zdrowotna i prozdrowotna oraz nowoczesne rolnictwo i przetwórstwo spożywcze. Stanowią one przemieszanie już ugruntowanych mocnych stron województwa (budownictwo, przemysł metalowo-odlewniczy) z jednoczesnym spojrzeniem przyszłościowym na istniejące potencjały endogeniczne (turystyka zdrowotna i prozdrowotna, nowoczesne rolnictwo i przetwórstwo spożywcze). A uzupełniającymi specjalizacjami horyzontalnymi są: technologie informacyjno-komunikacyjne (ICT), zrównoważony rozwój energetyczny oraz branża targowo-kongresowa. Mają one pełnić rolę wspomagającą i przyczynić się do bardziej dynamicznego rozwoju głównych inteligentnych specjalizacji regionalnych.

4.15.4. Otoczenie biznesu

Specjalne strefy ekonomiczne

Specjalne strefy ekonomiczne w woj. świętokrzyskim zajmują obecnie obszar 660,48 ha (550,6 ha — starachowicka, 109,88 ha — tarnobrzeska) i zlokalizowane są na terenie 12 miast i 5 gmin.

SSE „Starachowice" SA zyskała od 2014 roku dwie nowe podstrefy (Staszów i Połaniec) i oferuje obecnie w regionie 31 terenów inwestycyjnych, zlokalizowanych w: Starachowicach (7 terenów), Ostrowcu Św. (9), Skarżysko-Kamiennej (1), Morawicy (3), Kielcach (1) i Połańcu (10). Warto zaznaczyć, że w 2015 roku strefa starachowicka została wyróżniona w Raporcie Financial Times w kategorii umiejętności/szkolenia za prowadzenie i rozwijanie partnerstwa w ramach Świętokrzyskiego Klastra Edukacji Zawodowej.

Tarnobrzeska SSE EURO-PARK WISŁOSAN na terenie województwa zyskała nową podstrefę w Opatowie, gdzie oferowanych jest obecnie 6 terenów inwestycyjnych o łącznej powierzchni 5,41 ha.

Przedstawiony powyżej obraz stref ekonomicznych ma się jednak w najbliższym czasie dość istotnie zmienić. W I kwartale 2018 roku mają zakończyć się prace nad projektem ustawy o wspieraniu nowych inwestycji. Zakłada on zastąpienie specjalnych stref ekonomicznych jednolitym obszarem inwestycyjnym, obejmującym obszar całej Polski.

Każdy przedsiębiorca, który spełni kryteria i będzie chciał zainwestować, otrzyma ulgę. Odejście od ograniczeń terytorialnych pozwoli ominąć długotrwałe i obciążające procedury zmiany granic sse i to przedsiębiorca będzie decydował gdzie chce inwestować. Projekt ustawy zakłada zwolnienia podatkowe dla nowych inwestycji, obejmujących utworzenie nowego zakładu produkcyjnego oraz reinwestycji. Zmieni się także okres korzystania ze zwolnienia podatkowego — będzie on wyznaczany na czas określony, od 10 do 15 lat, w oparciu o zasadę — im wyższa intensywność pomocy publicznej, tym dłuższy okres zwolnienia. Projekt zakłada ponadto, że dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw wprowadzone zostaną osobne, znacznie niższe kryteria, decydujące o otrzymaniu wsparcia.

Zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej wydane na gruncie dotychczasowej ustawy o SSE będą nadal ważne do końca 2026 roku.

Instytucje otoczenia biznesu

Rozwój instytucji wspierających przedsiębiorczość, innowacyjność przedsiębiorstw i komercjalizację badań naukowych ma istotny wpływ na rozwój gospodarczy regionu i stanowi ważny

czynnik jego atrakcyjności inwestycyjnej. W województwie świętokrzyskim do instytucji okołobiznesowych (wyłączając jednostki naukowo-badawcze) zalicza się m.in.:

- na terenie Kielc:
  - Świętokrzyskie Centrum Obsługi Inwestora Urzędu Marszałkowskiego WŚ,
  - Centrum Obsługi Inwestora Urzędu Miasta Kielce,
  - Targi Kielce,
  - Kielecki Park Technologiczny,
  - Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Uniwersytecie Jana Kochanowskiego,
  - Fundusz Pożyczkowy Województwa Świętokrzyskiego,
  - Świętokrzyskie Centrum Innowacji i Transferu Technologii,
  - Regionalne Centrum Naukowo-Technologiczne w Podzamczu k/Kielc,
  - Świętokrzyski Fundusz Poręczeniowy,
  - Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,
  - Stowarzyszenie Integracja i Rozwój,
  - Główny Punkt Informacyjny o Funduszach Europejskich,
  - Staropolską Izbę Przemysłowo-Handlową,
  - Świętokrzyską Agencję Rozwoju Regionu,
  - EPRD Biuro Polityki Gospodarczej i Rozwoju Gospodarczego,
  - Świętokrzyskie Biuro Rozwoju Regionalnego,
  - Świętokrzyskie Centrum Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej,
  - Stowarzyszenie Forum Pracodawców,
  - Fundusz Mikro,
  - Izbę Rzemieślników i Przedsiębiorców,
  - Dom Doradztwa Biznesowego MM,
  - Lożę Świętokrzyską Bussines Centre Club,
- w Ostrowcu Świętokrzyskim:
  - Agencję Rozwoju Lokalnego,
  - Centrum Przedsiębiorczości i Aktywizacji Zawodowej,
  - Inkubator Przedsiębiorczości,
  - Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości,
- w Starachowicach:
  - Regionalną Izbę Gospodarczą,
  - Fundację – Agencję Rozwoju Regionalnego,
  - Starachowicki Inkubator Przedsiębiorstw,
- w Końskich:
  - Koneckie Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości,
  - Świętokrzyski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Modliszewicach,
- w Sandomierzu:
  - Sandomierski Ogrodniczy Rynek Hurtowy,
  - Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej.

Klastry

Rozwój inicjatyw klastrowych nie niesie ze sobą dużych inwestycji w terenie, jednak rozwój kooperacji pomiędzy przedsiębiorstwami oraz otaczającymi je instytucjami naukowymi, usługowymi i administracyjnymi sprzyja tworzeniu efektu synergii dla działalności gospodarczej. Przekłada się to nie tylko na wzrost konkurencyjności i wyników finansowych zrzeszonych w klastrze firm, ale również

na wzrost atrakcyjności inwestycyjnej miasta czy regionu, w którym działają. Na terenie województwa świętokrzyskiego działają m.in.: Grono Targowe Kielce, Biomasa Świętokrzyska, Grono Ceramiczne Końskie-Opoczno, Świętokrzysko-Podkarpacki Klaster budowlany INNOWATOR, Świętokrzyski Klaster Metalowy, Świętokrzysko-Podkarpacki Klaster Energetyczny, Stowarzyszenie Producentów Komponentów Odlewniczych KOM-CAST, Klaster Uzdrowiska Świętokrzyskie, Innowacyjny Klaster Zdrowie i Turystyka „Uzdrowiska – Perły Polski Wschodniej", Klaster Medycyna Polska, Klaster Turystyki i Rozwoju Regionalnego „Słońce Regionu", Klaster ogrodniczo-sadowniczy „Ekologiczna żywność", Design Centrum Kielce czy Klaster Przemysłowy dawnych terenów Centralnego Okręgu Przemysłowego im. Premiera Eugeniusza Kwiatkowskiego (w skrócie – Klaster Przemysłowy COP). W kwietniu 2015 r. z inicjatywy Specjalnej Strefy Ekonomicznej „Starachowice" S.A. i Kuratorium Oświaty w Kielcach powołano wspomniany wcześniej Świętokrzyski Klaster Edukacji Zawodowej (ŚKEZ). Celem jego działalności jest poprawa jakości kształcenia zawodowego w regionie oraz ściślejsze powiązanie kształcenia teoretycznego z praktyczną nauką zawodu.

4.15.5. Zmiany prawa

Tempo rozwoju bazy ekonomicznej i przedsiębiorczości w ogromnej mierze zależy również od rozwiązań prawnych w sferze okołobiznesowej.

W listopadzie 2017 r. Sejm przyjął tzw. Konstytucję Biznesu. Jest to pakiet ustaw, które w sposób kompleksowy reformują prawo gospodarcze i uproszczają przepisy dotyczące prowadzenia działalności. W ramach Konstytucji przyjęto 5 ustaw:

- Prawo przedsiębiorców,
- Przepisy wprowadzające ustawę — Prawo przedsiębiorców oraz niektóre inne ustawy z pakietu „Konstytucji Biznesu",
- ustawę o Rzeczniku Małych i Średnich Przedsiębiorców,
- ustawę o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy,
- ustawę o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Zmiany prawa w ramach tej reformy obejmują w sumie prawie 200 ustaw i wchodzą w życie 30 kwietnia 2018 r.

Konstytucja Biznesu dotyczy takich obszarów, jak relacje przedsiębiorcy z urzędami i załatwianie spraw urzędowych, zakładanie firmy, zawieszenie działalności, zasady tworzenia prawa gospodarczego i obowiązki związane z prowadzeniem działalności. Do najważniejszych rozwiązań znajdujących się w pakiecie należy nowa odsłona tzw. ulgi na start dla początkujących przedsiębiorców, wprowadzenie zasady domniemania uczciwości przedsiębiorcy, czy też utworzenie instytucji działalności nierejestrowej.

Jak wyżej wspomniano, w najbliższych czasie mają zakończyć się również prace nad projektem ustawy o wspieraniu nowych inwestycji, która zakłada utworzenie jednolitego obszaru inwestycyjnego z ulgami podatkowymi na obszarze całej Polski.

4.15.6. Główne problemy przestrzenne

Główne problemy w zakresie rozwoju bazy ekonomicznej i przedsiębiorczości stwarzają:

- peryferyjność obszaru województwa względem głównych korytarzy transportowych i centrów logistycznych i brak lotniska regionalnego;

- przestarzała struktura gospodarki oraz niska jej innowacyjność, mimo korzystnych zmian w tym zakresie;
- niskie nasycenie nowoczesnymi technologiami, zbyt mały udział produktów wysoko przetworzonych oraz niewielki poziom eksportu;
- niezakończone procesy restrukturyzacji przemysłu i rewitalizacji terenów poprzemysłowych;
- niedostateczny rozwój sektora usług produkcyjnych, w tym szczególnie o charakterze rynkowym;
- niski poziom inwestycji i nakładów na B+R;
- niski poziom wynalazczości, w tym niski wskaźnik wynalazków zgłoszonych do ochrony patentowej;
- niewystarczająca współpraca pomiędzy samorządem, nauką i biznesem;
- słaba kondycja bazy ekonomicznej małych miast i gmin rolniczych;
- niedobór terenów inwestycyjnych o uregulowanej sytuacji własnościowej i odpowiednim uzbrojeniu, stanowiący istotną przeszkodę w pozyskiwaniu dużych inwestorów.

4.15.7. Wnioski do zmiany „Planu…"

Punktem wyjścia do wzmocnienia bazy ekonomicznej i rozwoju gospodarczego regionu winno być szeroko rozumiane otwarcie komunikacyjne na sąsiednie metropolie, rozwój nowoczesnej infrastruktury technicznej i teleinformatycznej oraz stworzenie spójnego systemu konkurencyjnej oferty terenów inwestycyjnych odpowiadającego zróżnicowanym potrzebom inwestorów. Towarzyszyć temu winien rozwój towarzyszących funkcji logistycznych, targowo-wystawienniczych oraz rynkowego otoczenia biznesu. Równolegle powinny być prowadzone działania służące rozwojowi zdiagnozowanych w Strategii Rozwoju Województwa inteligentnych specjalizacji gospodarczych w regionie.

W związku z powyższym, wraz z odkryciem nowych bogatych zasobów wód leczniczych na terenie gminy Kazimierza Wielka i nawiązanej współpracy w ramach Świętokrzyskiego Trójkąta Uzdrowiskowego z uzdrowiskami w Busku-Zdroju i Solcu-Zdroju, istnieje szansa na przyłączenie Kazimierzy Wielkiej do turystyczno-uzdrowiskowego obszaru funkcjonalnego, co powinno zostać uwzględnione w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego.

4.16 TURYSTYKA

4.16.1. Wstęp

Na tle kraju województwo świętokrzyskie wydaje się być jednym z atrakcyjniejszych, pod względem potencjału turystycznego, regionów. Dlatego też turystyka winna stanowić jeden z głównych czynników restrukturyzacji obszaru województwa, umożliwiając zrównoważony, wielofunkcyjny rozwój wielu gmin i miast. Sprzyjają temu zarówno korzystne warunki zagospodarowania turystycznego, występujące na przeważającym obszarze województwa jak i pojawiające się w światowych trendach turystycznych zmiany zapotrzebowania i upodobań turystów na aktywne i zróżnicowane formy wypoczynku na obszarach położonych poza renomowanymi ośrodkami turystycznymi.

Do niedawna preferowany, bierny model turystyki (np. morze - plaża - słońce), wypierany jest przez aktywne formy, związane z większą mobilnością spędzania urlopów i wolnego czasu,

charakteryzujące się bliższym kontaktem ze środowiskiem przyrodniczym, kulturowym, obcowaniem z ludnością miejscową, jej folklorem, historią i kuchnią regionalną.

Wychodząc temu naprzeciw oferta turystyczna województwa powinna być skierowana przede wszystkim do mieszkańców sąsiednich aglomeracji miejsko-przemysłowych, pragnących wypoczywać w czystym naturalnym środowisku wiejskim (90% ruchu turystycznego, to turyści krajowi), z dala od zatłoczonych centrów turystyki krajowej, jak też do obcokrajowców, zainteresowanych turystyką krajoznawczą i rekreacją w mało rozpoznanych regionach Europy.

Biorąc pod uwagę powyższe, wiele samorządów w województwie, wskazuje turystykę, jako jeden z głównych czynników rozwoju, co znajduje odzwierciedlenie w opracowaniach strategicznych oraz programach rozwojowych. Sprzyjają temu, zarówno korzystne warunki przyrodniczo-krajobrazowe i kulturowe, występujące na przeważającym obszarze województwa, jak również, coraz lepsze wyposażenie w infrastrukturę turystyczno-sportowo-rekreacyjną.

W województwie świętokrzyskim turystyka jest dynamicznie rozwijającą się dziedziną gospodarki, w głównej mierze nastawioną na obsługę „taniej turystyki", w mniejszym stopniu drogiej — „kongresowo-targowej". W strukturze ruchu turystycznego, duże znaczenie ma turystyka dydaktyczna i pielgrzymkowa, a także turystyka aktywna związana z uprawianiem czynnych form wypoczynku (turystyka rowerowa, wodna, wczasy w „siodle", wędkarstwo itp.), turystyka leczniczo-sanatoryjna; mniejsze — turystyka naukowa (ukierunkowana na rozpoznanie nowych wartości przyrodniczo-kulturowych) oraz turystyka w obiektach poprzemysłowych.

Zakłada się intensywny rozwój turystyki podmiejskiej (związanej z wypoczynkiem sobotnio-niedzielnym), turystyki kongresowo-targowej oraz dalszy rozwój agroturystyki, najbardziej dynamicznie rozwijającego się w województwie produktu turystycznego.

Aktualna *„Strategia rozwoju turystyki w województwie świętokrzyskim"* duży nacisk kładzie na wykreowanie nowego wizerunku województwa świętokrzyskiego, jako regionu taniego, wielofunkcyjnego i urozmaiconego produktu turystycznego, opartego o czyste ekologicznie, łatwo dostępne komunikacyjnie i przyjazne turystom środowisko. Racjonalne zagospodarowanie i wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego, odpowiednio wkomponowane w procesy rozwoju społeczno-gospodarczego, stanowić będzie o tożsamości turystycznej województwa.

Zadania z zakresu turystyki, sportu i rekreacji w większości realizowane są na poziomie lokalnym. Nie wpływa to bezpośrednio na zagospodarowanie przestrzenne województwa, jednakże z uwagi na ilość oraz znaczenie tych inwestycji dla rozwoju tych dziedzin powinny być one uwzględnione w kierunkach regionalnej polityki przestrzennej oraz w modelu aktywizacji poszczególnych centrów i obszarów turystycznych.

W wielu ośrodkach i centrach turystycznych oraz rejonach turystyczno-rekreacyjnych zrealizowano lub planuje się realizację nowych obiektów noclegowych i sportowo-rekreacyjnych, o różnym standardzie usług. Pozytywnie należy również ocenić rozwój agroturystyki i postęp w zakresie modernizacji dróg, służących przenoszeniu ruchu turystycznego. Znacząco poprawiła się sytuacja wyposażenia w ogólnodostępną infrastrukturę turystyczno-sportowo-rekreacyjną, np.: obiekty i urządzenia sportowe, baseny i pływalnie, plaże i zbiorniki wodne, urządzone trasy i ścieżki turystyczne, campingi i pola namiotowe oraz parkingi dostosowane do potrzeb turystów.

W latach 2014–2016 samorząd województwa świętokrzyskiego uczestniczył w realizacji Programu Rozwoju Regionalnej Infrastruktury Sportowej, który finansowany był ze środków Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej.

Ponad 20 milionów złotych trafiło do prawie 40 beneficjentów w regionie. W ramach tych środków zmodernizowano oraz wybudowano m.in. place zabaw, siłownie zewnętrzne, boiska wielofunkcyjne, sale gimnastyczne i hale sportowe.

4.16.2. Stan zagospodarowania turystycznego województwa

Podstawową infrastrukturę turystyczną tworzy:

- 53 znakowane szlaki turystyki pieszej, poza tym 6 szlaków spacerowych w Kielcach i okolicy;
- 4 podziemne trasy turystyczne;
- 82 znakowane szlaki turystyki rowerowej, rodzinne trasy rowerowe oraz ścieżki rowerowe;
- kilkadziesiąt wytyczonych ścieżek dydaktycznych (głównie na obszarze Świętokrzyskiego Parku Narodowego i parków krajobrazowych);
- dwa szlaki turystyki kolejowej — Świętokrzyska Kolej Dojazdowa Ciuchcia Ekspres Ponidzie, Starachowicka Kolej Wąskotorowa;
- kilkanaście szlaków turystyki samochodowej (np.: pętle świętokrzyskie, pętla na Ponidziu, śladami „Staropolskiego Okręgu Przemysłowego", śladami „Architektury Romańskiej", śladami Zamków i Budowli Obronnych, szlak Cystersów, „Szlak Literacki", „Świętokrzyski Szlak Architektury Drewnianej", szlak „Frontu wschodniego I wojny światowej", szlak „Arche-Geologiczny", „Sandomierski Szlak Jabłkowy", szlak „Jagielloński" oraz inne trasy widokowe);
- kilka szlaków wodnych obsługiwanych przez 12 ośrodków i przedsiębiorstw;
- 24 kryte pływalnie, 11 basenów hotelowych oraz 4 baseny otwarte;
- 22 zorganizowane kąpieliska, 16 częściowo zorganizowanych oraz liczne „dzikie" kąpieliska;
- 10 lodowisk skupionych w 6 ośrodkach miejskich;
- 9 kręgielni;
- ścianki wspinaczkowe — w Kielcach, Sandomierzu i Bałtowie;
- 24 korty tenisowe;
- 8 ośrodków narciarskich (kilkanaście tras zjazdowych z wyciągami), 2 trasy do uprawiania narciarstwa biegowego;
- lotniska w Masłowie i Pińczowie z centrum sportów lotniczych;
- kilkadziesiąt ośrodków jazdy konnej, skupionych głównie wokół gospodarstw agroturystycznych oraz wyznaczony szlak turystyki konnej;
- 21 ośrodków sportów ekstremalnych;
- infrastruktura uzupełniająca/paraturystyczna/:
  - centrum wystawowo-kongresowe;
  - teatry;
  - filharmonia;
  - placówki muzealne;
  - ekspozycje;
  - kina;
  - inne.

Baza noclegowa województwa świętokrzyskiego

Słabą stroną struktury bazy noclegowej jest to, że występują tu bardzo duże dysproporcje między drogimi obiektami hotelowymi, a tańszymi schroniskami, czy domami wycieczkowymi.

W województwie świętokrzyskim najwięcej ogólnej liczby obiektów stanowią hotele oraz motele, pensjonaty i inne obiekty hotelowe. Najmniej jest natomiast, ogólnodostępnych zespołów domków turystycznych i kempingów, nie występują w ogóle pola biwakowe, ośrodki kolonijne oraz ośrodki wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego (czyli głównie obiektów z kategorii sezonowych). Należy jednak podkreślić, iż dane uzyskane z Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego w Kielcach nie zawierają informacji o gospodarstwach agroturystycznych, których liczba w regionie jest znacząca.

Mankamentem istniejącej bazy noclegowej w województwie świętokrzyskim jest stosunkowo niski standard oraz nierównomierne jej rozmieszczenie. Biorąc pod uwagę, rozmieszczenie obiektów noclegowych w powiatach, to największą ich liczbą dysponuje powiat kielecki wraz z miastem Kielce, na kolejnych miejscach znalazły się powiaty: konecki i buski. Natomiast najmniejsze zasoby noclegowe posiadają powiaty kazimierski i włoszczowski.

Tabela. Obiekty noclegowe w województwie w latach 2014 i 2016

Rodzaj obiektu	Liczba obiektów noclegowych w 2016 r. w Polsce	Liczba obiektów noclegowych w 2014 r. w Polsce	Wzrost/spadek liczby obiektów w stosunku do 2014 r. (w liczbach bezwzględnych)	Liczba obiektów noclegowych w 2016 r. w województwie świętokrzyskim	Liczba obiektów noclegowych w 2014 r. w województwie świętokrzyskim	Wzrost/spadek liczby obiektów w stosunku do 2014 r. (w liczbach bezwzględnych)
hotele	2463	2250	213	104	95	9
motele	119	110	9	11	12	-1
pensjonaty	378	337	41	15	9	6
inne obiekty hotelowe	1005	949	56	14	12	2
domy wycieczkowe	42	47	-5	1	1	0
schroniska młodzieżowe	317	45	272	1	1	0
ośrodki wczasowe	1086	1017	69	9	7	2
ośrodki kolonijne	95	93	2		0	0
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	428	420	8	9	10	-1
zespół ogólnodostępnych domków turystycznych	465	409	56	8	8	0
kempingi	135	125	10	4	3	1
pola biwakowe	173	181	-8	1	1	0
ośrodki wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego			0			0
zakłady uzdrowiskowe	215	197	18	8	8	0

pozostałe obiekty	561	596	-35	5	6	-1
ogółem	7482	6776	706	190	173	17

Tabela. Miejsca noclegowe w kraju i woj. świętokrzyskim w latach 2014 i 2016

Rodzaj obiektu	Liczba miejsc noclegowych w 2016 r. w Polsce	Liczba miejsc noclegowych w 2014 r. w Polsce	Wzrost/spadek liczby miejsc noclegowych w stosunku do 2014 r. (w liczbach bezwzględnych)	Liczba miejsc noclegowych w 2016 r. w województwie świętokrzyskim	Liczba miejsc noclegowych w 2014 r. w województwie świętokrzyskim	Wzrost/spadek liczby miejsc noclegowych w stosunku do 2014 r. (w liczbach bezwzględnych)
hotele	243 903	227 532	16 371	7996	6859	1137
motele	4152	4363	-211	339	361	-22
pensjonaty	14 394	14 164	230	590	397	193
inne obiekty hotelowe	50 032	46 462	3 570	504	360	144
domy wycieczkowe	3 129	3 430	-301	72	24	48
schroniska młodzieżowe	2 239	2 824	-585	54	54	0
ośrodki wczasowe	113 935	110 447	3 488	899	807	92
ośrodki kolonijne	12 859	12 687	172		0	0
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	45 674	44 647	1 027	809	934	-125
zespół ogólnodostępnych domków turystycznych	26 642	25 603	1 039	446	337	109
kempingi	22 116	20 258	1 858	821	700	121
pola biwakowe	18 755	21 373	-2 618	500	500	0
ośrodki wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego			0			0
zakłady uzdrowiskowe	36 738	33 874	2 864	1590	1496	94
pozostałe obiekty	41 601	42 246	-645	649	666	-17
ogółem	636 169	609 910	26 259	15269	13495	1774

Tabela. Obiekty noclegowe oraz liczba miejsc noclegowych w woj. świętokrzyskim w układzie powiatowym

Powiaty	Liczba obiektów noclegowych w 2016 r.	Liczba obiektów noclegowych w 2014 r.	Wzrost/spadek liczby obiektów noclegowych w stosunku do 2014 r.	Liczba miejsc noclegowych w 2016 r.	Liczba miejsc noclegowych w 2014 r.	Wzrost/spadek liczby miejsc noclegowych w stosunku do 2014 r.
p. buski	32	30	2	3 181	2 634	547
p. jędrzejowski	11	8	3	677	541	136
p. kaziemierski	3	1	2	98	28	70
p. kielecki	79	70	9	4 361	3 951	410
p. konecki	21	20	1	1 233	1 224	9
p. opatowski	7	6	1	290	240	50
p. ostrowiecki	11	9	2	880	756	124
p. pińczowski	6	5	1	241	205	36
p. sandomierski	19	19	0	996	755	241
p. skarżyski	12	9	3	928	763	165
p. starachowicki	6	6	0	644	411	233
p. staszowski	8	9	-1	619	641	-22
p. włoszczowski	6	7	-1	293	311	-18
miasto Kielce	31	32	-1	2 429	2 438	-9
województwo świętokrzyskie	252	231	21	16 870	14 898	1 972

Tabela. Kategorie obiektów noclegowych w woj. świętokrzyskim i Kielcach

Kategoria obiektu	Województwo świętokrzyskie 2016 r.		Kielce 2016 r.		Województwo świętokrzyskie 2014 r.		Kielce 2014 r.	
	obiekty ogółem	ilość pokoi w obiektach	obiekty ogółem	ilość pokoi w obiektach	obiekty ogółem	ilość pokoi w obiektach	obiekty ogółem	ilość pokoi w obiektach
hotele 5*	1	42	0	0	1	42	0	0
hotele 4*	12	1169	5	436	9	906	4	453
hotele 3*	45	1595	11	295	36	1375	9	219
hotele 2*	37	937	8	297	39	940	13	394
hotele 1*	6	194	1	86	8	237	1	86
motele 5*	1	17	0	0	0	0	0	0
motele 4*	0	0	0	0	0	0	0	0
motele 3*	2	13	0	0	2	27	0	0
motele 2*	4	38	0	0	4	38	0	0

motele 1*	5	78	0	0	6	86	0	0
pensjonaty 5*	0	0	0	0	0	0	0	0
pensjonaty 4*	2	28	0	0	1	11	0	0
pensjonaty 3*	9	149	1	9	5	91	0	0
pensjonaty 2*	1	13	0	0	1	12	0	0
pensjonaty 1*	2	67	0	0	1	49	0	0

Tabela. Udzielone noclegi oraz liczba korzystających w obiektach noclegowych w latach 2014 i 2016

	Noclegi udzielone w turystycznych obiektach noclegowych w 2016 r.	Noclegi udzielone w turystycznych obiektach noclegowych w 2014 r.	Wzrost/spadek liczby noclegów udzielonych w turystycznych obiektach noclegowych w stosunku do 2014 r.	Turyści korzystający z turystycznych obiektów noclegowych w 2016 r.	Turyści korzystający z turystycznych obiektów noclegowych w 2014 r.	Wzrost/spadek liczby turystów korzystających z turystycznych obiektów noclegowych w stosunku do 2014 r.
Województwo świętokrzyskie	1 643 961	1 405 126	238 835	595 722	477 171	118 551
Kielce	brak danych	209 634	–	brak danych	122 270	–

Baza gastronomiczna

Turystyczna baza gastronomiczna oparta jest o lokale znajdujące się w miastach i miejscowościach o charakterze turystycznym. W jej skład wchodzą różnego rodzaju zakłady gastronomiczne, począwszy od restauracji, a kończąc na różnych stołówkach i punktach szybkiej obsługi. W województwie świętokrzyskim działają także zakłady typu „Fast Food" międzynarodowych sieci szybkiej obsługi (McDonald's, KFC, itp.). Rozpowszechniły się także w znacznym stopniu pizzerie i restauracje azjatyckie, które wychodząc naprzeciw zapotrzebowaniu wprowadziły sprzedaż „na telefon" i dowożenie wybranych produktów na miejsce. Coraz więcej powstaje przydrożnych barów, punktów gastronomicznych oraz niewielkich zajazdów i restauracji. Niejednokrotnie są częścią składową stacji benzynowych dużych koncernów naftowych. Mankamentem jest brak punktów gastronomicznych serwujących regionalne, czy też lokalne potrawy, będące elementem kulturowym województwa, wzbogacającym doznania turystów z pobytu w regionie świętokrzyskim.

Główne obszary turystyczne

Rozwój funkcji turystycznej województwa świętokrzyskiego wymaga ciągłego podnoszenia konkurencyjności produktu turystycznego regionu, którego miernikami są: atrakcje przyrodnicze i kulturowe, infrastruktura turystyczna, dostępność produktu, wizerunek regionu oraz cena za usługę, produkt - ofertę.

Województwo świętokrzyskie to obszar posiadający liczne i zróżnicowane walory turystyczno-przyrodniczo-krajobrazowe i antropogeniczne — są one jednak nierównomiernie rozmieszczone, zarówno ze względu na typ jak i potencjał. Dlatego też zachodzi potrzeba wewnętrznej rejonizacji, tak aby obszary o podobnych walorach przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowych, mogły wspólnie prowadzić, kreować i promować odpowiedni produkt turystyczny.

Na podstawie inwentaryzacji walorów oraz infrastruktury turystycznej wyznaczono 5 rejonów turystyczno-rekreacyjnych: *Rejon Gór Świętokrzyskich, Rejon Konecki, Rejon dolnej Nidy, Rejon Czarnej Staszowskiej i Rejon Doliny Kamiennej* oraz 2 potencjalne: *Rejon Włoszczowski i Rejon Nadwiślański.*

Oprócz wyżej wymienionych rejonów turystyczno-rekreacyjnych oraz znajdujących się w nich centrów i ośrodków turystyczno-rekreacyjnych należy również wymienić inne ośrodki i miejsca, nie mniej ważne na mapie turystycznej województwa świętokrzyskiego, związane z różnymi rodzajami turystyki:

- uzdrowiskowa — Busko-Zdrój, Solec-Zdrój, Czarniecka Góra;
- związana z historią regionu — Połaniec, Radoszyce, Konary, Czarkowy, „Wykus", Michniów, Szydłów, Raków i inne;
- związana ze sławnymi ludźmi — Oksa, Nagłowice, Ciekoty, Oblęgorek, Wiślica, Wodzisław, Suchedniów, Czarnca i inne;
- industrialna — Krzemionki k. Ostrowca Św., Nietulisko Duże, Nowa Słupia, Rudki, Ćmielów, Samsonów, Bobrza, Maleniec i inne;
- kultura ludowa i działalność kulturalna — Tokarnia, Pacanów, Chałupki, Jędrzejów, Kuźnice, Ujazd, Sobków, Kurozwęki i inne;
- pielgrzymkowa — Święty Krzyż, Kałków-Godów, Piekoszów, Piotrkowice i inne.

4.16.3. Główne problemy i zagrożenia

- permanentne zabudowywanie i przeznaczanie na cele komercyjne terenów na obszarach intensywnego rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnej (ochrona tej przestrzeni przed zagospodarowaniem obniżającym atrakcyjność turystyczną);
- zalesianie górskich otwarć widokowych;
- brak współpracy międzygminnej, w rejonach turystycznych, w planowaniu i rozwoju turystyki i rekreacji;
- niedostateczne wiązanie udostępniania turystycznego walorów środowiskowych, krajobrazowych i kulturowych z rozbudową infrastruktury turystycznej i retencji wodnej;
- nierównomierne rozmieszczenie bazy noclegowej, obiektów gastronomicznych oraz podstawowej infrastruktury turystycznej;
- dysproporcje między drogimi hotelami, a tańszymi obiektami noclegowymi;
- niedobory taniej bazy noclegowej (brak zorganizowanych pól biwakowych, ośrodków wypoczynku sobotnio-niedzielnego oraz ośrodków kolonijnych);
- niedostateczne dopasowanie struktury bazy noclegowej do specyfiki poszczególnych rejonów;
- zdekapitalizowane oznakowanie i urządzenie szlaków;
- niedostatek wieżowych punktów widokowych;
- brak sieci zintegrowanych punktów obsługi i informacji turystycznej;
- skąpa ilość dojazdowych mikrobusów, wymuszone rozkładem jazdy wczesne powroty z tras turystycznych.

4.16.4. Wnioski do zmiany „Planu ..."

Obecnie województwo nie wnosi zbyt dużego wkładu w grupę produktów lansowanych przez menedżerów marek turystyki polskiej. Dlatego też niezbędne jest przygotowanie konkurencyjnych produktów turystycznych, które mogłyby samodzielnie lub jako składowa produktów ponadregionalnych, wejść w skład grupy markowych produktów turystyki polskiej. Turystyka winna stać się wiodącym czynnikiem aktywizacji wielu gmin i miast regionu. Istotne znaczenie będzie mieć wykreowanie nowego wizerunku województwa, jako regionu taniego, wielofunkcyjnego i urozmaiconego produktu turystycznego.

W związku z możliwością pozyskania funduszy z różnych programów krajowych i wojewódzkich zauważa się zwiększoną ilość inwestycji z zakresu turystyki, sportu i rekreacji w gminach. Są to szlaki piesze i rowerowe, hale sportowe, boiska i kryte pływalnie. Stosunkowo duża liczba realizacji tras i ścieżek turystycznych o zróżnicowanym standardzie i znaczeniu dla turystyki wojewódzkiej, jak również innej infrastruktury turystyczno-sportowej wskazuje, na konieczność koncentracji działań na obszarach i w pasmach o największym potencjale rozwoju tej funkcji, łączących główne centra i ośrodki turystyczne. W związku z tym proponuje się dodatkowo wskazać w „Planie ..." główne korytarze turystyczne, które docelowo powinny osiągnąć najwyższe standardy zagospodarowania umożliwiające obsługę zwiększonych potoków ruchu turystycznego.

4.17 ROLNICTWO

4.17.1. Ocena dotychczasowego rozwoju funkcji rolniczej

Analizując obecną sytuację gospodarczą na obszarze województwa widoczny jest nadal postępujący ubytek terenów rolnych. Według US Kielce z 2016 r. użytki rolne zajmowały 483,4 tys. ha, tj. 41,3% powierzchni województwa i w porównaniu z 2014 r. zmniejszyły się o 1,4 tys. ha tj. o 0,3%. Głównym celem wyłączenia gruntów rolnych był przeznaczenie terenów pod zabudowę mieszkaniową oraz pod przemysł.

Systematycznie maleje pozycja rolnictwa w gospodarce regionu, jak również znaczenie tej funkcji w strukturze dochodów ludności wiejskiej. Według danych GUS udział rolnictwa w generowaniu wartości dodanej brutto w 2014 r. w województwie wynosił 4,1% i był o 0,2 % niższy w porównaniu z 2010 rokiem. Wśród wszystkich pracujących w województwie w 2015 roku 32,2% osób pracowało w rolnictwie i w porównaniu do 2010 r. udział ten zmniejszył się o 0,5%.

W województwie świętokrzyskim ostatnie lata przyniosły stopniowe obniżenie się liczby ludności. Pogłębił się proces demograficznego starzenia się społeczeństwa poprzez dalszy spadek ilości ludzi młodych. Widoczny jest również wzrost liczby utrzymujących się z niezarobkowych źródeł utrzymania oraz zjawisko suburbanizacji destabilizujące tradycyjną strukturę obszarów wiejskich).

Procesy depopulacyjne w większym stopniu dotknęły tereny miejskie niż wiejskie.

Nadal ważnym problemem jest utrzymująca się, niekorzystna struktura obszarowa gospodarstw indywidualnych. Według danych z US Kielce największy udział stanowią gospodarstwa o powierzchni w granicach 2-5 ha użytków rolnych. Gospodarstwa te nie są w stanie osiągnąć poziomu produkcji towarowej oraz poziomu mechanizacji umożliwiającego konkurencję na rynku krajowym i europejskim. Ze względu na brak opłacalności produkcji rolniczej i perspektyw rozwoju tej funkcji na słabszych jakościowo gruntach pojawia się niechęć producentów rolnych do szerszego działania.

Rozproszona struktura gospodarstw rolnych spowodowała, że na wielu obszarach nastąpiła marginalizacja rolnictwa, a nawet zanik działalności rolniczej. Skutkuje to naturalną sukcesją terenów rolnych i pogłębianiem się ryzyka degradacji cennych przyrodniczo ekosystemów występujących na terenach otwartych w sąsiedztwie upraw polowych. Problem ten generuje zbyt mała skala i skuteczność stosowanych obecnie narzędzi konsolidacji gospodarstw o niskim potencjale ekonomicznym, a także działań rolno-środowiskowych służących poprawie towarowości gospodarstw na terenach o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych. Instrumenty te nie są dostosowane do potrzeb rozdrobnionej gospodarki rolnej i posiadają wyłącznie charakter socjalny.

Według PSR z 2010 r. głównym źródłem dochodów gospodarstw rolnych w województwie (przekraczającym 50% dochodów ogółem) stanowiły dochody z pracy najemnej (w 29,1% gospodarstwach domowych), na drugim miejscu były dochody z działalności rolniczej (w 25,4% gospodarstwach rolnych), a następnie dla 21,6% gospodarstw rolnych głównym źródłem dochodów były emerytury i renty. Nadal niski jest poziom pozyskiwania dochodów z działalności pozarolniczych (tylko w 9,6% gospodarstwach rolnych) co podyktowane jest niewielką skalą wsparcia tych źródeł dochodów oraz niedoborem pomocy organizacyjno-technicznej. Występująca tradycyjna struktura zabudowy obszarów wiejskich, również utrudnia lokalizację działalności gospodarczej, zwłaszcza o charakterze uciążliwym dla otoczenia oraz niepełne uzbrojenie komunalne (brak zbiorczych systemów kanalizacji i zasilania gazem oraz przestarzała sieć energetyczna). Pod względem natężenia działalności pozarolniczej najkorzystniej wypadają obszary wokół większych miast. Znacznie słabiej sytuacja wygląda na peryferyjnych obszarach wiejskich położonych w oddaleniu od rynków pracy i zbytu.

Tabela. Rolnictwo w województwie świętokrzyskim

Wyszczególnienie	2014	2016	Dynamika zmian w regionie 2014/2016
Użytki rolne w tys. ha w tym;	484,8	483,4	99,7
Grunty orne w tys. ha	341,9	328,2	95,9
Sady w tys. ha	37,3	44,1	118,2
łąki i pastwiska w tys. ha	98,6	101,3	102,7
Pow. uprawy zbóż w tyś. ha	245,9	233,6	94,9
Plony zbóż — q/ha	33,6	30,2	89,8
Plony ziemniaków — q/ha	27	260	93,5
Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych	31,8	34,4	108,2
Skup mleka w mln l	167,4	174,1	104,0
Powierzchnia uprawy buraków cukrowych w tys. ha	4,0	3,6	90,0
Plony buraków cukrowych w dt/ha	737,0	729,0	98,9
Zużycie NPK/ haUR	105,8	97,3	91,9
Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych	48,0	43,6	90,8
Średnia wielkość powierzchni gruntów rolnych w gospodarstwie rolnym w ha	5,57	5,63	101,1
Powierzchnia gruntów ugorowanych — tys ha. w dobrej kulturze rolnej	13,9	9,9	71,2

1) opracowano w oparciu o publikacje — Rolnictwo w woj. świętokrzyskim — US Kielce 2015 r.
2) opracowano w oparciu o publikację — Rolnictwo w woj. Świętokrzyskim — US Kielce 2017r.
3) opracowano w oparciu o Rocznik Statystyczny woj. Świętokrzyskiego — US Kielce 2016r.

W wyniku analizy powyższej tabeli można stwierdzić, że wielkość produkcji rolniczej nie uległa większym zmianom oprócz produkcji sadowniczej wykazującej umiarkowaną dynamikę rozwoju obszarowego oraz niewielki wzrost obsady bydła w przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych.

Do ważniejszych trendów, jakie zaznaczyły się w przestrzeni rolniczej w omawianym okresie lat należy również zaliczyć:

- systematyczny ubytek użytków rolnych (powierzchnia tych użytków zmalała w latach 2014–2016 o 0,3%);
- widoczna, ale stosunkowo niewielka poprawa sytuacji finansowej gospodarstw rolnych, która nastąpiła w wyniku uruchomienia dopłat bezpośrednich od 2005 r. po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej;
- objęcie dodatkową płatnością obszarową 176,4 tys. ha UR (34,3% ogółu tych użytków) zakwalifikowanych do obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania — ONW (dopłata ta wywiera pewien wpływ na ciągłość rolniczego użytkowania gospodarstw, zachowanie walorów krajobrazowych i promocję rolnictwa przyjaznego środowisku, jednak skala jednostkowa tych dopłat z uwagi na rozdrobnienie gospodarstw jest zbyt mała by spowodować przyśpieszenie procesów modernizacyjnych); widoczna dywersyfikacja gospodarstw rolniczych zarówno w wielkości powierzchni jak i w skali produkcji, średnia wielkość powierzchni gruntów rolnych w gospodarstwie rolnym w województwie świętokrzyskim w 2016 roku wynosiła 5,63 ha (w kraju 10,56 ha) i była o 1,1% większa niż w 2014 roku;
- nadal utrzymujący się zbyt duży poziom zatrudnienia w rolnictwie, pomimo iż według US Kielce widoczny jest niewielki spadek o 1,5%;
- dokonującą się transformacja systemu obsługi rolnictwa, którą prawie w całości przejął sektor prywatny (znaczna część tych przedsiębiorstw nie zapewnia jednak wystarczającego poziomu i kompleksowości usług, zwłaszcza w zakresie obrotu artykułami rolnymi, napraw sprzętu rolniczego oraz obsługi finansowej gospodarstw, nie wypracowała również dostatecznej wizji rozwoju, odpowiadającej oczekiwaniom wsi);
- nadmierne przemieszanie się charakteru i funkcji zabudowy wiejskiej na terenach podmiejskich, co nie służy intensyfikacji produkcji rolniczej i zachowaniu kultury źródłowej (w niektórych obszarach funkcjonalnych miast zjawisko to przyczynia się do widocznej dewastacji walorów krajobrazowych oraz ubytku przestrzeni publicznej);
- utrzymującą się niska skala jednostkowa produkcji rolniczej i brak większego zainteresowania tworzeniem grup producenckich, czemu towarzyszy niski poziom współpracy pomiędzy rolnikami, a zakładami przetwórczymi (za wyjątkiem mleczarstwa);
- tendencje do zaniku towarowej produkcji zwierzęcej w północnej części województwa na obszarach najsłabszych gleb;
- słabo wykorzystany potencjał rolnictwa na obszarach o najlepszych glebach we wschodniej i południowej części województwa.

Za sprzyjające elementy dla zagospodarowania obszarów wiejskich należy uznać relatywnie czyste środowisko rolnicze (z wyjątkiem niektórych terenów wzdłuż dróg krajowych o największym natężeniu ruchu, oraz lokalnych zanieczyszczeń kadmem), korzystne dla rozwoju rolnictwa ekologicznego oraz nadwyżkę rolniczej siły roboczej, umożliwiającą intensyfikację pracochłonnych gałęzi produkcji rolniczej.

RAPORT O STANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKZYSKIEGO W LATACH (2014-2017)

ŚREDNIA POWIERZCHNIA GOSPODARSTWA ROLNEGO

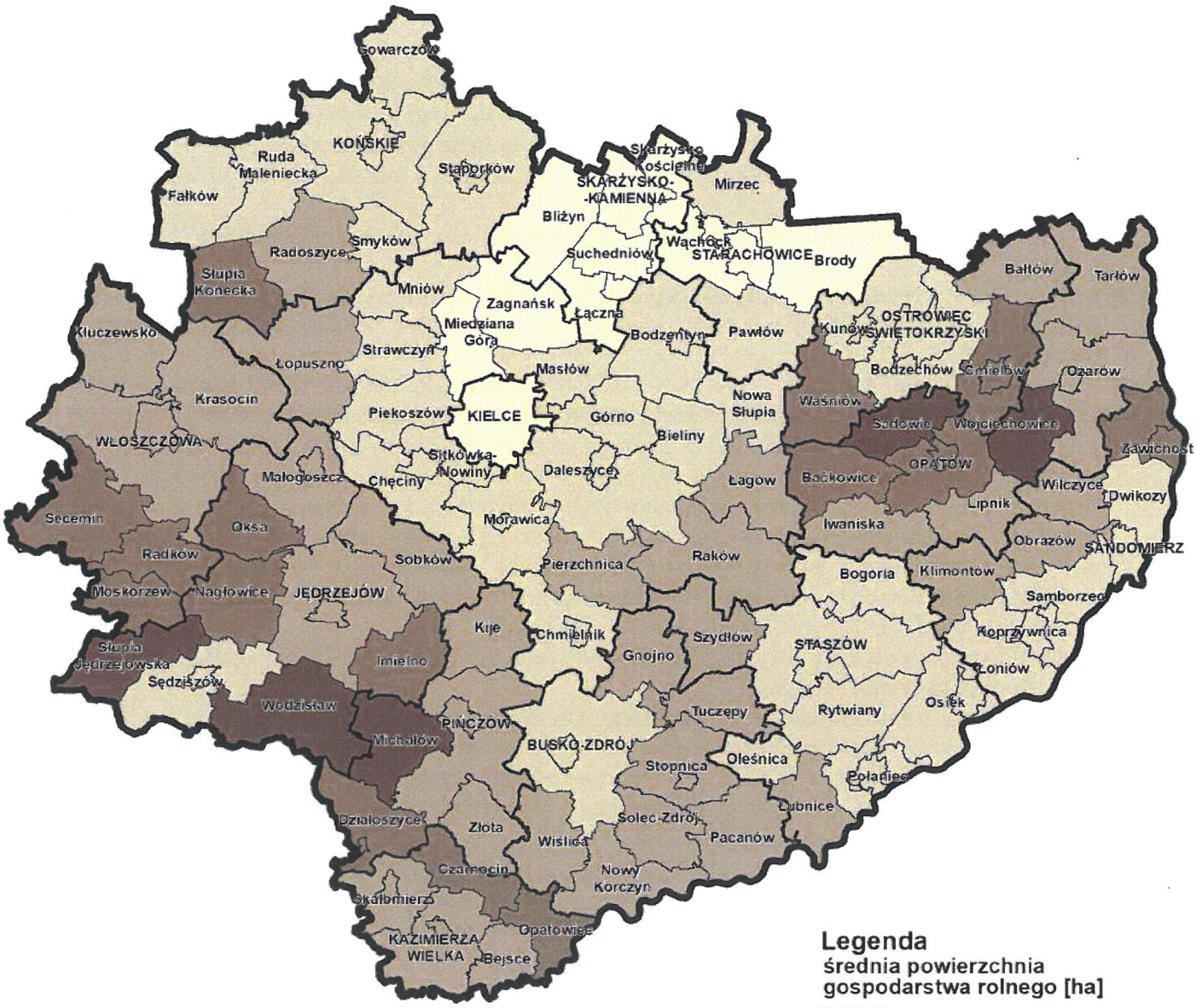

Źródło danych: Urząd Statystyczny Kielce 2017

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

ul. Targowa 18, 25-520 Kielce; tel. (041) 362-70-12, fax. (041) 343-91-79, e-mail: sekretariat@sbrr.pl
Zespół Planowania Przestrzennego Województwa; tel. (041) 343-81-74, wew. 3010-3070, e-mail: zppzw@sbrr.pl
Pracownia Terenowa, ul. Mickiewicza 34, 27-600 Sandomierz; tel. (015) 832-36-21,
fax. (015) 832-03-82, e-mail: sbrr_sandomierz@sbrr.pl

4.17.2. Zróżnicowanie obszarów wiejskich pod względem natężenia procesów urbanizacyjnych i wpływu miast

W województwie świętokrzyskim obszary wiejskie wykazują rosnące zróżnicowanie pod względem zarówno ekonomicznym, społecznym jak i strukturalnym. Duży wpływ na to ma sąsiedztwo dużych miast, zwłaszcza: Kielc, Ostrowca Świętokrzyskiego, Starachowic i Skarżyska-Kamiennej oraz pozostałych, większych ośrodków miejsko-przemysłowych. Miasta te wywierają wielokierunkowy wpływ, który wyraża się dyfuzją procesów urbanizacyjnych oraz umacnianiem się wielorakich związków funkcjonalnych, które działają stymulująco na ruch budowlany, rozwój przedsiębiorczości — zwłaszcza nierolniczej a także intensyfikację procesów osiedleńczych. Na podstawie analizy poziomu urbanizacji i wpływu miast na otaczające je gminy rolnicze można wyróżnić obecnie 4 kategorie obszarów wiejskich:

A. ściśle powiązane z dużym miastem — obszary wiejskie położone w bezpośrednim sąsiedztwie ośrodka miejskiego i stanowiące głównie jego strefę podmiejską, obszary te charakteryzuje zróżnicowanie struktury funkcjonalnej i słabnąca różnorodność i intensywność zjawisk społeczno-gospodarczych w miarę oddalania się od granic miasta w kierunku „właściwych" obszarów wiejskich;
B. w zasięgu oddziaływania dużego miasta — obszary wiejskie położone poza strefami podmiejskimi z zadowalającą dostępnością czasową do ośrodka miejskiego, znajdują się one wprawdzie poza zasięgiem bezpośredniego oddziaływania dużego miasta, ale są dogodnie położone względem szlaków komunikacyjnych i mogą czerpać korzyści z dyfuzji procesów rozwojowych, która obok ich endogenicznego potencjału powinna przyczyniać się do ich rozwoju;
C. poddane lokalnym procesom urbanizacyjnym — obszary wiejskie stanowiące bezpośrednie otoczenie średnich miast i ośrodków przemysłowych, odnoszące korzyści z lokalnych procesów urbanizacji i uprzemysłowienia;
D. peryferyjne obszary wiejskie o dominującej roli funkcji powierzchniowych (rolnictwo i leśnictwo), często charakteryzujące się nagromadzeniem niekorzystnych zjawisk społeczno-gospodarczych, bez wyraźnego oddziaływania któregoś z dużych ośrodków miejskich i z ograniczoną dostępnością komunikacyjną (w kilku przypadkach są to obszary o konkurencyjnym rolnictwie lub atrakcyjne turystycznie, co może być jednym ze źródeł ich endogenicznego potencjału jednak większość z nich nie zdołała zakończyć procesów transformacji rynkowej i jest objęta recesją strukturalną).

4.17.3. Główne obszary problemowe rolnictwa

Obszary o znaczeniu krajowym

Zróżnicowanie obszarów problemowych rolnictwa w skali krajowej oddaje najpełniej opracowana przez IGiPZ PAN „Mapa obszarów problemowych rolnictwa w 2002 r." sporządzona w układzie gmin, które podzielono na 4 grupy pod względem kumulacji cech negatywnych, obejmujących:

- jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej;
- skalę rozdrobnienia struktury agrarnej;
- poziom produkcji na rynek;
- skalę negatywnych procesów demograficznych (starzenie się ludności rolniczej);
- poziom wykształcenia użytkowników gospodarstw;

- dostępność do usług.

Pozwoliło to na wyodrębnienie następujących obszarów gmin:

- obszar gmin o kumulacji 5-ciu i więcej cech negatywnych, uznany za główny obszar problemowy rolnictwa w skali kraju;
- obszar gmin od 3–4 cech negatywnych;
- obszar gmin od 1–2 cech negatywnych;
- obszar gmin bez cech negatywnych;

Rozmieszczenie tych obszarów w województwie świętokrzyskim obrazuje załączona mapa poglądowa — *Główne obszary problemowe rolnictwa i leśnictwa.*

Obszary o znaczeniu regionalnym

Występujące w województwie zróżnicowanie terytorialne potencjału produkcyjnego rolnictwa oraz stanu zagospodarowania przestrzennego wpłynęło na wyodrębnienie obszarów problemowych, do których zalicza się:

- obszary południowe i wschodnie o dobrych i średnich glebach, jednak słabo wykorzystanym potencjale wzrostu towarowości i specjalizacji produkcji rolniczej (zajmujące ok. 35% terenów rolnych województwa). Widoczna jest tutaj rozdrobniona struktura gospodarstw, niski poziom organizacji otoczenia rolnictwa i przetwórstwa rolnego, jak również niewielka skala samoorganizacji producentów rolnych;
- obszary o niekorzystnych warunkach gospodarowania i kumulacji negatywnych zjawisk w rolnictwie (obejmujący ok. 52% terenów rolnych). Występują tu słabe gleby, pogłębiające się rozdrobnienie gospodarstw oraz zanik produkcji towarowej. Obszary te wymagają głębokiej restrukturyzacji, na bazie funkcji nierolniczych zwłaszcza turystyki i funkcji rolno-środowiskowych;
- obszary gleb zagrożonych erozją i silnego oddrzewienia krajobrazu skupiające się na terenach lessowych;
- obszary o wysokiej koncentracji gruntów odłogujących (gminy o najniższej bonitacji gleb w północno-zachodniej i centralnej części województwa).

Podsumowując należy stwierdzić, że województwo świętokrzyskie zalicza się do obszarów kraju o największej skali i złożoności problemów transformacji sektora rolnego oraz dostosowania tej funkcji do standardów UE. Priorytetem wszelkich działań jest poprawa niekorzystnej struktury agrarnej oraz kształtowanie rynkowego otoczenia rolnictwa, które w obecnym stanie nie odpowiada wymaganiom producentów. Ważnym problemem jest również niski poziom aktywności społeczno-gospodarczej, przede wszystkim na peryferyjnych obszarach wiejskich, kumulujących niekorzystne warunki rozwoju oraz utrzymujący się niski poziom produkcji towarowej.

4.17.4. Wnioski do zmiany „Planu…"

Po analizie krajowych opracowań diagnostycznych należy stwierdzić, że żadnego z obszarów świętokrzyskich nie można obecnie zakwalifikować do rejonów intensywnego rolnictwa towarowego, które osiągnęły poziom krajowy, charakteryzujący się znacznie wyższą skalą i dynamiką produkcji towarowej oraz wyraźną specjalizacją produkcji. Tylko wzdłuż doliny Wisły, dzięki dobrym warunkom glebowym i agroklimatycznym, występuje intensywna produkcja warzyw i owoców, która nie osiąga jednak poziomu towarowości, jaki uzyskują niektóre obszary centralne i zachodnie Polski konkurujące już z powodzeniem na rynku światowym. Gminy rejonu sandomierskiego można jedynie zaliczyć do perspektywicznych obszarów konkurencyjnego i towarowego rolnictwa, które muszą

GŁÓWNE OBSZARY PROBLEMOWE ROLNICTWA I LEŚNICTWA

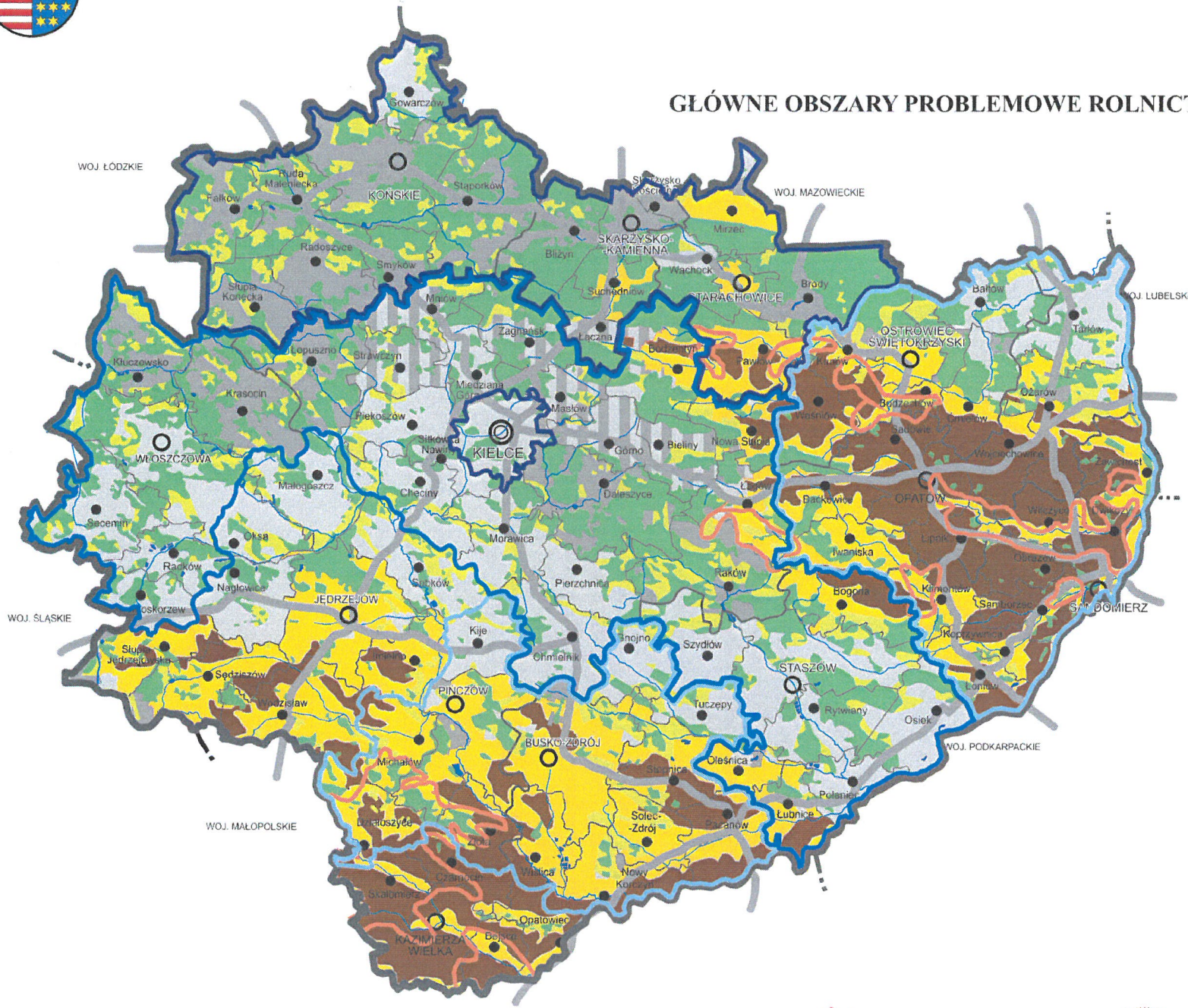

ROLNICTWO

OBSZARY PROBLEMOWE O ZNACZENIU KRAJOWYM

(w układzie powiatów)

(wyróżnione w „Raporcie o stanie zagospodarowania przestrzennego kraju")

- Obszary o ponad 5 cechach negatywnych (główny obszar problemowy kraju)
- Obszary o 3 - 5 cechach negatywnych
- Obszary o 1 - 3 cechach negatywnych

OBSZARY PROBLEMOWE O ZNACZENIU REGIONALNYM

Obszary o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW)

- Obszary o szczególnych utrudnieniach w rolnictwie (obszary górskie)
- Strefa nizinna II (warunki bardzo słabe)
- Strefa nizinna I (warunki słabe)

Obszary o przewadze korzystnych warunków glebowych

- Obszary gleb klasy I,II,III o niewykorzystanym potencjale rozwoju rolnictwa
- Obszary gleb klasy IV wymagający wsparcia wielofunkcyjnego
- Nasilona erozja gleb

LEŚNICTWO

Obszary problemowe leśnictwa

- Większe kompleksy leśne - wymagające ochrony
- Obszary predysponowane do zalesień (opracowano na podstawie analiz studiów gminnych)

jednak wcześniej pokonać istotne ograniczenia strukturalne, zwłaszcza rozdrobnioną strukturę agrarną oraz niedobór pozarolniczych miejsc pracy, stanowiący główny hamulec zmian strukturalnych.

Na pozostałym obszarze województwa, posiadającym przewagę korzystnych warunków gospodarowania, występują „niewielkie skupiska gmin", charakteryzujących się rolnictwem częściowo towarowym, ukierunkowanym na zaopatrzenie rynków lokalnych.

Na terenie gminy Kazimierza Wielka, w związku z odkryciem zasobów wód mineralnych i geotermalnych w miejscowości Cudzynowice, gmina będzie ukierunkowana głównie na inwestycje mające na celu wykorzystanie odnawialnych źródeł energii oraz rozwój turystyki prozdrowotnej i uzdrowiskowej. Wykorzystanie potencjału złóż „kazimierskich" wód geotermalnych o właściwościach leczniczych ma szansę na aktywizację rozwoju gospodarczego regionu oraz gminy Kazimierza Wielka.

Rozległy, bo obejmujący powiaty: konecki, skarżyski i starachowicki jest krajowy obszar problemowy rolnictwa, cechujący się zdecydowaną przewagą niekorzystnych warunków gospodarowania. Obszar ten łączy się z podobnymi obszarami w woj. łódzkim i mazowieckim tworząc jedną z największych w skali krajowej strefę zaniku produkcji rolniczej.

4.18 LEŚNICTWO

Lasy zajmują obecnie 28,3% powierzchni ogólnej województwa. Wykazują stałą tendencję wzrostu areału (w latach 2014–2016 powierzchnia lasów i gruntów leśnych wzrosła o 1,6 tys. ha). Lesistość województwa jest nieco niższa od krajowej (29,5%) i niższa od średniej europejskiej (wynoszącej 32,8%).

Charakterystyczne dla lasów województwa jest silne zróżnicowanie przestrzenne. Głównie występują w centralnej, północnej i północno-zachodniej części województwa, na terenach o niskiej bonitacji gleb i w miejscach, gdzie zachowały się duże kompleksy leśne, stanowiące pozostałość dawnych puszcz: Świętokrzyskiej, Iłżeckiej, Pilickiej oraz Lasów Włoszczowskich i Staszowskich. Na obszarach o najlepszych warunkach glebowych lesistość jest nadal bardzo mała, co powoduje występowanie szeregu negatywnych zjawisk w środowisku rolniczym takich jak: erozja i spływ gleb, pogarszanie się warunków wodnych i agroklimatycznych, a także brak warunków do wypoczynku w środowisku leśnym (lasy tworzą zbyt małe kompleksy, a ponadto dominujący na tych terenach drzewostan liściasty nie sprzyja rekreacji).

W strukturze własnościowej lasów przeważają lasy zarządzane przez Lasy Państwowe (68,4%). W strukturze gatunkowej drzewostanów dominuje sosna (62,7), która z uwagi na swój udział w składzie gatunkowym drzewostanów ma wielki wpływ na potencjał produkcyjny lasów. Biorąc pod uwagę znaczący udział siedlisk lasowych celowym zatem jest zwiększanie udziału cennych drzew liściastych w strukturze drzewostanu.

Według danych GUS w lasach, będących w zarządzie Lasów Państwowych, 156,3 tys. ha zajmują lasy ochronne:

- lasy wodochronne (105,3 tys. ha);
- lasy podmiejskie (31,5 tys. ha);
- lasy glebochronne (11,8 tys. ha);
- pozostałe.

Możliwości rozwoju funkcji leśnej determinują:

- rosnący areał odłogów i ugorów, z których część może być przeznaczona pod zalesienia;

- wysokie potrzeby zalesieniowe mimo widocznego procesu rezygnacji z części tych terenów na rzecz terenów budowlanych w gminach podmiejskich;
- według „Krajowego Programu Zwiększania Lesistości" w latach 2001–2020 roku w województwie świętokrzyskim powinno zostać zalesionych 55,7 tys. ha gruntów, w tym 1,6 tys. ha gruntów państwowych i 54,1 tys. ha niepaństwowych. Do roku 2016 zalesiono jedynie 6,7 tyś ha.
- predyspozycje do przebudowy drzewostanów o niewłaściwym składzie gatunkowym;
- lokalne warunki do rozwoju wyspecjalizowanego rzemiosła i drobnego przemysłu drzewnego;
- zdrowotność lasów określona na podstawie defoliacji na poziomie średnim w kraju, wynosi dla wszystkich gatunków 21,19%. Spośród badanych gatunków drzew najwyższy stopień ubytku posiada świerk, zaś najniższy gatunki iglaste inne niż sosna, świerk i jodła;
- stale rosnące pozyskanie drewna, w 2016 r. wyniosło 1,3 mln m3. Przy czym 94,6% drewna pozyskano z lasów będących własnością Skarbu Państwa, a tylko 5,4% drewna pozyskano z lasów prywatnych.

W lasach prywatnych istotnym zagrożeniem jest nadal niepełne wykonywanie zabiegów pielęgnacyjnych oraz nie realizowanie odnowień na gruntach przejściowo pozbawionych drzewostanu. Lokalne zagrożenia stwarzają ponadto:

- kradzieże drzewa z lasów wszystkich kategorii własności;
- zaśmiecanie terenów leśnych, zwłaszcza wokół terenów mieszkaniowych oraz dróg;
- duże zainteresowanie wypoczynkiem w środowisku leśnym, które ogranicza niedobór infrastruktury turystycznej i komunalnej w otoczeniu lasów.

Dość istotnym ograniczeniem rozwoju omawianej funkcji są także długo trwające procedury dotyczące przeznaczania gruntów na cele zalesieniowe.

Do najważniejszych obszarów problemowych leśnictwa, prócz wspomnianych lasów zagrożonych pożarami, zalicza się również tereny leśne położone w promieniu 10 km od miast powyżej 50 tys. mieszkańców, które są poddane nasilonemu użytkowaniu turystycznemu. Lasy stanowią podstawowy składnik tzw. zielonych pierścieni, wokół większych aglomeracji miejskich, stanowiących największe w województwie skupiska ludności.

4.18.1. Główne problemy przestrzenne leśnictwa

- wysokie zagrożenie pożarowe lasów (zwłaszcza o drzewostanach sosnowych), w okresach susz któremu towarzyszy niedobór zbiorników retencyjnych o funkcji ppoż.;
- z uwagi na położenie części lasów Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Puszcza Świętokrzyska" w obszarze funkcjonalnym Kielc są one zagrożone „obudową" terenami osiedlowymi i winny być szczególnie chronione w systemie planowania miejscowego;
- relatywnie niski poziom prac zalesieniowych. Wg danych GUS w 2016 roku w województwie świętokrzyskim zalesiono 90,04 ha gruntów, w tym 84,5 ha na gruntach prywatnych i 5,54 ha na gruntach Lasów Państwowych;
- powszechna na obszarach podmiejskich (zwłaszcza wokół Kielc) rezygnacja z terenów przeznaczonych do zalesienia na rzecz zabudowy osiedlowej i innych funkcji nieleśnych;
- lokalizacja w bezpośrednim sąsiedztwie terenów leśnych dużych osiedli mieszkaniowych i innych funkcji uciążliwych (lasy nie są pod tym względem wystarczająco chronione obowiązującymi przepisami o lasach);
- niedobór w sąsiedztwie lasów pełniących funkcje społeczne małej infrastruktury turystycznej, zwłaszcza parkingów przy jednoczesnym ograniczaniu wjazdu na tereny LP.

LESISTOŚĆ W WOJEWÓDZTWIE ŚWIĘTOKRZYSKIM W 2016 ROKU

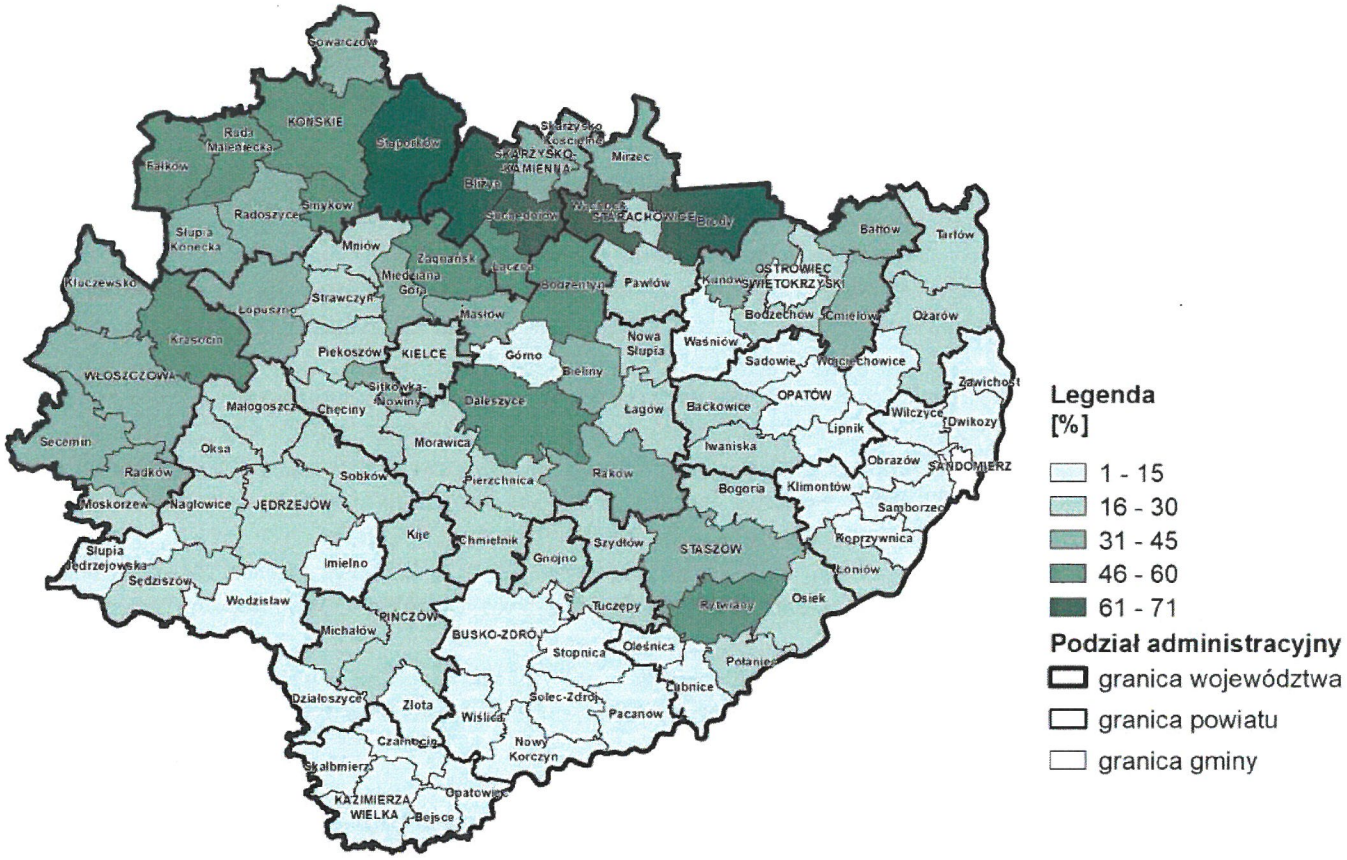

Legenda [%]

- 1 - 15
- 16 - 30
- 31 - 45
- 46 - 60
- 61 - 71

Podział administracyjny

- granica województwa
- granica powiatu
- granica gminy

GRUNTY NIELEŚNE PRZEZNACZONE DO ZALESIENIA W 2016 ROKU

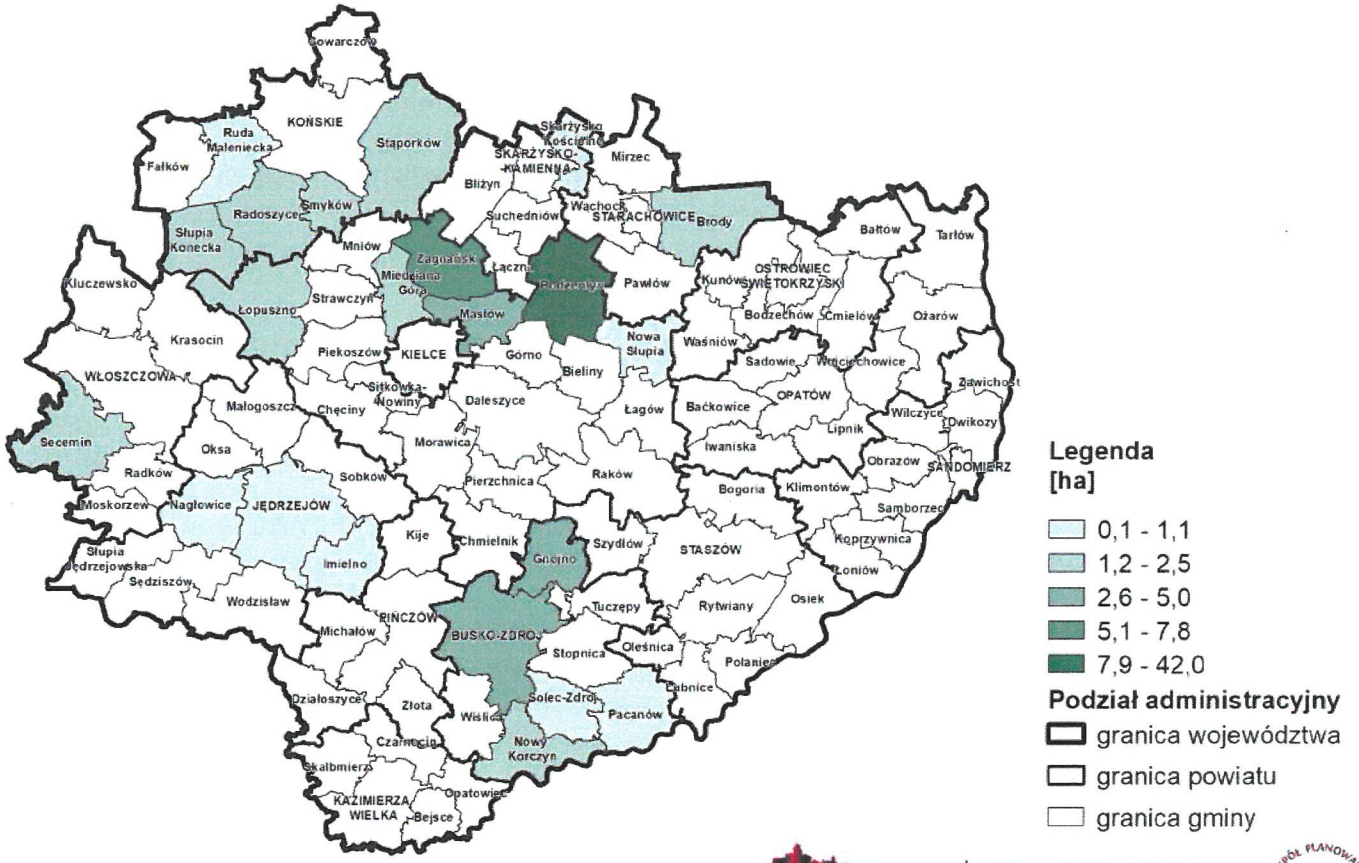

Legenda [ha]

- 0,1 - 1,1
- 1,2 - 2,5
- 2,6 - 5,0
- 5,1 - 7,8
- 7,9 - 42,0

Podział administracyjny

- granica województwa
- granica powiatu
- granica gminy

Źródło danych: Urząd Statystyczny Kielce 2017r.

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

4.19 MIESZKALNICTWO

Mieszkalnictwo w Polsce jest jedną z najbardziej zaniedbanych dziedzin, a sytuacja w mieszkalnictwie i na rynku mieszkaniowym w woj. świętokrzyskim jest odbiciem ogólnego stanu gospodarki i cechuje się relatywnie niskimi wskaźnikami wzrostu w odniesieniu do średniej krajowej. Mimo, że od kilku lat obserwuje się wzrost liczby mieszkań oddanych do użytku, województwo świętokrzyskie zajmuje jedno z ostatnich miejsc w kraju pod względem wzrostu zasobów jak i poprawy standardów mieszkaniowych.

Wykres. Mieszkania oddane do użytku w 2016 r.

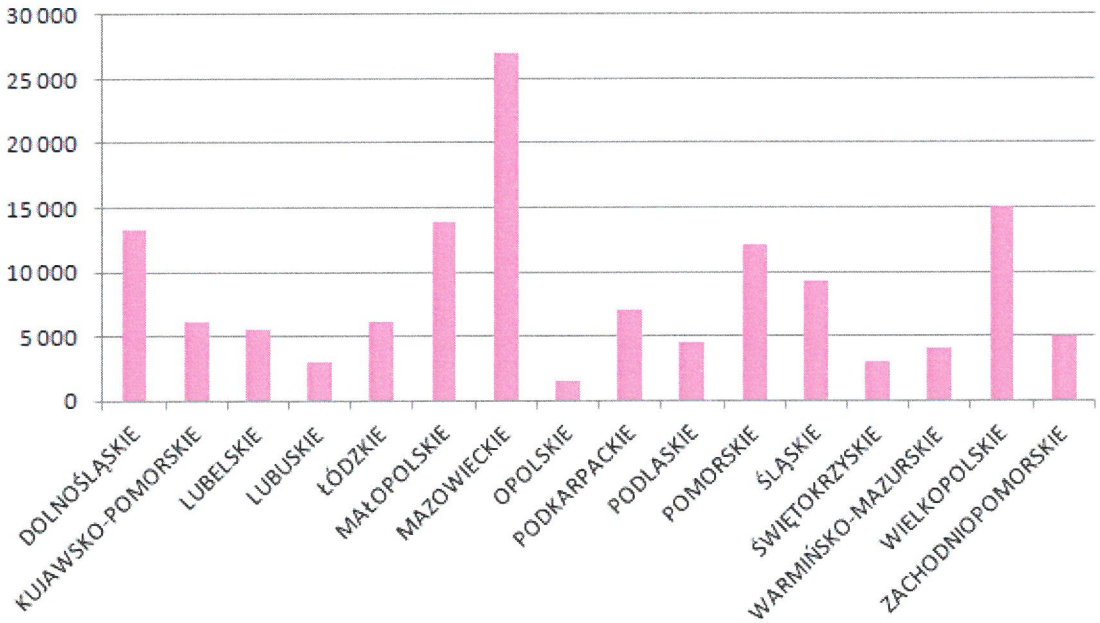

Dość stała jest struktura budowanych mieszkań. Dominuje budownictwo indywidualne (prawie 80%), budownictwo przeznaczone na sprzedaż i spółdzielcze stanowią pozostałą część, w niewielkim zakresie realizuje się budownictwo socjalne natomiast formy czynszowe praktycznie nie są realizowane.

W mieście Kielce od szeregu lat obserwuje się ogromny deficyt mieszkań oraz niskie ich standardy. Pomimo stałego wzrostu ilości mieszkań i popytu zarówno na te budowane przez firmy deweloperów jak i z rynku wtórnego, i mimo ujemnego salda migracji (-49, największe w Polsce) sytuacja mieszkaniowa Kielc wyróżnia je niekorzystnie na tle innych miast wojewódzkich w Polsce. Relatywnie mało oddaje się nowych mieszkań do użytku a powierzchnia użytkowa na jednego mieszkańca jest jedną z najmniejszych w kraju. Bardzo trudna jest też sytuacja, jeśli chodzi o lokale socjalne. Mimo starań władz miasta, nadal na mieszkanie oczekuje ponad 1000 osób w bardzo trudnej sytuacji życiowej i ekonomicznej.

Tą niekorzystną sytuację ma poprawić rządowy program Mieszkania Plus. Przewiduje się rozpoczęcie jego realizacji jeszcze w 2018 roku, dzięki czemu miasto Kielce ma zyskać ponad 450 tańszych mieszkań na wynajem.

Z niedoborem terenów oraz niekorzystnym stanem budownictwa mieszkaniowego w miastach wiąże się problem ekspansji budownictwa jednorodzinnego poza obszary większych miast, co zauważalne jest szczególnie w obszarze oddziaływania Kielc (główny obszar problemowy w zakresie mieszkalnictwa).

W rejonie ośrodka wojewódzkiego silnemu procesowi suburbanizacji poddane zostały wszystkie sąsiadujące bezpośrednio gminy oraz gminy np: Strawczyn, Mniów i Łączna. Proces ten spowodował już trudne do odwrócenia zmiany w strukturze przestrzennej zabudowy, w której zaczyna dominować pozbawiona usług i przestrzeni publicznych zabudowa mieszkaniowa typu osiedlowego. Zabudowywane są tereny usług turystycznych, tereny otwarte, otoczenie zbiorników wodnych (w tym także projektowanych) oraz panoramy i osie widokowe najcenniejszych fragmentów krajobrazu.

V. OCENA REALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM

Do inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zamieszczonych w obowiązującym Planie zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego z 2014 r. zaliczono działania (na szczeblu powiatowym, wojewódzkim i krajowym), stanowiące realizację celów publicznych, określonych w ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2010 r. Nr 102, poz. 651 z późn. zm.), które zostały ustalone na listach indykatywnych programów przyjętych przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, Radę Ministrów, właściwego ministra lub sejmik województwa, zgodnie z ich właściwością. Dodatkowym kryterium, które należało spełnić było: ustalenie obszaru (terenu) lokalizacji inwestycji, sprecyzowanie terminu wykonania zadania inwestycyjnego, jak również zabezpieczenie środków na jego realizację. Przyjęto następujące zasady identyfikacji omawianych inwestycji — inwestycje wynikające z: Programów Krajowych, z KPZK 2030, z Programów Wojewódzkich oraz pozostałe.

W zamieszczonym w Planie województwa wykazie uwzględniono również nie zdefiniowane wg ww. ustawy jako inwestycje celu publicznego, inne zadania, o istotnym wpływie na rozwój województwa. Ponadto w tabeli zostały też ujęte inwestycje podejmowane przez samorządy lokalne i różne podmioty partnerskie, które ze względu na ponadlokalny zasięg oddziaływania i wysoki standard kwalifikowały się do zadań o znaczeniu ponadlokalnym.

Dokonano też orientacyjnego rozmieszczenia wymienionych w tabeli inwestycji i zadań na załączonej mapie.

W poniższej tabeli zawarto wykaz wszystkich inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym uwzględnionych w Planie województwa oraz określono stopień ich realizacji.

5.1 REALIZACJA INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO ZAPISANYCH W PLANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Stan zaawansowania realizacji inwestycji celu publicznego oraz innych zadań o znaczeniu ponadlokalnym, realizowanych bądź planowanych do realizacji, na obszarze województwa świętokrzyskiego wymienionych w *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego* przyjętym przez Sejmik Województwa Świętokrzyskiego uchwałą Nr XLVII/833/14 z dnia 22 września 2014 roku.

Lp.	Inwestycja/Zadanie	Stan realizacji	Inwestycje/zadania wynikające z: Programów krajowych (K), z Koncepcji Krajowej (KPZK), z programów wojewódzkich (W), pozostałe (P)	Inwestycje/zadania o znaczeniu krajowym (K), , wojewódzkim (W), powiatowym (P), rozumiane zgodnie z definicją art. 2 pkt. 5 ustawy o pizp
I. Ochrona przyrody				
1.	Powiększenie Świętokrzyskiego Parku Narodowego	nie zrealizowano	P	K
2.	Utworzenie europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000 *(ze względu na szeroki zasięg zadania — całe województwo — nie zostało ono pokazane na mapie)*	w trakcie realizacji	KPZK	K
3.	Budowa ogrodu botanicznego w Kielcach	w trakcie realizacji	W	W
II. Geologia i eksploatacja surowców mineralnych				
1.	Rekultywacja wyrobiska po byłej odkrywkowej kopalni siarki Piaseczno	w trakcie realizacji	K	K
2.	Program SOPO — rozpoznanie, udokumentowanie i zaznaczenie na mapie w skali 1:10000 osuwisk oraz terenów potencjalnie zagrożonych ruchami masowymi w Polsce. woj. świętokrzyskie prawie w całości zostanie objęte tym opracowaniem *(ze względu na szeroki zasięg tego zadania — obejmujący niemal całe województwo, nie zostało ono pokazane na mapie)*	w trakcie realizacji	K	K
III. Dziedzictwo kulturowe				
1.	Centrum Tradycji i Turystyki Gór Świętokrzyskich wraz z restauracją zabytków Świętego Krzyża — etap II	zrealizowano	W	W
2.	Rozbudowa infrastruktury Parku Etnograficznego w Tokarni i Dworku Laszczyków w Kielcach	zrealizowano	W	W
3.	Kompleksowa rewitalizacja historycznego centrum Chęcin, mająca na celu odbudowę i promocję unikatowych walorów historycznych i kulturowych miasta	zrealizowano	W	W
4.	Zamek królewski w Chęcinach historycznym miejscem mocy Ziemi Świętokrzyskiej — kompleksowe zagospodarowanie Wzgórza Zamkowego i organizacja ponadregionalnego wydarzenia „Oblężenie Chęcińskiej Warowni"	zrealizowano	W	W
5.	Rewitalizacja zabytkowego śródmieścia Kielc — etap II	zrealizowano	W	W
6.	Rewitalizacja miejscowości Wąchock — etap I	zrealizowano	W	W
7.	Rewitalizacja przestrzeni publicznej placu rynku z przyległymi ulicami — w Starachowicach (Wierzbnik)	zrealizowano	W	W

8.	Rewitalizacja miasta Bodzentyn — przebudowa Rynku Górnego, ul. Słonecznej i Licealnej oraz modernizacja i rozbudowa obiektów	zrealizowano	W	W
9.	Rewitalizacja miasta Chmielnik etap III	zrealizowano	W	W
.10	Rewitalizacja Rynku w Rakowie wraz z terenami przyległymi	zrealizowano	W	W
IV. Infrastruktura społeczna				
1.	Rozbudowa Oddziału Onkohematologicznego w Świętokrzyskim Centrum Onkologii w Kielcach	zrealizowano	W	W
2.	Rozbudowa Zespołu Opieki Zdrowotnej w Busku-Zdroju o nowy Blok Operacyjny	zrealizowano	W	P
3.	Dostosowanie Szpitala Kieleckiego Sp. z o.o. do standardów obowiązujących w lecznictwie poprzez rozbudowę o nowoczesny i funkcjonalny blok operacyjny wraz z infrastrukturą	zrealizowano	W	W
4.	Rozbudowa i przebudowa obiektu kulturalno-rekreacyjno-sportowego w Wojciechowicach	zrealizowano	W	P
5.	Budowa budynku Centrum Komunikacji Medialnej i Informacji Naukowej na terenie obejmującym działki nr 188/5, 187/10, 187/9 obręb 0012 przy ul. Świętokrzyskiej w Kielcach	w trakcie realizacji	P	W
6.	Budowa budynku szpitala pediatrycznego z obiektami towarzyszącymi w Kielcach	zrealizowano	W	W
7.	MEDREH-UJK budowa i wyposażenie obiektów naukowo-dydaktycznych UJK przy Al. IX Wieków Kielc i ul. Świętokrzyskiej, dla wsparcia wdrożenia innowacyjnych metod leczenia i rehabilitacji	zrealizowano	W	W
V. Komunikacja i transport				
1.	Budowa drogi ekspresowej S-7: Budowa drogi S-7 na odcinku granica województwa mazowieckiego/ świętokrzyskiego — Skarżysko-Kamienna Budowa drogi S-7 na odcinku Chęciny — Jędrzejów; Budowa drogi S-7 na odcinku Jędrzejów — granica województwa świętokrzyskiego/małopolskiego	w trakcie realizacji	K	K
2.	Budowa drogi ekspresowej S-74: Budowa drogi S-74 na odcinku granica województwa łódzkiego/ świętokrzyskiego — Ruda Maleniecka (droga nr 42); Budowa drogi S-74 na odcinku Ruda Maleniecka — Przełom/Mniów; Budowa drogi S-74 na odcinku Przełom/Mniów — Kielce (droga nr 7 w Kostomłotach) wraz z obwodnicą Miedzianej Góry i Kostomłotów; Rozbudowa drogi nr 74 do parametrów S na odcinku Kielce (droga nr 7 w Kostomłotach) — Kielce (droga nr 73); Budowa drogi S-74 na odcinku Cedzyna — Łagów z obwodnicą Łagowa; Budowa drogi S-74 na odcinku Łagów — Jałowęsy;	w trakcie realizacji	K	K

	Budowa drogi S-74 na odcinku Jałowęsy — Opatów (droga nr 9) wraz z realizacją obwodnicy Opatowa w ciągu drogi S-74 i DK-9; Budowa drogi S-74 na odcinku Opatów — granica województwa świętokrzyskiego/podkarpackiego wraz z obwodnicą Sandomierza i realizacją nowej przeprawy mostowej przez Wisłę w rejonie Koćmierzowa			
3.	Budowa drugiego mostu przez rzekę Wisłę w Sandomierzu (inwestycja zakończona) wraz z budową ul. Lwowskiej-bis, w ciągu drogi krajowej nr 77	w trakcie realizacji	K	K
4.	Dobudowa drugiej jezdni w ciągu drogi krajowej nr 73 na odcinku granica Kielc — Wola Morawicka wraz z budową obwodnicy Morawicy i Woli Morawickiej	nie zrealizowano	P	K
5.	Budowa obwodnicy Wąchocka w ciągu drogi nr 42	nie zrealizowano	P	K
6.	Przejście przez Starachowice w ciągu drogi nr 42	nie zrealizowano	P	K
7.	Rozbudowa drogi nr 9 na odcinku granica gminy Brody — granica gminy Opatów wraz z obwodnicą Ostrowca Świętokrzyskiego	nie zrealizowano	P	K
8.	Budowa mostu na Wiśle w Połańcu wraz z budową odcinka DW764	zrealizowano	K	K
8a.	Rozbudowa drogi nr 765 na odcinku Staszów-Osiek wraz z obwodnicą Osieka	zrealizowano	K	W
8b.	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 764 na odcinku Staszów-Połaniec	zrealizowano	W	W
9.	Rozbudowa obwodnicy Buska-Zdroju w ciągu drogi nr 973	zrealizowano	W	W
10.	Rozbudowa drogi nr 754 na odcinku Ostrowiec Św. — gr. województwa	nie zrealizowano	W	W
11.	Przebudowa linii kolejowej E65 (CMK) Grodzisk Mazowiecki — Zawiercie pod kątem wdrożenia prędkości 200 km/h, a w dalszej perspektywie 300 km/h	w trakcie realizacji	K	K
12.	Przebudowa i elektryfikacja linii kolejowej 25 Łódź Kaliska — Dębica na odcinku Sandomierz — Skarżysko-Kamienna	nie zrealizowano	KPZK	K
13.	Przebudowa linii kolejowej 61 Kielce — Fosowskie na odcinku Kielce — Czarnca	nie zrealizowano	KPZK	K
14.	Przebudowa linii kolejowej 64 Kozłów — Koniecpol do wdrożenia prędkości 160 km/h	nie zrealizowano	KPZK	K
15.	Planowana budowa łącznicy st. Czarnca — st. Włoszczowa dla połączenia linii kolejowej Nr 61 Kielce — Fosowskie z linią E65 (CMK)	nie zrealizowano	P	K
16.	Przebudowa linii kolejowej 8 Warszawa — Kraków na odcinku granica województwa — Kielce	nie zrealizowano	KPZK	K
17.	Budowa linii kolejowej nr 73 Kielce-Tarnów wraz budową nowego odcinka Busko-Zdrój — Żabno i mostem na Wiśle	nie zrealizowano	KPZK	K
18.	Budowa Portu Lotniczego Kielce w Obicach	nie zrealizowano	KPZK	K

19.	Modernizacja lotniska lokalnego w Masłowie	w trakcie realizacji	W	W
20.	Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej	zrealizowano	K	K
VI. Baza ekonomiczna				
1.	Modernizacja i rozbudowa infrastruktury Targów Kielce jako Międzynarodowego Ośrodka Wystawienniczo-Kongresowego (Kielce)	zrealizowano	K	K
2.	Tworzenie kompleksowych terenów inwestycyjnych w Podzamczu koło Chęcin	zrealizowano	K	W
3.	Stworzenie w spółce Odlewnie Polskie S.A. Ośrodka Badawczo-Rozwojowego Komponentów Odlewniczych „OBRKO" (Starachowice)	zrealizowano	K	W
4.	Budowa Centrum Konferencji, Innowacji, Przedsiębiorczości i Usług Administracyjnych (Kielce, przy Politechnice Świętokrzyskiej)	nie zrealizowano	P	W
VII. Gospodarka wodna				
1	Realizacja programu „Ekorozwój Ponidzia" (budowa systemów kanalizacyjnych oraz oczyszczalni ścieków w gminach: Sobków, Kije, Pińczów, Złota, Wiślica, Michałów, Imielno)	zrealizowano	W	P
2	Uporządkowanie gospodarki ściekowej na terenie aglomeracji Jędrzejów	zrealizowano	W	P
3	Wodociągi , kanalizacja i oczyszczalnia ścieków w Starachowicach	zrealizowano	W	P
4	Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie miasta i gminy Końskie	zrealizowano	W	P
5	Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie miasta i gminy Busko-Zdrój	zrealizowano	W	P
6	Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie miasta Sandomierz	zrealizowano	W	P
7	Kompleksowa ochrona wód podziemnych aglomeracji kieleckiej (w tym budowa i modernizacja kanalizacji sanitarnej i sieci wodociągowej)	zrealizowano	W	P
8	Budowa i modernizacja kanalizacji sanitarnej w Skarżysku Kościelnym i Skarżysku-Kamiennej	zrealizowano	W	P
9	Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w Aglomeracji Ostrowiec Świętokrzyski	zrealizowano	W	P
10	Inwestycje planowane przez ŚZMiUW dotyczące zabezpieczeń przeciwpowodziowych (wały przeciwpowodziowe) w gminach: Tarłów, Koprzywnica, Łoniów, Ożarów, Połaniec, Łubnice, Sandomierz, Nowy Korczyn, Pacanów, Dwikozy	w trakcie realizacji	W	W
11	Realizacja „Programu Małej Retencji dla woj. Świętokrzyskiego*	zrealizowano częściowo	W	W
VIII.Turystyka				
1.	Świętokrzyski Szlak Archeo-Geologiczny (punkty węzłowe: Kielce, Chęciny, Bałtów, Krzemionki, Zachełmie i in.)	zrealizowano	K	W
2.	Trasa rowerowa od Sandomierza do Sielpi (Końskie)	zrealizowano	K	K

IX. Infrastruktura techniczna				
1.	Budowa i rozbudowa projektowanych gazociągów wysokiego ciśnienia relacji: Jędrzejów — Włoszczowa (z odejściem na Małogoszcz);	zrealizowane	P	W
2a.	Budowa i rozbudowa projektowanego gazociągu wysokiego ciśnienia relacji: Mójcza — Masłów (obejście Kielc) wraz z przebudową gazociągu na Parszów;	nie zrealizowane	P	W
2b.	Budowa i rozbudowa projektowanego gazociągu wysokiego ciśnienia relacji: Pogórska Wola — Tworzeń;	w trakcie realizacji	P	K
3.	Budowa projektowanej linii energetyczna 220 kV Radkowice — Kielce Piaski (wynikająca z KPZK)	W trakcie realizacji	KPZK	W
4.	Budowa planowanej linii energetyczna 400 kV z Kielc do Bełchatowa (wynikająca z KPZK)	nie zrealizowane	KPZK	K
5.	Rozbudowa Regionalnego Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Janczycach	zrealizowane	W	W
6.	Budowa Regionalnego Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Rzędowie	zrealizowane	W	W
7.	Rozbudowa Regionalnego Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Promniku	zrealizowane	W	W
8.	Rozbudowa Regionalnego Zakładu Zagospodarowania Odpadów we Włoszczowie	w trakcie realizacji	W	W
9.	Rozbudowa Regionalnego Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Końskich	zrealizowane	W	W
10.	Rozbudowa Regionalnego Zakładu Zagospodarowania Odpadów w msc. Janik	zrealizowane	W	W
11.	Zamykanie oraz rekultywacja składowisk odpadów lub ich wydzielonych części: „Barcza", gm. Zagnańsk; „Bejsce-Łubinówka", gm. Bejsce; „Chwalibogowice", gm. Opatowiec; „Fałków", gm. Fałków; „Grabowiec", gm. Osiek; „Klępie Dolne", gm. Stopnica; „Luszyca", gm. Połaniec; „Łyżwy, gm. Skarżysko-Kamienna; „Marcinków", gm. Starachowice; „Piaseczno", gm. Łoniów; „Psia Górka-Wiślica", gm. Wiślica; „Radoszyce", gm. Radoszyce; „Słupcza", gm. Dwikozy; „Suchowola", gm. Chmielnik; „Wólka Tarłowska", gm. Tarłów; „Wyszyna Machorowska", gm. Ruda Maleniecka; „Końskie", gm. Końskie; „Staszów", gm. Staszów; „Borszowice, gm. Sędziszów; „Potok Mały", gm. Jędrzejów; „Przededworze", gm. Chmielnik; „Raczyce", gm. Gnojno; „Sielec Biskupi", gm. Skalbmierz; „Skrzypiów", gm. Pińczów; „Szymanowice Dolne", gm. Klimontów	w trakcie realizacji	W	W
12.	Dostosowanie do wymagań ochrony środowiska spalarni odpadów medycznych i weterynaryjnych w: Staszowie, Starachowicach, Busku-Zdroju	nie zrealizowano	W	W
13.	Rekultywacja składowiska odpadów niebezpiecznych „Zamtal", gm. Końskie	w trakcie realizacji	W	W

14.	Rozbudowa składowiska odpadów niebezpiecznych zawierających azbest m. Dobrów, gm. Tuczępy	w trakcie realizacji	W	W
15.	Zamykanie i rekultywacja składowisk odpadów przemysłowych: „Krzemionki Opatowskie", gm. Bodzechów, „Skowronno Górne", gm. Pińczów	w trakcie realizacji	W	W
X. Obronność i bezpieczeństwo				
1.	Budowa strażnicy Komendy Powiatowej PSP w Kazimierzy Wielkiej	zrealizowano	P	P
2.	Budowa kompleksu budynków Komendy Powiatowej Policji w Skarżysku-Kamiennej	zrealizowano	K	P
3.	Przebudowa oraz rozbudowa kompleksu budynków na potrzeby Komendy Powiatowej Policji w Sandomierzu	zrealizowano	K	P
4.	Przebudowa oraz rozbudowa budynków Komendy Miejskiej Policji w Kielcach	zrealizowano	K	P

** Uchwałą Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego Nr XL/592/18 z dnia 29 stycznia 2018 roku uchylono Uchwałę Nr XI/192/07 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 27 grudnia 2007 roku w sprawie przyjęcia „ Programu małej retencji dla woj. Świętokrzyskiego".*

Obowiązujący Plan zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego, zatwierdzony Uchwałą Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego Nr XLVII/833/14 z dnia 22 września 2014 roku, wymienia 81 inwestycji celu publicznego oraz innych zadań o znaczeniu ponadlokalnym realizowanych, bądź planowanych do realizacji na obszarze województwa świętokrzyskiego. Przez trzy lata obowiązywania Planu, spośród wszystkich wymienionych zadań udało się zrealizować 45 z nich, co stanowi ponad 55%. Dalszych 19 zadań jest w trakcie realizacji, co stanowi ponad 23%. Nie rozpoczęto zaś realizacji 17 spośród wymienionych zadań, czyli niewiele ponad 20%. Stan realizacji inwestycji celu publicznego zawartych w powyższej tabeli zaprezentowano na załączonej mapie

W kolejnych podrozdziałach wymienia się inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, spełniające ww. kryteria, które pojawiły się od momentu uchwalenia Planu do chwili opracowania niniejszej oceny, zawarte w programach zarówno z ubiegłego okresu programowania 2007–2013, a nie uwzględnione w Planie jak i te z nowego okresu programowania 2014– 020. Należy tu też nadmienić, że dla obszaru Województwa Świętokrzyskiego brak jest programów (art. 48 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym), zawierających zadania rządowe, służące realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu krajowym, przyjętych przez Radę Ministrów w drodze rozporządzenia.

W związku z tym, że obecnie katalog celów publicznych wymienionych w obowiązującej ustawie z 21 sierpnia 1997 roku o gospodarce nieruchomościami (tj. Dz. U. z 2018 r. poz. 121 ze zm.) został poszerzony względem tego wykazu zamieszczonego w ustawie na podstawie Dz. U. z 2010 r. poniżej zawarto aktualny wykaz celów publicznych z art. 6, które były brane pod uwagę przy sporządzaniu analizy inwestycji celu publicznego w poszczególnych dziedzinach zagospodarowania.

Art. 6. Celami publicznymi w rozumieniu ustawy są:

1) wydzielanie gruntów pod drogi publiczne, drogi rowerowe i drogi wodne, budowa, utrzymywanie oraz wykonywanie robót budowlanych tych dróg, obiektów i urządzeń transportu publicznego, a także łączności publicznej i sygnalizacji;

1a) wydzielenie gruntów pod linie kolejowe oraz ich budowa i utrzymanie;

RAPORT O STANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO W LATACH 2014-2017

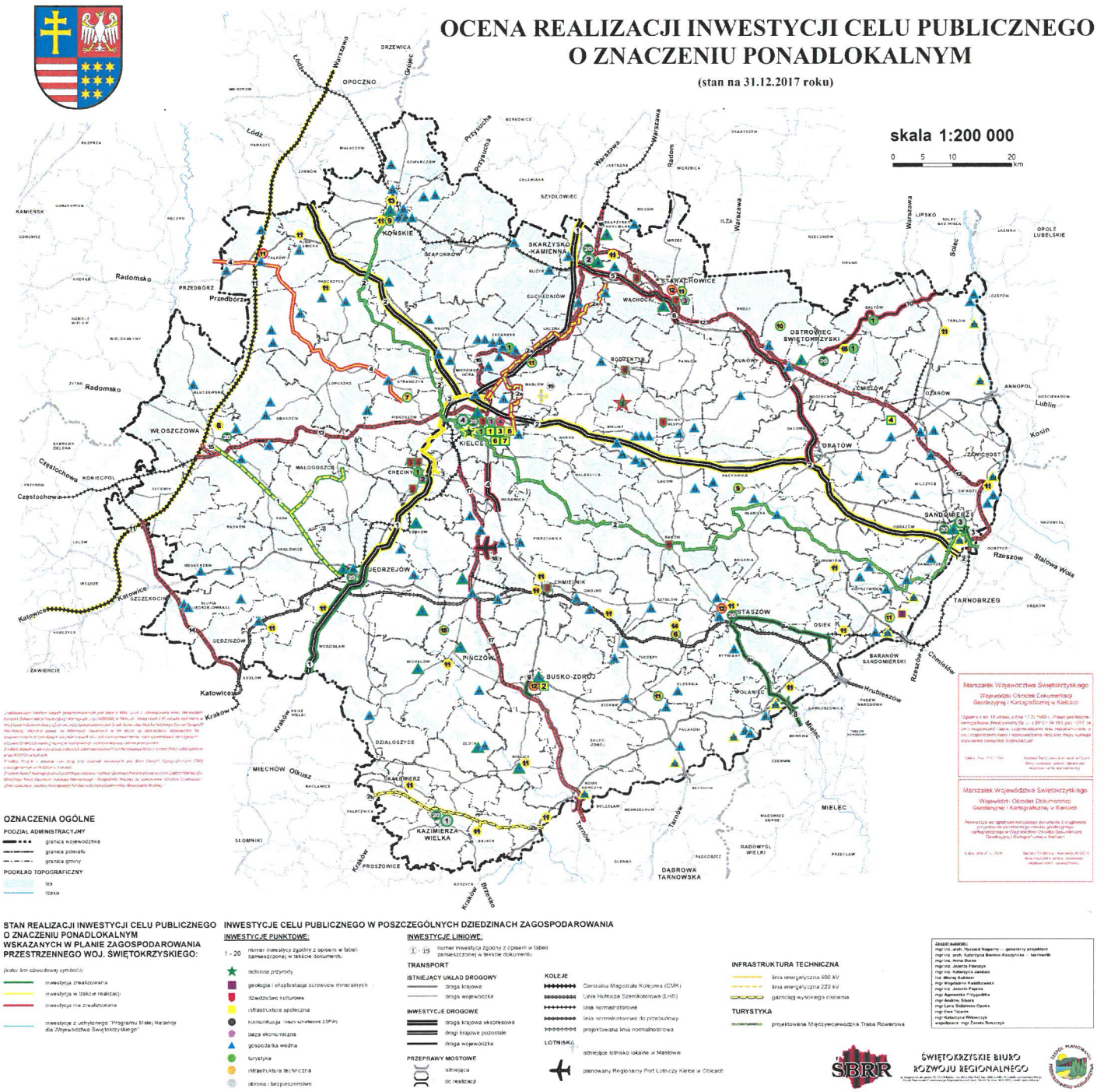

1b) wydzielanie gruntów pod lotniska, urządzenia i obiekty do obsługi ruchu lotniczego, w tym rejonów podejść, oraz budowa i eksploatacja tych lotnisk i urządzeń;
2) budowa i utrzymywanie ciągów drenażowych, przewodów i urządzeń służących do przesyłania lub dystrybucji płynów, pary, gazów i energii elektrycznej, a także innych obiektów i urządzeń niezbędnych do korzystania z tych przewodów i urządzeń;
2a) budowa i utrzymywanie sieci transportowej dwutlenku węgla;
3) budowa i utrzymywanie publicznych urządzeń służących do zaopatrzenia ludności w wodę, gromadzenia, przesyłania, oczyszczania i odprowadzania ścieków oraz odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym ich składowania;
4) budowa oraz utrzymywanie obiektów i urządzeń służących ochronie środowiska, zbiorników i innych urządzeń wodnych służących zaopatrzeniu w wodę, regulacji przepływów i ochronie przed powodzią, a także regulacja i utrzymywanie wód oraz urządzeń melioracji wodnych, będących własnością Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego;
5) opieka nad nieruchomościami stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami;
5a) ochrona Pomników Zagłady w rozumieniu przepisów o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady oraz miejsc i pomników upamiętniających ofiary terroru komunistycznego;
6) budowa i utrzymywanie pomieszczeń dla urzędów organów władzy, administracji, sądów i prokuratur, państwowych szkół wyższych, szkół publicznych, państwowych lub samorządowych instytucji kultury w rozumieniu przepisów o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, a także publicznych: obiektów ochrony zdrowia, przedszkoli, domów opieki społecznej, placówek opiekuńczo-wychowawczych, obiektów sportowych;
6a) budowa i utrzymywanie obiektów oraz pomieszczeń niezbędnych do realizacji obowiązków w zakresie świadczenia usług powszechnych przez operatora wyznaczonego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 1481), a także innych obiektów i pomieszczeń związanych ze świadczeniem tych usług;
7) budowa i utrzymywanie obiektów oraz urządzeń niezbędnych na potrzeby obronności państwa i ochrony granicy państwowej, a także do zapewnienia bezpieczeństwa publicznego, w tym budowa i utrzymywanie aresztów śledczych, zakładów karnych oraz zakładów dla nieletnich;
8) poszukiwanie, rozpoznawanie, wydobywanie złóż kopalin objętych własnością górniczą;
8a) poszukiwanie lub rozpoznawanie kompleksu podziemnego składowania dwutlenku węgla oraz podziemne składowanie dwutlenku węgla;
9) zakładanie i utrzymywanie cmentarzy;
9a) ustanawianie i ochrona miejsc pamięci narodowej;
9b) ochrona zagrożonych wyginięciem gatunków roślin i zwierząt lub siedlisk przyrody;
9c) wydzielanie gruntów pod publicznie dostępne samorządowe: ciągi piesze, place, parki, promenady lub bulwary, a także ich urządzanie, w tym budowa lub przebudowa;
9d) wykonywanie urządzeń lub budowli służących zapobieganiu lub zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
10) inne cele publiczne określone w odrębnych ustawach.

Dodatkowo uwzględniono podobnie jak w Planie województwa inne zadania, o istotnym wpływie na rozwój województwa.

5.2 REALIZACJA INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM — GOSPODARKA WODNA

Lp.	Inwestycja/zadanie	Stan realizacji	Nazwa krajowego lub wojewódzkiego programu, planu... wskazującego zadanie
1.	Poprawa gospodarki ściekowej na terenie kieleckiego obszaru metropolitalnego	W trakcie	Programu Infrastruktura i środowisko (2014–2020)

W dziedzinie gospodarki wodnej realizuje się szereg inwestycji w zakresie konkretnych gmin, co ma jednak przełożenie na stan środowiska w województwie. W latach 2014–2020 realizowane są inwestycje np. z RPO na terenie gmin: Koprzywnica, Sędziszów, Stąporków, Miedziana Góra, Łoniów, Kunów, Brody, Sobków, Klimontów, Solec-Zdrój. Z Programu Infrastruktura i Środowisko realizowane są zadania na obszarze gmin, np.: Bodzentyn, Ostrowiec Św., Staszów, Starachowice, Pińczów, Busko-Zdrój, Morawica czy Włoszczowa. Z programu PROW realizowane są m.in. zadania w zakresie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków np. w gminach: Waśniów, Imielno, Oksa, Łopuszno. Na obszarze województwa Świętokrzyski Zarząd Melioracji i Urządzeń wodnych zrealizował np. ze środków PROW na lata 2007–2014 oraz budżetu państwa również szereg inwestycji dotyczących zabezpieczenia przeciwpowodziowego rzek np. Wisły, Kanału Strumień, Kamiennej.

5.3 REALIZACJA INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM — GEOLOGIA I SUROWCE MINERALNE

Lp.	Inwestycja/zadanie	Stan realizacji	Nazwa krajowego lub wojewódzkiego programu, planu... wskazującego zadanie
1.	Program SOPO — rozpoznanie, udokumentowanie i zaznaczenie na mapie w skali 1:10000 osuwisk oraz terenów potencjalnie zagrożonych ruchami masowymi w Polsce. woj. świętokrzyskie prawie w całości zostanie objęte tym opracowaniem	Program w trakcie realizacji. Zostały ukończone prace dla 14 gmin woj.*	

*Program SOPO (System Osłony Przeciwosuwiskowej) jest realizowany w kilku etapach. Etap I i II zakończono w roku 2016. Aktualnie na terenie woj. świętokrzyskiego realizowany jest trzeci etap, w którym bardziej precyzyjnie wyznaczono obszary zagrożone dla gmin Morawica i Miedziana Góra oraz osuwiska dla gmin Wąchock, Starachowice, Brody, Pawłów, Ostrowiec Świętokrzyski, Ćmielów, Rytwiany, Połaniec, Pacanów, Nowy Korczyn, Działoszyce i Złota

5.4. REALIZACJA INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM — DZIEDZICTWO KULTUROWE

W zakresie dziedzictwa kulturowego przewiduje się realizację istotnych inwestycji wymienionych w poniższej tabeli.

Lp.	Inwestycja/zadanie	Stan realizacji	Nazwa krajowego lub wojewódzkiego programu, planu... wskazującego zadanie
1.	Pałac w muzeum, Muzeum w Pałacu. Ochrona, zachowanie i udostępnienie na cele publiczne zabytków ruchomych i nieruchomych o znaczeniu ogólnopolskim	Umowa	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014–2020 działanie: 8.1. Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury
2.	Rozbudowa i modernizacja Mauzoleum Martyrologii Wsi Polskich w Michniowie	Preumowa	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014–2020 8.1. Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury
3.	Zwiększenie dostępności do Muzeum Historyczno-Archeologicznego w Ostrowcu Świętokrzyskim poprzez poprawę infrastruktury Muzeum Archeologicznego i Rezerwatu Krzemionki oraz Pałacu Wielopolskich	Umowa	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014–2020 8.1. Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury
4.	Kompleksowe zachowanie i zabezpieczenie obiektów zabytkowych i dziedzictwa kulturowego w Szydłowie oraz dostosowanie ich do funkcji kulturalnych i turystycznych	Preumowa	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020 4.4. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i naturalnego
5.	Kompleksowa rewitalizacja Karczówki wraz z przystosowaniem do celów kulturalnych i turystyki historycznej	Umowa	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020 4.4. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i naturalnego

6.	Podwyższenie walorów dziedzictwa kulturowego oraz rozbudowa infrastruktury kulturalnej i turystycznej poprzez rewitalizację Zespołu Klasztornego na Świętym Krzyżu wraz z rozbudową osady średniowiecznej	Preumowa	Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020 4.4. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i naturalnego
7.	Rewaloryzacja i ochrona kolegiaty w Opatowie – perły Ziemi Świętokrzyskiej	Preumowa	Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020 4.4. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i naturalnego
8.	Modernizacja Muzeum Archeologicznego w Wiślicy jako Oddziału Muzeum Narodowego w Kielcach wraz z otoczeniem w celu zabezpieczenia i ochrony unikatowych obiektów dziedzictwa narodowego	Preumowa	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014–2020 8.1. Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury

5.5. REALIZACJA INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM — INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

Realizacja zadań w ramach infrastruktury społecznej w latach 2014–2018 dotyczyła przede wszystkim działań z zakresu: oświaty, opieki zdrowotnej i kultury. Były to inwestycje wieloletnie, posiadające charakter budowlany (budowa, rozbudowa).

Jako inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym uznano te przedsięwzięcia, których realizacja znajdzie przełożenie w postaci usług, świadczonych na obszarze wykraczającym poza teren gminy. Z uwagi na fakt, że realizacja inwestycji celu publicznego wymaga zapewnienia odpowiednich środków finansowych, w przedmiotowej ocenie uwzględniono tylko te przedsięwzięcia, które mają konkretnych inwestorów i zagwarantowane źródła finansowania.

Wzięto zatem pod uwagę w pierwszej kolejności inwestycje zrealizowane w oparciu o środki pozyskane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, który ukierunkowany jest głównie na rozwój potencjału społeczno-gospodarczego krajów członkowskich Unii Europejskiej oraz szczególnie słabych ekonomicznie i gospodarczo regionów UE. Ze środków Funduszu finansowane są przede wszystkim projekty mające na celu zwiększanie zatrudnienia, rozwój przedsiębiorczości, rozbudowę infrastruktury i inwestycje w fundusze nieruchomości, wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarczej, poprawę ochrony środowiska, inwestycje w domy seniora i placówki opiekuńczo-medyczne. Województwo świętokrzyskie w analizowanym okresie otrzymało środki na inwestycje z zakresu infrastruktury społecznej z EFRR w ramach następujących programów: Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Świętokrzyskiego 2007–2013 oraz Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Świętokrzyskiego 2014–2020, Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007–2013, Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014–2020 oraz Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka 2007–2013 i Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka 2014–2020.

W zakresie edukacji, ochrony zdrowia, kultury i administracji w latach 2007–2014 realizowano bardzo wiele projektów miękkich (kursy, szkolenia, projekty badawcze, dodatkowe zajęcia w szkołach, zakup komputerów, strony internetowe, doposażanie placówek w niezbędny sprzęt). Wszystkie z okresu

programowania 2007–2013 zostały już zakończone, natomiast część z okresu 2014–2020 jest jeszcze w trakcie realizacji.

5.5.1. Oświata i nauka

Obowiązujący obecnie Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego za główny cel w dziedzinie oświaty i nauki stawia: *poprawę dostępności do szkolnictwa wyższego i średniego zawodowego oraz usprawnienie powiązań miedzy szkołami wyższymi a przedsiębiorstwami.*

Wśród inwestycji celu publicznego z zakresu szkolnictwa, z RPO 2007–2013 zrealizowane zostały:

- **Centrum Nauki Leonardo da Vinci**
  We wrześniu 2014 r. otwarte zostało Centrum Nauki Leonardo da Vinci w Podzamczu Chęcińskim. Jest to obiekt który popularyzuje nowoczesną naukę przez zabawę, zbliżony co do wielkości do Centrum Nauki Kopernik w Warszawie. Jest w nim wiele stanowisk multimedialnych i mechatronicznych oraz sale doświadczalne. Część urządzeń znajduje się na świeżym powietrzu.
- **Centrum Rehabilitacji i Sportu — budowa i wyposażenie obiektu UJK przy ul. Świętokrzyskiej**
  Dzięki tej inwestycji UJK zyskał nowoczesną bazę dla zajęć sportowych studentów i centrum badań naukowych z zakresu kultury fizycznej i fizjoterapii. W nowym budynku mieści się również Akademickie Centrum Fizjoterapii (zaplecze naukowo-dydaktyczne dla kierunku fizjoterapia) z pracowniami: kinezyterapii, fizykoterapii, terapii manualnej, masażu i odnowy biologicznej.
  Centrum Rehabilitacji i Sportu ma umożliwić prowadzenie badań naukowych z zakresu kultury fizycznej i innowacyjnych metod rehabilitacji. Podczas zajęć kształcenia ruchowego, metodyki nauczania ruchu, aktywności ruchowej adaptowanej czy sportu osób niepełnosprawnych, będą prowadzone badania monitorowania sprawności motorycznej i rozwoju biologicznego młodzieży
- **Modernizacja i rozwój infrastruktury dydaktyczno-badawczej dla innowacyjnego kształcenia na kierunku Transport**
  W ramach projektu zmodernizowany został obiekt dydaktyczny „E" Politechniki Świętokrzyskiej przy ul. Warszawskiej 430 w Kielcach. W efekcie powstał plac i tor do wykonywania prób bezpieczeństwa pojazdów, co umożliwiło przeniesienie realizacji zajęć na teren zamknięty PŚK, zwiększając tym samym bezpieczeństwo zajęć i umożliwiając rzetelne prowadzenie badań (brak przeszkód zewn.) Niniejszy projekt jest elementem szerszego przedsięwzięcia, jakim jest realizacja dwóch projektów pn.: „Ruchome laboratorium badań bezpieczeństwa i własności dynamicznych pojazdów samochodowych" oraz projektu pn.: „Ruchome laboratorium badań bezpieczeństwa i komfortu w transporcie zbiorowym", dotyczących organizacji procesu dydaktycznego, w którym wykorzystywana będzie zakupiona aparatura oraz urządzenia.
- **Budowa Europejskiego Centrum Edukacji Geologicznej w Chęcinach**
  W wyniku realizacji ww. inwestycji powstał nowoczesny ośrodek naukowo-badawczy i centrum konferencyjne Uniwersytetu Warszawskiego o powierzchni 6,5 tys. m^2. Centrum zyskało tytuł najlepszego budynku użyteczności publicznej w Polsce w prestiżowym konkursie European Property Awards. Obiekt, powstały we wnętrzu byłego kamieniołomu, w 90% zasilany jest odnawialnmi źródłami energii. Kompleks działa w ramach Wydziału Geologii Uniwersytetu Warszawskiego, który od ponad 60 lat kształci geologów wielu specjalności: paleontologów, stratygrafów, sedymentologów, tektoników, geologów czwartorzędu, geochemików, mineralogów, petrologów, hydrogeologów czy geologów inżynierskich. Istotną rolę w ich kształceniu odgrywają

zajęcia terenowe, które w znacznej mierze realizowane są na terenie Gór Świętokrzyskich – tj. w regionie uznawanym za prawdziwą skarbnicę wiedzy w kontekście rozwoju edukacji geologicznej, paleontologii czy archeologii. Centrum zapewnia dostęp do najnowocześniejszych technologii badawczych. Dzięki dostępnej bazie laboratoryjnej daje możliwość prowadzenia profesjonalnych badań geologicznych oraz edukację wysokiej klasy specjalistów, zarówno w dziedzinie geologii, jak i nauk pokrewnych.

- **Świętokrzyskie Preparatorium Skamieniałości „Pod tetrapodem"**
  Odkrycie w kamieniołomie Zachełmie koło Zagnańska najstarszych tropów zwierząt czworonożnych (**Tetrapoda) skłoniła Państwowy Instytut Geologiczny i Państwowy Instytut Badawczy** do utworzenia w Oddziale Świętokrzyskim ośrodka, który będzie zajmował się preparacją skamieniałości. W obiekcie znajdują się pomieszczenia laboratoryjne i pracownie przeznaczone do badań paleontologicznych. Ponadto budynek został wyposażony w salę spotkań naukowych i seminaryjnych, w której odbywa się wymiana wiedzy i doświadczeń w zakresie badań geologicznych i paleontologicznych. Ważnym elementem projektu jest pawilon ekspozycyjny, przeznaczony do przechowywania i wystawiania skamieniałości wypreparowanych w pracowniach laboratoryjnych.
- **Budowa Domu autonomicznego w Podzamczu k/Chęcin na potrzeby badania efektywności energetycznej dla rozwoju Regionu Świętokrzyskiego w zakresie specjalizacji Efektywnego Wykorzystania Energii**
  W Podzamczu Chęcińskim powstał jedyny w Polsce autonomiczny dom (samowystarczalny pod względem produkowania ciepła i prądu oraz odzyskiwania wody). To eksperymentalny budynek, który ma celu pokazać, że innowacyjne i ekologiczne rozwiązania w zasobach budownictwa jednorodzinnego są możliwe. Inwestycja została zrealizowana przez Świętokrzyskie Centrum Innowacji i Transferu Technologii, a z zastosowanych tam nowinek i mogą czerpać wszyscy, którzy chcą je zastosować. Naukowcom z Politechniki Świętokrzyskiej będzie on służył do badań i eksperymentów.
- **Budowa Interdyscyplinarnego Laboratorium Doświadczalnej Weryfikacji Parametrów Konstrukcji Mostowych**
  W wyniku realizacji projektu wybudowana została nowa siedziba Ośrodka Badań Mostów (OBM) przy ulicy Chorzowskiej w Kielcach. Obiekt składa się z hali laboratoryjnej o powierzchni 650 m^2 oraz dwukondygnacyjnego budynku administracyjno-laboratoryjnego o powierzchni użytkowej 400 m^2. Budynek laboratorium został wyposażony w nowoczesne instalacje zapewniające optymalne warunki środowiskowe do badań. Kluczowym elementem nowo powstałego laboratorium jest stanowisko do badań dużych elementów konstrukcji, które zostało usytuowane w hali laboratoryjnej.
- **Laboratorium badawcze biomasy stałej, biogazu i biopaliw oraz sposobów ich efektywnego wykorzystania energetycznego**
  Uruchomienie laboratorium w Starachowicach, możliwe było dzięki projektowi realizowanemu wspólnie przez **Świętokrzyskie Centrum Innowacji i Transferu Technologii Sp. z o.o. oraz Fundację — Agencję Rozwoju Regionalnego w Starachowicach.** W ramach projektu została zrewitalizowana i dostosowana do potrzeb LBBB hala przemysłowa znajdująca się na terenie Specjalnej Strefy Ekonomicznej "Starachowice". Laboratorium zostało podzielone na trzy obszary przestrzenne i funkcjonalne: część analityczną, kogeneracyjną i fermentacyjną. Działania jednostki są skierowane do małych i średnich przedsiębiorstw, których nie stać na sfinansowanie i przeprowadzenie samodzielnych badań bez wsparcia profesjonalnych instytucji takich jak ŚCITT i FARR.

W perspektywie finansowej 2014–2020 rozpoczęto realizację następujących projektów:

- **Budowa nowego budynku kształcenia zawodowego, budowa boiska wielofunkcyjnego o sztucznej nawierzchni, dobudowa do hali sportowej siłowni oraz wymiana posadzki sportowej, remont warsztatów na potrzeby szkolnictwa zawodowego, zakup wyposażenia do celów dydaktycznych**
  Trzykondygnacyjny budynek, który docelowo stanie się siedzibą Zespołu Szkół Technicznych i Ogólnokształcących zostanie wybudowany w Busku - Zdroju. W ramach inwestycji wyremontowany zostanie budynek warsztatów ZST-I oraz zmodernizowane zaplecze sportowe hali PMOS. Przy powstałym kompleksie dydaktycznym zaprojektowano również zewnętrzne boisko wielofunkcyjne. Planowany termin zakończenia robót to koniec września 2018 r.
- **Rozwój infrastruktury edukacyjnej Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 5 w Łopusznie poprzez budowę obiektu i zakup wyposażenia**
  ZSP Nr 5 w Łopusznie zostanie powiększony o trzykondygnacyjny budynek. W nowym obiekcie zaplanowana jest hala sportowa z trybunami, dodatkowe sale do ćwiczeń i sale dydaktyczne z nowoczesnym wyposażeniem.

Ponadto w ramach RPO 2014-2020 – ZIT KOF przewidziano do realizacji w bieżącym okresie zadanie pod nazwą Budowa Kieleckiego Centrum Kształcenia Praktycznego na rzecz wzrostu gospodarczego regionu świętokrzyskiego. Celem projektu jest utworzenie kompleksu budynków dydaktycznych o różnej funkcji wraz z zagospodarowaniem terenu oraz wyposażenie pracowni do praktycznej nauki zawodu. Inwestycja wpłynie na zwiększenie dostępności do kształcenia zawodowego oraz rozwój potencjału edukacyjnego Miasta Kielce i Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego poprzez utworzenie nowoczesnej infrastruktury szkolnictwa zawodowego i edukacji ustawicznej dla grupy 500 uczniów i słuchaczy do 2023 roku. Efektem działań będzie ośrodek edukacyjny, którego największą wartością będą nowoczesne, kompleksowo wyposażone pracownie i warsztaty do praktycznej nauki zawodu, w których znajdować się będą maszyny i urządzenia, na jakich prowadzona jest działalność produkcyjna w przedsiębiorstwach zapewniająca rzeczywiste warunki miejsca pracy. Dodatkowo baza warsztatowa będzie umożliwiać naukę zawodu oraz prowadzenie kursów kwalifikacyjnych dla wielu zawodów, co pozwoli na kształcenie w jednym miejscu specjalistów w wielu dziedzinach. Inwestycję zrealizuje CK Technik (publiczna placówka oświatowa Miasta Kielce).

5.5.2. Kultura

Długofalowym zadaniem polityki przestrzennej w zakresie kultury jest znaczące zwiększenie dostępności systemu placówek kultury wysokiej w obszarze funkcjonalnym Kielc oraz wykreowanie silnych centrów kulturalnych w ośrodkach subregionalnych.

W ramach RPO 2014- 2020 w trakcie realizacji są następujące projekty:

- **Adaptacja budynków zespołu powięziennego przy ul. Zamkowej w Kielcach pod potrzeby Teatru Lalki i Aktora „Kubuś"**
  Inwestycja ta obejmuje przebudowę, rozbudowę i nadbudowę dwóch budynków wchodzących w skład zespołu powięziennego przy ul. Zamkowej w Kielcach oraz rewitalizację muru z wieżą i aranżacją miejsca pamięci. Teatr Lalki i Aktora „Kubuś" w Kielcach jest jedynym w województwie świętokrzyskim profesjonalnym teatrem lalkowym. Realizacja projektu przyczyni się do podniesienia atrakcyjności turystycznej Kielc i regionu oraz wpłynie na wzrost zainteresowania kulturą, poprzez zwiększenie dostępności do infrastruktury kultury. W nowoczesnych wnętrzach, o infrastrukturze pozwalającej na pełne wykorzystanie potencjału osobowego i technicznego teatru, możliwe będzie zwiększenie średniorocznej liczby widzów.

Ponadto jego lokalizacja zachęci do odwiedzenia okolicznych instytucji kultury (Muzeum Narodowego czy Wzgórza Zamkowego, w którym działają Institute of Design Kielce oraz Ośrodek Myśli Patriotycznej i Obywatelskiej, zabytkowego Parku Miejskiego, czy Bazyliki Katedralnej).

- **Rozwój zasobów Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Witolda Gombrowicza w Kielcach — Centrum Multimedialne**
  Projekt obejmuje rozbudowę istniejącego budynku Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej, w celu stworzenia warunków do zwiększenia zasobów cyfrowych, udostępnianie zbiorów kultury i ochrony dorobku piśmienniczego w regionie oraz zakup wyposażenia teleinformatycznego, w celu usprawnienia wprowadzania starodruków, materiałów archiwalnych, audiowizualnych, muzealnych i bibliotecznych zabytków zgromadzonych w regionie. Zakupione zostanie także wyposażenie do bezpiecznej archiwizacji dokumentów cyfrowych.

Przewidzianym do realizacji zadaniem z zakresu kultury ze środków RPO 2014–2020 — ZIT KOF jest:

- **Utworzenie w Gminie Zagnańsk ośrodka edukacji ekologicznej pn. „Centrum Edukacyjne Flory i Fauny Gór Świętokrzyskich"**
  Centrum ma powstać we współpracy z Zespołem Szkół Leśnych w Zagnańsku. W budynku znajdą się, oprócz wyposażonej w multimedia wystawy, również: sala konferencyjna, zaplecze gastronomiczne i sanitarne oraz świadczone będą usługi hotelarskie. Jego celem ma być edukacja ekologiczna.

5.5.3. Opieka zdrowotna i społeczna

Wiodącym celem PZPWŚ w zakresie opieki zdrowotnej i społecznej jest zapewnienie warunków rozwoju lecznictwa specjalistycznego, a także systemu wsparcia środowiskowego i stacjonarnej pomocy społecznej z jednoczesnym pogłębieniem specjalizacji regionalnej w wiodących dziedzinach lecznictwa zamkniętego. Wśród inwestycji celu publicznego z zakresu opieki zdrowotnej, z RPO 2007–2013 zrealizowane zostało zadanie p.n.:

- **Utworzenie banku komórek macierzystych w województwie świętokrzyskim szansą na wdrożenie nowych metod naukowo-badawczych w zakresie medycyny i transplantologii**
  W listopadzie 2014 r. otwarto pierwszy w Polsce Publiczny Bank Komórek Macierzystych. Biobank utworzony został na obszarze Regionalnego Centrum Naukowo-Technologicznego w Podzamczu Chęcińskim, w budynku dawnej szkoły, która została przebudowana i dostosowana do nowej funkcji. Inwestycja została sfinansowana z RPO 2007–2013. Z banku będą mogły korzystać wszystkie mieszkanki województwa świętokrzyskiego (zdeponowanie krwi pępowinowej będzie dla nich bezpłatne). Współpracą z bankiem zainteresowane są niemal wszystkie szpitale w regionie. Pobrana w Kielcach krew pępowinowa przechowywana będzie w laboratorium w Warszawie. Będzie dostępna publicznie, co oznacza, że w razie zgodności tkankowej będą z niej mogli korzystać chorzy z całego świata.
- **Rozbudowa Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego w Kielcach o oddziały pediatryczne wraz z wyposażeniem**
  Inwestycja została zakończona w 2014 r. W obiekcie działają: Oddział Chorób Dziecięcych Kardiologiczno-Nefrologiczno-Pulmunologiczno-Alergologiczny, Oddział Chorób Dziecięcych, Oddział Chirurgii, Urologii i Traumatologii Dziecięcej, Oddział Urazowo-Ortopedyczny, Oddział Anestezjologii, Intensywnej Terapii i Intensywnego Nadzoru, Oddział Przyjęć i Pomocy Doraźnej wraz z przychodnią i stosownymi gabinetami, a także Zespół Operacyjny zawierający dwie sale

operacyjne oraz Dział Diagnostyki Obrazowej. W salach jest ponad 160 łóżek, w tym 80 to miejsca dla dziecka i matki.
Wojewódzki Szpital Zespolony w Kielcach za niniejszą inwestycję otrzymał nagrodę główną w XVII edycji konkursu Świętokrzyska Nagroda Jakości. W ramach tego prestiżowego przedsięwzięcia wyróżniane są najlepsze przedsiębiorstwa i organizacje z województwa świętokrzyskiego. Obecnie Świętokrzyskie Centrum Pediatrii stanowi oddział Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego w Kielcach.

W bieżącej perspektywie finansowej realizowane są następujące inwestycje celu publicznego z opieki społecznej, z RPO 2014-2020 zrealizowane zostały:

- **Budowa i doposażenie Domu Pomocy Społecznej w Baćkowicach**
  Zaprojektowany w nowoczesnym stylu budynek w kształcie litery „L" powstaje obok Ośrodka Zdrowia w Baćkowicach. W obiekcie będzie mogło zamieszkać 29 osób.
- **Budowa Ośrodka Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczego w Kurozwękach**
  Trwają prace przy budowie siedziby Ośrodka Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczego w Kurozwękach. W nowym kompleksie kadra ośrodka będzie mogła wprowadzić do oferty niedostępne dotąd usługi specjalistyczne dla osób niepełnosprawnych intelektualnie, aby poprawić ich aktywność, i umożliwić im pełniejsze włączenie się do lokalnej społeczności.
- **Przebudowa i rozbudowa Dziennego Ośrodka Socjoterapii w Kielcach przy ul. Wikaryjskiej**
  W wyniku modernizacji Dziennego Ośrodka Socjoterapii, w którym Stowarzyszenie Pomocni w Drodze Rafael świadczy pomoc dla dzieci i młodzieży oraz ich rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym. Dzięki adaptacji poddasza, zwiększy się powierzchnia użytkowa obiektu, co pozwoli na wzbogacenie oferty i różnorodności zajęć dydaktycznych. Ponadto budynek zostanie przystosowany do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym (m in. poruszającym się na wózkach inwalidzkich).
- **Rozbudowa, przebudowa i doposażenie istniejącego budynku Świętokrzyskiego Klubu Abstynentów „Raj" w Kielcach w celu świadczenia kompleksowego wsparcia terapeutycznego osobom dotkniętym problemem alkoholizmu**
  W ramach projektu przeprowadzone zostaną prace budowlane polegające na przebudowie i rozbudowie siedziby Klubu przy ul. Jagiellońskiej 42 a w Kielcach. Inwestycja obejmuje również zakup wyposażenia.
- **Przebudowa, rozbudowa, nadbudowa budynku przy ul. Olkuskiej 18 w Kielcach z przeznaczeniem dla ofiar przemocy domowej PCK**
  Projekt polega na modernizacji obiektu Schroniska dla bezdomnych Kobiet Ofiar Przemocy, w którym Świętokrzyski Odział PCK w Kielcach świadczy pomoc. W wyniku prac budowlanych, dzięki adaptacji poddasza, zwiększy się powierzchnia użytkowa obiektu. Ponadto parter budynku zastanie przystosowany do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym (m in. poruszającym się na wózkach inwalidzkich). Realizacja inwestycji zwiększy również ilość dostępnych miejsc noclegowych do 18, co stworzy możliwości niesienia pomocy większej liczbie potrzebujących.
- **Rozbudowa z przebudową budynku usługowego — siedziby Środowiskowego Domu Samopomocy dla Osób Upośledzonych Umysłowo w Kleczanowie, Gmina Obrazów**
  Inwestycja obejmuje przebudowę i rozbudowę istniejącego obiektu w celu poprawy warunków funkcjonowania placówki. Głównym zadaniem jednostki jest podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności samodzielnego życia, podniesienie poziomu zaradności życiowej, sprawności psychofizycznej, przystosowanie do funkcjonowania społecznego w środowisku osób przewlekle psychicznie chorych i upośledzonych umysłowo.

- **Poprawa dostępu w Powiecie Skarżyskim do usług świadczonych w lokalnej społeczności poprzez utworzenie placówki opieki całodobowej oferującej stały pobyt dla osób w podeszłym wieku oraz przewlekle somatycznie chorych wraz z mieszkaniami chronionymi**
  Projekt obejmuje przebudowę budynku przy ul. Ekonomii 7 w Skarżysku-Kamiennej na potrzeby utworzenia nowoczesnej, pozbawionej barier architektonicznych placówki. Znajdzie się w nim. 30 miejsc stałego pobytu całodobowego i 30 miejsc krótkookresowego całodobowego pobytu opiekuńczego w postaci mieszkań chronionych (wspomaganych) dla osób niesamodzielnych, które ze względu na wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebują wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu.

Podsumowując należy stwierdzić, że zrealizowane w latach 2014–2017 inwestycje ze środków EFRR w ramach RPO 2007–2013 przyczyniły się do poprawy bazy lokalowej placówek ochrony zdrowia i oświaty. Szczególnie oddanie do użytku nowego budynku oddziału pediatrycznego funkcjonującego obecnie w strukturach Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego w Kielcach. Dotychczasowe obiekty „Szpitalika" przy ul. Langiewicza z uwagi na fakt zużycia nie nadawały się do dalszej eksploatacji. W wyniku działań inwestycyjnych został oddany do użytku obiekt o wysokim standardzie zapewniający komfortową i specjalistyczną opiekę najmłodszym pacjentom regionu.

Projekty zakończone przez UJK oraz Politechnikę i pozostałe instytucje (RCN-T, PIG, OBM, ŚCITT) przyczyniły się do poprawy dostępności do profesjonalnych badań służących transferowi wiedzy i technologii. Z tych osiągnięć będą mogły korzystać wszystkie zainteresowane podmioty projektując rozwiązania oparte o rzetelne wyniki badań i nowinki technologiczne.

Realizowane obecnie i przewidziane do realizacji w ramach ROP 2014–2020, RPO 2014–2020 — ZIT KOF, POIiŚ 2014–2020 zadania o charakterze inwestycyjnym przyczynią się do poprawy jakości kształcenia praktycznego (Kieleckie Centrum Kształcenia Praktycznego), jak również do wzbogacenia oferty kulturalnej powiązanej z edukacją (Mauzoleum Martyrologii Wsi Polskiej w Michniowie, Wojewódzka Biblioteka Publiczna, Centrum Edukacji Flory i Fauny Gór Świętokrzyskich) oraz zwiększenia dostępności placówek świadczących usługi z zakresu opieki społecznej.

Lp.	Inwestycja/zadanie	Stan realizacji	Nazwa krajowego lub wojewódzkiego programu, planu... wskazującego zadanie
1.	Centrum Nauki Leonardo da Vinci	zrealizowane	RPO 2007–2013
2.	Centrum Rehabilitacji i Sportu — budowa i wyposażenie obiektu UJK przy ul. Świętokrzyskiej	zrealizowane	RPO 2007–2013
3.	Modernizacja i rozwój infrastruktury dydaktyczno-badawczej dla innowacyjnego kształcenia na kierunku Transport	zrealizowana	RPO 2007–2013
4.	Budowa Europejskiego Centrum Edukacji Geologicznej w Chęcinach	zrealizowana	RPO 2007–2013
5.	Świętokrzyskie Preparatorium Skamieniałości „Pod tetrapodem"	zrealizowana	RPO 2007–2013
6.	Budowa Domu autonomicznego w Podzamczu k/Chęcin na potrzeby badania efektywności energetycznej dla rozwoju Regionu Świętokrzyskiego	zrealizowana	RPO 2007–2013

	w zakresie specjalizacji Efektywnego Wykorzystania Energii		
7.	Budowa Interdyscyplinarnego Laboratorium Doświadczalnej Weryfikacji Parametrów Konstrukcji Mostowych	zrealizowana	RPO 2007–2013
8.	Laboratorium badawcze biomasy stałej, biogazu i biopaliw oraz sposobów ich efektywnego wykorzystania energetycznego	zrealizowana	RPO 2007–2013
9.	Budowa Kieleckiego Centrum Kształcenia Praktycznego na rzecz wzrostu gospodarczego regionu świętokrzyskiego	nie zrealizowane	RPO 2014–2020 — ZIT KOF"
10.	Budowa nowego budynku kształcenia zawodowego, budowa boiska wielofunkcyjnego o sztucznej nawierzchni, dobudowa do hali sportowej siłowni oraz wymiana posadzki sportowej, remont warsztatów na potrzeby szkolnictwa zawodowego, zakup wyposażenia do celów dydaktycznych	w trakcie realizacji	RPO 2014–2020
11.	Rozwój infrastruktury edukacyjnej Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 5 w Łopusznie poprzez budowę obiektu i zakup wyposażenia	w trakcie realizacji	RPO 2014–2020,
12.	Adaptacja budynków zespołu powięziennego przy ul. Zamkowej w Kielcach pod potrzeby Teatru Lalki i Aktora „Kubuś"	w trakcie realizacji	RPO 2014–2020
13.	Rozwój zasobów Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Witolda Gombrowicza w Kielcach — Centrum Multimedialne	w trakcie realizacji	RPO 2014–2020
14.	Utworzenie w Gminie Zagnańsk ośrodka edukacji ekologicznej pn. „Centrum Edukacyjne Flory i Fauny Gór Świętokrzyskich"	nie zrealizowane	RPO 2014–2020 — ZIT KOF
15.	Rozbudowa Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego w Kielcach o oddziały pediatryczne wraz z wyposażeniem	zrealizowany	RPO 2007–2013
16.	Utworzenie banku komórek macierzystych w województwie świętokrzyskim szansą na wdrożenie nowych metod naukowo-badawczych w zakresie medycyny i transplantologii	zrealizowany	RPO 2007–2013
17.	Budowa i doposażenie Domu Pomocy Społecznej w Baćkowicach	w trakcie realizacji	RPO 2014–2020,
18.	Budowa Ośrodka Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczego w Kurozwękach	w trakcie realizacji	RPO 2014–2020
19.	Przebudowa i rozbudowa Dziennego Ośrodka Socjoterapii w Kielcach przy ul. Wikaryjskiej 2	w trakcie realizacji	RPO 2014–2020
20.	Rozbudowa, przebudowa i doposażenie istniejącego budynku Świętokrzyskiego Klubu Abstynentów „Raj" w Kielcach w celu świadczenia kompleksowego wsparcia terapeutycznego osobom dotkniętym problemem alkoholizmu	w trakcie realizacji	RPO 2014–2020

21.	Przebudowa, rozbudowa, nadbudowa budynku przy ul. Olkuskiej 18 w Kielcach z przeznaczeniem dla ofiar przemocy domowej PCK	w trakcie realizacji	RPO 2014–2020
22.	Rozbudowa z przebudową budynku usługowego - siedziby Środowiskowego Domu Samopomocy dla Osób Upośledzonych Umysłowo w Kleczanowie, Gmina Obrazów	w trakcie realizacji	RPO 2014–2020
23.	Poprawa dostępu w Powiecie Skarżyskim do usług świadczonych w lokalnej społeczności poprzez utworzenie placówki opieki całodobowej oferującej stały pobyt dla osób w podeszłym wieku oraz przewlekle somatycznie chorych wraz z mieszkaniami chronionymi	w trakcie realizacji	RPO 2014–2020

5.6 REALIZACJA INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM — KAPITAŁ LUDZKI I RYNEK PRACY

Kapitał ludzki determinuje zdolności do świadczenia pracy, adaptacji do zmian w otoczeniu oraz możliwości kreacji nowych, innowacyjnych rozwiązań. Jako czynnik rozwoju społecznego jest ściśle związany z rynkiem pracy obejmującym zagadnienia podaży i popytu na pracę a także dostępność do miejsc zatrudnienia.

Polska Wschodnia, w tym województwo świętokrzyskie jest regionem charakteryzującym się koncentracją barier rozwojowych o charakterze społecznym, gospodarczym i infrastrukturalnym, mających wpływ na jego peryferyjność. Aktywizacja zasobów pracy i poprawa jakości kapitału ludzkiego, budowa powiązań społeczno-gospodarczych z lepiej rozwiniętym otoczeniem, a także zwiększenie dostępności terytorialnej, ograniczenie depopulacji oraz zwiększanie poziomu innowacyjności i przedsiębiorczości w regionie to warunki konieczne do zmniejszenia dystansu województwa do bardziej rozwiniętych regionów Polski.

Większe niż na innych obszarach nasilenie problemów rozwojowych wymaga podejmowania komplementarnych działań z poziomu regionalnego (w ramach programów wojewódzkich) oraz programów krajowych, tj.: Umowa Partnerstwa 2014–2020, Strategia Rozwoju Kraju 2020, Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020, Krajowy Program Reform na rzecz realizacji strategii „Europa 2020", Program Operacyjny Polska Wschodnia 2014–2020.

Wsparcie z poziomu RPO jest ukierunkowane na poprawę konkurencyjności oraz spójności społecznej i terytorialnej województwa, programy krajowe, realizując wymiar terytorialny polityki spójności, przyczyniają się do realizacji celów rozwojowych makroregionu Polski wschodniej.

Najważniejsze zadania zawarte w programach krajowych ukierunkowanych na poprawę jakości zasobów ludzkich, to:

- wzrost poziomu zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich pracowników;
- podniesienie poziomu wykształcenia oraz doskonalenie systemu szkolnictwa zwłaszcza zawodowego;
- ułatwianie dostępności do miejsc pracy;
- zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego oraz zwiększenie dostępu i uczestnictwa kobiet na rynku pracy;

- wsparcie dla budowy struktur administracyjnych państwa oraz zwiększenie spójności społecznej i terytorialnej w aspekcie integracji rynków pracy.

Natomiast kluczowym elementem interwencji osi RPO jest wspieranie przejścia od bezrobocia do zatrudnienia. Realizowane są działania mające na celu przeciwdziałanie bierności zawodowej, ułatwianie godzenia życia zawodowego z życiem osobistym, ułatwianie powrotu na rynek pracy, a także wspieranie adaptacyjności przedsiębiorstw sektora MŚP i ich pracowników. Uzupełniająco w ramach osi realizowane są działania skierowane do osób odchodzących z rolnictwa. Jest to odpowiedź na negatywne tendencje obserwowane na regionalnym rynku pracy, w szczególności wysoki poziom bezrobocia (w tym bezrobocia długotrwałego i bezrobocia ukrytego na wsiach) oraz niski wskaźnik aktywności zawodowej społeczeństwa. Na obszarach wiejskich problemem pozostaje niski udział działalności pozarolniczej w strukturze zatrudnienia, niższy niż w miastach poziom dochodów mieszkańców wsi oraz wyższy niż w miastach odsetek osób zagrożonych ubóstwem. Dlatego wsparciem objęte są działania z zakresu pomocy w aktywnym poszukiwaniu pracy, podnoszenia kwalifikacji i kompetencji osób poszukujących pracy, przedsięwzięcia służące rozwojowi przedsiębiorczości i samozatrudnienia, tworzeniu nowych miejsc pracy, oraz dostosowywaniu przedsiębiorstw i ich pracowników do zmian zachodzących w gospodarce. Realizowane są również działania wspomagające godzenie życia zawodowego i osobistego, a także związane z reorientacją zawodową rolników i podejmowaniem zatrudnienia poza rolnictwem. Istotnym elementem wsparcia są dotacje i pożyczki na rozpoczęcie działalności gospodarczej, które również wspierają dłuższą aktywność zawodową, co jest szczególnie istotne w kontekście zachodzących zmian demograficznych.

Z kolei wsparcie w ramach POIR stanowi odpowiedź na problemy związane z niskim poziomem innowacyjności przedsiębiorstw oraz wzmocni ich powiązania z jednostkami naukowymi.

W kategoriach planowania przestrzennego zadania te można natomiast przypisać do następujących kierunków zagospodarowania przestrzennego:

- rozwój przedsiębiorczości generującej miejsca pracy zwłaszcza w sektorze MSP i mikroprzedsiębiorstw;
- przystosowanie terenów zabudowy obszarów wiejskich do wprowadzenia rozwoju wielofunkcyjnego;
- tworzenie atrakcyjnych, według kryteriów rynkowych, kompleksów terenów pod inwestycje gospodarcze, w nawiązaniu do lokalnych inicjatyw zawartych w różnych strategiach i programach;
- sprzyjanie lokalizacji usług służących podnoszeniu kwalifikacji zawodowych i aktywnej polityce wzrostu zatrudnienia (szkolnictwo zawodowe, poradnictwo i pośrednictwo pracy, doradztwo w dziedzinie przedsiębiorczości, szkolenia dla rozpoczynających własną działalność gospodarczą, szkolenia ustawiczne, telepraca i telenauka, itp.);
- zabezpieczenie możliwości lokalizacji inwestycji w zakresie innowacyjności oraz otoczenia rynkowego biznesu z uwzględnieniem rozwoju sieci powiązań między nauką i gospodarką oraz dostępu do Internetu szerokopasmowego itp.;
- planowanie sieci dróg i kolei z uwzględnieniem natężenia dojazdów do pracy oraz lokalizacji terenów przedsiębiorczości.

Zadania inwestycyjne, służące kształtowaniu nowoczesnej, prorynkowej przestrzeni społecznej są finansowane z programów krajowych i wojewódzkich, przy czym za najważniejsze dla rozwoju kapitału ludzkiego oraz integracji rynku pracy należy uznać:

1. **Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020** (RPOWŚ), stanowi odpowiedź na zdiagnozowane potrzeby regionalne, uwzględniając przy tym pożądane kierunki interwencji, określone w unijnych, krajowych i regionalnych dokumentach strategicznych. Celem RPOWŚ 2014–2020 jest zdynamizowanie rozwoju gospodarki województwa,

w oparciu o nowe rozwiązania technologiczne i wzrost poziomu kapitału społecznego. Polityka rozwoju regionu realizowana w oparciu o RPO skoncentrowana została na umacnianiu konkurencyjności i innowacyjności gospodarki regionalnej oraz budowaniu potencjału regionalnych przedsiębiorstw, obejmując obszary takie jak:

- B+R,
- przedsiębiorczość,
- zasobooszczędną i niskoemisyjną gospodarkę,
- inkluzję społeczną osób wykluczonych,
- redukcję bezrobocia,
- podniesienia jakości świadczonych usług społecznych i publicznych,
- nowoczesną komunikację,
- rynek pracy,
- włączenie społeczne,
- rozwój edukacji.

2. **Program Polska Wschodnia 2014–2020 (PO PW)** to instrument wsparcia rozwoju społeczno-gospodarczego 5 województw: lubelskiego, podlaskiego, podkarpackiego, świętokrzyskiego i warmińsko-mazurskiego. Jego środki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego — przeznaczone będą m.in. na rozwój innowacyjnej przedsiębiorczości.
3. **Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój (POWER)** to projekty realizowane żeby łatwiej było osobom w wieku aktywności zawodowej zdobywać doświadczenie, pracę i rozwijać firmę. Takie projekty (dla takich osób) mogą realizować m.in.: przedsiębiorcy, instytucje rynku pracy, podmioty ekonomii społecznej, fundacje stowarzyszenia, ośrodki pomocy społecznej, uczelnie i szkoły, jednostki naukowe, urzędy i wiele innych. Z programu mogą skorzystać: osoby młode, firmy i ich pracownicy, uczniowie i studenci, szkoły i uczelnie, osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, podmioty ekonomii społecznej, instytucje ochrony zdrowia i wiele innych.
4. **Program Pomoc Techniczna (POPT)** jest jednym z krajowych programów współfinansowanych z Funduszy Europejskich na lata 2014–2020. Gwarantuje on środki finansowe na obsługę procesu wdrażania polityki spójności Unii Europejskiej w latach 2014-2020 w Polsce i informowanie o Funduszach Europejskich. Program zapewnia środki na utrzymanie i rozwój potencjału instytucji zaangażowanych w administrowanie Funduszami Europejskimi oraz na wsparcie instytucji odpowiedzialnych za realizację projektów i wsparcia miejskiego w polityce spójności.
5. **Program Inteligentny Rozwój (POIR)** — pomaga zmienić dobry pomysł w nowoczesny produkt lub atrakcyjną usługę, dzięki czemu firmy i instytucje naukowe mają szansę na szybki rozwój. Program wspiera m.in. małe, średnie i duże przedsiębiorstwa, start-upy, jednostki naukowe, konsorcja przedsiębiorstw i jednostek naukowych oraz instytucje otoczenia biznesu. Wspiera współpracę biznesu z nauką tak, by powstały innowacyjne rozwiązania.
6. **Strategia Badań i Innowacyjności** — cel strategiczny ris3: do roku 2020 w województwie świętokrzyskim zapanuje kultura sprzyjająca innowacjom, przedsiębiorczości i konkurencyjności, która pomoże stworzyć nowe i trwałe miejsca pracy dla wysoko wykwalifikowanych pracowników oraz wesprze wzrost gospodarczy, który będzie szybszy niż średnia krajowa.
7. **Regionalny Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia** określa przedsięwzięcia, jakie Samorząd Województwa Świętokrzyskiego i instytucje działające na rzecz rynku pracy podejmują w celu rozwoju zasobów ludzkich w regionie. Plan jest tworzony i realizowany w ramach partnerstwa instytucji działających na rzecz rynku pracy w województwie świętokrzyskim.

Analiza zadań tzw. „miękkich" podjętych w ramach wymienionych programów wskazuje, że są to działania o charakterze organizacyjno-szkoleniowym, promocyjnym lub odnoszące się do drobnych

inwestycji o charakterze lokalnym (np. w zakresie adaptacji, innowacyjności, usług na rynku pracy i szkolnictwa zawodowego), których nie można obecnie jednoznacznie zaliczyć do celów publicznych, co utrudnia i uniemożliwia zakwalifikowanie ich do inwestycji celu publicznego. W ramach projektu „Praca i integracja społeczna" realizowanych jest 370 projektów, natomiast w ramach dotacji na „Badania, rozwój, innowacje" — 29 projektów. Poniżej przedstawiono wykaz niektórych projektów (zadań) ustalonych w różnych programach, posiadających wyraźny charakter ponadlokalny — wpływający na poprawę przedsiębiorczości, a tym samym konkurencyjności regionu.

Lp.	Inwestycja/zadanie	Stan realizacji	Nazwa krajowego lub wojewódzkiego programu, planu... wskazującego zadanie
1.	**Biznes Adapter — system wsparcia MŚP w ramach Podmiotowego Systemu Finansowania** ŚWIĘTOKRZYSKIE CENTRUM INNOWACJI I TRANSFERU TECHNOLOGII SP. Z O.O. powiaty: buski, jędrzejowski, kazimierski, m. Kielce, kielecki, konecki, opatowski, ostrowiecki, pińczowski, sandomierski, skarżyski, starachowicki, staszowski, włoszczowski — z wyłącz. obszarów funkcjonalnych miast: Ostrowiec Św., Skarżysko-Kam. i Starachowice. – Zwiększenie adaptacyjności MMŚP w regionie poprzez umożliw. przedsięb. świadomego i samodzielnego dokonywania wyboru usług rozwojowych (w ramach oferty dostępnej w BUR), odpowiad. w największym stopniu na aktualne potrzeby przedsięb. Punkty obsługi przedsięb.: w Kielcach, Sandomierzu, Busku Zdroju, Końskich i Jędrzejowie.	realizowany 2014–2020	RPOWŚ na lata 2014–2020 10.5. Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian (projekty konkursowe)
2.	**Kielecki Kreator Przedsiębiorczości** AKADEMIA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI SPÓŁKA Z O.O. powiaty: m. Kielce, kielecki – Rozwój przedsiębiorczości oraz tworzenie miejsc pracy przez osoby z terenu Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego (KOF), powyżej 29 r.ż. bez zatrudnienia, odchodzące z rolnictwa, znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy — udzielenie dotacji na prowadzenie działalności gospodarczej oraz wsparcie pomostowe — wzrost liczby nowopowstałych przedsiębiorstw (miejsc pracy), wydłużenie wieku aktywności zawodowej, co zmniejszy poziom bezrobocia.	realizowany 2014–2020	RPOWŚ na lata 2014–2020 10.4. Rozwój przedsiębiorczości i tworzenie nowych miejsc pracy 10.4.2. Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości poprzez zastosowanie instrumentów zwrotnych i bezzwrotnych — ZIT (projekty konkursowe)
3.	**Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w gminie Miasto Kielce** GMINA MIASTO KIELCE/MIEJSKI URZĄD PRACY W KIELCACH — Zwiększenie możliwości zatrudnienia osób młodych poniżej 30 roku życia pozostających bez pracy.	realizowany 2014–2020	POWER 1.1. Wsparcie osób młodych pozostających bez pracy na regionalnym rynku pracy — projekty pozakonkursowe

			1.1.2. Wsparcie udzielane z Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych
4.	**Utworzenie Centrum Dziennej Opieki i Pielęgnacji dla osób niepełnosprawnych i Seniorów w aglomeracji Kielc (Kielce i Wiśniówka) z poszerzeniem oferty mieszkań wspieranych** CARITAS DIECEZJI KIELECKIEJ m. Kielce, kielecki – Poprawiona jakość oraz szersze udostępnienie obiektów pomocy i integracji społecznej, poprzez modernizację istniejącej bazy mieszkań wspieranych oraz budowę nowej, wraz z zapleczem socjalnym, opiekuńczym i rehabilitacyjnym.	realizowany 2014–2020	RPOWŚ na lata 2014–2020 7.3. Infrastruktura zdrowotna i społeczna
5.	**Kielecko - Ostrowiecki Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej** STOWARZYSZENIE INTEGRACJA I ROZWÓJ powiaty: m. Kielce, kielecki, konecki, ostrowiecki, skarżyski, starachowicki – Wsparcie i rozwój sektora ES na terenie subregionu północnego województwa świętokrzyskiego. Powstaną 3 stacjonarne punkty doradcze i 2 inkubatory ES.	realizowany 2014–2020	RPOWŚ na lata 2014–2020 9.3. Wspieranie ekonomii i przedsiębiorczości społecznej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia 9.3.1. Wsparcie sektora ekonomii społecznej (proj. konkursowe)
6.	**Twoja szansa na przedsiębiorczość** PODKARPACKA AGENCJA KONSULTINGOWO DORADCZA SP. Z O. O. powiaty: m. Kielce, kielecki, konecki, skarżyski, starachowicki – Kompleksowe wsparcie osób (które uczą się lub zam. na terenie KOF), należących do GD — doprowadzi do założenia przez nich mikroprzedsiębiorstw.	realizowany 2014–2020	RPOWŚ na lata 2014–2020 10.4. Rozwój przedsiębiorczości i tworzenie nowych miejsc pracy 10.4.2. Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości poprzez zastosowanie instrumentów zwrotnych i bezzwrotnych — ZIT (projekty konkursowe
7.	**Idealny pakiet** GMINA MIASTO KIELCE / MIEJSKI URZĄD PRACY W KIELCACH m. Kielce – Wzrost aktywności zawodowej i zatrudnienia osób powyżej 29 r. życia poprzez pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe, staże, subsydiowanie zatrudnienia (prace interwencyjne.), szkolenia zawodowe, przyznanie środków na podjęcie działalności gospodarczej, wyposażenie i doposażenie stanowiska pracy. Obszar realizacji: teren KOF	realizowany 2014–2020	RPOWŚ na lata 2014–2020 10.2. Działania na rzecz podniesienia aktywności zawodowej osób powyżej 29 roku życia 10.2.2. Wsparcie aktywności zawodowej osób powyżej 29 roku życia pozostających bez zatrudnienia — ZIT (projekty konkursowe)
8.	**Pewny Start z Wolną Strefą** STOWARZYSZENIE 'NADZIEJA RODZINIE powiaty: buski, m. Kielce, kielecki, pińczowski; gminy: Kielce, Chmielnik, Miedziana-Góra, Mniów, Pińczów, Pierzchnica, Busko-Zdrój	realizowany 2014–2020	RPOWŚ na lata 2014–2020 9.2. Ułatwienie dostępu do wysokiej jakości usług społecznych i zdrowotnych

	– Podniesienie poziomu aktywności społecznej osób w wieku 7-17 lat, w tym niepełnosprawnych zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz poprawa funkcjonowania ich otoczenia — w ramach Punktów Wsparcia Rodziny.		9.2.1. Rozwój wysokiej jakości usług społecznych (projekty konkursowe)
9.	**Świętokrzyska Sieć Świetlic Podwórkowych** ZWIĄZEK HARCERSTWA POLSKIEGO CHORĄGIEW KIELECKA powiaty: buski, jędrzejowski, m. Kielce, kielecki, konecki, opatowski, ostrowiecki, skarżyski, starachowicki, włoszczowski – Stworzenie łatwo dostępnego systemu instytucji świadczących usługi wsparcia rodziny dla osób uprawnionych, a nie korzystających z istniejących form — 49 świetlic podwórkowych (ŚP) obsługiwanych przez 9 Centrów Świetlic Podwórkowych. Wsparciem zostanie objętych 590 dzieci (307K i 283M) w wieku 6–16 lat z woj. świętokrzyskiego.	realizowany 2014–2020	RPOWŚ na lata 2014–2020 9.2. Ułatwienie dostępu do wysokiej jakości usług społecznych i zdrowotnych 9.2.1. Rozwój wysokiej jakości usług społecznych (projekty konkursowe)
10.	**Przebudowa, rozbudowa, nadbudowa budynku przy ul. Olkuskiej 18 w Kielcach z przeznaczeniem dla ofiar przemocy domowej PCK** GMINA KIELCE/MIEJSKI OŚRODEK POMOCY RODZINIE – Modernizacja obiektu schroniska, będącego własnością Gminy Kielce, zlokalizowanego przy ul. Olkulskiej 18 w Kielcach, w którym Świętokrzyski Odział PCK w Kielcach świadczy pomoc dla bezdomnych kobiet i ofiar przemocy domowej.	realizowany 2014–2020	RPOWŚ na lata 2014–2020 7.3. Infrastruktura zdrowotna i społeczna
11.	**Zmiana na lepsze !** EUROPEJSKI DOM SPOTKAŃ — FUNDACJA NOWY STAW powiaty: m. Kielce, kielecki – Zwiększenie aktywności zawodowej oraz zdolności do podjęcia zatrudnienie osób w wieku pow. 29 r.ż znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji — zamieszkujących teren KOF.	realizowany 2014–2020	RPOWŚ na lata 2014–2020 10.2. Działania na rzecz podniesienia aktywności zawodowej osób powyżej 29 roku życia 10.2.2. Wsparcie aktywności zawodowej osób powyżej 29 roku życia pozostających bez zatrudnienia — ZIT (projekty konkursowe
12.	**Modernizacja mieszkania przy ul. Sienkiewicza 23/24 w Kielcach na potrzeby mieszkania treningowego dla wychowanków pieczy zastępczej oraz modernizacja mieszkania przy ul. Sienkiewicza 23/1 w Kielcach z przeznaczeniem dla kobiet z małymi dziećmi** GMINA KIELCE/MIEJSKI OŚRODEK POMOCY RODZINIE powiat: m. Kielce	realizowany 2014–2020	RPOWŚ na lata 2014–2020 7.3. Infrastruktura zdrowotna i społeczna

	– Wsparcie skuteczności procesu usamodzielniania się wychowanków pieczy zastępczej oraz matek samotnie wychowujących małe dzieci.		
13.	**Świetlica socjoterapeutyczna „ALTERNATYWA”** FUNDACJA STUDIO TM powiat: m. Kielce – Zwiększenie dostępności do specjalistycznych usług wsparcia rodziny przez utworzenie Świetlicy socjoterapeutycznej 'ALTERNATYWA' dla dzieci i młodzieży zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym zamieszkałych lub uczących się na terenie miasta Kielce i gmin ościennych.	realizowany 2014–2020	RPOWŚ na lata 2014–2020 9.2. Ułatwienie dostępu do wysokiej jakości usług społecznych i zdrowotnych 9.2.1. Rozwój wysokiej jakości usług społecznych (projekty konkursowe)

Inwestycje w rozwój kapitału ludzkiego i rynku pracy pokrywają się z inwestycjami w infrastrukturze społecznej i gospodarce, stąd powinny być rozpatrywane łącznie jako inwestycje celu publicznego w przestrzeni społecznej i gospodarczej.

5.7. REALIZACJA INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM — TRANSPORT I KOMUNIKACJA

Lp.	Inwestycja/zadanie	Stan realizacji	Nazwa krajowego lub wojewódzkiego programu, planu... wskazującego zadanie
1.	Rozbudowa drogi wojewódzkiej Nr 755 etap III a od km 12+124,50 do 16+247,00 dł. 4,13 km	w trakcie realizacji	Program rozwoju infrastruktury transportowej województwa świętokrzyskiego na lata 2014–2020 (PRITWŚ_2020)
2.	Obwodnica Ćmielowa dł. 4,75 km	zrealizowane	(PRITWŚ_2020)
3.	Rozbudowa drogi wojewódzkiej Nr 754 na odcinku od km 0+000 do km 1+912 w Ostrowcu Świętokrzyskim wraz z rozbudową mostu na rzece Kamiennej, dł. 1,912 km	w trakcie realizacji	(PRITWŚ 2020)
4.	Rozbudowa drogi wojewódzkiej Nr 754 od km 1+912 do 29+269	w trakcie realizacji	(PRITWŚ 2020)
5.	Rozbudowa drogi wojewódzkiej Nr 768 na odc. Jędrzejów - granica województwa wraz z obwodnicami m. Jędrzejów, Działoszyc, Skalbmierz, Topola, Kazimierza Wielka	zadanie podzielone	(PRITWŚ 2020)
	Budowa obwodnicy m. Jędrzejów od DK 78 do DW 768 w km 2+500 wraz z rozbudową drogi wojewódzkiej Nr 768 od km ok. 2+500 do 5+500 (skrzyżowanie z DP 0170T)	w trakcie realizacji	
	Rozbudowa drogi wojewódzkiej Nr 768 od km 49+200 (ist. 51+300) do km 64+163 (ist. 66+152,48) wraz z budową obwodnicy m.	w trakcie realizacji	

	Kazimierza Wielka oraz budową obwodu drogowego		
	Rozbudowa drogi wojewódzkiej Nr 768 od km 49+200 (ist. 51+300) do km 64+163 (ist. 66+152,48) wraz z budową obwodnicy m. Kazimierza Wielka oraz budową obwodu drogowego / (Zakres: od km 53+045 (ist. 54+990) do granicy województwa świętokrzyskiego — km 64+163 (ist. 66+152,48)"	w trakcie realizacji	
6.	Rozbudowy drogi wojewódzkiej nr 764 Kielce — Staszów wraz z budową obwodnic miejscowości: Suków, Daleszyce, dł. ok. 28 km	w trakcie realizacji	(PRITWŚ 2020)
7.	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 764 Kielce — Staszów wraz z budową obwodnicy miejscowości Ociesęki"- 24 km	nie zrealizowane	(PRITWŚ 2020)
8.	Układ obwodnicowy m. Staszów — droga wojewódzka Nr 764	w trakcie realizacji	(PRITWŚ 2020)
9.	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 728 na odc. Łopuszno - DK 74 wraz z budową obwodnicy Łopuszna w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 786, dł. ok.25 km	w trakcie realizacji	(PRITWŚ 2020)
10.	Budowa obwodnicy Końskich od miejscowości Kornica do miejscowości Młynek Nieświński w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 749	nie zrealizowane (przetarg w przygotowaniu)	(PRITWŚ 2020)
11.	Rozbudowa drogi wojewódzkiej Nr 728 na odc. od obwodnicy m. Kornica do Gowarczowa wraz z obwodnicą m. Gowarczów	nie zrealizowane	(PRITWŚ 2020)
12.	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 973 na odc. Busko-Zdrój — Nowy Korczyn — Borusowa wraz z budową przeprawy mostowej na rz. Nidzie oraz rz. Wiśle	nie zrealizowane (przetarg w przygotowaniu)	(PRITWŚ 2020)
13.	Przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 758 odc. Ujazd – granica gminy Iwaniska od km 3+640 do km 7+058	nie zrealizowane	(PRITWŚ 2020)
14.	Rozbudowa drogi wojewódzkiej Nr 758 w granicach gminy Klimontów wraz z budową obwodnicy Klimontowa	nie zrealizowane	(PRITWŚ 2020)
15.	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 758 od km 22+279 do DK 79 w km 28+250	nie zrealizowane	(PRITWŚ 2020)
16.	Droga wojewódzka 752 — Podgórze — Bodzentyn; dł. ok. 2,5 km i droga wojewódzka 751 — Bodzentyn — Dąbrowa Dolna, dł. ok. 4,0 km — mała pętla świętokrzyska	w trakcie realizacji	(PRITWŚ 2020)
17.	Budowa północnej obwodnicy Nowej Słupi w ciągu DW 751 — mała pętla świętokrzyska	nie zrealizowane	(PRITWŚ 2020)
18.	Rozbudowa drogi wojewódzkiej Nr 762 na odcinku węzeł drogowy w Chęcinach —	w trakcie realizacji	(PRITWŚ 2020)

	Małogoszcz od km 14+949 do km 25+198 (granica gm. Chęciny) długości około 10,25 km		
19.	Rozbudowa drogi wojewódzkiej Nr 762 od granicy gm. Chęciny tj. km 25+198 do obiektu mostowego na rzece Łososina (Wierna Rzeka) w miejscowości Bocheniec tj. km 27+138" długości ok 2 km.	zrealizowane	(PRITWŚ 2020)
20.	Rozbudowa drogi wojewódzkiej Nr 766 relacji Morawica-Węchadłów na odcinku Brzeście — ul. Republiki Pińczowskiej w miejscowości Pińczów	zrealizowane	(PRITWŚ 2020)
21.	Budowa obwodnicy Pińczowa	w trakcie realizacji	(PRITWŚ 2020)
22.	Rozbudowy drogi wojewódzkiej Nr 766 na odcinku Pińczów — Węchadłów wraz z budową obwodnicy miejscowości Michałów	nie zrealizowane	(PRITWŚ 2020)
23.	Rozbudowa drogi wojewódzkiej Nr 745 w msc. Masłów wraz z rozbudową sąsiadującej infrastruktury transportowej	nie zrealizowane	(PRITWŚ 2020)
24.	Budowa obwodnic m. Radkowice i m. Brzeziny w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 763 dł. ok. 13 km.	nie zrealizowane	(PRITWŚ 2020)
25.	Budowa południowej obwodnicy Morawicy w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 766 do skrzyżowania z projektowana obwodnicą drogi krajowej Nr 73	nie zrealizowane	(PRITWŚ 2020)
26.	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 751 Suchedniów — Ostrowiec Św. na odcinku od km 0+000 do km 6+530 na terenie gminy Suchedniów	nie zrealizowane	(PRITWŚ 2020)
27.	Rozbudowa drogi wojewódzkiej Nr 751 w m. Wzdół Rządowy - Góra Św. Barbary	nie zrealizowane	(PRITWŚ 2020)
28.	Rozbudowa drogi wojewódzkiej Nr 744 na odc. Tychów Stary - Starachowice wraz z budową obwodnicy m. Starachowice	nie zrealizowane	(PRITWŚ 2020)
29.	Układ obwodnicowy miasta Włoszczowa — budowa obwodnicy miasta Włoszczowa w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 786 wraz z połączeniem z drogą wojewódzką 742 i 785, etap I — obwodnica Włoszczowy w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 786	w trakcie realizacji	(PRITWŚ 2020)
30.	Układ obwodnicowy miasta Włoszczowa — budowa obwodnicy miasta Włoszczowa w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 786 wraz z połączeniem z drogą wojewódzką 742 i 785, etap II — obwodnica Włoszczowy w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 742	nie zrealizowane	(PRITWŚ 2020)

31.	Budowa północnej obwodnicy Chmielnika w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 765, dł. ok. 3 km.	w trakcie realizacji	(PRITWŚ 2020)
32.	Rozbudowa drogi wojewódzkiej Nr 786 na odcinku od granicy województwa do Kielc — etap I: droga Nr 786 ma odcinku Łopuszno — Kielce oraz przebudową drogi Nr 761 na odcinku Piekoszów — Jaworznia" dł. ok 2 km	zrealizowane	(PRITWŚ 2020)
33.	Budowa linii kolejowej Nr 582 Czarnca-Włoszczowa Północ (łącznica linii kolejowej Nr 61 z linią Nr 4)	nie zrealizowano	(PRITWŚ 2020)
34.	Prace na linii kolejowej Nr 8 na odcinku Skarżysko-Kamienna — Kielce — Kozłów	nie zrealizowano	(PRITWŚ 2020)
35.	Prace na liniach kolejowych nr 61 i 567 na odcinku Kielce-Żelisławice	nie zrealizowano	(PRITWŚ 2020)
36.	Prace na linii kolejowej nr 25 na odcinku Skarżysko-Kamienna — Sandomierz	nie zrealizowano	(PRITWŚ 2020)
37.	Prace na linii kolejowej Nr 25 na odcinku Końskie — Skarżysko-Kamienna	nie zrealizowano	(PRITWŚ 2020)
38.	Budowa zintegrowanego systemu komunikacyjnego wraz z przejściem pod torami w obrębie dworca kolejowego stacji Skarżysko-Kamienna	nie zrealizowano	(PRITWŚ 2020)
39.	Modernizacja istniejących i budowa nowych przystanków kolejowych — Metropolitalna Kolej Świętokrzyska (w tym m.in. zadaszenia, utwardzone podłoże, podjazdy dla niepełnosprawnych lub windy, oznakowania krawędzi przystanków)	nie zrealizowano	(PRITWŚ 2020)
40.	Modernizacja dworców, budowa zintegrowanych węzłów przesiadkowych kolejowo-drogowych.	nie zrealizowano	(PRITWŚ 2020)
41.	Zakup nowego taboru kolejowego (ew. Metropolitalna Kolej Świętokrzyska)	w trakcie realizacji	(PRITWŚ 2020)
42.	Zakup automatów biletowych stacjonarnych i mobilnych (ok. 20 szt.)	nie zrealizowano	(PRITWŚ 2020)
43.	Modernizacja taboru kolejowego	nie zrealizowano	(PRITWŚ 2020)
44.	Świętokrzyski System Informacji Pasażerskiej	nie zrealizowano	(PRITWŚ 2020)
45.	Budowa drogi S-7 Radom — Jędrzejów, odc. gr. woj. mazowieckiego/świętokrzyskiego — Skarżysko-Kamienna	w trakcie realizacji	Program budowy dróg krajowych na lata 2014–2023 (PBDK 2023)
46.	Budowa drogi S-7 Radom — Jędrzejów, odc. w. Chęciny — Jędrzejów (pocz. obwodnicy)	w trakcie realizacji	(PBDK 2023)
47.	Budowa drogi S-7 Jędrzejów — gr woj. świętokrzyskiego, odc. Jędrzejów (DK 78, w. Piaski) — gr. woj. świętokrzyskiego	zrealizowano	(PBDK 2023)
48.	Budowa drogi S-74 Przełom/Mniów — Kielce	nie zrealizowano	(PBDK 2023)
49.	Budowa obwodnicy Opatowa	nie zrealizowano	(PBDK 2023)

50.	Budowa obwodnicy Ostrowca Świętokrzyskiego	nie zrealizowano	(PBDK 2023)
51.	Budowa obwodnicy Morawicy i Woli Morawieckiej	nie zrealizowano	(PBDK 2023)
52.	Budowa drogi S-74 Kielce — Nisko, odc. Cedzyna — Łagów wraz z obw. Łagowa	nie zrealizowano	(PBDK 2023) (lista rezerwowa)
53.	Budowa drogi Sulejów — Przełom/Mniów	nie zrealizowano	(PBDK 2023) (lista rezerwowa)
54.	Budowa drogi S-74 Kielce — Nisko, odc. Łagów — Nisko	nie zrealizowano	(PBDK 2023) (lista rezerwowa)
55.	Budowa obwodnicy Wąchocka	nie zrealizowano	(PBDK 2023) (lista rezerwowa)

5.7. REALIZACJA INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM — BAZA EKONOMICZNA

Lp.	Inwestycja/zadanie	Stan realizacji	Nazwa krajowego lub wojewódzkiego programu, planu… wskazującego zadanie
1.	Rozbudowa infrastruktury Kieleckiego Parku Technologicznego w celu wzrostu atrakcyjności inwestycji województwa świętokrzyskiego (Kielce)	zrealizowana	RPO WŚ 2007–2013
2.	„Kompleksowe przygotowanie terenów inwestycyjnych na terenie gminy Opatów – w miejscowościach Opatów i Wąworków" (Opatów)	zrealizowana	RPO WŚ 2007–2013
3.	Uzbrojenie terenów pod inwestycje w strefie A ochrony uzdrowiskowej w Busku-Zdroju (Busko-Zdrój)	zrealizowana	RPO WŚ 2007–2013
4.	Utworzenie kompleksowych terenów inwestycyjnych w ramach Staszowskiego Obszaru Gospodarczego — Strefa A (Grzybów k/Staszowa)	zrealizowana	RPO WŚ 2007–2013
5.	Tworzenie kompleksowych terenów inwestycyjnych na terenie gminy Połaniec przeznaczonych w planach zagospodarowania przestrzennego pod usługi publiczne, obiekty produkcyjne, składy i magazyny — ETAP III (Połaniec)	zrealizowana	RPO WŚ 2007–2013
6.	Centrum Nauki Leonardo da Vinci — Budowa i wyposażenie obiektu Laboratorium Nauki	w trakcie realizacji	RPO WŚ 2007–2013
7.	Budowa centrum badawczo-rozwojowego technologii materiałów sypkich (Sitkówka-Nowiny)	w trakcie realizacji	PO Inteligentny Rozwój
8.	„Nowoczesne Centrum Badawcze — klucz do rozwoju innowacji w ZPUE SA" (Włoszczowa)	w trakcie realizacji	PO Inteligentny Rozwój

9.	Budowa obiektu doświadczalnego z infrastrukturą na potrzeby badawczo — rozwojowe firmy Ekoplon (Szydłów)	w trakcie realizacji	PO Inteligentny Rozwój
10.	Uzbrojenie terenów inwestycyjnych Kieleckiego Parku Technologicznego — Strefa B i C (Kielce)	w trakcie realizacji	RPO WŚ 2014–2020
11.	Budowa hali produkcyjnej oraz zakup maszyn w celu wdrożenia w firmie ALUBEST nowej technologii produkcji wyrobów z profili aluminiowych (Połaniec)	w trakcie realizacji	RPO WŚ 2014–2020
12.	Budowa hali produkcyjnej wraz z zakupem linii technologicznych w celu uruchomienia produkcji innowacyjnych na skalę europejską membran dachowych oraz koszy dachowych w firmie INTERBUD Sp. z o.o. (Moskorzew)	w trakcie realizacji	RPO WŚ 2014–2020

W programach unijnych poprzedniej i aktualnej perspektywy finansowej (2007–2013 i 2014–2020) pojawiło się szereg możliwości podniesienia konkurencyjności województwa w sferze gospodarczej. Zdecydowana większość projektów nie posiada jednak rangi inwestycji celu publicznego w rozumieniu przepisów ustaw o planowaniu przestrzennym i o gospodarce nieruchomościami, ani też ponadlokalnego charakteru. Stwierdzić natomiast należy, że suma zrealizowanych i będących w realizacji mniejszych i większych projektów inwestycyjnych wpisuje się w realizację kierunków zawartych w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego i przyczynia do podnoszenia potencjału gospodarczego regionu. Są to głównie projekty miękkie służące: podniesieniu poziomu innowacyjności przedsiębiorstw, doposażeniu firm w niezbędny sprzęt, wiedzę i technologię, tworzeniu kooperacji między firmami oraz między biznesem, nauką i administracją. Ogromne znaczenie dla funkcjonowania przedsiębiorstw w regionie mają również projekty z zakresu promocji gospodarczej województwa, rozwoju funduszy pożyczkowych dla MŚP oraz inkubacji przedsiębiorstw, tworzenia platform typu start-up i całego wachlarza usług okołobiznesowych.

VI. PODSUMOWANIE

Województwo świętokrzyskie charakteryzuje się nadal niższym poziomem rozwoju od większości województw w Polsce. Co prawda wciąż widoczne są korzystne zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym, związane realizacją inwestycji w różnych dziedzinach gospodarki (głównie w zakresie infrastruktury i komunikacji), przy dużym wsparciu dofinansowania unijnego, jednak nie mają one spodziewanego przełożenia na wzrost gospodarczy regionu. Nie sprzyjają temu również niezakończone procesy restrukturyzacji przemysłu i rewitalizacji terenów poprzemysłowych. Pozytywnym aspektem jest wyodrębnienie inteligentnych specjalizacji gospodarczych regionu, których rozwój musi jednak uzyskać właściwe wsparcie.

Nadal słabszy od średnio krajowego jest rozwój budownictwa mieszkaniowego, które praktyczne skupia się w strefach oddziaływania większych miast.

Niestety dużym mankamentem widocznym w przestrzeni jest nieład. Nie sprzyja to zarówno mieszkańcom, którzy mają w otoczeniu kolizyjne z zamieszkaniem funkcje jak i inwestorom. Nadmiar i niekontrolowana ekspansja terenów budowlanych na tereny otwarte nie tylko zmienia rodzaj użytkowania tych terenów, (powstają wówczas konflikty z dotychczasową zabudową zagrodową i prowadzoną działalnością rolniczą), co wpływa w następstwie na niedobór terenów „żywicielskich", ale prowadzi do chaosu przestrzennego i generuje duży ruch komunikacyjny, poprzez dojazdy do rynku pracy i usług w pobliskich miastach. Ma również wpływ na problem z zapewnieniem odpowiednich terenów pod lokalizację dużych inwestycji. Chaos przestrzenny potęgują też wszechobecne reklamy. Jednak w ustawie o zmianie ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu z 2015 r. (Dz.U.2015, poz.774). przewidziano podejmowanie przez gminy uchwał określających zasady sytuowania obiektów małej architektury, tablic i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń, co powinno pozytywnie wpłynąć na uporządkowanie przestrzeni.

Ponadto w ww. ustawie przewidziano nowe zadanie dla samorządu województwa — sporządzenie audytu krajobrazowego, który ma określić krajobrazy występujące na terenie województwa, wskazać krajobrazy priorytetowe oraz rekomendacje i wnioski dotyczące ich kształtowania. Do chwili obecnej nie ukazało się jeszcze rozporządzenie na podstawie którego należy ten audyt opracować. W przypadku opracowania audytu jego wyniki należy uwzględnić w Planie województwa.

W Planie województwa należy też uwzględnić zmiany w układzie osadniczym regionu, które zaszły w ostatnich latach. Prawa miejskie nadano miejscowościom: Stopnica, Morawica, Radoszyce, Łagów i Wiślica.

W zakresie ochrony przyrody wymagana jest niewielka korekta w zakresie obszarów prawnie chronionych. Istotne jest też położenie nacisku na potrzebę realizacji działań mających na celu ochronę jakości powietrza, a zwłaszcza walki z niską emisją.

W opracowaniu zdiagnozowano również problem związany z brakiem stref ochronnych od ujęć wód, co stwarza zagrożenie istotne zagrożenie dla czystości wód. Należy też zwrócić uwagę na potrzebę wprowadzenia działań w zakresie możliwości zatrzymywania wód deszczowych w ramach własnych posesji. Istotną kwestią, wymagającą uwzględnienia w Planie województwa jest uchylenie „Programu małej retencji w województwie świętokrzyskim" oraz związana z tym potrzeba weryfikacji zadań wojewódzkich w nim zawartych.

Z przeprowadzonych analiz wynika potrzeba wprowadzenia w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego korekt w zakresie obszarów i podobszarów funkcjonalnych. W dokumencie tym należy uwzględnić lokalizację nowego obszaru turystyczno-uzdrowiskowego w Kazimierzy Wielkiej, który ma szansę powstać w oparciu o odkryte cenne zasoby wód mineralnych i geotermalnych. Ponadto wskazane jest powiększenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego przy uwzględnieniu dołączenia gminy Łączna (co wymaga m.in. zgody pozostałych gmin MOF OW i samej gminy Łączna) oraz wprowadzenia korekt w zakresie granic podobszarów kumulacji działań w zakresie poprawy dostępności do usług. Ww. zmiany wpłyną również na potrzebę skorygowania innych obszarów funkcjonalnych, o czym była mowa w tekście. Należy mieć na uwadze fakt, że powyższe zmiany powinny być najpierw uwzględnione w Strategii rozwoju województwa świętokrzyskiego, a następnie w Planie.

W przypadku zmiany Planu województwa należy też położyć nacisk na większe wykorzystanie potencjału województwa jakim jest wyjątkowa budowa geologiczna, co powinno mieć przełożenie na aktywizację turystyki edukacyjnej w regionie świętokrzyskim. Istotne znaczenie dla rozwoju turystyki kulturowej, co należy również uwzględnić w Planie, ma wpisanie w 2017 r. na listę pomników historii 4 założeń z województwa świętokrzyskiego: pobenedyktyńskiego zespołu klasztornego na Świętym Krzyżu wraz z przedchrześcijańskimi obwałowaniami kamiennymi na Łysej Górze; opactwa cystersów w Wąchocku; Pałacu Biskupów Krakowskich wraz z Zespołem Katedralnym; sandomierskiej Starówki.

Nadal istotnym zagrożeniem dla województwa świętokrzyskiego jest zjawisko depopulacji. W naszym województwie prognozuje się największy ubytek ludności w skali kraju. Dodatkowo nie napawają optymizmem inne negatywne tendencje demograficzne jak: spadek liczby dzieci i młodzieży, czy istotny wzrost populacji ludzi starszych. Niezbędne jest podjęcie właściwych działań mających na celu zapewnienie odpowiedniej bazy zarówno w zakresie opieki zdrowotnej, społecznej jak i możliwości rozwoju i spędzania wolnego czasu dla osób starszych i niepełnosprawnych oraz położenie nacisku na kształtowanie przestrzeni urbanistycznych przy uwzględnieniu potrzeb tej grupy społeczeństwa. Ponadto należy położyć nacisk na przyspieszenie procesu otwarcia komunikacyjnego regionu oraz przygotowania atrakcyjnych uzbrojonych terenów pod rozwój przemysłu i lokalizację firm zapewniających atrakcyjne miejsca pracy.

Pozytywną zmianą jaką odnotowano w zakresie rynku pracy w ostatnich latach jest spadek bezrobocia oraz wzrost nowych miejsc pracy. Niestety nie jest to zmiana na tyle duża żeby udało się zniwelować bariery rozwojowe dzielące województwo świętokrzyskie od innych dużo bardziej rozwiniętych województw. Nadal w regionie świętokrzyskim jest większe zagrożenie ubóstwem niż w pozostałych regionach kraju. Nie powstają tu również większe zakłady pracy i przedsiębiorstwa, które mogłyby mieć istotny wpływ na rozwój regionu. Nadal słabe jest powiązanie szkolnictwa z bazą innowacyjną i przedsiębiorczością. Niska jest innowacyjność gospodarki. Słabe perspektywy rozwoju rolnictwa, zbyt małe powierzchnie gospodarstw rolnych, niski poziom mechanizacji. Niski udział działalności pozarolniczej w gminach wiejskich. Nadal niedostateczne jest wyposażenie w infrastrukturę techniczną, głównie na terenach wiejskich. Wiele gmin wymaga gazyfikacji. Choć nastąpiła poprawa w zakresie gospodarowania odpadami to zachodzi potrzeba budowy instalacji do termicznego przekształcania odpadów.

Wciąż szczególnie istotną barierą rozwoju jest słaba dostępność komunikacyjna województwa. Co prawda widać pewna poprawę w tym zakresie (budowa dróg ekspresowych S-7 i S-74, projekt połączenia stolicy regionu z CMK) jednak w porównaniu z innymi województwami, które posiadają autostrady, system obwodnic większych miast oraz transport lotniczy, świętokrzyskie już na starcie jest na gorszej pozycji , co odbija się m.in. przy poszukiwaniu dużych inwestorów.

Na zmianę Planu województwa może wpłynąć ewentualna decyzja (w chwili obecnej nie została ona jeszcze podjęta w postaci uchwały) Świętokrzyskiego Zarządu Dróg Wojewódzkich w sprawie pozostawienia drogi powiatowej (w Planie miała to być droga wojewódzka 768, rozbudowana do klasy głównej) w obecnej kategorii i klasie, zgodnie z wnioskiem Burmistrza miasta i gminy Sędziszów.

WNIOSKI KOŃCOWE

Wymienione zarówno w podsumowaniu jak i w poszczególnych dziedzinach (wnioski do zmiany „Planu…"), zagadnienia wymagają uwzględnienia w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa. Warunkiem wprowadzenia w Planie województwa nowego obszaru funkcjonalnego oraz korekty granic istniejących obszarów i podobszarów funkcjonalnych jest ich uwzględnienie w Strategii Rozwoju Województwa, co niejako wymusza potrzebę jej aktualizacji.

Ze względu na zamieszczony w obowiązującym Planie zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego zapis: *„Za zgodne z Planem województwa uznaje się uwzględnianie inwestycji celu publicznego i innych zadań o zasięgu ponadlokalnym (niewymienionych w tabeli i niezamieszczonych na mapach) wynikających z dokumentów przyjętych w nowym okresie programowania 2014–2020. Jedynie w przypadku określenia w nowych programach, inwestycji strategicznych (szczególnie ważnych dla kraju bądź województwa) konieczna będzie zmiana planu województwa w tym zakresie"* nie ma potrzeby zmiany Planu województwa w zakresie wprowadzenia ww. inwestycji z nowego okresu programowania. Jednak w przypadku decyzji o sporządzeniu zmiany Planu województwa należy uwzględnić w nim ww. inwestycje.

SPIS RYSUNKÓW, TABEL I WYKRESÓW

Spis rysunków

1. Planowanie przestrzenne — pokrycie MPZP, rok 2013, 2015.
2. Planowanie przestrzenne — wydane decyzje WZ i ULICP, rok 2013, 2015.
3. Grunty zabudowane i zurbanizowane wg. GUS w 2014 roku. Grunty zabudowane i przewidziane do zabudowy mieszkaniowej wg studiów gminnych. Nadmiar terenów budownictwa mieszkaniowego w studiach gminnych w odniesieniu do prognozy ludności do 2030 roku wg. GUS.
4. Zasięg obszaru funkcjonalnego Kielc wg ekspertyzy dr hab. Prof. PAN Przemysława Śleszyńskiego (wariant 6).
5. Delimitacja Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego Kielc.
6. Delimitacja obszarów o najgorszej dostępności do usług.
7. Delimitacja obszarów wykazujących największą dynamikę rozwoju.
8. Delimitacja obszarów o najgorszej dostępności do usług.
9. System osadniczy.
10. Prawna ochrony przyrody.
11. System przyrodniczy województwa.
12. Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi KZGW.
13. Wskaźnik skanalizowania gmin.
14. Wskaźnik zwodociągowania gmin.
15. Liczba zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru w poszczególnych województwach, stan na 28.09.2016r.
16. Liczba zabytków ruchomych wpisanych do rejestru w poszczególnych województwach, stan na 30.12.2017r.
17. Zmiany w stanie ludności w latach 2012–2016.
18. Gęstość zaludnienia w gminach miejskich, miejsko-wiejskich i wiejskich województwa (stan na 31.XII.2016 rok).
19. Ludność według ekonomicznych grup wieku w 2016 roku.
20. Wskaźnik obciążenia demograficznego (stan na 31.XII.2016 rok).
21. Przyrost naturalny i współczynnik feminizacji (stan na 31.XII.2016 rok).
22. Przyrost rzeczywisty ludności (stan na 31.XII.2016 rok).
23. Przewidywane zmiany w stanie ludności do roku 2030 na podstawie „ Prognozy ludności dla gmin na lata 2017–2030."
24. Pracujący w gospodarce narodowej według powiatów.
25. Bezrobocie — główny problem i zagrożenie dla rozwoju województwa.
26. Księgozbiór na 1000 mieszkańców w 2016 roku.
27. Liczba mieszkańców przypadających na 1 ZOZ w 2016 roku.
28. Liczba placówek objętych programem profilaktyki w gminach oraz ratownictwo medyczne w 2017 roku.
29. Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w 2016 roku.
30. Elementy infrastruktury społecznej i subwencja ogólna na 1 mieszkańca w 2016 roku.
31. Kierunki rozwoju głównych elementów energetyki.
32. Rozmieszczenie instalacji OZE.

33. Gazyfikacja gmin.
34. Transeuropejskie drogowe korytarze transportowe.
35. Transeuropejskie kolejowe korytarze transportowe.
36. Podstawowy układ transportowy województwa.
37. Rozmieszczenie podmiotów gospodarczych oraz lokalizacja kapitału zagranicznego w 2016 roku. Rozmieszczenie podmiotów gospodarczych wg grup działalności w 2016 roku.
38. Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego.
39. Główne obszary problemowe rolnictwa i leśnictwa.
40. Lesistość w województwie świętokrzyskim w 2016 roku. Grunty nieleśne przeznaczone do zalesienia w 2016 roku.

Spis tabel

1. Wybrane dane statystyczne dotyczące województwa świętokrzyskiego.
2. Województwo świętokrzyskie na tle innych województw w 2016 r. (lokaty poszczególnych województw pod względem wartości wybranych wskaźników).
3. Zestawienie powierzchni terenów zabudowanych i zurbanizowanych z przewidzianymi do zabudowy w Studiach gminnych.
4. Zestawienie ilości potencjalnych mieszkańców mogących zasiedlić tereny zabudowy mieszkaniowej uwzględnione w Studiach gminnych.
5. Sytuacja społeczno-gospodarcza w obszarach i podobszarze funkcjonalnym, których zasięgi obejmowały granice całych gmin.
6. Szczegółowe wyniki osiągnięte przez gminy, które w sumie uzyskały po 5 punktów.
7. Obszary prawnie chronione w województwie świętokrzyskim.
8. Zestawienie wałów przeciwpowodziowych.
9. Zestawienie magazynów przeciwpowodziowych na terenie woj. Świętokrzyskiego.
10. Podział aglomeracji na grupy wg RLM (stan na lipiec 2017 roku).
11. Struktura wieku ludności województwa świętokrzyskiego na tle kraju w latach 2012–2050.
12. Dynamika stanów ludności województwa świętokrzyskiego w latach 2016–2050.
13. Zestawienie instalacji posiadających koncesje, wykorzystujących odnawialne źródła energii.
14. Stopień gazyfikacji gmin.
15. Wykaz regionów gospodarki odpadami komunalnymi oraz regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych.
16. Infrastruktura drogowa województwa świętokrzyskiego w latach 2014 i 2016.
17. Procentowy rozkład ocen stanu dróg krajowych w województwie świętokrzyskim w latach 2001–2016.
18. Wartości oraz rankingi potrzeb natychmiastowych (d) oraz łącznych potrzeb (cd) remontowych w województwach w odniesieniu do średnich wskaźników.
19. Liczba pojazdów samochodowych w województwie świętokrzyskim w latach 2006–2017.
20. Infrastruktura kolejowa województwa świętokrzyskiego w latach 2014–2016.
21. Obiekty noclegowe w województwie w latach 2014 i 2016.
22. Miejsca noclegowe w kraju i woj. Świętokrzyskim w latach 2014 i 2016.
23. Obiekty noclegowe oraz liczba miejsc noclegowych w woj. świętokrzyskim w układzie powiatowym.
24. Udzielone noclegi oraz liczba korzystających w obiektach noclegowych w latach 2014 i 2016.
25. Kategorie obiektów noclegowych w woj. świętokrzyskim i Kielcach.
26. Rolnictwo w województwie świętokrzyskim.

27. Stan zaawansowania realizacji inwestycji celu publicznego oraz innych zadań o znaczeniu ponadlokalnym, realizowanych bądź planowanych do realizacji, na obszarze województwa świętokrzyskiego wymienionych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego przyjętym przez Sejmik Województwa Świętokrzyskiego uchwałą Nr XLVII/833/14 z dnia 22 września 2014 roku.
28. Realizacja inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym — gospodarka wodna.
29. Realizacja inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym — geologia i surowce mineralne.
30. Realizacja inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym — dziedzictwo kulturowe.
31. Realizacja inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym — infrastruktura społeczna.
32. Realizacja inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym — kapitał ludzki i rynek pracy.
33. Realizacja inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym — transport i komunikacja.
34. Realizacja inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym — baza ekonomiczna.

Spis wykresów

1. Średnia województwa w kraju wyliczona na podstawie lokat we wszystkich wskaźnikach.
2. Zmiana lokat województw w skali kraju w poszczególnych wskaźnikach — ilościowo.
3. Zestawienie liczby ludności: wg studiów gminnych; wg liczby ludności w 2016 r. i wg prognozy GUS na 2030 r.
4. Ludność województwa świętokrzyskiego w 2016 roku na tle kraju.
5. Dynamika zmian liczby ludności w latach 2012–2016 w województwie świętokrzyskim.
6. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku na tle kraju.
7. Ruch naturalny ludności w latach 2012–2050.
8. Tempo przyrostu/ubytku składników rozwoju liczebnego ludności województwa świętokrzyskiego w latach 2012–2050.
9. Przyrost rzeczywisty (na 1000 ludności) województwa świętokrzyskiego na tle kraju.
10. Zmiany liczby ludności miast i wsi województwa w latach 2016–2050.
11. Zmiany struktury wieku ludności województwa w latach 2016–2050.
12. Dynamika liczby pracujących w województwie świętokrzyskim na tle kraju.
13. Zmiany liczby pracujących w województwie świętokrzyskim w latach 2011–2016.
14. Struktura pracujących (według sekcji) w Kielcach.
15. Struktura pracujących w województwie świętokrzyskim.
16. Przeciętne zatrudnienie w województwie świętokrzyskim w latach 2011–2016.
17. Struktura przeciętnego zatrudnienia w województwie świętokrzyskim.
18. Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie świętokrzyskim na tle kraju w latach 2011–2016.
19. Liczba bezrobotnych w województwie świętokrzyskim w latach 2011–2016.
20. Ludność województwa według poziomu wykształcenia w latach 2002–2015.
21. Rodzaje pojazdów samochodowych w województwie świętokrzyskim w 2016 roku.
22. Mieszkania oddane do użytku w 2016 r.

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 45 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym: *„Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlega okresowej ocenie. Zarząd województwa, co najmniej raz w czasie kadencji sejmiku, dokonuje przeglądu zmian w zagospodarowaniu przestrzennym, opracowuje raport o jego stanie w zakresie określonym w art. 39 ust. 3 oraz sporządza ocenę realizacji inwestycji, o których mowa w art. 39 ust. 5, podlegającą zaopiniowaniu przez wojewódzką komisję urbanistyczno-architektoniczną. Wyniki tego przeglądu oraz raport jest przedstawiany sejmikowi województwa oraz przekazywany do wiadomości ministrowi właściwemu do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa."*

Zarząd województwa, za pośrednictwem Świętokrzyskiego Biura Rozwoju Regionalnego w Kielcach, dopełnił wymogu ustawowego i przygotował „Raport o stanie zagospodarowania przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego w latach 2014-2017 oraz ocenę realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym", zaopiniowany pozytywnie przez Wojewódzką Komisję Urbanistyczno-Architektoniczną w Kielcach, powołaną Zarządzeniem Nr 35/18 Marszałka Województwa Świętokrzyskiego z dnia 11 kwietnia 2018 roku, na posiedzeniu Komisji w dniu 26 kwietnia 2018 roku.

Kształtowanie i prowadzenie polityki przestrzennej w województwie, w tym uchwalanie planu zagospodarowania przestrzennego województwa, należy do zadań samorządu województwa. Organy samorządu województwa sporządzają plan zagospodarowania przestrzennego województwa, prowadzą analizy i studia oraz opracowują koncepcje i programy, odnoszące się do obszarów i problemów zagospodarowania przestrzennego odpowiednio do potrzeb i celów podejmowanych w tym zakresie prac.Do zadań zarządu województwa, zgodnie z art. 41 ust. 2 pkt 4 ustawy o samorządzie województwa należy w szczególności, *przygotowywanie projektów strategii rozwoju województwa, planu zagospodarowania przestrzennego i regionalnych programów operacyjnych oraz ich wykonywanie.*

Do wyłącznej właściwości sejmiku województwa należy, zgodnie z art. 18 ust. 16 ustawy o samorządzie województwa, *rozpatrywanie sprawozdań z działalności zarządu województwa, w tym w szczególności z działalności finansowej i realizacji programów, związanych z uchwaleniem strategii rozwoju województwa,* a także zgodnie z art. 18 pkt 20 ww. ustawy, *podejmowanie uchwał w innych sprawach zastrzeżonych ustawami i statutem województwa do kompetencji sejmiku województwa.*